

860

K4860

SPRIMIENSIS

ZPRÉMI EGYHÁZMEGYE MULTJÁBÓL
SZERKESZTI: Dr. PFEIFFER JÁNOS

10.

4860

A VESZPRÉMI EGYHÁZMEGYE
LEGRÉGIBB
EGYHÁZLÁTOGATÁSAI
(1554—1760)

Dr. PFEIFFER JÁNOS

VESZPRÉM
1947

A VESZPRÉMI EGYHÁZMEGYE MULTJÁBÓL
SZERKESZTI: Dr. PFEIFFER JÁNOS

10.

A VESZPRÉMI EGYHÁZMEGYE
LEGRÉGIBB
EGYHÁZLÁTOGATÁSAI
(1554—1760)

Dr. PFEIFFER JÁNOS

V E S Z P R É M
1947

Nihil obstat.

Dr. Ladislaus Lékai m. pr.
censor.

Imprimatur.

Vesprimii, die 25-a Novembris a. 1944.

JOSEPHUS m. pr.
episcopus.

Főméltóságú és Főtisztelendő

MINDSZENTY JÓZSEF

bíboros, hercegprimás, esztergomi érsek úrnak,

*a magyar egyháztörténelem lelkes és széptollú művelőjének, nagylelkű
pártfogójának*

fiúi tisztelettel

a SZERZŐ.

ELŐSZÓ.

A veszprémi püspökség római oklevéltára és az Egyháztörténelmi Emlékek a magyarországi hitújítás korából sok értékes és gazdag anyagot szolgáltatnak a veszprémi egyházmegye történetének feldolgozásához, de csak a XVI. század közepéig, az 1551. évvel lezárulnak. Szelefi Gyula már a huszas évek végén rámutatott a magyar katolikus egyháztörténetírás főbb feladataira s többek között kívánatosnak tartotta az Egyháztörténelmi Emlékek folytatását legalább a század végéig. Különösen sok tanulságot várt a visitatio jegyzőkönyvek kiadásától.¹ Mindez napjainkig elmaradt, pedig az egyházlátogatási jegyzőkönyvek igen sok becses vallásügyi, művelődés- és népiségtörténeti adatot tartalmaznak a XVI. és XVII. századra.²

Ezek a szempontok késztettek arra, hogy hosszú évek során át a különböző hazai és külföldi levéltárakban folytatott kutatásaim eredményeképpen kötetbe gyűjtsem és kiadjam a veszprémi egyházmegye vizitációs jegyzőkönyveit Biró Márton nagyarányú egyházlátogatásáig. Ebben a kötetben a zalai (1554) és pápai főesperességre (1698), a drávasamenti plébániákra (1692—1760) és a veszprémi egyházmegye területén fekvő kiváltságos plébániákra (1732—1754) vonatkozó vizitációs jegyzőkönyveket és az 1643. évi jelentést az andocsi misszióról teszem közzé

Munkámban dr. Nyers Lajos veszprémi piarista tanár és Vevér Emil, veszprémvármegyei főlevéltárnok voltak segítségemre nagy tudásukkal és szakavatott útmutatásaikkal. A másolás munkájában viszont néhai Herkely Károly, veszprémi volt múzeumi őr és Molnár István, pápai esperesplébános nyújtottak segédkezel. Fogadják ezért e helyütt is hálás köszönetemet.

Habeant sua fata libelli! — Művem már ki volt szedve, közvetlenül megjelenés előtt állott, amikor a háború vihára Veszprémet is elérte, a veszpréme gyházmegyei nyomda leégett és vele együtt a már teljesen készedett betűanyag is elpusztult. Kéziratomat ezért újra kellett nyomdába adnom. Ezek a körülmények késleltették a könyv megjelenését.

Veszprém, 1946. szeptember 8-án.

Dr. PFEIFFER JÁNOS

¹ A katolikus történetírás Magyarországon. Magyar Katolikus Almanach, I. évf. 1927. 699. l.

² Vanyó Tihamér: A katolikus restauráció Nyugatmagyarországon, Pannonthalma, 1928. VII. l.

Bevezetés.

Kutatásaim közben egy elfakult írású, sűrűn rótt kéziratra bukkan-
tam a veszprémi káptalani levéltárban. Ez a kézirat a zalai főesperes-
ség 1554. évi kánoni látogatásának jegyzőkönyvét tartalmazza. A jelen-
tést Gáspár mester, zalaegerszegi plébános, állította össze a veszprémi
egyházmegye püspöki helynöke, Szepetneki Gáspár mester örkanonok
számára. A kánoni látogatást a nevezett Gáspár mester Köves András
püspök¹ rendeletére végezte a szepetneki, novai, kapornaki és egerszegi
esperesi kerületekben. Kísérő társai voltak ezen az úton Imre szepet-
neki esperes és egy megnemnevezett pap, az egyik egerszegi oltárigaz-
gató, továbbá Balázs esperes, kapornaki, Ferenc szentiváni és Benedek
szentgyörgyi plébános.

Ez a jegyzőkönyv érdekes és egyben érdemes forrása is a XVI.
századi magyar katolikus egyháztörténetnek, különösen a veszprémi
egyházmegyére nézve.

A hitújítás korára vonatkozó ilyen természetű források között a
legkorábbi az „eretnekgyanus“ selmecebányai papság vizitálása az 1530
évben.² Ez azonban csak egy város papságára vonatkozik. A legrégibb
egyházlátogatási jegyzőkönyv az 1559. és 1562. évekből az esz-
tergomi főegyházmegye nyugati részére, vegyes lakosságú vidékére
szolgáltatt becses adatokat.³ Bazin és vidékének vizitaszerű bejárása
1548-ban a plébániák jövedelmének megállapítására irányult.⁴ Az eddig

¹ Kövesi András veszprémi püspök. Századok. 1870. 628.

² Juhász M.: A képekről való tudomány. (Theologia. 1944. 67.)

³ Kollányi F.: Képek a hazai hitújítás korából. (M. Sion, új sor. V.
846. k. 1k.)

⁴ Karácsonyi—Kollányi—Lukcsics: Egyháztörténelmi Emlékek a ma-
gyarországi hitújítás korából. V. 1548—1551. Bp. 1912. 90. 1.) (Ezentúl: Egy-
házt. Eml.)

ismert korképet érdekesen színezi és egészíti ki az alább ismertetendő 1554. évi vizitációs jegyzőkönyv, amely az öt vármegyére terjedő veszprémi egyházmegyének csak kis részét, de színmagyar vidékét öleli fel.

A vizitáló bizottság Gáspár mester vezetésével a zalai főesperességben 101 plébániáról és 4 leányegyházról ad számot. Ebből huszat plébános nélkül talált. Teljesebbé válik ez a kép, ha összevetjük az 1550. évi plébániajegyzék adataival. A budai és fehérvári főesperesség török uralom alatt van. A kádártai esperességben számos község és plébánia, mely Fehérvár és Simontornya felé van, már a töröknek szolgál. A deveçseri esperességben összesen 30 plébánia volt, de 7 község egészen néptelen, 9 pedig pap nélkül van, marad tehát 14 plébánia. A bennünket érdeklő zalai főesperesség 172 plébániájából nem volt plébánosa 78 helységnek, 4 pedig egészen néptelen, marad tehát 90 plébánia, melynek plébánosa is van. Ebből a 78-ból 28 esik a főesperesség kapornaki (11), egerszegi (3), novai (7) és szepetneki (7) esperességeire. Nagyobb paphiány mutatkozik a balatonfői, tapolcai, sümegi és szántói esperességekben. Pap nélkül állott 50 plébánia, illetőleg helység. Az 1554. évi vizitációs jegyzőkönyv az 1550. évihez viszonyítva nem mutat rosszabbodást, de javulást sem. A somogyi főesperességben 189 plébánia volt, de hiányzik a plébániák névszerinti felsorolása és nem szerepel a jegyzékben a segösi főesperesség.⁵

Veszprém elfoglalásával (1552) az egyházmegye nagy része török kézre került. Ezzel az egyházmegye egységes kormányzása és a hívek lelkipozítása is, főként a hódolt területeken, nagy mértékben megnehezedett, sőt egyenesen meg is szűnt. A magyar király kezén maradt részen sem volt biztatóbb a helyzet, mert itt meg más nehézségek merültek fel.⁶

Az ellenségjárta földön elnéptelenednek a községek, a *templom* hívek nélkül árva marad s nem lévén gazdája, egyideig dacol az idő viszontagságaival, majd lassan romlásnak indul. Ez a helyzet öt községben: Palinban, Zalabéren, Pacsán, Dötkön és Alibánfán. De nem sokkal különb templomaink állapota ott sem, ahol elkerülte a pusztulás. Számos templom tetőzet nélkül áll, javításra szorul,⁷ más helyeken a templomot éléskamrának használja a nép, a dabronyi plébános pedig egyáltalában nem tiszteli a hely szentségét. Ugyanezt a képet mutatja a templom tartozéka, a temető is, amely a legtöbb helyen gon-

⁵ Egyháztört. Eml. V. 454—462. l.

⁶ Gyenis András: A magyar püspökségek helyzete a mohácsi vésztől 1600-ig. Regnum, 1936. 87—90. l.

⁷ Faisi templomaink jórészt ugyan kőből épültek, de tetőzetük sokszor száma és nád volt, s ezért gyakori javításra szorultak.

dozatlan és rendetlen, más helyeken meg épenséggel hiányzik. A templomok belső felszereléséről nem is szól a jegyzőkönyv. Koppánynál megemlíti, hogy nincs egyházi felszerelése, másutt a keresztelőkút hiányzik, de sok helyt kifogásolja a gondatlanságot és nemtörődömséget az Oltáriszentség őrzésében, pedig már a veszprémi zsinat elrendelte, hogy az Oltáriszentséget illő helyen tartsák a plébánosok zárt szelencében.⁸

A plébániákat sok szál fűzi a földesurakhoz a magánkegyuraság révén. A templom és fölszerelése a földesúrhoz tartozott s rendelkezett vele. Amit az ellenség és az idő vasfoga megkímélt, pusztulásnak indult a nép szegénysége vagy a kegyurak nemtörődömsége miatt.

Közismert az a szerep, amelyet a nagybirtokos urak játszottak a török hódoltság korában. A török pusztítás ellen csak a várak és a nagybirtokosok tudták megvédeni a falvak népét.⁹ De jelentős részük volt abban is, hogy a hitújítás révükön mind szélesebb körben megveti lábát a magyar földön¹⁰.

A jegyzőkönyvben említett *kegyurak* közül messze kiemelkedik Nádasdy Tamás nádor alakja, korának legnagyobb politikai egyénisége, akiben teljes összhangban jelentkezik a magyar és nyugati műveltség. Palin, Kanizsa, Szepetnek, Muraszentgyörgy és Gelse ura nem érvényesíti ugyan földesúri hatalmát a hitújítás érdekében, de pártfogásába veszi Dévai Bíró Mátyást, a „magyar Luthert“ és Szilveszter Jánost, a humanistát. Sárvár mellett Újszigeten iskolát állít fel, amely a protestántizmus érdekeit becsülettel szolgálta. Másrészt a zalavári apátsággal, mint sajátjával rendelkezik s eltűri, hogy az általa kinevezett kommandátor, Mezőlaki Ferenc, szabadon garázdálkodjék az apátságban.¹¹

Nádasdy Tamás mellett jelentősebb személyiség még alsólindvai Bánffy István, 1548-tól Zala megye főispánja, majd országbíró

⁸ Péterffy Károly: *Sacra concilia ecclesiae Romano-Catholicae in regno Hungariae celebrata ab anno Chr. MXVI. usque ad annum MDCCXV. Pars I. Posonii, 1741. 224. l. (de baptismo).*

⁹ Vö. Pákay Zsolt: *Veszprém vármegye története a török hódoltság korában a rovásadó összeírás alapján (1531–1696). Veszprémvármegyei Füzetek. Szerk. dr. Nagy László, 7. sz. Veszprém, 1942, 7 s kk, lk.*

¹⁰ Révész Imre: *A magyarországi protestántizmus történelme. A magyar történettudomány kézikönyve. Szerk. Hóman Bálint. III. kötet, 4. füzet, Bp. 1925. 12–13. l.*

¹¹ Hóman–Szekfü: *Magyar történet. IV. 187–191., Révész i. m. 17., a zalavári apátságra Hóman–Szekfü i. m. IV. 245. l.*

(†1568). Felesége Guthi Ország Magdolna, a széplelkű magyar nagyasszony volt.¹²

A többi kegyúr, mint Szele Jakab, a Hasságiak, Répások, Ventei Gábor, Terjék Pál és mások jellegzetes alakjai ennek az átmeneti kornak, régi zalai kismemes családok feltörekvő képviselői, akik mint szervitorok, várkapitányok szívesen fölhasználták a zilált egyházi állapotokat hatalmaskodásra, az egyházi birtokok elidegenítésére, birtokaik növelésére. Egyikük-másikuk már luteránus, így Terjék Pál Salomváron, Sebestyén Máté deák, vagy Kávási Jób. Csányi Ákosról szólva a jegyzőkönyv kiemeli, hogy előtte volt a papoknak tisztelete. A XVI. századi kanizsai levelek csak sejtetik velünk, hogy Csány kegyura tehetősebb és nagyobb rangú katonaember volt.^{12a}

Az állandó háboruszkodás, az egyházkormányzat szünetelése, a földesúri hatalmaskodás és az egyházi javak elidegenítése, stb. mind csak egy-egy láncszem abban az oksorozatban, amelynek következménye volt a hitújítás gyors elterjedése és megszilárdulása. Nemcsak a földesurak között találunk luteránus érzelműeket, hanem a papság sorában is akad luteránus, mint a szentadorjáni plébános, vagy titkos luteránus, mint a söjtöri és boldogfai plébános, már akár tudatlanságból, akár pedig erkölcsi életük fogyatékosága miatt.

A *papság műveltségi színvonala* általában alacsonyban mozgott. A vizitálóbizottság tagjai közül csak Gáspár egerszegi plébános „magiszter” és a püspöki helynök, Szepetneki Gáspár. A plébánosok között csak kettőt említ a jegyzőkönyv „doctus” jelzővel, de nem tűnik ki, hogy milyen az iskolázottságuk. A papság nagyobb része iskolázatlan, magasabb iskolát nem végzett, a középkori papnevelés a megváltozott műveltségi körülmények között esülörtököt mondott,¹³ s egészen természetes, hogy alsó papságunk tájékozatlanul és határozatlanul állott az eléjük meredő újszerű, de a régihez is hasonlító tanítással szemben, másrészt Kecseti Márton kinevezett püspök is rossz példát adott papjainak aposztáziájával.

A papság *erkölcsi élete* sok kívánnivalót hagyott maga után.

¹² A Bánffy család középkori birtokaira vö. Csánki Dezső: Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában. III. kötet. Bp. 1897. 129–131. l. – Bánffy Istvánná Egyházt. Eml. IV. 96., 154. V. 66. l. továbbá reá és feleségére Takáts Sándor: Magyar nagyasszonyok, 217–237. l.

^{12a} a) A nádor birtokainak kanizsai tisztartója (prefektusa) volt (1551–1566). Németh Béla: Szigetvár története (Pécs) 1903 (passim). Bátorfi Lajos (szerk): Adatok Zala megye történetéhez. III–V. köt., Nagykanizsa, 1877–78 (passim). V. ö. Magyar Leveles Tár. I. köt. 400 magyar levél a XVI. századból. Közl. Szalay Ágoston. Pest, 1871.

¹³ A veszprémi zsinat követelményeit a felszentelőkkel szemben ld. Péterffy i. m. 235. l.

A plébánosok közt sok a családos, mások ágyvast tartanak, az oláhi plébános pedig már „kiaggott az binbewl”. Nagytekéntélyű egyházi férfiak közül is egyeseknek, mint pl. Brodarics István szerémi püspöknek, az volt a felfogása, hogy nagyobb bajok elkerülése végett engedjék meg a papoknak a nősülést.¹⁴ Az egyszerű nép nem botránkozott meg a feleséges papokon, az ágyastartó papokat is csak rikító esetben teszik szóbeszéd tárgyává, mint pl. Egerszegen.

A papság zöme tehát híján volt a megfelelő papi képzettségnek, nem csekély százaléka nélkülözte a szükséges erkölcsi erőt, de még így is nagyobb ellenállást fejthetett volna ki, ha élt volna benne a vallásos meggyőződés, áhitatos buzgóság és engedelmes fegyelmezettség. Ámde ezen a téren is nagy hiányokat és súlyos lazulást észlelhetünk a jegyzőkönyv tanúsága alapján. Csak egy-két esetet említünk fel ennek igazolására. Imre zalaegerszegi pap, tanult ember, de évek óta nem misézik, a sekrestyében titokban gyónik és áldozik. Sokan nemtörődomséggel és minden tisztelet nélkül bánnak az Oltáriszentséggel, ha ugyan konszekrálnak. A kökényesmindszenti plébános ugyanabban a szobában misézik és tartja a szentséget, ahol gyermekeivel és házanépével együtt lakik. A kanizsai papok minden külső tiszteletadás nélkül viszik a szentséget a haldoklókhöz, mitsem gondolva a veszprémi zsinat előírásaival. Kifogástalan plébánosnak csak tizenhetet minősít Gáspár mester és a bizottság.

A plébánosok *jövedelmének* egy részét a tizednegyed (helyenkint nyolcad vagy tizenhatod) képezte. A veszprémi egyházmegyében a tizednegyed egyik felét a kanonokok, a másik felét pedig a plébánosok kapták. Így rendelkezett Róbert veszprémi püspök is ezt III. Honorius 1225. január 29-én meg is erősítette. A tizednegyed jogtalan elbirtoklása, főként a plébánosok részéről, hosszas pörösködést vont maga után. A zalai plébánosok és a veszprémi káptalan között a konstanci zsinat idejében keletkezett tizedper átnyúlik a XVI. századra is. Az 1515. évi zsinat üdvös intézkedéseivel nagy mértékben hozzájárult a kongrua-ügy békés megoldásához.¹⁵ A mindenkori földesúr jóindulata is sokat számított, hogy a helybeli plébános megkapja a neki kijáró tizednegyedet. Ebben a vonatkozásban a földesúr nem egyszer erőszakosan behajtotta a tizedet, de nem részeltette belőle a plébánost.

¹⁴ Sörös Pongrác: Jerosini Brodarics István (1471—1539). A Szt. István Társulat tudományos és irodalmi osztályának felolvasó üléseiből. 62. sz. Bp. 1907. 113. l. Ilorváth János: Az irodalmi műveltség megoszlása. Magyar humanizmus. Bp. 1935. 252. l.

¹⁵ Lukács József: A veszprémi káptalan a XVI. században. Veszprém, 1908. 4—11. l.

A plébánosok lakása általában kevés helyiségből állhatott, mert pl. a kőkényesmindszenti plébános kénytelen volt ugyanabban a szobában misézni, ahol családjával lakott. Ezeket a kisebb paplakokat úgy ahogy gondozták. Szentmihályon korábban jó állapotban volt, de a mostani földesúr, Szele Jakab erőszakoskodása miatt, egy plébánosnak sincs ottmaradása. A plébános ügyessége vagy magaelhagyása éppenúgy használhatott, mint ronthatott. A rigyáci plébános lakása pl. olyan, mint a sertésól.

A legtöbb helyen a plébános egymaga látta el a hívek lelki szükségletét, káplánt csak kevés helyen találunk, viszont Egerszegen a plébános mellett öt oltáros pap is működik, a szepetneki és a salomvári oltárok javaelmát Terjék Pál lefoglalta.¹⁰

Egyrészt a paphiány, másrészt a papság zömének tudatlansága és hanyagsága a hitélet hanyatlását is maga után vonta. Akad olyan plébánia, amelynek több mint egy évtized óta nincsen papja, majdnem nemzedékek nőnek fel és maradnak lelki gondozás nélkül. Egyik-másik helyen mint Kehidán és Bagolasánon még él a népben a vágy lelkészkedő pap után s ezért szükség esetén a szomszédos plébánosokhoz fordulnak. Másutt már nem is érzik hiányát, nem tartják szükségesnek, hogy helyzetükön javítsanak. A kerecsenyi nemesek pl. nem törődnek az interdictummal, misét nem hallgatnak, halottaikat pap nélkül temetik el. A plébániákat látogató bizottság előtt számos helyen nem jelent meg a nép, sőt Bakonakon káromkodó szóval fogadták és veréssel fenyegették meg őket, másutt farkasnak szidalmazták Gáspár mestert és a bizottságot. Keresztúron és Dusnokon pogány módra élnek és a veszprémi zsinat tilalma ellenére vérrokonok kötnek egymással házasságot. A háborús idő is megteremte bajait és nehézségeit. Így pl. Mindszenten és Mikefalván a török fogságból hazatért férfiak otthagyták régi feleségüket és a kanizsai várnagy engedélyével más feleséget vettek maguknak. Egerszegen is, bár ott hat pap is működött, siralmas a hívek vallásossága. A nép a templomban járkál és fecseg, mintha a piacon lenne, s viselkedését azzal mentegeti, csak arra köteles, hogy jelen legyen a szentmisén. A húsvéti ünnepekre kevesen gyóznak. Nagyon elkelne a prédikáció, de sok helyen elmarad s a nép nem részesül: vallásérkölesi oktatásban, ezért közömbös, vallástalan, fegyelmezetlen és ingatag, még ha nem is szegődött el a luteránusokhoz.

Meglepő tanulságot vonhatunk le *népoktatásunkra* vonatkozóan akkor is, ha nem általánosítunk.

¹⁰ A káplán a plébános helyettese, az oltáros pap nem, csak egy-egy oltárhoz fűződő alapítványt élvez. Ennek fejében bizonyos számú misét kellett elmondania.

Békefi 1540-ig 275 falusi vagy városi (és 1 zsidóiskola) létezését mutatja ki.¹⁷ Szeretjük feltételezni, hogy ennél nagyobb számú elemi iskola virágzott, de emlékeik, különösen a Nagyalföldön elpusztultak. Révész meg éppenséggel azt az állítást kockáztatja meg, hogy a XVI. század elején minden plébániatemplom mellett iskola is állott fenn.¹⁸ A valóság azonban másképpen fest. Az 1548. évi 12. t. c. úgy intézkedik, hogy a megszűnt monostorok, kolostorok és káptalanok birtokait magániskolák emelésére és tanítók eltartására kell fordítani. Ez a magán (azaz elemi) iskolák szervezését és építését szorgalmazó törvény-cikk aligha látott volna napvilágot, ha az egyes plébániák mellett elemi iskolák is állottak volna.

Valószínű, hogy erre a törvényre utal az 1554. évi jegyzőkönyv is, amikor megjegyzi, hogy a szepetneki és egerszegi plébánosnak van tanítója, a kapornakinak nincs, a novaitól nem is vártak, tehát említés nélkül hagyta. Ezek a megjegyzések hanyatlásra mutatnak. Az 1550. évi plébániai jegyzék említi, hogy Kapornakon azelőtt volt iskola de most szünetel, Egerszegen pedig „schola mediocris“ (középfokú?) állott fenn, amit lehet továbbfejleszteni.¹⁹ Ez azonban nem történt meg, 1554-ben csak egy tanítót tartott a plébános.

Az oktatást a középkorban különösen egyházi feladatnak tartották ezért feltűnő, hogy a vizitáló bizottságnak kevés vagy éppen semmi mondanivalója nincs az iskoláról vagy tanítójáról. Argumentum ex silentio, mivel a jegyzőkönyv csak két esetben tesz említést a tanítókról, biztosra vehetjük, hogy ennél több iskola nem is volt a négy esperesi kerületben.

A veszprémi zsinat kötelezte a plébánost, hogy mindkét nembeli gyermekereget megtanítsa a Miatyánkra, az Üdvözlégyre és a Hiszekegyre. Gyónás alkalmával mondassa fel az idősebbekkel is, s ha rosszul mondanák, javítsa ki. A keresztszülőket hasonlóképpen tanítsák meg az Úr imájára és a Hiszekegyre.²⁰ A zsinat elgondolása és utasítása szerint a plébános az evangélium után tartandó szentbeszédben gondoskodik a hívek valláserkölesi oktatásáról.²¹ Viszont a szűkszavú jegyzőkönyvben csak négy plébánosról olvashatjuk, hogy prédikál, némelyik csak egyszer-kétszer, a legtöbbje pedig egyáltalában nem. Ezért elvesztették a közvetlen kapcsolatot a néppel, vak vezetett világ-

¹⁷ Békefi Remig: A káptalani iskolák története Magyarországon 1540-ig. Bp. 1910. 361. l.

¹⁸ Révész Imre: Magyar református egyháztörténet. I. Debrecen, 1938. 25. l.

¹⁹ Egyháztört. Eml. V. 459. l.

²⁰ Péterffy i. m. 224–24. l.

²¹ U. o. 231. l.

talán s nem csoda, hogy mindketten egy verembe estek. Bár egyes vidékeken már érezhetővé vált a iuteránizmus hatása, mint pl. a Kanizsa melletti Szentmiklós vidékén, a nép zöme még mindig ősei hitén állt, s csak lassan, jóformán öntudatlanul és észrevétlenül siklott át az új vallás tömegei közé.

Annak a hanyatlásnak és lassú pusztulásnak, amelynek képét az 1554 évi egyházlátogatás elének vetíti, orvoslása az egyházmegye megosztottsága és a katasztrófális méretű paphiány miatt sokáig váratott magára. A másfél százados török uralom állandó megszállás alatt tartotta az egyházmegye nagyobb részét Budával és Fehérvárral, nyugati felét Veszprém—Kanizsa irányában a vég harcok keserves életére kárhóztatta, az 1683—1686. évi hadjárat útvonalán fekvő falvak pedig áldozatul estek a háború dühének. A protestántizmus közben észrevétlenül terjedt és Miksa király négy évtizedes uralkodása alatt megismosodott. Egyelőre a régi keretek között mozgott, elismerte a katolikus főpapság köz- és birtokjogi állását, másrészt a főpapság is bízott a protestánsokkal való békés megegyezés lehetőségében és visszatérésükben az egy akolba és egy pásztorhoz. A XVI. század utolsó évtizedeinek békés vallási állapotát azonban egy-kettőre felzavarta az 1604. évi 22. artikulus, amellyel a királyi hatalom „kitűzte az ellenreformáció hivatalos zászlóját“. A katolikus főpapság csak a század fordulóján ébredt annak tudatára, hogy ég feje fölött a ház s közel van ahhoz, hogy elveszítse a talajt lábai alól.²² Ily körülmények közt Veszprém püspökei — távol egyházmegyjüktől — hosszabb időn át nem is gondolhattak arra, hogy a trentói zsinat rendelkezéseit egyházmegyjükben végrehajtsák, de azért nem tették ölbe kezüket.

Id. Sennyei István mindjárt kinevezése után némi huzavonával visszaszerezte a püspökség elzálogosított birtokait, nagyjából tataroztatta a székesegyházat és 1630-ban ünnepélyesen visszaállította a káptalant, mely akkor mindössze öt tagot számlált. Ez az öt kanonok végezte Veszprémben és környékén a hívek lelki gondozását, amelyben segítő társai 1650—1677-ig a jezsuiták, 1681-től pedig a ferencesek voltak.²³

²² Károlyi Árpád: A huszonkettedik articulus. Néhány történelmi tanulmány. Bp. 1930. 170—174. l.

²³ Lukcsics József: Veszprém város újkori története, 1552—1912. Veszprém múltja és jelene. Veszprém. 1912. 47—48. l. Kis György: Ujabb emlékek. Különlenyomat a Veszprémi Hírlapból. 1908. év. 6. l.

Mindez csak csepp volt a tengerben, édes-keveset segített az egyházmegye legnagyobb baján, az égető paphiányon. Ez volt az általános helyzet. A hitújítás, az örökös belső harc és törökdúlás oly mértékben megritkította a magyar papság sorait és annyira lezüllesztette az erkölcsi és szellemi színvonalat, hogy a katolicizmus is veszélyben forgott. Eleget panaszkodott Pázmány is a nagyfokú paphiány és erkölcsi süllyedés miatt. Az 1611. évi nagyszombati zsinat világosan meg is jelöli a bajok legfőbb okát, hiányoznak a katolikus papnevelő intézmények. Pázmány is jól tudta, hogy a katolikus restauráció sikere attól függ, tud-e a magyar katolikus egyház elég számú tanult és fegyelmezett papot állítani a lelkipozítás szolgálatába. A bécsi és nagyszombati papnevelő intézetek (Pázmáneum és Stephaneum) felállításával maga teszi meg az első lépést ezen a téren és ezzel elindítja magyar földön is a rendszeres és céltudatos papképzést, amely később termi meg áldásos gyümölcseit. A római magyar kollégium neveltjei, bár egyelőre kis számban, Pázmány szellemének örökösei és munkásságának folytatóivá válnak a magyar hierarchiában.²⁴ Közéjük tartozott Jakusich György veszprémi püspök is, aki rövid püspöksége idejében minden követ megmozgatott a Szentszéknél, hogy egyházmegyéje paphiányán segítsen, de fáradozása csak részben járt eredménnyel.²⁵ Kezdeményezésére indult meg az egyházmegye somogyi részén, Nagykanizsától Budáig és a Kapostól Fehérvárig az andocsi (koppányi) török misszió. Tevékenysége 16 plébániára és a hozzátartozó falvakra (összesen 56 községre) terjedt ki. A misszió küzdelmes életét és hősie küzdelmét a katolikus hitélet fenntartása érdekében híven tükrözi Horváth János jezsuita atya 1643. évi jelentése. Reformátusok, skizmatikusok, rácok és törökök között kellett forgolódnia, értenie magyarul, horvátul, bosnyákul, oláhul és egyéb délszláv nyelvjárást. Nyolc hónapig egyedül volt a misszióban, csak ezután kapott segítséget, Csomovay Pál laikus testvért, aki mint licenciatus működött mellette, míg erre a misszióra alkalmas magyar papról gondoskodás nem történik.²⁶ A misszió 1686-ig működött, ekkor a jezsuiták visszatértek Pécsre, amely ebben az évben felszabadult a török iga alól.²⁷ A koppányi misszió

²⁴ Balanyi György: Pázmány Péter és a papnevelés. Theologia. 1937. 31. s. kk. lk.

²⁵ L. Jakusich 1639. évi emlékiratát (Archivo della S. Congregazione de Propaganda Fide: Memoriali, 1640. Vol. 401. 362/3.) Nyers Lajos piarista tanár szíves közléséből.

²⁶ Jelentés az andocsi misszióról.

²⁷ „e vili hocce loco (t. i. Andocs) Patres Societatis Quinqueecclesias receperunt se atque adeo mansit ecclesiola isthaec ab anno 1686, quo Quinqueecclesiarum urbs revindicata fuerat, ad annum usque 1716, desolata“. L. c. 21. Prot. Conventus Andociensis. Ferences zárda lvt.

kívül érdemes lelkipásztori munkásságot végeztek a jézustársasági atyák a veszprémi (1650—1677), a kanizsai (1689—1701) és a fehérvári (1689—1717) missziókban is.²⁸

Nem maradt ránk ifj. Sennyei István püspök 1674. évi egyházlátogatása, csak Bíró Márton tesz róla említést,²⁹ pedig ez több vonatkozásban is kiegészítené azt a képet, amelyet a XVII. század második felének népességi és vallási viszonyairól ismerünk. Néhány mozzanat is elég világosan beszél az egyházmegye elesettségéről. A soproni országgyűlés katolikus rendjei arról panaszkodnak, hogy Veszprém és Zala megyében a végek és Muraköz kivételével csak öt katolikus plébános van, Somogy megyében azonban sem pap, sem templom nem található. Viszont ugyanezen a területen 16 protestáns pásztor működik. A kuruc háború ismét megakasztotta, sőt sok helyen meg is semmisítette a katolikus restauráció zsenge vetését.³⁰

Kanizsáról és a tőle délre fekvő hét plébániáról, ú. m. Babócsáról, Berzencéről, Nagyatádról, Vizvárról, Curgóról, Bükkösdről és filiáiról (Somogy m.), továbbá Légrádról, (Zala m.) a zágrábi érseki levéltár őrzött meg becses vizitációs jegyzőkönyveket az 1692—1742. (Légrádról csak 1760-ból) közötti évekből. Ezeket a plébániákat a zágrábi püspök kiküldöttjei vizitálták, noha a veszprémi püspökség joggal vitatta magáénak ezeket. Kanizsán és Nagyatádon a ferencesek ismételten tiltakoztak a zágrábi püspök főesperesei előtt. Hosszas és kemény harcok után Bíró püspök egymásután foglalgatta vissza a somogymegyei plébániákat, a bekcsényi főesperesség Dráváninneneni részét pedig az 1777-ben felállított szombathelyi egyházmegyéhez csatolták.³¹

Kanizsa fontos végvár volt mind a magyarok, mind a törökök kezén. 1690-ben végre visszakerült a magyar király jogara alá s 1692-től kezdve rendszeresen vizitáltatja a zágrábi püspök. Az első jelentések

²⁸ Hóman—Szekfü: Magyar történet. V. 75—79., v. ö, Jos. Balogh: Existenz und Rechtslage der Katholischen Kirche in Ungarn zur Zeit der Türkenherrschaft. Roma, 1939. S. 6. u. ff,

²⁹ Veszprémi püspöki lvt.: Prot, Epp, II, p. 28,

³⁰ Zsilinszky Mihály: Az 1681-ik soproni országgyűlés történetéhez. Bp 1883. 45. l., vö. Acsády Ignác: Magyarország Budavár visszafoglalása korában. Bp. 1886. 41—42. l.

³¹ Kőrmendy József: Heydenreichsteini gróf Volkra Ottó János veszprémi püspök élete és jogi harcai. Dokt. ért. (kéziratban). 1938. 58—61. l., továbbá Pehm József: Padányi Bíró Márton veszprémi püspök élete és kora. Zalaegerszeg, 1934. 273—298. l.

közvetlenül a török kiűzése után készülvén még a török világ nyomait mutatják.³²

Az alsóvárosi templom azelőtt török mecset volt. Négyyszögletes faépítmény, amelyhez a keresztények kéta-blakos tornácot ragasztottak s föléje fatornyot húztak, amelyben egy kis harangot is elhelyeztek. Majd megtoldották fasekrestyével. Oltára is fából készült. A hívek kényelmét padok szolgálták. A bejárat fölött fakarzat van. Az Oltári-szentséget a főoltár szekrényében ezüst dobozban tartják. A templomi ruházat egyezik a maival. A plébánialak ugyancsak török építmény, emeletes faházacska. A földszinten van az istálló, az emeleten pedig kétszobácska, közbenakonyha. **Meglehetősen rozoga, 1699-ben össze is dőlt.**

A plébános horvátajkú, hívei pedig magyarok, ezért a misét a plébános szokta végezni, de a szentbeszédet az egyik várbeli jezsuita mondja magyar nyelven. A plébános gondosan vezeti a megkeresztelték és a házassultak anyakönyvét, az egyházfik pedig — néha rendetlenül — a számadásokat. Népe katolikus, buzgó, de mégsem hagyta magát megszámllátatni és heretikus. Ezek közül sokan megtérnek. 1690-ben a külvárosban kevesen laktak, de a szomszédos falvakból (Szepetnek, Rigyác Sormás, Eszteregnye) is sokan Kanizsára jártak.

Kanizsa mintegy dióhéjban mutatja a Drávamenti plébániák állapotát is, noha félszázad választja el az 1713—1760. közötti látogatásuktól.

A pápai főesperesség 1777-ig a győri püspökséghez tartozott. Egyházainak kánoni látogatását 1698-ban Keresztély Ágost herceg, győri püspök megbízásából Mikos Ferenc kanonok, pápai főesperes végezte. A látogatás jegyzőkönyvében 39 község (22 plébánia és 17 leányegyház) vallási viszonyairól ad számot.³³

Ide iktatjuk Külsővat és filiáinak: Belső- és Mersevat 1698. évi és 1758. évi látogatásáról szóló jegyzőkönyvek adatait is. Az előbbi visitációt Kazó István vasvár-szombathelyi nagyprépost végezte, míg az utóbbi Batthyány József püspök rendeletére történt.

³² Kanizsa jelentősebb külvárosa a török időben a Topráklik volt, s öt városrészből állott. A küljebb fekvő Bágdál nevű külváros elpusztult. A kanizsai külvárosnál nagyobb volt a Rácváros (a mostani Kiskanizsa), kérdéses, azonos volt-e a Bágdálnak nevezett külvárossal. Rácvárost utóbb szintén külvárosnak (Vorstadt Wáros) nevezték s 1698-ban Kanizsához csatolták. Ld. Török történetírók. III. köt. Evlia Cselebi magyarországi utazásai 1660—1664. Ford. Karácsonyi Imre. Bp. 1904. 503—511. l.; Szukits Nándor: Kanizsa-vár története. (Bátorfi L.: Adatok, I. köt. Nagykanizsa, 1876. 23—59. l.) Ugyanaz: Városképviseleti házszabályok. 1690. (Bátorfi L.: Adatok, V. köt. 1878. 43—57. l.) Bibliographia dioecesis Wesprimiensis (Schematismus cleri dioecesis Wesprimiensis. 1909.) 110—113. l.

³³ Veszprémi püspöki lvt.: Visitatio Can. Distri. Papensis an. 1698.

³⁴ Szombathelyi püspöki lvt.: Visitatio Kazóina p. 595. és Visitatio Batthyianiana p. 770—800.

E helységek közül Dereske egészen néptelen, a leányegyházas falvakban alig található 5—10 ház, közöttük a népesebbek Kisszőlős 23 és Alsóiszkáz 19 házzal. Mezőváros csak egy van a főesperesség területén, Devecser, amelyben 99 házat számlált össze a főesperes. A helységek legtöbbször 10—20 körül van a házak száma. A népesebbek: Nagyaláson 25 házzal, Felsőiszkáz 14, Mezőlak 31 jobbágYTELEKKEL. Vaszar nagyjórészt elpusztult, lakói viskókban, pincékben húzzák meg magukat. Nehéz a lakosság számát ezek után megállapítani, mert a jegyzőkönyv nem egységes szempont szerint veszi fel a lakosságot, hanem hol házak, hol meg lélekszám szerint. A községek népe magyar, de nagyjórészt protestáns. Tisztán katolikus község csak néhány akad, mint a három Iszkáz, Kisszőlős, Tüskevár, Kisjenő. Vaszaron 86 katolikus és 53 akatolikus van lélekszám szerint. Devecserben 128 katolikus él, a többi evangélikus. S ha végignézzük a többi helységet is, körülbelül ugyanaz a helyzet, a protestánsok többségben vannak. Belsővár 100 lakosából csak 20 katolikus, Mersén pedig csak 4 katolikus él, pedig a falunak 111 lakosa van. Katolikusokat tömegesen csak a Somlóhegy vidékén talál a főesperes, másutt reformátusokat vagy luteránusokat, akik közt szórányban él egynéhány katolikus is. Egyetlenegy katolikus plébánia virágzik, még pedig Felsőiszkázon. Plébánosa a pázmánita Fekete Gergely, Devecserben, Tüskeváron és Vaszaron licenciátusok vannak, akikkel az egyházmegye más vidékein is találkozunk. Egyházasiskázon Szántó Balázs (1648), Káptalan-tótiában Vörös Péter (1697), Nemesvitan Ventei (1662), Szilgieten Orbán deák (1665), Bánokszentgyörgyön Aponyi Pál (1698), Pákán Trecsenyi, másként Fekete András licenciátus működik, hozzá tartozik még Csömödör, Kissziget, Zebecske, Henyeke és Perdefölde. Zseliciséget a licenciátusok tartották meg a katolikus hitben. A protestánsok kedvezőbb helyzetben vannak ezen a téren, 18 protestáns lelkész és tanító működik a főesperesség területén.

A többségre jutott protestánsok az ősi katolikus templomokat vették hirtokukba, ezt a templomok szerkezete és az abban található oltáralapok világosan mutatják. Tizenhat községben még áll az ősi templom boltozatos szentélye, kötornya még ép, harangja is van, de a templom hajójának fedele már deszkás-táblás. Más községekben csupán a romok meredeznek az égre, védőszentjének neve is feledésbe merült. Mezőlakon azonban fenntartotta a néphagyomány a templom címét, s a község református népe is megüli a búcsút, Szűz Mária születésének ünnepét. Ajkán és Csóton a tatárok pusztították el a templomot. Devecserben nem is volt, hanem a vár egyik termében tartották az istentiszteletet.

Az oltároknak csak alapjai maradtak meg, továbbá a kőszószékek. Ezeket a nyomorúság fa- vagy sárszószékekkel pótolta, így Alásnyban. Katolikusnak maradt templomok belsejében is találunk fakarzatot (Csöglén kettőset), organát azonban nem. Orgona először az 1732. évi látogatás jegyzőkönyve szerint a pápai plébánia kórusán lelhető.

A többnyire protestáns templomok belső felszerelése, edényeik, egyházi ruházatuk egyszerű: közönséges vagy török szőnyeget, csótárt, abroszokat, selyemmel hímzett kendőket, palástot, óntányért, ónkannát, ónkupát, kelyhet talál a látogató főesperes, de hol az egyik, hol pedig a másik hiányzik. Gazdag fölszereléssel dicsekedhetett a felsőiszkázi katolikus plébánia. Van aranyozott ezüst kelyhe tányérkával, fehér és fekete miseruhája, vászonneműek, övek, sárga selyem oltárterítő, vállkendő, egy hímzett selyemkendő, a másik pedig török kendő, palást, két ónkanna tálcával, két zászlója is van, az egyik Szt. Istvánt, a másik a Mindszenteket ábrázolja. A felszerelést kiegészítik a fekete gyertyatartók, egy feszület és egy misekönyv. A szentelt olajokat a plébános külön dobozban tartja. Az Oltáriszentséget az evangéliumi oldalon a falban elhelyezve őrzi. Nem hiányzik a keresztelőkút sem s a plébános vezeti az anyakönyveket. Filiában, Alsóiszkázon, Kiszőlősen és Csőszön is kielégítő a helyzet.

A mostoha körülmények között is épülnek helyenként templomok. Alsóiszkázon a katolikusok 1673-ban alapjától kezdve kéttornyos templomot emelnek. Polányban 1657-ben újat építenek, 1697-ben a dáakai templomot a protestáns hívek fedéllel látják el. A harangok szava majd az épen maradt kőtoronyból, majd meg a temetőben vagy a falu közepén felállított faharanglábon csendül fel s száll az égnek. A temetőt is a templom mellett találjuk, sokhelyt bizony gondozatlan, kerítetlen, másutt azonban kőfallal vagy karókerítéssel veszik körül, Polányban már külön van egy dombon.

A földesurakról, akik egy vagy több község birtokosai és esetleg kegyurai is voltak, keveset tudunk meg a jegyzőkönyvből, legkevésbé azt, volt-e valami szerepük a katolikus vagy a protestáns hitélet támogatásában és segítésében. Mintha semlegesek lennének, pedig nemcsak világi, hanem egyházi birtokosok is vannak közöttük. Mégis nem véletlen, hogy a pozsonyi klarisszák és a győri püspökség birtokain van még katolikus élet, vagy legalább is gondoskodás történt, hogy a hit pislákoló fénye ki ne aludjék. A veszprémi püspökség birtokán, Vanyolán és a ciszterciekhez tartozó Magyarpolányban lutránus prédikátor van. Dabronyban, mely a pápai pálosok birtoka, a parochia gazdátlan. A legnagyobb birtokos ezen a vidéken a pápai váruradalom, amelyhez Csót, Devecser, Kup, Nagygyimót és Pápateszér tartozik

A földesurak között Mártonfay István, gróf Zichy Imre, Somody Adám, Kreznavitz Mihály, több községben pedig prédiális és egyéb más nemes birtokosok szerepelnek.

A katolikus papság erkölcsi és szellemi színvonala a tridenti zsinat rendelkezései alapján gondos nevelésen és tanulmányokon nyugodva emelkedik. A felsőiszkázi plébános pázmánita volt, a várbeli papok Kanizsán jezsuiták. Voltak tehát képzett papok, de sajnos, elenyésző számban. A licenciátusoknak hittudományi képzettségük nem volt. Jakusics püspök szavaiból ítélve műveltségük szűk téren mozgott, működési körük körülbelül megegyezett a protestáns iskolamesterek tevékenységével. A licenciátusok világi, esetleg feleséges személyek voltak, ha írni, olvasni tudtak s valamelyes jártasságot mutattak a katekizmusban, megbízást nyerhettek. A Drávamellékiekről megjegyzi a főesperes, hogy keresztelni jól tudtak, de a bánatról, amit a haldoklóban kellett volna felébreszteniök, sejtelmük sem volt. Szentbeszéd helyett posztillákat olvasnak fel, közreműködnek a házasságkötésnél és temettek. Ahol nem volt iskolamester, mint Vaszáron, a licenciátus látta el az oktatást is, tőle telhető módon. Bár a licenciátusok nem pótolhatták a képzett, felszentelt papokat, kár volna lekicsinyelni működésüket, sőt tiszteletreméltó munkát fejtettek ki, mert hiszen esekély tudásukkal is ébren tudták tartani a katolikusokban az öntudatot. Hogy egyes helyeken nem halt ki a katolikus hitélet, hanem fönntartotta magát, mint Zselicségben, vagy Tüskeváron, azt az ott működő licenciátusoknak köszönhetjük.³⁵

Az alsó papság anyagi helyzete szánalmas volt. Jövedelmük a lakáson kívül a föld és a stóla volt. A hívek számbeli elapadása és elszegényedése miatt ez a jövedelem a minimumra zsugorodott össze. A paplakok nagyjából jókarban vannak, bár néha csak kamrácskák, sőt nem egyszer nyomorúságos viskók vagy egyszerű parasztházak. Új plébánoslakot csak az újonnan települő Vaszar emel.

Legtöbb helyen 2—4 hold, egy-két helyen 6—8, egy-egy faluban pedig 16—18 hold szolgál a pap megélhetésére egy-két szekér számára való réttel. A szántót a hívek művelik meg, a szekeres gazdák szállítják be a tűzrevaló fát. A családos telkesgazda általában félköből, néha egy köből gabonát fizet és 12 dénárt, ritkábban hat, húsz vagy huszonöt dénárt. Tüskevárótt a borból tizenhatodot kap. A stóla is szegényes. Keresztelés után egy tyúk, a keresztszülőktől 1—1 dénár, avatás után 4—5 dénár jár. Esketés után legtöbbször 25, de máskor csak 15, néha

³⁵ Vö. Acsády i. m. 248—252. l. Tüzetes tanulmányt irt róluk Juhász Kálmán: A licenciátusi intézmény Magyarországon. Bp. 1921.

50 dénárt is kap. A temetés 12, a búcsúztató legtöbbször 25 dénár, de 3—21 dénárig is változhatik. Harangozásért 25, a virrasztásért is 25 dénár jár.

Még ennél is szegényesebb a tanítók jövedelme. Toronyi János katolikus tanító parasztházban lakik, a harangozásért és napi imáért házanként 1 köből gabonát és öt dénárt, a falu malmából másfél köbölt, a falutól háromszekér szénát kap, gyermekek tanításáért pedig egy forintot. A protestáns tanítók helyzete sem kedvezőbb. Az alásónyi luteránus mester a lelkészt is helyettesíti. Devecserben Galambos István prédikátor tanítója parasztházban lakik. Jövedelme tíz pénz, 8 köből gabona, temetés után 12 dénár és kellő mennyiségű tüzelő. Bödögén a mester járandósága öt köből gabona, öt forint, egy hold szántó és egy kocsi széna.

A nép valláserkölcsei életéről, műveltségéről mélyen hallgat a látogatási jegyzőkönyv. Ha azonban az általános körképet nézzük, világossá válik előttünk, hogy a töröktől nem is olyan régen megszabadult vidékek lakosságának szellemi és anyagi színvonala is a mélyponton állott.

Ennek az egyházlátogatásnak adatai kiegészítik ismereteinket Keresztély Ágost herceg, győri püspök restaurációs munkásságáról.³⁶

Tanulságosak azok a jegyzőkönyvek is, amelyek már a XVIII. század első felére vonatkoznak és a szatmári békét követő békésebb évtizedek lassú építő munkájáról beszélnek. A megváltozott közállapotok között megindult és lassan erőre kapott Dunántúl is a katolikus megújulás, bár a templomok és a lelkészkedő papság kis száma először nagyban gátolta az intenzívebb lelkigondozást. Ez az akadály csak lassan hárult el, ami nagyrészt Bíró Márton püspök szívós akaratának és munkaerejének köszönhető.

A Dráva-melléki plébániák egyházi állapotai egy fokkal kedvezőbb képet mutatnak, mint aminőt a XVII. század végén láttunk, de mégsem jelentik az egész egyházmegyét, bárha mozaikképeikkel hozzá is járulnak az egyházmegye egészének megismeréséhez.

A plébániák és leányegyházai, községek és kis falvak, népének nemzetiségi megoszlásáról keveset, a katolikusok és protestánsok számarányáról jóval többet tudunk meg a jegyzőkönyvekből.³⁷ Babócsa népessége különböző nemzetiségűek hordaléka, nem egységes, mégis mivel valamennyi ért horvátul, papja is az és a plébánia nyelve is horvát így van nagyjából a többi helységben is. A buzgóbb plébánosok megtérésről tesznek említést. A földesurak hatalmát is szívesen

³⁶ Vö. Kelemen Atanáz: Keresztély Ágost herceg katolikus restaurációs tevékenysége a győri egyházmegyében. Pannonhalma, 1931.

³⁷ Zágrábi püspöki lvt.: Visitaciones Canonicae.

vették igénybe, de tervük megtörik az ellenfél szívósságán, másrészt a horvátajkú papok nem tudtak közelebb férkőzni a plébániájukhoz tartozó magyar nyelvű lakossághoz. Jobb lenne az eredmény — jegyzi meg 1733-ban a látogató főesperes a Berzencéhez tartozó Taranyban és Somogy-udvarhelyen, ha a magyar nyelvben járatos plébánosuk lenne. De csak 1760-ban találunk Légrádon magyar káplánt. A rekato-lizálás munkája lassan, lépésről-lépésre folyt. Ezt mutatja az egyes községekre vonatkozó adatok összeállítása is, bár ezen a vidéken nincsenek túlsúlyban a protestánsok, mint a pápai főesperességben 1698-ban. 1713—1742 között Csurgó és néhány község kivételével szép eredményt ért el a katolikus térítés. Babócsán 1713-ban egy református és egy luteránus házat találnak, 1738-ban teljesen katolikus, Bareson 2 református család él, a többség katolikus. Katolikussá vált Berzence és Heresznye is, Háromfán 1742-ben legfeljebb néhány protestáns akad. Más községekben is megvetette lábát a katolikusság és gyarapodott, de néha veszített is, pl. Rinyaszentkirályon. A protestánsok középpontja Csurgó. 1713-ban 20 ház protestáns, 10 katolikus. Az előbbieknél prédikátoruk is van. 1738-ban kb. 25 katolikus ház van már. A plébániákhoz tartozó falvak népe azonban református és luteránus. Pásztoruk nincs, de kijárnak Alsókra. Itt működik egy emberöltőn át, mint az új hit szívós harcosa Berekszászy Márton, másutt meg névtelen prédikátorok, Gyékényesen, Pátrón, Péterhidán egy-egy, Légrádon pedig három tanítójuk is. Ezeken a helyeken nehezebben is nyert tért a katolikus papság, részben a nyelvismeret hiánya, részben a protestánsok szívós, öntudatos kitartása miatt.

A katolikus világi papok a zágrábi egyházmegyéhez tartoztak, Zágrábban tanultak, de van olyan is, aki Nagyszombatban, Grácban, Budán vagy Vácott végezte teológiai tanulmányait, tehát kellő felkészültséggel fogtak hivatásuk gyakorlásához. A sok lelkes munkás között akad tunya, részeges, kapzsi, nőgyanus, de általában véve buzgó igyekezettel szervezik a plébániákat és térítgetik a protestánsokat. Munkájuk eredményességét csökkentette, amint a jegyzőkönyvekből sejthettük, hogy csak rövid ideig vezetik plébániájukat, s nincsenek segítőjük, tanítójuk. Hét plébániához és 27 filiához két tanító kevés, amikor a luteránusok Légrádon három tanítót is foglalkoztatnak. Nagyatádon szerzetes plébánossal találkozunk, Apollináris atyával, aki tiltakozik a zágrábi püspök egyházlátogatása ellen, mivel Nagyatád a veszprémi püspökséghez tartozik.

A buzgó katolikus hívek mellett sok ingatag megtértet tartanak számon. Meglepőnek találhatjuk, hogy Tarany református népe húsvéti gyónást végzett a plébánosnál. Egyrészt a hitbeli dolgokban való járatlanság, másrészt az ige hallgatásának vágya magyarázza, hogy

a protestánsok is szorgalmasan hallgatták a katolikus szentbeszédet, viszont a katolikusok is eljártak a prédikátor beszédeire, ott t. i., ahol saját papjukhoz nem jutottak el.

A hét nagyobb települési hely, amelyen plébániák létesültek, 10—40 házat számlált, filiáik természetesen kisebbek. Az újonnan települő nép, bár szegény, mégis igyekszik földesurával karöltve templomot, paplakot (iskolát?) emelni, s a régi egyházi birtokok pusztultával legalább néhány hold földet biztosítani plébánosának, akinek stólája bizonytalan, ingadozó s az általános szokáshoz igazodik.

A pusztulás ezen a részen sokkal nagyobbnak látszik, mint Pápa vidékén. Régi templomot nem igen találunk, hirtelenében ácsolnak össze újat. A tempomok vázát fából készítik, falait vesszőből fonják, betapasztják sárral, s bemeszelik a hirtelenében. paraszti munkával épített templomokat. Ezek bizony pajtákhoz hasonlítottak, ékességük legfeljebb kis fatorony. Ugyanígy eszkábálták össze a plébániai lakokat is, amelyek persze alig bírtak ki 30—40 évet s összedőltek, mint pl. Babócsán. Légrádon a régi kőtemplom szentélyét hozzák tető alá, de nem volt ritkaság a szalmatetős templom sem, noha az ilyen templomokat, kápolnákat a püspök nem akarja felszentelni. A templomok felszerelése megfelel az újabb előírásoknak, de általában szegényes. Curgón az oltár falemezes kirakott munka, rajta a fából készült oltárszekrény, de oltárképe nincs. Másutt beérik a népművészet alkotásaival, mint Vizváron, Nagyatádon, Bareson.

A paplakok még mindig a régi mintát mutatják. Középpütt van a konyha, ettől jobbra és balra egy-egy szoba. Ettől a beosztástól akkor sem térnek el, ha — mint Babócsán — új plébániát építenek.

E töredékes mozaikkép is eléggé szemlélteti, milyen pusztulás érte a katolikus egyházat híveiben és intézményeiben a XVI. és XVII. században. Sok feladat várt tehát a katolikus egyházra, különösen pedig a veszprémi püspökre az újjáépítésben, hiszen mindent elülről kellett kezdeni. Munkájukat egy időre megakasztotta az utolsó nemzeti felkelés és csak a szatmári béke után kezdődhetett meg ismét a katolikus restauráció munkája. Gróf Volkra Ottó János kezébe is vette a kezdeményezést, s a piaristák letelepítésével megindította a papnevelést a paphiány pótllására. Másik feladatának egyházmegyéje megismerését tartotta szükségesnek.³⁸ 1711-ben királyi rendelet utasítja a közigazgatási hatóságokat, hogy hogyan legyenek segítségére a püspököknek egy-

³⁸ Vö. Körmeny József i. művét. továbbá Nyers Lajos: A veszprémi piarista gimnázium tanárai (1711—1712, és 1721—1730). Veszprém, 1940, 1941. Különlenyomat a veszprémi kegyestanítórendi r. k. gimn. 1939/40. és 1940/41. évi évkönyvéből.

házlátogatás esetében.³⁹ A vizitáció jegyzőkönyvei nem maradtak ránk, s így nem is tudjuk milyen területre terjedt ki. Csak az 1716. szept. 16-án Sümegen kelt és Nagykanizsára vonatkozó jegyzőkönyv utal Volkra püspök egyházlátogatására.⁴⁰

A veszprémi egyházmegye területén fekvő kiváltságos, ú. m. a pápai, felsőiszkázi, somlóvásárhelyi és vörösberényi plébániákon az esztergomi hercegprimások végeztettek kánoni látogatást. 1732-ben gróf Esterházy Imre rendelkezéséből gróf Berényi Zsigmond felszentelt püspök, 1754-ben pedig Csáky Miklós megbízásából gróf Esterházy Károly esztergomi prépostkanonok vizsgálta felül a nevezett plébániákat.⁴¹

A kiváltságolt plébániák katolikusságának száma 1732—1754 között szépen emelkedik. Pápán 1732-ben 3000 katolikus lélek van és kb. 50 evangélikus, 1754-ben 6000 katolikus mellett 500 református, 150 evangélikus, egy görög-keleti és kb. 500 zsidó. Somlóvásárhely teljesen katolikus, kivétel az 1 görög-keleti. Felsőiszkáz és filiáinak katolikus népe átvészelve a háborús időket, szépen gyarapszik. 1732-ben 800 katolikus lelket említ a jegyzőkönyv, 1754-ben 1330 körül van a létszámuk.⁴²

Ezek az egyházlátogatások alaposan és kimerítően tájékoztatnak a kiváltságolt plébániák állapotáról. A látogatás során megvizsgálták a *templomok* állapotát, belső felszerelését részletesen, az anyakönyvek vezetését, a templom javadalmát, jövedelmét, vagyoni helyzetét, továbbá az istentisztelet rendjét, a szentbeszédet és hitoktatást. Majd rátértek a *plébános* személyi adataira, képzettségére, nyelvismeretére, könyvtárára. Számba vették ruházkodását, hajviseletét, lelkipásztori működését, készpénz- és természetbeni járandóságait, stóla-jövedelmét. A plébános után az *iskolamesterre* került a sor. Megvizsgálták erkölcsi életét, tanítói képesítését, működését, állandó és stóla-jövedelmét és a tanulók számát. A jegyzőkönyvből értesülünk a plébánia területén élő remete, illetve a pálos és ferences szerzetesek működéséről is. Megismerhetjük a földes- és kegyurakat, a hivek lélekszámát, vallás-erkölcsi életét, a jámbor egyesületek és kórházak működését, a községi bábákat, s végül utasításokat adnak a keresztség és házasság szentsé-

³⁹ Orsz. Lvt.: Canc. Concept. Exped, 1712, nr, 35,

⁴⁰ Nagykanizsai ferences rendház lvtára.

⁴¹ Jegyzőkönyveiket ld. a felsorolt plébániák irattárában.

⁴² Pápa és vidékének katolikus megújhodása gróf Esterházy Károly, a későbbi váci, majd egri püspök nevéhez fűződik. L. Pfeiffer János: Emlékezés gróf Esterházy Károly püspökről (1725—1799). Veszprém, 1940.

gének kiszolgáltatására, a vegyes házasságok körüli eljárásra, a temetések végzésére, a templompénztár vagyonának őrzésére és kezelésére, a pénzbírságokból származó jövedelem elosztásának mikéntjére és az egyes leányegyházak egyházi hovatartozandóságára vonatkozóan.

Ezekben az egyházlátogatásokban már érvényesül az egyházkormányzatnak az a törekvése, hogy a meglévő állapot rögzítése után fokozottabb mértékben elmélyítsék a katolikus hitéletet.

Acsádi Ádám püspök is végzett kánoni látogatást. Igazolja ezt a kanizsai esperesi kerület templomairól és plébániáiról készített összeírás, mely utal arra, hogy a püspök 1734-ben meglátogatta a nagykanizsai és homokkomáromi plébániákat.⁴³

Az eddig felsorolt részletes egyházlátogatások után Bíró Márton, Veszprém lánglelkű püspöke 1745—1755 között sorra vette a terjedelmes és még teljes egyházmegyéje valamennyi plébániáját. Alaposságot bizonyítják a hatalmas köteteket kitevő jegyzőkönyvek, melynek kiadása külön feladatot jelent.

Utódai sem hanyagolták el az egyházmegye kánoni meglátogatását. Bajzáth József (1778—79), Kurbély György (1815—1817) és gróf Zichy Domonkos⁴⁴ (1845—46-ban a cseszneki, bakonyszombathelyi, veszprémi, palotai és balatonfüredi esperesi kerületben) püspökök egyházlátogatási jegyzőkönyvei további érdekes dokumentumai a veszprémi egyházmegye történetének.

⁴³ Veszprémi püspöki lvt.: *Conscriptio Eccl. et Parochiarum Distr. Canisiensis an. 1753.*

⁴⁴ Részletesen feldolgozta Meszlényi Antal: Gróf Zichy Domonkos veszprémi püspök egyházlátogatása 1845—1846-ban c. művében. Veszprém. 1941.

A zalai főesperesség plébániái.

...Dominus Deus..., dicit domino ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum et cessare eos faciam et ultra non pascant gregem meum etc. Ezechiel. 34.¹

Stulte egerunt pastores et Dominum non quaesierunt, propterea non intellexerunt et omnis grex eorum dispersus est. Hieronym. X.²

Conscriptio Parochiarum.

Venerabili domino Casparo³ Magistro de Szepethnek,

vicario Wesprimiensi, Custodi ac Canonico vices **domini**... P (?)
...mo ... archidiacono

observare putantur.

Digni sunt morte, non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus. Ad Romanos primo.⁴

¹ V. 10.

² V. 21.

³ C. I. v. 32.

⁴ Elenchus Beneficiorum et Beneficiatorum Anno 1550: Magister Casparus de Zepetnek Canonicus. Historia Domus Scholarum Piarum Veszprimienisis. I. p. 2.

Anno Domini millesimo 155 (4) ex mandato domini reverendissimi domini Andreae Kuves ep(iscop)i Wesprimiensis⁵ ac consiliarii sacrae regiae maiestatis per magistrum Gasparum plebanum de Egerzeg adhibitis secum quibusdam sacerdotibus honestisque personis, visitatio quatuor vicariatuum⁶ in archidiaconatu Zaladiensi, videlicet Zepetnek, Noa, Kapornak et Egerzeg facta est ac perlustrata.

VICARIA ZEPETNEK.

*Oppidum Zepetnek.*⁷

Tenet Emericus plebanus et vice archidiaconus, homo frugi et honestae vitae, habet matrem in domo spiritualem, praedicat, semper habet capellanum, magistrum et unum rectorem altaris,⁸ ecclesiam quoque cum omnibus sacramentis optime tenet. Patronus m(agnificus) d(ominus) Nadosi.⁹

*Zentmihal.*¹⁰

Thomas plebanus,¹¹ barbatus, alioquin bonus, matrem habet carnalem, persecutionem patitur a patrono Jacobo Zele,¹² qui terras ecclesiae et feneta occupavit, pro quibus, dum supplicaret, plebanum vituperavit et percutere dixit. Domus plebani, quae prius erat bona, omnino diruta et desolata est propter illum nobilem, nam alterum plebanum expulit, iste quoque recedere proposuit.

⁵ 1553 jun. 4—1568 febr. 2-a előtt meghalt. Bevezetés a veszprémi püspökség római oklevéltára I—IV. kötetéhez. (Ezentúl: Bevezetés.) Bp., 1896—1907. 254—55. Erdélyi Gyula: Veszprém város története a török idők alatt. Veszprém, 1913. 55—63.

⁶ Esperesi kerület.

⁷ 1550. A veszprémi egyházmegyének felosztása, továbbá a plébániák és plébánosok névsora. Egyháztörténelmi Emlékek a hitújítás korából. (Ezentúl: E. T. E.) V. 460,

⁸ Oltárigazgató, oltárospap. Vö. Békefi Remig: A káptalani iskolák története Magyarországon 1540-ig. Bp. 1910. 46—48.

⁹ Nádasdy Tamás (XV—XVI. szd.), ld. Hóman—Szekfü: Magyar történet IV. 187—91. és 414—15. Horváth János: Az irodalmi műveltség megoszlása. Magyar humanizmus. Bp. 1935. — A Kanizsai cs. birtokaira vö, Csánki D.: Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában. III. köt. Bp. 1897. 57—58.

¹⁰ Csánki i. m. 108/c alatt.

¹¹ 1550: Joannes pl. E. T. E., V, 460,

¹² Zele cs. ld. Csánki i. m. 198—99. Zele Jakab Kanizsa várának prefektusa volt. Németh i. m. 160. l.

Vineam quoque ecclesiae idem occupavit et iam in manus alterius nobilis cessit. Vineam alteram eiusdem ecclesiae duo nobiles Demetrius Ban de Polia¹³ et Gabriel Ventei¹⁴ occupaverunt, noluerunt, ut lege ecclesiastica discuteretur.

*Zentgierg.*¹⁵

Parochia filialis, spectat in divinis ad abbatiam Kereztwr, dominus illius pagi magnificus dominus Nadosdi. Est illic ecclesia, in qua (larda) servantur et tanquam in macello carnes bovinae servantur. Nullum habet cimiterium, cives noluerunt venire ad me, ut illis loquerer.

*Kereztwr.*¹⁶

Ambrosius plebanus de Dobronak venturus est ad illam abbatiam, habet capellanum, qui ecclesiam optime tenet unacum sacramentis.

*Rigialch.*¹⁷

Petrus plebanus, satis malus, cocam habet et spurios, convocacionem negligit, domum in qua habitat, sicut porcorum stabulum servat, pavimentum ecclesiae male stat, cimiterium dissipatum, tectura sacristiae nulla, sacramenta sine custodia, conqueritur pro quarta¹⁸ et dicit, quod primo anno nil, secundo duos, tertio saltem cubulum vini ii dederant. Decimatur autem ad Kanisa.

Patroni sunt hic Franciscus et Gabriel Repas¹⁹ et alii nobiles.

Petri²⁰ est villa, spectat ad Rigialch, capella est combusta.

Homokkomar.

Plebanus nullus propter malos patronos Franciscum et Iohannem Semini,²¹ qui illic habitant, Petrum Domoniani,²² qui prope manet in

¹³ Bán cs. ld. Csánki i. m. 129.

¹⁴ Ventei cs. ld. Csánki i. m. 194.

¹⁵ Szentgyörgy a Mura mellett, Csánki i. m. 70.

¹⁶ Murakeresztur, Csánki i. m. 70.

¹⁷ Rigyalcz, ma Rigyác. Csánki i. m. 98.

¹⁸ T. i. q. decimarum, vö. Balics L.: A róm, kath. egyház története Magyarországon. II. 2. Bp. 1890, 460—61,

¹⁹ Répás cs. l. Csánki i. m. 177, 285.

²⁰ Csánki i. m. 94.

²¹ Semjéni cs. nem fordul elő, de van Semjénházi cs. ld. Csánki i. m. 181.

²² Csánki i. m. 143. Domonyai cs. (szentmiklósi) fordul elő. Birtokos család Németszentmiklóson, Kanizsától ény. Csánki i. m. 109/b alatt,

Zentmiklos. Isti feneta ecclesiae et terras arabiles violenter occuparunt et illis abutuntur. Viginti quinque cubuli vinorum iuramento avocantur, plebano deberentur, ipsi aripiunt molendinum ecclesiae et piscinam devastaverunt. Iam angunt plebanum, sunt illic mortui, quorum bona et res statim violenter et furiose inter se diviserunt et ita male, quod antequam funus e domo ad sepeliendum duceretur, armatis manibus omnibus iobagionibus ipsorum concitatis domum circumsteterunt dies et noctes et sic om(nia) salvo honore Ignarus(!) p..., (elmosódott), conqueritur quidam plebanorum contra illum, quod mulieres alterius... (elmosódott) parochi inducit etc.

*Kerecen.*²³

Gregorius plebanus, habet cocam, filios et filias, sacramenta sine custodia. Nullum cimiterium, sunt omnes nobiles illic, interdictum non curant nec sonant campanae, per se sepeliunt mortuos. Missam non audiunt.

*Ong.*²⁴

Vacat multis annis, pauci incolae sunt, plebanis defecerint servit illis.

*Gelse.*²⁵

Petrus plebanus,²⁶ praedicat, omnia sacramenta bene servat, attamen cum uxore iuravit et vocatus ad arcem Kanisa sub utraque specie communicavit.²⁷ Patronus m(agnificus) d(ominus) Nadosdi.

*Pamlén.*²⁸

Iohannes plebanus nullius bonitatis, semper mercaturam exercet, in omnibus rebus more rusticorum ad scandalum aliorum, auffugerat secus me illuc venturum. Ecclesia omnino desolata, cimiterium nullum, sacramentum aliquid illic invenire non potui. Patronus Nadosdi.

²³ Csánki i. m. 69—70.

²⁴ Ung. Csánki i. m. 120.

²⁵ Csánki i. m. 55.

²⁶ 1550: Joannes pl. E. T. E. v, 460.

²⁷ Két szín alatt áldozni, a szentáldozáshoz (prot. úrvacsora) járulni.

²⁸ Pamlén, ma Palin, Csánki i. m. 92.

*Kanisa.*²⁹

Demetrius plebanus³⁰ senex, uxorem duxit iuvenecam, communicat sub utraque specie, capellanus quoque sine epitogio³¹ et campana, absque honore sacramentum in sinu defert ad infirmum, non aderat plebanus, nec potuisssem admonere, ut corrigeretur, ecclesia sine tectura et cemeterio. Patronus m(agnific)us d(ominus) Nadosdi.

*Mintzent.*³²

(Vac)at plebano ab annis XXII, plebanus de Kanisa servit illis. Est quaedam villa Csakan³³ vocat, illa quoque spectat ad Mintzent. Utriusque villae fructus plebanus de Kanisa percipit, utique non vult chatedraticum³⁴ solvere. Insuper hoc malum contigit in Kanisa, quod homo quidam de Turcia rediit, uxor, quae remanserat domi, noluit copulari illi. Ille ira motus statim aliam duxit uxorem. In Mikefalwa³⁵ prope Zepetnek similiter factum est et hoc voluntate provisoris Kaniensis. Nobiles sunt hic omnes.

*Zentmiklos.*³⁶

Est villa prope Kanisa, pertinet ad Georgium Bot³⁷ etc. Iam duo plebani proximis temporibus illic obierant, quorum bona ac res ad arcem Zentgiery occuparunt, propterea plebanum non habent nec inveniunt. Hic nos quoque blasphemaverunt et lupos nos esse clamaverunt, adeo regio illa per luteranos infecta est.

*Bagolia.*³⁸

Vacat plebano multis annis, nobiles quidam illic existentes bona ecclesiae tenent et possident, parochiani miseri currunt in necessitate ad proximos plebanos.

²⁹ Csánki i. m. 11., 20.

³⁰ 1550: Nicolaus pl. E. T. E. V. 460,

³¹ Felsőkabát, itt vö. superpelliceum.

³² Csánki i. m. 83/c alatt.

³³ Csákány, ld. Csánki i. m. 40.

³⁴ A chatedraticumot az alsópapság fizette a főesperesnek, összege változó volt (50 dénár, máshol márka). Békefi i. m. 41., Balics i. m. II, 2, 460—61,

³⁵ Mikefa alakban ld. L. Nagy: Notitiae politico — geogr. — stat. Hung. I, Budae, 1828, 350., vö. Takács Ince O. F. M.: Göcsej népe és jelke, Kat. Szemle, 1941. 118.

³⁶ Csánki i. m. 109 a alatt.

³⁷ Both cs. ld. Csánki i. m. 136—37.

³⁸ 1550-ben is üres, E. T. E. V. 460., Csánki i. m. 31,

*Rechie.*³⁹

Georgius plebanus, solanus,⁴⁰ uxorem duxit solemniter ad instar rusticorum, tonsuram nullam habuit sicut rusticus multis annis, ego totondi et disposui illi, pro quo unum florenum accepi, ut discant et ceteri. Larda in ecclesia, cimiterium dissipatum.

*And.*⁴¹

Dionisius plebanus simplex, larda in ecclesia. Inde unam arvinam duxi propter terrorem.

*Swl.*⁴²

Vacat multis annis, nobiles quoque sunt illic, bona ecclesiae tenent, non potui illos convenire.

*Bakonak.*⁴³

Georgius plebanus mulierem habet, quem parochiani percusserunt, larda in ecclesia plus quam sexaginta et arvinae multo plus, ex quibus duxi duo larda et duas arvinas, plebanus attamen admonuit illos, ut educerent. Dixit enim illis hominem domini reverendissimi domini ep(iscop)i illuc iturum, nil curarunt, alii minis me affecerunt, si illuc venirem,- alii aliis blasphemiis prusis illuc venirem affecerunt, propterea feci, de aliis autem locis nil omnino, vel denarum accepi..

*Merenie.*⁴⁴

Michael plebanus totus bonus.

*Garabonch.*⁴⁵

Franciscus plebanus uxorem duxit, filios habet, ecclesiam videre non potui, non aderat, parum boni intelligo ex parte ipsius. Finis huius vicariae, fuit mecum dominus plebanus de Zepetnek cum uno sacerdote, ego autem de Egerzeg habui mecum fratrem presbiterum, rectorem altaris, absque aliis.

³⁹ Récese, Csánki i. m. 97.; 1550: Georgius pl. E. T, E, V, 460,

⁴⁰ Sem Du Cange, sem Finály szótár nem adja kielégítő jelentését.

⁴¹ Csánki i. m. 28.

⁴² Süllý 1550-ben is üres; Csánki i. m. 102.

⁴³ Csánki i. m. 32.

⁴⁴ Csánki i. m. 82.

⁴⁵ Csánki i. m. 54—55.

VICARIA KAPORNAK.⁴⁶*Kapornak oppidum.*

Blasius plebanus et vicediaconus,⁴⁷ focariam habet et filios. Capellanum et magistrum nullum, parochianos pessimos, altaria semistrata, cimiteria non bene disposita. Hic cives, decani et alii noluerunt venire ad me, ut voluntatem domini reverendissimi per me intelligerent. Patronus ipse abbas.

*Igrich.*⁴⁸

Michael plebanus non aderat, habet malam famam, cocam et filios. Vicearchidiacono rebelles multis in locis clamant ad eum propter instabilitatem etc. Sacramenta sine custodia nec renovata, ecclesia plena lardis etc.

*Isebor.*⁴⁹

Vacat plebano multis annis, non habet cimiterium, sacramenta sine custodia, decani mendaces non comparuerunt, chatedralicum neque solverunt.

*Cyan.*⁵⁰

Stephanus plebanus, senex, habet focariam pessimam, quae de domo absente plebano volebat expellere et totam villam concitare. Hic stant omnia male, ecclesia sine omni tectura et cimiterio, sacramenta sine custodia, decanus nullus, cathedralicum non solvit, convocationi non comparet. Achatius Csani⁵¹ patronus modernus, honores habent sacerdotes coram illo.

*Kethida.*⁵²

Vacat plebano multis annis, ecclesia est inclusa in castro per dominos Harsadi⁵³ disposito. In necessitate currunt ad (vicinos) plebanos, sunt cum patronis illis homines sine honore et intellectu.

⁴⁶ 1550: Michael pl. E. T. E. V. 457—58; Csánki i. m. 20,

⁴⁷ A m. vice-archidiaconus-esperes.

⁴⁸ 1550: Valentinus pl. E. T. E. V. 458; Csánki i. m. 63,

⁴⁹ Isabor, Csánki i. m. 63.

⁵⁰ Csány ld. Csánki i. m. 40.

⁵¹ Csányi cs. ld. Csánki i. m. 138.

⁵² 1550-ben üres; Csánki i. m. 69.

⁵³ Hásságyi cs. ld. Csánki i. m. 152.

*Koppan.*⁵⁴

Vacat plebano, ecclesia sine tectura, cemeterio, calice et aliis rebus ecclesiasticis.

*Csafford.*⁵⁵

Blasius plebanus habet focariam. quae reget totam remp(ublicam). ecclesia sine tectura, sacramenta sine custodia, crismata non renovata, sunt hic omnes nobiles

*Zalazège.*⁵⁶

Georgius plebanus per se bonus, ecclesia sine ostio. quod per fures fractum, sacramenta sine custodia et cemeterio. Hic patronus magnificus dominus Stephanus Banffi⁵⁷ cum uxore iurata.

*Veged.*⁵⁸

Vacat multis annis.

*Bel.*⁵⁹

Vacat, ecclesia desolata est.

*Pata.*⁶⁰

Vacat, ecclesia desolata omnino est.

*Dewtk.*⁶¹

Vacat, ecclesia omnino desolata est.

*Istwand.*⁶²

Petrus plebanus focariam habet, sinumbiro. ecclesia absque tectura, sacramenta sine sera, cimiterium desolatum est.

*Ollar.*⁶³

Paulus plebanus senex. bonus, sacramenta sine custodia.

⁵⁴ 1550-ben is üres: Csánki i. m. 73.

⁵⁵ Csánki i. m. 40.

⁵⁶ Csánki i. m. 125.

⁵⁷ Alsókindvai Bánffy István, E. T. E. IV. 96—97, 1542: E. T. E. IV. 154 (Országh Magdolna); 1548: Zala m. főisp. E. T. E. V. 66—67.

⁵⁸ 1550: Leonardus pl. E. T. E. V. 458, Csánki i, m. 122,

⁵⁹ Bér, ld. Csánki i. m. 35.

⁶⁰ 1550: Pacha; Csánki i. m. 90.

⁶¹ 1550: Petrus pl. E. T. E. V. 458., Csánki i, m. 46,

⁶² 1550: Blasius pl. E. T. E. V. 458., Csánki i, m. 63—64/d alatt.

⁶³ Csánki i. m. 87.

*Zentlerinck.*⁶⁴

Vacat.

*Veckend.*⁶⁵

Demetrius plebanus bonus, sacramenta tamen sine custodia.

*Zentiwan.*⁶⁶

Franciscus plebanus, vir doctus predicator, totus bonus, nullos habet defectus.

*Henie.*⁶⁷

Stephanus plebanus focariam habet et filios, ecclesiam intrare non potuimus, parum boni in eo quoque est.

*Nemes Apati.*⁶⁸

Laurentius plebanus, ecclesia sine tectura, cemeterio, sacramenta absque custodia.

*Bwcan.*⁶⁹

Vacat.

*Zenth Thamo's.*⁷⁰

Vacat.

*Hettes.*⁷¹

Thomas plebanus senex, totus bonus.

*Zent Andras.*⁷²

Beredictus plebanus totus malus, habet focariam et filios, suo vicearchidiacono rebellat, convocationi non comparet et contra alios servit in alterius parochia, permisi vicearchidiacono, ut puniat.

Istae omnes vacant:

Peleske Zentmihal⁷³

Bebes⁷⁴

⁶⁴ 1550: Joannes pl. E. T. E. V. 457.; Csánki i. m. 107,

⁶⁵ 1550-ben üres; Csánki i. m. 122.

⁶⁶ 1550 ben Clemens pl.; Csánki i. m. 166.

⁶⁷ 1550-ben Antonius vicearchidiaconus, E. T. E. V. 457.; Csánki i. m. 60.

⁶⁸ 1550-ben Petrus pl.; Csánki i. m. 28—29.

⁶⁹ 1550-ben Bwcha (ma Bucsa), E. T. E. V. 458.; Csánki i. m. 39,

⁷⁰ 1550-ben is üres; Csánki i. m. 110.

⁷¹ 1550-ben Simon plb.; Csánki i. m. 61.

⁷² 1550-ben Thomas pl.; Csánki i. m. 104.

⁷³ Ld. Szentmihály alatt, Csánki i. m. 108. 1550-ben Thomas pl. E, T, E, V, 458,

⁷⁴ Csánki i. m. 33.

Terpend⁷⁵

Kalos⁷⁶

Bezered⁷⁷

Gyvres⁷⁸

Veged

Orbanusfalwa⁷⁹ et alia.

In hac visitatione fuit mecum vicearchidiaconus de Kapornak et plebanus de Zentiwan. Insuper de Noa vicaria Benedictus plebanus (de zent) Gierg 1554.

VICARIA NOA.⁸⁰

Noa.

Possessio domini reverendissimi domini ep(iscop)i Wesprimiensis. hic Petrus plebanus et vice-archidiaconus, habet focariam et filios, alioquin bonus in rebus divinis.⁸¹

*Bak.*⁸²

Paulus plebanus, solanus, sine omni honore, ecclesia sine tectura et cemeterio, concives non comparuerunt.

*Seyter.*⁸³

Andreas plebanus, solanus, cocam habet, luteranus occultus, confessionem facit publice, in omnibus more rusticorum et communicat sub utraque specie, negat tamen coram hominibus domini reverendisimū, est mendax, fuit plebanus in Galambok.⁸⁴

*Istwand.*⁸⁵

Simon plebanus cocam habet, tonsuram non habet, sacramenta sine custodia, larda multa in ecclesia.

⁷⁵ Terpény, Csánki i. m. 115.

⁷⁶ 1550-ben is üres; Csánki i. m. 66—67.

⁷⁷ 1550-ben is üres; Csánki i. m. 36.

⁷⁸ Gyűrűs 1550-ben is üres; Csánki i. m. 58.

⁷⁹ 1550-ben Laurentius pl.; Csánki i. m. 88.

⁸⁰ E. T. E. V. 459—60.; Nova ld, Csánki i, m, 22.

⁸¹ Az istentiszteleti dolgok.

⁸² Csánki i. m. 18.

⁸³ 1550-ben Georgius pl.; Csánki i. m. 101.

⁸⁴ L. Somogy megyében. Ma Zalában.

⁸⁵ 1550-ben Blasius pl.; Csánki i. m. 63—64.

*Zentlazlo.*⁸⁶

Ecclesia filialis, tamen sepeliunt, illic non potui intrare.

*Zompach.*⁸⁷

Petrus plebanus puer nimis statu, pauper nimis, cocam habet et filios, ecclesiam turpiter servat, sacramentum eucharistiae dispersum per partes minutissimas in pixide⁸⁸ mixtum cum muscis et aliis pulveribus, nullum signum bonitatis et virtutis in isto loco neque tonsuram habet. Ex civibus nullum vocare potui.

Notandum, quod in Kerezturn in hac vicaria consanguinei ad invicem matrimonio copulati sunt, vivunt more ethnico et in Dwsnak⁸⁹ jurare fecerunt. Dwasnak autem est ecclesia, ut ipsi dicunt, libera occasio et scandalum multorum malorum.

*(T)ophe.*⁹⁰

(Gre)gorius plebanus senex, cocam habet, ecclesia sine tectura et sacristia, sacramentum sine custodia, cimiterium dissipatum, cives mali.

*Zentkozmadomian.*⁹¹

Michael plebanus solanus ebriosus, litigiosus, processerunt rustici, habet cocam etc.

*Zentgierg.*⁹²

Petrus plebanus senex, totus bonus.

*Zentandras.*⁹³

Ladislauus plebanus uxorem duxit, cimiterium dirutum, ecclesia lardis plena.

*Karozffalwa.*⁹⁴

Michael plebanus senex, totus bonus, ecclesia lardis plena et fetet, est nobilis quidam illic patronus Taba Fferench⁹⁵ dictus pessimus, non permisit cives venire, ut loquerer illis.

⁸⁶ Csánki i. m. 106—107/a alatt.

⁸⁷ 1550 ben Zempach, vacat. Ma Szompacs, ld. Csánki i. m. 112.

⁸⁸ A. m. szelence.

⁸⁹ Dwsnok, Csánki i. m. 48.

⁹⁰ 1550-ben Thoffe, Nicolaus pl. E. T. E. V. 459., ma Tótfő Novától kelet felé. Csánki i. m. 116.

⁹¹ 1550-ben Tharnakykozmadamyan, Csánki i. m. 73,b alatt.

⁹² Csánki i. m. 105.

⁹³ 1550-ben üres; Csánki i. m. 104.

⁹⁴ 1550: Kalozffalwa, E. T. E. V. 459., Csánki i. m. 67.

⁹⁵ Tabá cs. l. Csánki i. m. 187.

*Zentkozmadomion Jwsoj.*⁹⁶

Valentinus plebanus bonus per se, ecclesia lardis plena.

*Kwtosi zentpeter.*⁹⁷

Nicolaus plebanus mortuus fecit testamentum, patronis et ep(is-cop)o legavit aliqua bona, utique magnificus dominus Ladislaus Banffi omnia bona sua fecit abducere.⁹⁸

*Azeag.*⁹⁹

Georgius plebanus totus bonus.

*Becwegie.*¹⁰⁰

Thomas plebanus, ebriosus, miser, fontem baptismatis¹⁰¹ non habet, sacramentum eucharistiae in multis fragmentis medio anno, vel plus non consecravít.

*Zentiwan.*¹⁰²*Notandum:*

Valentinus plebanus coram ... fornicator ita, quod in ea(dem) domo, ubi fuimus omnes, ante nos fronte meretricea non erubuit simul meretrice dormire.

Bollahida¹⁰³

Vacat.

Kerestur¹⁰⁴

Vacat.

Millei¹⁰⁵

Vacat.

Lengiel¹⁰⁶

Vacat.

⁹⁶ 1550: Irsay kozmadamyan. E. T. E. V. 459., Csánki i. m. 73.

⁹⁷ 1550: Joannes pl.; Csánki i. m. 109.

⁹⁸ Bánffy es. l. Csánki i. m. 129—31., Alsóindvai B. Lászlóra l. E. T. E. IV, 102—03. hatalmaskodása: IV. 376, tizedbérlő: IV. 513—14., V. 367.

⁹⁹ Aszi(v)ágy l. Csánki i. m. 30.: 1550: Alsóagy. vacat. E. T. E. V. 459.

¹⁰⁰ 1550: Bechwelgh. vacat. E. T. E. V. 459., Csánki i. m. 34.

¹⁰¹ A. m. keresztút.

¹⁰² 1550: Georgius pl.; Csánki i. m. 106.

¹⁰³ 1550: Ballaheda, Nicolaus pl.; L. Nagy, Notitiae I. 342.

¹⁰⁴ 1550: Michael pl.; Csánki i. m. 70.

¹⁰⁵ 1550: Valentinus pl.; Csánki i. m. 83.

¹⁰⁶ 1550-ben is üres. Csánki i. m. 78.

Lak¹⁰⁷

Vacat.

Kwtosi zentpeter¹⁰⁸

Vacat.

*Zentmargita.*¹⁰⁹

Matthias plebanus solanus bonus est.

*Zentadorian*¹¹⁰

Stephanus plebanus luteranus.

*Zemenie.*¹¹¹

Paulus plebanus homo satis doctus, praedicat, attamen cocam juveneam habet, cimiterium destructum, sacramentum sine custodia, ecclesiae nec bene operta, hic sunt boni cives, omnem obedientiam pollicentur domino reverendissimo.

In hac visitatione profuit mecum Georgius presbiter, rector altaris in Egerzeg et plebanus de Noa etc.

VICARIA EGERZEG.¹¹²

Egerzeg oppidum.

Possessio domini reverendissimi e(pis)po pi Wesprimiensis. Est illic Gasparus plebanus, capellanus suae reverendissimae dominationis, magistrum habet, capellano ... caret speciali, sunt rectores altarium quinque.

Primus dominus Emericus,¹¹³ natione de eodem oppido, habet fratres et consanguineos multos, sunt multi anni, quod missam non celebrat, dicit infirmitate nescio qua laborare et etiam, quoque maligno spiritu vexari, horas canonicas perorat, in magnis festivitibus divinis interest, sed in occulto in sacristia facit confessionem et communicat, vir alioquin doctus et quia non celebrat, dicunt rustici, propterea quod sit ille doctus homo, quod missa abolitur(!) et peribit, mirantur etiam alii de illius condicione et natura.

¹⁰⁷ 1550 ben is üres. Csánki i. m. 77.

¹⁰⁸ Szent Péter alatt; Csánki i. m. 109.

¹⁰⁹ Csánki i. m. 107.

¹¹⁰ 1550-ben üres. E. T. E. V. 460.; Csánki i. m. 104.

¹¹¹ 1550: Nicolaus pl. E. T. E. V. 460., Csánkiban hiányzik,

¹¹² V. Egerszeg: E. T. E. V. 458—59., Csánki i. m. 20,

¹¹³ 1550-ben is. E. T. E. V. 458,

Secundus dominus Benedictus Kerezturi, saltem cursitat hinc et hanc, dum est puer (ilis?), rarissime celebrat, habet tres missas in septimana sc. quaque, nullam dicit, alioquin bonus.

Tertius dominus Georgius,¹¹⁴ natione de Egerzeg, habet multos fratres et consanguineos, confidit in illis, homo in lingua audax, propterea interdum seminator discordiarum, mulierem tenet, unam dimittit, mox alteram ducit. Insuper dicunt rustici, quod habet unam glossam¹¹⁵ in promontorio, qua abutitur.

Iste defectus in rectoribus altarium, quilibet illorum habent, missas determinato festo vel alio scilicet fere omnes festo ante sermonem celebrant et mox tunc celebrant quum fittunc sonitu campanarum et susurris insunt patens(!) et tunc speciando, deambulando in ecclesia sine devotione, (dicunt) se ad nihil obligati, nisi in... (presen) tes esse.

Quartus dominus Franciscus,¹¹⁶ natione de Barania. Iste quoque in oppido habet unam glossam, dicunt cives, quod illa abutitur, est clamor ad illum pro hoc scelere.

Quintus dominus Benedictus¹¹⁷ omnino bonus in vita et moribus, mulierem vetulam maxime spuat, natione de eodem oppido.

Defectus in ecclesia Egerzeg. Ecclesia tectura caret bona. In cimiterio boves, porci ambulant dies et noctes, sacramenta absque cancello et sera, clamant decani nullum habere denarium, ecclesia et sacristia eodem clavo aperitur, ferri potest, ut in bonis ecclesia et periculum fiat, tum ad indulgentias papales, cum ad festa paschatis pauci fecerunt confessionem, opem praedicationis clamant, in cimiterio maxime per dominum reverendissimum corrigenda (sunt) die celebrare neglegunt sc. ut die dicunt et statim exeunt, praeterea die exhibunt, rustici sequuntur ut praecise(!) praedicator molestare elevatione legendo in vespers rarissime aliqui circa finem veniunt prius epitogia nemo vult habere super s... festivitibus ceteris(?) et vespers...

*Beseniew.*¹¹⁸

Franciscus plebanus focariam et filios habet, utique praedicat nonnuper, sacramenta sine custodia et cancello.¹¹⁹

¹¹⁴ 1550-ben is. E. T. E. 458.

¹¹⁵ A. m. focaria = ágyas.

¹¹⁶ 1550-ben is. Uo.

¹¹⁷ 1550-ben is. Uo.

¹¹⁸ 1550: Nicolaus pl.; Csánki i. m. 36.

¹¹⁹ A. m. rostély, rács, vö. tabernaculum.

*Helciban.*¹²⁰

Johannes plebanus, ecclesia desolata, cimiterium nullum, rustici non curant divina.

*Kekeniesmintzent.*¹²¹

Petrus plebanus solanus, omnia sacramenta servat in domo sua, ubi dormit cum pueris et domesticis, ibidem celebrat, baptizat et omnia ministrat, quia Matheus literatus de ecclesia castrum fecit et non permittit ibi quemquam sepelire, scilicet in campo sepeliunt et in aliorum parochia. Sunt multae villae ad hanc parochiam, sed ille Matheus literatus totus luteranus infecit illos et... urbavit, literas quoque regias non curavit, viginti homines sepelierunt in campo post literas regias, campana non permittit sonare, plebano saepe dat licentiam et vult abagere, quidquid promittit, nunquam servat.

Hodie quum veni, venerant ad me Stephanus Gondor, Michael Vegh, Daroch Mihal, Georgius Okos, Johannes Hidek, Albertus Ugi villae (proximi) pertinentes ad illam parochiam, venerant et loquuntur contra Matheum Sebastian et suplicant de vze...g...,esi,

*Dobron.*¹²²

Petrus plebanus, habet mulierem, pueros multos, nil boni in illo loco, ecclesia quoque absque omni honore.

*Zentmihalffalwa.*¹²³

Andreas plebanus, habet filios multos, cimiterium dirutum.

*Bonzodffelde.*¹²⁴

Gregorius plebanus senex, bonus, sacramenta sine sera, hic sunt quidam nobiles luterani Iob Kawasi¹²⁵ etc.

*Salamonvara.*¹²⁶

Antonius plebanus, habet cocam et filios, ista confundit et scandalizat totam vicariam sua garrulitate. chatedraticum nunquam solvit, aliis quoque contra dicit, visitationem vicariarum stultitiam nominat

¹²⁰ Biztosan meg nem állapítható helynév; Ibor (ma Iborfa) l. Liszkó alatt, Csánki i. m. 79. Liczkó Zalaegerszegtől dny-ra. Tőszomszédja ma dny. felé Iborfa. Az 1550. évi jegyzékben nincs meg. Helibán valószínűleg azonos Alibánfával. Csánki i. m. 27.

¹²¹ Kökenyes-Mindszent, l. Csánki i. m. 74. 1550-ben üres.

¹²² Csánki i. m. 47.

¹²³ Ma Szentmihályfa, Csánki i. m. 108—09.

¹²⁴ Csánki i. m. 38.

¹²⁵ Kávási es. l. Csánki i. m. 159

¹²⁶ Ma Salomvár; 1550; Petrus pl. E. T. E. 459, Csánki i. m. 99,

et saltem verecundare clamat, dicit eandem quod si ep(iscop)o proponuntur eorum necessitates, nil esse et multa alia estimat se inter alios (p?)uater et meliorem esse.

Hic esset rector altaris sed q... Paulus Terwk¹²⁷ bona rector(is) ... ra sacerdotem non(tenet) .. iste Paulus Terwk est luteranus pessimus scandalizat totam regionem in festis diebus laborando et carnes diebus jejuniorum comedendo etc.

Hic cimiterium destructum, paries ecclesiae cecidit ad casam, sacramenta sine custodia.

Kereztur vacat.

Antonius plebanus de Salomvara servit illis.

*Liw.*¹²⁸

Ambrosius plebanus, sacramenta sine custodia.

*Mintzent.*¹²⁹

Alius Ambrosius plebanus habet quoque sacramenta sine custodia

*Harsagh.*¹³⁰

Andreas plebanus, sacramenta sine custodia, larda et alia sunt in ecclesia, conqueritur propter quartam, quod decimatores nil dabant.

*Vesperi.*¹³¹

Est capella, villa filialis, sunt hic homines durae cervicis, divina non curant.

*Byk.*¹³²

Johannes plebanus solanus, focariam et filios habet, cimiterium desolatum.

*Cytar.*¹³³

Vacat, plebanus de Harsagh servit illis.

¹²⁷ Terjék cs. I. Csánki i. m. 188.

¹²⁸ 1550: Lewe (Lövvö), Laurentius pl. E. T. E. V. 459. Csánki i. m. 79—80.

¹²⁹ 1550-ben is Ambrosius pl. E. T. E. 459.

¹³⁰ 1550: Harshagy (Hárshágy), Csánki i. m. 59.

¹³¹ 1550-ben nem szerepel. Ma Vaspör, I. Csánki i. m. 122.

¹³² 1550: Bewk, vacat. L. Bik. al. Csánki i. m. 36.

¹³³ Az 1550. évi jegyz. két Cs-t említ. Az egyik plébánosa: István (E. T. E. V, 458.), a másiké Ambrus (E. T. E. V. 459.); Csánki i. m. 41.

Zentgierg.

Benedictus plebanus, sacramenta sine sera, cimiterium desolatum nobiles (elmosódott) Kavasi vineam ecclesiae occup(arunt), cubulos LX. frugum tenere(n)tur da(re)... hanc ecclesiam, numquam solvit ille Antonius plebanus de Salamonvara occupavit villas Ciebi¹³⁴ et Berdfalwa¹³⁵ et sepelit illorum funera in Salamonvara contra superum plebanum.

*Bagod.*¹³⁶

Vincentius plebanus, uxorem habet, cum qua juravit, sacramentum sine custodia, cimiterium desolatum.

*Bodogfalwa.*¹³⁷

Ambrosius plebanus solanus, luteranus occultus, carnes in diebus jejuniorum manducat ad scandalum sp(iritual)e, testis plebanus de Kekenessminzent.

*Zentmarton.*¹³⁸

Thomas plebanus bibulosus, ecclesiam pessime servat, nullum cimiterium, omnia male.

*Olah.*¹³⁹

Nicolaus plebanus senex, hic quoque omne male est, cimiterium nullum, ecclesia (sine)tectura, sacramenta sine custodia, ki aggot az binbewl.

*Mezele.*¹⁴⁰

Postquam turci intraverunt, plebanum non habuerunt, bona ecclesiae feneta etc. occupavit Paulus Terwk.

Haec omnia recta conscientia ex commissione et mandato vestrae reverendissimae dominationis scripsi et significavi, ne coram Deo tempore iudicii positus ipsorum comminendo rationem reddam.

Conscriptio plebanorum et parochiarum pastoribus vacantium de anno 1557.

¹³⁴ Azonos Zalacsébbel. Csánki i. művében Csáccsal azonosította, de ez a helység messze, Zalaegerszeg közelében fekszik, míg Zalacséb a szomszédban.

¹³⁵ Azonos Bedefalvával. Bede, ma Böde Z-egerszegtől ny.-ra. Csánki i. m. 34.

¹³⁶ Csánki i. m. 31.

¹³⁷ 1550: Joannes pl. E. T. E. V. 459, Boldogfa, I, Nagy, Notitiae. I, 312, Boldogasszonyfa, Csánki i. m. 91.

¹³⁸ 1550: Michael pl. concionator. E. T. E. V. 459. Szt. Márton(-falva), I Csánki i. m. 108.

¹³⁹ Csánki i. m. 87.

¹⁴⁰ 1550: Mezelew, vacat. E. T. E. V. 459, Csánki i. m. 86 alapján (Neszele),

A Dráva-menti plébániák.

Conscriptio visitationis, quam iussu illustrissimi et reverendissimi domini Alexandri Ignatii Mikulich episcopi Zagrabiensis, abbatis beatae Mariae Virginis de Thoposka, sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliarii, comitatus de Breszenetze supremi comitis et regni Croatiae primatis, succin(c)te confecit in archidiaconatus Bexin utroque districtu, insulano videlicet et transmurano, comes Nicolaus de Nádasd, archidiaconus (gratia praetitulati domini praelati) Bexin, et visitator, anno 1692.

Seriem visitationis huius ea, qua potero brevitate describam, non omissis interea iis, quae ad exactam parochiarum notitiam pertinent. Cum enim prima vice vastum hunc archidiaconatum hac vice visitaverim, verumque in cognitionem personarum et locorum animarum impendi, pro maiori facilitate conscribendi sequenti anno (si Deus vitam dederit) fundamentalem visitationem.

(Eredeti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Bexin a. 1668—1693.)

KANIZSA.

Ecclesia parochialis beatae Mariae Virginis in suburbio Canisiensi.

Eodem anno die 23 mensis Junii visitavi *ecclesiam* beatae Mariae Virginis in suburbio Canisiensi fundatam, Ecclesia haec, utpote totaliter lignea, post gloriosam Canisae recuperationem, ex infami Mahometis phano, conversa est in sacram Deiparae Virginis ecclesiam, quae licet ob novellam sui in ecclesiam Magnae Matris conversionem, minus nitido sit, culpabilis tamen parochi loci incuria facit, ut ecclesia haec eum nitorem non praeseferat, quam praeseferre posset.

Baptisterium non habet, nec aquam baptismalem. Baptisat autem sola aqua lustrali. Sacros liquores domi conservat absque ulla clausura.

Sacra suppellex huius ecclesiae est sequens: calix unus ex argento deauratus, cum patena argentea pariter deaurata, pixis una ex argento deaurato pro conservatione venerabilis Sacramenti. Item alia pixis argentea pro sacris liquoribus. Tapetes duo, unus ruber, alter variegatus. Casulae duae, una alba cum sua stola et manipulo varii coloris floribus acu pictis exornata, alia nigra ex materia simplici pariter cum

sua stola et manipulo. Alba una cum humerali et duobus cingulis. Vela quinque, tria variegata sericea acu picta, et duo nigra. Strophium unum. Item aliud nigro serico exornatum, quatuor itidem varii coloris serico acu picta, et duo simplicia. Imagines chartaceae maiores duodecim, minores vero cum suis tabellis quatuordecim, manutergia duo. Tintinnabulum unum, crucifixi lignei tres. Crux una pro comitiva. Pulvinar unum. Candelabra aerea quatuor, lignea vero duo. Item unum candelabrum erreum, et unum aeneum magnum. Ornatus unus ex floribus pro altari, item duae similes coronae.

Proventus huius parochiae sunt sequentes; a baptismo cedunt grossi tres, a copulatione nihil certi penditur, ditiores plus dant, pauperes minus, nec hi tamen quinque et illi decem grossis minus pendunt. A comitiva acquirit, prout convenit cum illis.

Bona huius parochiae sunt iugera terrae octo, assignata a tricesimo Canisiensi. Item hortus unus et pomarium unum satis amplum.

Parochus huius ecclesiae est venerabilis presbyter Matthias Czvetkovich, aetatis annorum circiter 30, presbyteratus trium, manet in hac parochia ab Epiphania Domini, philosophus absolutus, et theologus duorum annorum, casista quoque totidem annorum. Homo continuo valetudinarius et morosus, ob quem statim plane inutilis redditur ad curam animarum. Naturae instabilis, vitae tamen honestae, nec contra eundem ullus quidquam opposuit. Baptisatos et copulatos diligenter in debita forma inscribit ad librum. Familiam aliam praeter unum puerum non habet.

Aedituus huius ecclesiae est Martinus Eötvös, rationes dedit nullas, ex quo nihil habuisset prae manibus.

*

Incipit secundae visitationis series, quam sub auspiciis illustrissimi et reverendissimi domini domini Alexandri Ignatii Mikulich. Dei et apostolicae sedis gratia episcopi Zagrabiensis, abbatis beatae Mariae Virginis de Thoposka, comitatus de Berzencze (!) supremi ac perpetui comitis, sacrae caesareae regiaeque maiestatis consilarii etc. peragebat anno 1693 comes Nicolaus de Nádasd, archidiaconus Bexin et canonicus ecclesiae Zagrabiensis.

(Eredeti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Bexin a. 1688—1693.)

Visitatio ecclesiae parochialis in suburbio Canisiensi.

(a. 1693. die 3. Aug.)

Ecclesia haec post gloriosam Canisae reoccupationem ex delubri turcici profana moschea versa est in Veri Dei sacram ecclesiam, et in honorem beatae Virginis Mariae in coelos assumptae simplici ritu dedicata. Ecclesia haec est lignea tota, ad instar aliorum aedificiorum Ca-

nisae erectorum. Eius aedificum est quadratum, cum latitudo cum longitudine fere aequalis sit. Totum corpus ab intus est operis lignei, ad instar operis arcularii. Unum in hac ecclesia est altare, quod noviter opere arcularii est factum, quod quia adhuc perfectum non est, idcirco ab eius descriptione supersedeo. Scamma diversa sunt in hac ecclesia pro commoditate populi. Portam habet unam septentrionem versus. Est erecta noviter etiam sacristia ex lignis, in qua parva supellex ecclesiae conservatur et sacerdos missam celebraturus se vestit. Ante portam ecclesiae est atriolum, in quo sunt duae fenestrae, per quas videtur ad ecclesiam, et ex hoc atriolo pariter audit populus divina. Habet etiam turriculam parvam ligneam, in qua est una campanula. Parochus in hac ecclesia sacrum celebrat, conciones autem peragit unus ex Patribus Societatis, quae semper fit idiomate hungarico.

Venerabile Sacramentum servatur in arae maioris tabernaculo, in pixide argentea deaurata, sub bona clausura, supra mundum corporale quodque debitis temporibus renovatur. Sacros liquores servat in sacristiae cista. Fontem baptismalem adhuc non habet, prouti nec confessionale et sacram piscinam.

Sequitur sacra supellex. Calix unus argenteus deauratus cum patena argentea deaurata pro venerabili Sacramento. Item pixis alia argentea pro sacris liquoribus. Casulae duae, una alba ex lana varii coloris floribus exornata, alia nigra ex materia simplici, utraque cum suis stolis et manipulis. Tapetes duo, unus ruber, alter variegatus. Alba una cum uno humerali et duobus cingulis. Vela quinque, tria acupicta varii coloris, duo vero nigra. Strophiole sex, duo aliis speciosiora unum nimirum auro, aliud serico exornatum. Chartaceae imagines maiores duodecim, minores vero quatuordecim. Manutergia duo. Tintinnabulum unum. Crucifixi lignei tres. Item maior pro comitiva. Candelabrum magnum ex ferro. Ornamenta diversa ex floribus pro altari quatuor. Item coronae duae similis operis pro eodem ornatu.

Curia, seu domus parochialis est ad instar aliorum aedificorum duarum continuationum. In superiori est domus una, ubi parochus habitat, et penes parva culina, penes quam alia domuncula, ubi familia parochi manet. Inferius praeter stabulum aliud nihil est. Domus, nisi restauretur, obnoxia est ruinae, sicut et aliae domus Canisienses, ex quibus iam plurimae corruerunt.

Proventus huius parochiae specificabitur in registro, quod confi-
ciendum commisi parochi loco, prouti et parochiani spectantes ad hanc
parochiam.

Populus ad hanc parochiam pertinens habitat in solo suburbio
Canisiensi, quod est ad aliam partem fluvii Canisae. Populus parvus
est. Vadunt tamen etiam ad hanc parochiam, homines ex pagis Canisae
adiacentibus.

Parochus in praesentiarum est venerabilis presbyter Petrus
Koósz, qui cum satisfactione suorum parochianorum administrat hanc
parochiam, de quo plura in visitatione elapsi anni.

Ratio aedituorum. Anno 1693 die 3 mensis Augusti, aeditui eccle-
siae parochialis beatæ Mariae Virginis in coelos assumptae in sub-
urbio Canisiensi fundatae providi Martinus Szrebermár et Michael
Sziártó data ratione nihil produxerunt in paratis, ex quo totam pecu-
niam, quam habuerunt, insumpsissent in exstructionem arae noviter
factae, in debitis nihil habent. Praescripti aeditui confirmantur, et
diligentiam adhibebunt, ut ecclesiae aliquid aquirant, de quo futura
visitatione rationem dare possint.

*

Anno Incarnati Aeterni Verbi 1698 alias vero 9 mensis Januarii ex com-
missione et mandato illustrissimi et reverendissimi domini domini Stephani
Se'ischevich, Dei et apostolicae sedis gratia episcopi Zagradiensis, abbatis
beatæ Mariae Virginis de Topuszká (!), comitatus Berzence supremi ac
perpetui comitis, sacrae caesareae regiaeque maiestatis consilarii, visitatio-
nem hanc in utroque districtu archidiaconatus Bexin, transmurano videlicet
et insulano et quidem fundamentalem inchoavit reverendissimus Joannes
Leszkovari (de gratia speciali praetitulati illustrissimi domini praelati sui
gratiosissimi), archidiaconus praefati archidiaconatus Bexin et canonicus
ecclesiae Zagradiensis.

(Eredeti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Árchidiaconatus Bexin a. 1698. pag.
1, et squ.)

*Ecclesiae parochialis beatissimae Mariae in coelos assumptae
in praesidio Canisa.*

Anno Domini 1698 die 8 Februarii visitavi ecclesiam beatissimae
Virginis Mariae in coelos assumptae (olim moseam turcicam) in sub-
urbio Canisiensi fundatam, quae constat ex meris perticis, et est lignea
tota, capiens homines circiter 300, cuius tabulatum est opus simplicis
rusticarii, in qua est chorus ad portam maiorem ecclesiae
similiter operis simplicis. Est etiam sacristia ex perticis con-

fecta, septentrionem versus, et ruinae proxima. Versus portam maiorem meridiem et orientem versus, sunt atriola sat commoda. Supra portam maiorem ecclesiae est turricula lignea, in qua est campana benedicta, media circiter centenarii, quae turricula, ut et reliquum corpus ecclesiae, asseribus quercinis est bene tecta.

De sacris altaribus. In hac ecclesia unicum est altare, totum ex ligno, in cuius summitate est radius solaris sculptus ex colore rubro et flavo depictus. Sub quo est imago sancti Michaelis archangeli, dextra gladium flamineum vibrantis, sinistra sub tenentis diabolum profligantis assere. colore potissimum flamíneo. In infima continuatione est imago beatissimae Virginis Mariae in coelos assumptae tela colore rubro et ceruleo depicta, sub qua etiam angeli plures eandem elevante depicti. Columnae hujus altaris, quae sunt duae, et circumferentiae coloribus potissimum albo viridi et ceruleo sunt depictae. Infra eandem imaginem est tabernaculum operis arcularii honestum, rubro intus, foris vero nigro depictum, et in partibus deauratum. Ante idem altare est antependium honestum, in tela viridi ceruleo et albo colore impensum.

De Venerabili altaris Sacramento et sacris liquoribus eorumque custodia.

Venerabile Sacramentum altaris. In supra descripto tabernaculo in pixide honesta argentea intus totaliter, foris vero in superficie tantum sive ecoperculo deaurata, supposito uno corporali honeste asservatur ac debitis temporibus renovatur.

De sacra suppellectili ecclesiae. Habet haec ecclesia calicem 1 cum sua patena argentea, intus et foris deauratum. Corporalia munda 4, purificatoria 4, bursas 3 pro corporalibus. Vela 4, unum ex materia sericea variegatum, unum rubrum etiam sericeum, et 2 albas acu picta in varias rosas. Pallarum 3. Mappas benedictas 2. Strophiola diversa pro ornamento altaris 21. Manutergia 2. Casulas cum suis stolis et manipulis tres, unam novam sericeam in varias rosas intertextam, aliam albam pictam in tela simplici tertiam demum nigram simplicem. Albas cum suis humeralibus et cingulis decoratas honestas. Tapetes sex, quatuor communiore operis turcici, et duos honestiores rubros. Crucifixos ligneos duos. Candelabra aerea duo, lignea vero sex, albo colori per modum marmoris depicta. Lampadem aeream pro oleo accedendo unam parvulam. Lebetum pro aqua lustrali unum. Cistam pro rebus ecclesiae conservandis unam, mensulam unam. Tintinnabula duo et unum ad parietem sacristiae, urceolos vitreos duos, turribulum absque navicula unum.

De libris ecclesiae. Haec ecclesia habet missale Romanum medio-
crum, rituale Strigoniense unum, breves annotationes pro confessione,
instructionem pro confessione 1, Manuale parochorum 1, Declarationes
fidei unum.

De Parocho. Parochus ad praesens hic nullus est, verum eandem
ecclesiam et parochiam administrant Patres Societatis in praesidio
Canisiensi commorantes.

De curia parochiali. Erat curia parochialis paulo remotior ab ecc-
lesia, orientem versus prospiciens, quae proxime elapso autumno
corruit.

De bonis ecclesiae. Ad hanc ecclesiam spectabat olim certus pagus
Ficsehoza (!) nuncupatus, in quo ad praesens unicus faber residet,
quem locum nonnulli per excelsam Cameram aulicam sibi petant con-
ferri. Praeterea tempore exitus turcarum Canisae erant certi duo horti
pro eadem ecclesia assignati, unus quidem infra praesidium Szigetum
versus, in quo pomarium est unum bonum iuger, cui a septentrione
hortus cuiusdam medici, a tribus vero aliis partibus via publica vici-
nantur. Alter vero supra praesidium Viennam versus similiter est unum
bonum iuger, cui ab oriente hortus Joannis Rácz, a meridie dominus
Mihalecz, ab occidente Matthias Horvát, a septentrione domus Joannis
Sziarto adiacent. Item post eundem hortum foenile PP. Societatis, a
meridie foenile Michaelis Horvát, ab occidente domus cuiusdam Haydu.
a septentrione domus similiter cuiusdam Lendvaj Pintér nuncupato.
Item infra praesidium in loco Recsej ut vocato terrae arabilis iuger 1,
cui ab oriente terrae arabiles ignotorum, a septentrione terra arabilis
Michaelis Vugonisch vicinantur. Item in loco Katona temetés vocato
iugera duo, quibus ab oriente terra arabilis Joannis Mészáros, a meri-
die et occidente Sztipan Rácz vicinantur.

Praeterea habet ecclesia in paratis fl. Rh. ducentorum triginta ex
certa eleemosyna. quae ad praesens est prae manibus egregii Pauli Bib-
nei tricesimatori Canisiensi.

De pagis et populo ad hanc parochiam spectantes. Ad hanc paro-
chiam nulli adhuc determinati sunt pagi, et sic cessabit tota quaestio.
Interim ubi stabiliretur parochia, possent ad eandem praeter subur-
bium applicari pagi Szepetnek, Rigacz, Sormas et Eszteregnye, cum
quibus posset parochus commode subsistere.

De consuetudine stolae. Siquidem ad praesens nullus esset formalis
parochus, etiam consuetudo stola ignoratur, uti cum nullus sit aedi-
tuus etiam rationes ab eo exigere non possunt.

De populo huius parochiae. Populus huius parochiae est mixtus partim haereticus, qui tamen sunt catholici, sunt zelosi in divinis.

Canisenses contumaciter se non permiserunt numerari.

*

Incipit secunda visitatio archidiaconatus Bexin utriusque districtus, tam videlicet insulanus, quam transmuranus, quam ex commissione et mandato illustrissimi et reverendissimi domini Stephani Selischevich, Dei et apostolicae sedis gratia episcopi Zagrabiensis, peragebat reverendus dominus Joannes Leszkovary, de gratia speciali memorati illustrissimi praelati sui gratiosissimi archidiaconus Bexin et canonicus Zagrabiensis et primo quidem,

Anno Domini 1699 die vero 10 mensis Januarii visitata est ecclesia parochialis Sanctissimae Trinitatis in oppido Nedelische etc.

(Eredeti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Bexin 1699—1703. pag. 432. et squ.)

*Ecclesia parochialis beatae Mariae Virginis in coelos assumptae
in praesidio Canisa.*

Anno qui supra die vero 5 Augusti visitavi ecclesiam parochialem beatae Virginis Mariae in coelos assumptae, quae licet asseribus quercinis bene sit tecta, quoad bases tamen est ruinae proxima, ideoque ad locum tutiorem transferri debebit. In quem finem conquesti sunt ante duos annos in Transylvania fl. 600, dico sexcenti, qui manent prae manibus egregii Pauli Bibner tricesimatoris eiusdem loci.

De sacris altaribus. Unicum in hac ecclesia est altare, quod supra folio 196. est descriptum.

De altaris Sacramento et sacris liquoribus. Venerabile altaris Sacramentum, in pixide argentea, et tabernaculo ibidem descripto supposito mundo corporali, munde et decenter ac sub commoda clausura conservatur, temporibusque debitis renovatur. Sacri vero liquores in praesidio interiori penes Patres Societatis — qui eandem parochiam diligenter administrant, manent.

De sacra ecclesiae suppellectili. Sacra huius ecclesiae supellex, quae in decenti asservatur munditie, supra folio 194. recensita videri potest cui ab ultima visitatione nihil accessit.

De libris ecclesiae. Libri huius ecclesiae supra folio 194. sunt adnotati.

De curia parochiali et bonis ecclesiae. Curia parochialis hic nulla est eo, quod prior vetustate sit collapsa. Bona vero supra fol. 194. et sequentibus specificata videri possunt.

De pagis et populo huius parochiae. Ad hanc parochiam nulli etiam nunc determinati sunt pagi, qui autem ad eandem commode possent applicari, videri potest supra folio 198.

De consuetudine stolae. Cum in hac parochia nullus formalis sit parochus, nec etiam aliqua determinata est stola. Verum ubi parochus ibidem stabilietur, eidem stola ad normam vicinarum parochiarum poterit determinari, aeditui formales hic nulli sunt, ideoque nec rationes ab ipsis exigi possunt.

De populo huius parochiae. Populus huius parochiae partim est catholicus, partim haereticus, qui tamen per Dei gratiam sensim convertitur, et qui hactenus erat catholicus, in divinis est diligens.

*

Anno Domini 1710 die 17. Februarii, sub regimine illustrissimi et reverendissimi domini comitis Esterházy, episcopi Zagrabiensis, per me Gregorium Subnich (?), archidiaconum Camarcensem et canonicum Zgrabiensem, facta est eiusdem archidiaconatus Camarcensis visitatio.

BABÓCSA.

(Eredeti jkv. a Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Camarcensis a. 1705—1714. p. 234—35.)

Anno Domini 1713 die 12. Novembris ex commissione mea, directe pro nunc autem meorum superiorum, dominus admodum reverendus Andreas Haynovich, vicearchidiaconus Camarcensis, visitavit ecclesiam sub titulo beatissimae Mariae Virginis in coelos assumptae in oppido Babocha, post repulsionem inde turcarum, circa 1690. Ecclesia ex roboribus et virgultis, quae sub bona clausura, in frontispicio turricula lignea, in qua duae campanulae, maior libr. 30 constans, minor libr. 4 intus altare contignationum duorum, in quavis columnae duae, nigro colore pictae, intra inferiores imago beatissimae Virginis Mariae assumptae in tela, intra superiores Salvationis Ecce Homo. Extra columnas alaturae arcularii operis depictae, tabernaculum arcularii operis nigri coloris, in quo conservatur Venerabile in pixide ex metallo deaurata, sacri liquores in domo parochiali, in quam loci abbas exmisso parochus se posuit, qui fuit Nicolaus Delach, aetatis annorum 34, philosophus et casista duorum annorum Zgrabiae.

De sacra suppellectili. Calix unus cum sua patena, cuppa argentea inaurata, pes aeneus, iam sat atritus. Crux aenea una, casula una, ex una parte viridis, ex alia nigri coloris, alia cinericeae coloris; sat atrita. Albae tres cum suis humeralibus et cingulis tribus, portatile 1, missale Romanum 1, mappae 7, superpelliceum 1, tintinnabula 2, armarium seu conservatorium 1, cista pro candelis 1, rituale seu agenda Strigonien-

De populo. In oppido *Bobovecz* (!) praeter unam domum calvinianam, aliam lutheranam, omnes domus sunt purae catholicae. Pagus *Barcza* (!) uno milliari distans, in quo domus 21, duae calviniae, reliquae catholicae. 2-dus pagus *Petro-Most*, in quo domus quinque catholicae, reliquae calviniae. 3-us pagus *Boszeleno* (!), in quo rudera ecclesiae sanctae Annae exstant, domus duodecim omnes catholicae. 4-tus pagus *Hersenia* (!). Rudera et muri ecclesiae sancti Bartholomaei exstant. Domus quindecim, omnes catholicae. 5-tus pagus *Szent Mihály*, in quo domus decem, omnes catholicae; rudera ecclesiae sancti Michaelis archangeli. 6-us pagus *Szent Király*. Sex domus catholicae, sex acatholicae. 7-tus pagus *Ujnép*, in quo rudera ecclesiae, domus duae catholicae, undecim calvinistae. 8-us pagus *Chokonja* (!) Duae domus catholicae, tredecim acatholicae, rudera ecclesiae, praedicantem habent. 9-nus pagus *Ujlak*. Duae catholicae, septem acatholicae, ubi ecclesia murata sancti Joannis Baptistae sine tecto.

Proventus parochi. Qui duos boves habuit, unam metretam, qui quatuor, duas, qui sex, tres metretas pendebat, stolam, prout in hoc archidiaconatu moris esset. Et haec ex relatione domini parochi et populus dilapsus ob nimias impositiones.

BERZENCE.

(Eredeti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Camarcensis a. 1705—1714. p. 235—36.)

Anno et die eodem visitata est per eundem ecclesia sub titulo sancti Antonii in oppido Bresnicza, ex roboribus, bene tecta et sub bona clausura, in qua mensa ornata imaginibus, in medio sancti Antonii, et partibus beatae Virginis Mariae et sancti Joannis evangelistae. Tabernaculum depictum inauratum, in quo Venerabile in corporali, et sacri liquores conservantur. Habet turriculam ligneam, in qua campana libr. sexaginta.

De sacra supellectili. Calix cum patena argentea inaurata. Crux aenea, tintinnabulum, bursae duae, corporalia 5, purificatoria 2, palla 1, velum 1, albae 2 cum cingulo 1, superpelliceum 1, casula variegati coloris cum suis 1, mappae 4, manutergia 2, longa 2, minus 1, vexillum 1 simplex.

Parochus. Reverendus dominus Joannes Zrinich annorum 44, philosophus et casista medii tertii anni Zagrabiensis.

Parochiani. In oppido Bresnichensi (!) domus 33 omnes catholicae. In pago Chorgo dicto domus 10 catholicae, 20 acatholicae. Habent praedicantem, campanam in medio pagi, rudera ecclesiae in frontiscipio integro cum turri octoangulari muro tecta. Pagus Dvorische, domus

tredecim catholicae, 24 acatholicae. Administrat oppidanos in Seits ex Harehach (?), qui parochus ex propria domo intrusus per dominum pro nunc terrestrem Ladislaum Madrass et ita exturbatus. Extra domum parochialem manet in exigua gaza seu domuncula colonicali penes dictam ecclesiam, penes quam domunculam; culina et stabulum areis tectis, hortulo adiecto, non septa.

De proventibus parochi. Qui duos boves habet, unam metretam, qui quatuor, duas, qui sex, tres metretas. Stola a baptismo grossos 5, a comitiva grossos 6, a copulatione grossos 3, a denuntiatione grossum 1, pintam vini, assaturam et panem.

Ratio aedituorum. Huius ecclesiae primus promotor et inspector generosus dominus Balthasar Norsich, postae magister, qui deductis expensis habet in paratis fl. 9, dico fl. novem, denariorum 64, in debitis recentioribus apud Georgium Diak provisorem domini Madrass fl. 4, quos accipit ex pecunia cuiusdam mortui ad ecclesiam ordinatos, Cui pro coaedituo adiungitur Michael Posta, aliter Vlassichek, qui de praemissis futura visitatione rationem daturi sunt.

*

Anno Domini 1728 die 4. Aprilis sub felicissimo regiminis primordio illustrissimi ac reverendissimi domini domini Georgio Branyugh (!), Dei et apostolicae sedis gratia episcopi Zagrabiensis, deque eiusdem speciali gratioso mandato visitata est per me Gabrielem Hermannum Patachich de Zajzeda, archidiaconum Camarcensem, visitata est inquam parochialis ecclesia sancti Joannis Baptistae in Ivanez supra Capronczam etc...

BABÓCSA

(Eredeti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Camarcensis a. 1716—1731. et Vaska 1731—1733. Lapszám nélkül.)

Anno Domini 1728 die 9. Aprilis visitavi parochialem ecclesiam beatae Virginis Mariae sub titulo in coelos assumptae et in *Bobovecz seu Babochae* fundatam, quae ecclesia lignea pure una ac turris ruinam propie minatur. Altare maius beatae Virginis Mariae licet satis ruinosum, necessariis tamen commode instructum, et in tabernaculo sacrae Corporis Domini particulae in ciborio argenteo bene inaurato, pallioque ex psetisa (?) materia decenter ornato, munde conservantur. Purificatoria et pallae ob defectum sacristiae et conservatorii in eodem tabernaculo includuntur, et recenter laesa reperta sunt. Laterale altare est santissimae Crucis, effigie dumtaxat eiusdem sanctissimae Crucis inargentata et inaurata ornatum est. Caeterum tabellis necessariis et portatilibus caret.

Residentia parochialis. Ex fundamento nova anno Domini 1724 erecta est, in qua unum honestum cubiculum pro ordinaria domini parochi residentia, annexam camerulam pro librorum conservatione, studio et lecto sufficienter accomodatum, habet. Post eam culina velut

intermedio, post culinam alium cubiculum simile primo, quod ibidem camerulam annexam habet. Nec cubiculum tamen, nec camera in perfectione, quia opere adhuc arculario indigent. Totum aedificum lateribus est suppositum. Cellarium subtus habet. Stabulum pro 6 equis capiendis sufficiens. Caeteras item accomodationes sat commodas, hortum etiam ex atrio accessibilem.

Ad exoperationem residentiae parochiani utriusque dominii illustrissimi scilicet comitis a Rinczmaull (!) ac illustrissimae domus comitum Széchenyi, in advehendis roboribus per laborantes domatim praestandis, concurrerunt, principaliter tamen subditi domini comitis Rinczmaull qua suo modo collatoris. Domus dumtaxat est supra terram fundata.

Capella sancti Rochi in Bobovecz.

Erat lignea, in ea altare paratum sancti Rochi, in imagine scilicet sanctum repraesentante consistens, pro divinis peragendis omnibus destituta, a matrice ecclesia necessaria mutuare debet. Capellae huic annexum est coemeterium pro inhumandis communitatis Babochensis cadaveribus nullatenus tamen cinctum.

Ratio aedituorum Georgii Barachich et Andreae Repich. Ecclesiae parochialis beatae Virginis Mariae, quae post tot neglectas visitas in paratis habet fl. Rh. 27, in debitis vero apud generosum dominum Michaellem Rozar Babochae postae magistrum Rh. 25, super quibus obligatoria sub actuali visita extradata est prae manibus domini parochi. Item in antiquis debitis Georgius Barachich Rh. 7, Blasius Semovchan Rh. 10, Georgius Semochvan Rh. 2, Kallamanchy (!) Rh. 1, Zdellar Ivan titulo parentis sui Michaelis Rh. 10. Item ex legato per praenominatum parentem suum ecclesiae facto Rh. 6, Lovrencz Rh. 1, Joannes Bellan Rh. 5, Andreas Repich Rh. 3, Joannes Ivaka siliginis cubulos 6 metr., Georgius Kranyecz tritici cubulos 2 metr., in novis debitis ab anno currente dominus parochus loci Rh. 9, gr. 10, supra-nominatus Georgius Barachich Rh. 2, gr. 1, Andreas praenominatus Repich Rh. 1, gr. 3, den. 2, Milan Heigedüss (!) Rh. 2, dominus postae magister gr. 6.

Capella sanctae Annae in Bolhó.

Quae in ruderibus muri sine tecto et sine cinctura (licet pagenses illius loci sepulturam suam ibidem habeant) consistit, de reliquo nec altare quoddam, nec imaginem capellae patronum repraesentantem, neque quidpiam aliud ad divinas functiones peragendas habet.

Capella haec aedituum nullum habet et hinc etiam substantiam nullam, legatum tamen aliquod fl. Rh. 20 pii cuiusdam christiani in ladula ecclesiae parochialis conservatur.

Capella sancti Bartholomaei in Heresina.

Haec etiam *capella* ad instar immediate praecedentis est provisa, hoc insuper adiuncto, quod hiemale tempore occasione exsequiarum in granario, penes quod campanula pagi est, quodam ad id iam applicato parochus celebrare debeat. Caeterum nec provisionem pro divinis ullam nec eleemosynam aliquam habet.

Capella sancti Joannis Baptistae in Barcha.

Haec *capella* licet trans fluvium Rinya situata et sub dominio illustrissimae domus dominorum comitum Széchenyi, ab antiquo tamen ad hanc parochialem ecclesiam spectat, cuius incolae ad 30 circiter domus sese extendentes, praeter unam vel alteram, omnes sunt catholicae professionis. Ligneae est sub tabulato nudo. Altare in ea sat commodum arcularii operis et in medio eius imago elegantis penicilli sancti Joannis Baptistae. Coemeterium immediate annexum sine cinctura, de eo tamen cingendo per me in facie loci admoniti sunt.

Supellex capellae est: calix cum patena inauratus, portatile, tabellae necessariae, candelabra et crucifixus, missale Romanum, rituale, casulae tres, quarum una sat elegans diversi coloris, altera alba, tertia nigra, alba et humerale cum cingulo. In hac capella requiescunt ossa reverendi olim Nicolai Delach, aliquot annis perprieus administratoris in Babocha. Pagenses ex Barcha habent campanam sumptibus suis Zagrabiae comparatam, quae est in medio pagi intra 4 columnas sub tectulo collocata, et tam pro ecclesia, quam pro pulsu contra tempestates isdem inservit.

Ad hanc capellam spectat etiam pagus *Péter Stét* (!), in quo pago tres solummodo domus catholicorum, caeteri acatholici, qui suum pseudo-magistrum habent. Capella haec est de speciali reverendissimi olim domini Nicolai Gotthal qua vicarii generalis permissione et commissione per admodum reverendum dominum Matthiam Horgosich parochum Viriensem et vicearchidiaconum Camarcensem, in anno Domini 1723 solemniter benedicta.

Habet etiam parochia haec adiunctum sibi per domini huius dominum. comitem a Rinzmaul (!), pagum Ujénéb (!), in quo praeter unicam personam omnes acatholici, quoad administrationem tamen sacramentorum baptismi et matrimonii de suprafati domini terrestris speciali mandato ad dominum loci parochum recurrere debent sub birsagiali poena fl. Rh. 10. In quorum sacramentorum administratione dominus parochus in actuali est usu.

Ratio aedituorum. Joannis Kolich, qui deductis expensis in paratis habet Rh. 5, in debitis vero apud Paulum Persich Rh. 4, gr. 17. Item Klostran gr. 7, aedituus gr. 4.

Sequitur genuina insertio. Contractus illustrissimi domini comitis a Rinzmaull pro opilio suo Bachensi domino parrocho eiusdem loci fati de verbo ad verbum ut sequitur.

Extractus. Ex urbano secundum conventionem cum Babochaensibus initum, quid iidem Babochenses domino parrocho praestare tenentur demonstrans: 1-mo annuam collecturam iuxta consuetudinem hactenus observatam domino parrocho etiam in posterum Babochenses praestabunt, ita ut quatuor boves habens, unam trebentiam (?), duos vero boves, vel pauciores habens, mediam solvant trebentiam. 2-do arator sex nimirum bobus constans una quotannis die arabit. 3-tio quaevis domus annuatim eidem domino parrocho, iuxta eius assignationem et voluntatem, una die robotham, seu manualement praestabit laborem. 4-to pratum domino parrocho assignatum defalcabunt, foenum colligent debitum ad locum convehent.

Babochae die 18. Augusti 1721.,

Sigismundus Albertus comes Rindsmaull (!) m. pr.

Item alia insertio de verbo ad verbum. Parochorum in inclyto comitatu Simighiensi existentium ab illustrissimo domino supremo comite determinata solutio: 1-mo omnis hospes habens boves iugales, solvet a iugo boum frumenti cubulum unum, sive duos, sive quatuor sive sex habuerit idem, a pari boum destitutus, medium cubulum, tenetur tamen mater sub sex, quam filialis sub sex cubulos frumenti mensurae Posoniensi arare et inseminare semine parochi, demetere et importare debito tempore. 3-tio tam mater, quam filialis tenetur bonum gramen ad tres currus falcari, congregare et in tempore importare. 4-to a quoque pari hominum copula matrimoniali alligatorum accipiet parochus annuatim cruciferos 7. 5-to pro sacro, si petatur, accipiet marianum unum. 6-to pro copulatione matrimoniali denarios 25, id est gr. 5. 7-mo pro comitiva defuncti habebit den. 15, id est gr. 3. 8-vo a baptismo habebit den. 15, id est gr. 3. 9-no et ab introductione den. 5, id est gr. 1. 10-mo quivis hospes habens boves iugales tenetur parrocho per annum unum currum lignorum adferre. 11-mo in festo Epiphaniae benedicendo domos pro suo fatigio habebit pecuniam unam et den. 12. 12-mo domum parochialem aedificare et aedificatam reparare obligantur parochiani uti et ecclesiam. Actum et copiatum in Nagybjom 14 Novembris, anno 1721.

Per me Petrum Széchén parochum Babochae.

Coram admodum reverendo domino Nagybjomiensi.

Iten coram generoso domini Michaelae Jámbor jurassore indyti comitatus Simighiensis.

De parochia. Parochiam hanc administrat venerabilis presbyter Michael Modrussan, Carlostadio oriundus, aetatis suae annorum 29, presbyterii annorum 5, administratione in 2-dum. Philosophus Zagrabienensis, theologus triennalis Graecensis. Ordines 4 minores accepit a reverendissimo et illustrissimo domino episcopo Sirmiensi Vernich, subdiaconatum Viennae a celsissimo et reverendissimo principe et archiepiscopo Viennensi comite a Harrach, diaconatum et presbyteratum Lavanti a celsissimo et reverendissimo principe et eodem episcopo Lavantino barone a Firmian. Praesentationem pro hac parochia nullam habet, sed ex officio vicariali ad eandem missus fuit et per dominum vicearchidiaconum Camarcensem, Matthiam Horgosich populo praepositus et post tamen per dominum etiam acceptatus. Librum baptisatorum et copulatorum habet. De mortuorum libro est admonitus. Homo est vino deditus, qui saepius ingurgiat, insanit et furit, scandalaque publica et percussiones committit cum magna indecentia status ecclesiastici et turpitudine propriae personae. Notabilia sunt: dum proxime praeteritis sacris festis Nativitatis Domini populus pro sacro mediae noctis convenisset, iste non ut sacrum more hactenus consueto legisset, sed et temulentus e lecto saepius vocatus prae impatientia prosiliit et populum cum cantu et iubilo apud ignem (more illius gentis) considentem dispulit, a quo insecutus in domum quandam pro securitate se recipit, sed et ibi vinosus homo effectum vini celare non potuit, verum gravidam quandam foeminam deiecit in terram, et indutium in pectore et mammis dilaceravit. Cum coronide tandem scandali sub auroram monstratis excitatoribus (s. v.) nudis posterioribus sacrum dixit. Item hoc anno sacro Parasceves diem convenienti populo, ut Christum reconditum adorarent, cum strepitu portas templi clausit, et populum a cultu et oratione arcuit, non sine magno inquarterisati militis germani et vicinorum haereticorum scandalo. Sacrum diebus feriabilibus raro, ob praecedentes semper crapulas, celebrat, in concionibus et catechesi piger admodum. Familiam vix aliquam, consequenter nec suspectam habet. Si populus hic in fide catholica novellus conservari debet, administrator amoveri oportebit.

BERZENCE.

(Eredeti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Camarcensis a. 1716—1731.
et Vaska a. 1731—1733. Lapszám nélkül.)

Anno Domini 1728 die 11. Aprilis visitavi *ecclesiam* sancti Antonii Paduari in *Berzenze* fundatam, quae lignea pure est, sat angustâ, sub tabulato tamen, porticum habet, et super porticum turricula lignea ruinae proxima, in ea campanula unica. Altare maius et unum arcularii operis depictum et in medio eius imago patroni in tela. In tabernaculo sacra Eucharistia in parvula dumtaxat pixide argentea et inaurata munde et decenter conservatur. Sacristiam non habet, sed retro altare locus pro calice et pro apparamentis conservandis et pro induendo sacerdote modicus est.

Coemeterium circa *ecclesiam* sat amplum et cinctum.

Supellex ecclesiae: casulae novae 5, antiquae 3. Calices cum patenis 2, patena tertia fracta. Monstrantia argentea et bene inaurata una. Pixides argenteae et inauratae pro conservanda sanctissima Eucharistia duae. Portatile unum. Albae antiquae 2 et nova 1. Humeralia cum cingulis totidem. Corporalia 5. Bursae 5. Purificatoria 7. Mappae 4. Vexilla nova 3 et antiquum 1. Thuribulum cupreum antiquum 1, vela bona mixta malis 12.

In ladula *ecclesiae* de eleemosyna in parata pecunia fl. Rh. 5, gr. 8. Bona stabilia *ecclesia* nulla habet, neque administratur altriam (?) ullam

Praeter pagum *Berzenze* habet pagos *filiales* duos: unum *Tarany* (!) vocatum, alterum *Udvarhely*, aliter *Dvorische*.

In pago *Berzenze* 3 catholicae *domus* repertae fuerunt, nunc per Dei gratiam omnes catholicae et ex hoc confessionem paschalem peregerunt ultra 400. In filiali *Taranya* nulla domus ex integro catholica erat, aliqui tamen professionis huius in diversis domibus latitabant iam, in eo etiam per singularem Spiritus Sancti influxum, zelum etiam et indefessam moderni administratoris solitudinem numerus catholicorum accrevit, quod confessionem paschalem hoc anno 104 peregerint. Caeterum domus ex integro catholicae in pago sunt 8. — In filiali *Udvarhely* nec unus catholicus repertus, hoc tamen Paschate 40 ad confessionem paschalem peragendam venerunt.

In pagis *Taranya* et *Udvarhely* capella nulla, sed (si in) devotionem pro consolatione novellarum plantarum administrator in iis pagis divina vult peragere, acceptis omnibus necessariis ex matrice *ecclesia* in privata domo, de speciali reverendissimi olim domini vicarii genera-

lis Nicolai Gotthal indulto, divina peragit, quamvis ob certas et praegnantas rationes in Udvarhely ab aliquot annis non celebraverit. Pro fatigio suo et in subsistentiae audiitorium ab his pagis singulatim habet Rh. fl. 12, et foeni currus tres et stolam.

Quoad pagum Berzencze *praxis stolae* cum interventu dominii determinata est ut sequitur: a baptismo gr. 3, pro excursionem ad infirmum gr. 1, pro extrema unctione gr. 5, pro denuntiatione gr. 1, et pro copulatione sexerii 2, pro sepultura parvulorum gr. 5, adulterorum vero stola libera erga conventionem, pro introductione gr. unus.

Bona stabilia parochi: terrae arabilis iugera 10, foenile ad plaustra foeni tria. Colonum nullum habet, laboratores tamen ab inquilinis erga competentem victum habet pro nunc 35. Saponum habet mensurae minoris seu Posoniensis cubulos 53 tali pacto, quod a iugo boum cedat cubulus unus. Item a quovis hospite habente boves iugales cedit lignorum, currus unus et in praesenti habet currus 35. Domus quaelibet in Berzencze praestat pullum unum et caseum unum.

Inventarium parochiale nullum.

Residentia parochialis est recenter per domi exortum infeliciter incendium tota, unico cubiculo aliquantum salvo relicto, combusta, ad cuius reparationem parochiani contumaciter resistunt, et antehac etiam restitute in tantum, quod omnia accessoria necessaria tamen aedificia administrator propriis expensis erigere debuerit. In reliquo commoditas huius residentiae est primo. cubiculum, pro parochio, quod a praememorato incendio aliquantum praeservatum commodae habitationis restitutum est. Porta nihilominus et clausura actu caret. Denique sequitur culina, post culinam item cubiculum opere arculario ex integro indigens.

Parochiam hanc administrat presbyter Gregorius Petrass, oriundus ex Vukovina, in campo Parapolye, philosophus et theologus moralis triennalis Zagrabiensis, aetatis annorum 34, presbyter annorum 10, administrator 9. Ordines minores 4 et subdiaconatum accepit a reverendissimo olim et illustrissimo domino comite Ratkay episcopo Szegniensis (!) sub Milyan, diaconatum vero et presbyteratum Neostadii in Carnivalia, a reverendissimo et illustrissimo Marossy loci praeposito et episcopo Petinensi. Ad parochiam hanc administrandam missus titulo provisorio ex officio vicariali, ex post tamen accessit etiam consensus et manutentio dominii.

Librum baptisatorum, copulatorum et emortuorum habet. Vir zelusus, concionator bonus et solers, catechizat frequentissime, utinam auditores corde et aure haberet, sacramenta sine tergiversatione administrat, saepe etiam non sine vitae periculo, praesertim dum pro solatio christianorum in horreis ob metum sectariorum (de licentia tamen reveren-

dissimi condam vicarii generalis Nicolai Gotthal) celebrare cogitur. Pane lacrimarum et sudore vultus sui vestitur, dum fundationem nullam, praeter saponem determinationi inclyti comitatus Simighiensis conformes habet, eleemosynam pro sacris rarissime videt, familiam habet sine suspicione. Dignus operarius mercede sua, quam, si homines non dederint, Omnipotens dare dignetur.

CSURGÓ.

(Eredeti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Camarcensis a. 1716—1731. et Vaska a. 1731—1733. Lapszám nélkül.)

Anno Domini 1728 die 12. Aprilis visitavi *ecclesiam* parochialem Sancti Spiritus in *Curgó* fundatam, quae inter rudera antiquae ecclesiae muratae partem aliquam exiguam ibidem muratam occupat. In ea altare unicum ex meris chartaceis emblematis constructum sine titulari Sancti Spiritus effigie existit, super quo in tabernaculo ligneo et sat angusto sanctissima Eucharistia in pixide argentea et bene inaurata decore asservari reperta. In altari mappae tres requisitae, portatile bonum et obstructum, candelabra rubra nova lignea sex cum caeteris requisitis, pulpitum ad externum portae angulum. Coemeterium ecclesiae annexum et benedictum est, in medio eius crux Salvatoris. Campanile proprium ecclesiae nullum, sed in medio quasi pagi in columnis ligneis sub exiguo tecto erectum, in quo una sola campana levior.

Supellex ecclesiae. Casulae 4, albae duae, una nova, altera antiqua, humeralia duo, cingula tria, missale Romanum majus unum, de Requiem duo. Mappae 4. Portatile unum. Candelabra rubra nova 6, parva duo. Antipendium unum ad formam peristromatum lineorum. Calix ex argento cum patena inauratus unus. Pixis argentea inaurata pro conservandis particulis una. Vela bona 10. Pallae 10. Strophia pro ornatu altaris 4. Crucifixi 3. Quadratus unus. Monstrantia affabre facta, cuius superior pars argentea et inaurata, inferior vero cuprea et inaurata una. Rituale Strigoniense, rituale Romanum. Ferrum pro hostiis pin-sendis et bursa honesta pro pixide.

Bona stabilia ecclesiae nulla, nec eleemosyna ulla adeo, ut administrator caereos pro ecclesia propriis comparare debeat.

Filiales pagos habet 4. 1-mum *Szentkirály*, in quo domum quandam perprius synagogam acatholicorum cum annexo horto et foenili parvo ad duo foeni plaustra administrator possidet, et in eadem domo inhabitantes exhortatur. Pagus hic, demptis duabus catholicae professionis personis, totus sectarius, ad praesens tamen 16 circiter pro confessione paschali idoneos catholicos numerat. 2-dus pagus *Nagy-Marton*, in quo exceptis tribus personis, omnes haeretici reperti, ad praesens tamen octo catholicam religionem profitentur. 3-us pagus *Szenta*, in quo in adventu moderni administratoris omnes partim calvinistae, par-

tim lutherani reperti, iam etiam 15 catholici. 4-tus pagus *Alsok*, in quo 48 domus, et inter has duarum hospites dumtaxat, exclusa familia, catholicam collentes religionem reperti, reliqui omnes acatholici, in praesentiarum nihilominus divina singulariter favente gratia circiter 28 personae catholicam amplexae sunt fidem. In hac parochia per moderni administratoris apostolicam fervorem et assiduam industriam sectaria dogmata abiuraverunt et veram catholicam fidem professi sunt circiter 70. Inter quos recentissime etiam proxime clapsa Quadragesima 12. Sed quod summe deplorandum est, non poterat princeps tenebrarum boni Pastoris bona semina in corda hominum lapsa diu sustinere, sed debebat sub idem fere tempus in finem vergentis sacrae Quadragesimae mittere, qui superseminaret zizaniam et veluti impatiens tantum depurati et in horreum Domini congregati tritici, idem quodammodo commacularet, venit enim in principales pagos, et de permissione catholici terrestris domini Christophori Festetich, comitatus Simighiensis vicecomitis, Szentmarton scilicet et Alsok, venit in forma agni lupus, non pastor, sed mercenarius venit per fenestram, non per portam tamquam fur et latro, quia caput pagorum Churgó peius angui fugit et hic est primogenitus diaboli, magister quidem, vel verius: seductor populi, qui alternatim in praenominatis pagis synagoga celebrat conventicula et populum a veritate et a verbo ordinarii pastoris, avertit, ad fabulas et pertinaces falacias suas convertit. A quibus etiam pagis alternantibus vicibus alias et sustentatur. Unde timendum valde est, ne quod zelus et fervor moderni administratoris, interpositis etiam gravibus sui periculis, intra septennium non sine summo labore aedificavit, superveniens hic pseudoscriba intra summo labore aedificavit, superveniens hic pseudoscriba intra breve tempus destruat, quod nec post triennium, taceo post triduum, reaedificari valeat. Hinc manutentio firma superioritatis ecclesiasticae requiritur et clementissime simul ac tenerrime expostulatur.

Sapones habet ad normam determinationis per inclytum comitatum Simighiensem facta, et in visita ecclesiae Barchensis de verbo ad verbum huic albo insertae. Laboratores etiam conformiter ad eandem parochiam praestant. Item et aratra ac currus lignorum ibidem specificatos. Habet item a pari coniugatorum ad exemplum praedecessoris praedicantii gr. 4. Consuetudo stolae est etiam determinationi comitatensi conformis.

Bona stabila parochiae: terrae arabilis iugera 6, e quibus terrestris, dominus vicecomes Festetich, duo veluti sibi commoda et vicina appropriavit et pro iisdem in alio loco iugera 6 assignavit. Nondum amen detestabile permutationis huiusmodi securitas sufficiens per eundem data, foenilia parva tria ad plaustra foeni circiter 8.

Inventarium nullum praeter libros sequentes: Sacra Biblia, P. Layman et rituale Strigoniense.

Residentia parochialis lignea tota, quam modernus administrator in domum suam ex synagoga calvinistica adaptavit, eformando commodam pro se habitationem et aliam pro familia distinctam. Cellarium subterraneum per parochianos effossum. Alia aedificia necessaria ex roboribus parochiani etiam exstruxerunt. Quae omnia ecclesiae sunt vicina.

Parochiam hanc administrat venerabilis presbyter Joannes Herman, oriundus ex Chesztreg, huius dioecesis, philosophus et casista duorum annorum, qua in capitulari seminario alumnus Zagrabiensis, aetatis annorum 33, presbyterii 7, administraturae 7. Ordines minores accepit Zagrabiae, a moderno celsissimo principe archiepiscopo Strigoniensi Emerico Esterházy, eotum sacros omnes etiam Zagrabiae a reverendissimo et illustrissimo domino Georgio Vernich, episcopo Sirminesi. Missus est ex officio vicariali, ex post nihilominus collatorias sive praesentatorias ab excellentissimo domino marchione de Prié, qua eotum terrestri domino, obtinuit. Librum baptisatorum et copulatorum habet, de adnotatione mortuorum est admonitus. Familiam honestam habet ex meris consanguineis pro securitate sua constitutam. Administrator hic est magni zeli et exemplaritatis. Concionatur bene, et frequenter catechizat. Adversariis strenue resistit, uti calvinistis et lutheranis. Ipso vel maxime cooperante iam tres successive praedicantios expulit. Sacramenta exemplariter administrat et publice quidem in medio hedorum, nec facit animam suam praetiosiores quoad se. Familia ex meris consanguineis. Querelae contra ipsum nullae. Confirmet ipsum Deus in omni opere bono.

VIZVÁR.

(Eredeti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Camarcensis a. 1716—1731. et Vaska a. 1731—1733. Lapszám nélkül.)

Anno Domini 1728 die 13. Aprilis visitavi *ecclesiam* Sanctissimae Trinitatis et sub titulo sancti Joannis Nepomuceni in *Vizvár*, quae pia opera et beneficentia illustrissimi domini comitis de Prass, qua Vizváriensium bonorum arrendatarii possessoris, cum sanctuario ex muro erecta est, ab intus et a foris dealbata et decenter ornata, pars sanctuarii tabulatum habet coloratum et pavementum quercinis asseribus stratum. Corpus vero ecclesiae sub tabulato rudo lateribus est stratum. Chorum etiam in fine asseribus obductum. In ea altare novum duarum contignationum depictum et inauratum. Inferior in medio sui repraesentat imaginem in telo pictam divi Joannis Nepomuceni, quam am-

biunt statuae ad cornu quidem evangelii sancti regis Stephani, ad epistolae vero divi ducis Emerici. In superiori est imago beatae Virginis immaculate conceptae, quam Sanctissima Trinitas coronat. Hanc a latere cingunt angeli duo. Annexum habet tabernaculum similis laboris, in quo sanctissima Eucharistia in ciborio argenteo et inaurato cum palliolo reclusa decenter asservatur. Pro lateralibus altaribus duo sunt destinata loca et adaptatae mensae ex lateribus erectae, quod ad cornu epistolae est beatae Virginis, et proprium habet portatile. Candelabra et crucifixum et imaginem beatae Virginis super tela pictam arcularii opere commode ornatam, circa quam sunt etiam aliae chartaceae imagines parieti affixae, in cornu evangelii vero mensa est nuda. Pulpitum vero pro concionibus et cathechesi. Sacristiae loco inservit vacuum retro altare spatium. Porticum ecclesiae cum turriculo pro campanis parochiani ex ligno fabricare inchoarunt intra breve tempus ad perfectionem deducturi, hactenus vero campana in medio pago super columnas est posita. Alia est item campanula in capella nondum appensa.

Coemeterium sat amplum circa ecclesiam et commode cinctum.

Supellex ecclesiae huius: monstrantia argentea et inaurata, ciborium cum cooperculo, calix cum patena, portatilia duo, pixis pro Viativo, missale Romanum unum et de Requiem unum, baldachinum ex rubro damasco cum circumferentiis sericeis eiusdem coloris, vexillum magnum etiam ex damasco divum Joannem Nepomucenum et Sanctissimam Trinitatem repraesentans coronantem, casulam unam honestam ex materia sericea variegati coloris cum stola et manipulo, deservire potest pro albo et rubro. Item alia casula viridis ex materia medio-sericea. Item tertia ordinaria nigri coloris. Pluviale ex materia camelos dicta cum stola. Vela 5. Biretum 1. Corporalia 4. Mappae 4. Velum pro monstrantia sericeum rubrum. Duo candelabra stannea, lavatorium cum pelvi. Urceoli pariter ex stanno cum suo orbiculo. Thuribulum cum sua navicula et lampas ex cupro. Pro aqua benedicta vasa cuprea duo. Crucifixus pro processionibus. Alba duae, humeralia 4, cinguli 2.

Libri ecclesiae: Biblia Sacra, Concilium Tridentinum, Catechismus Romanus, Conciones seu opera Josephi Agnelli italica, reverendi Pauli Segneri S. J. Instructiones poenitentis confessarii et parochi latino idiomate.

Inventarium parochi sive administratoris: boves iugales sex, vaccae mugiles 2, iuvenca 1. Molendini in Dravo fructus medius. Haec omnia generosa liberalitas praetitulati domini comitis de Prass ecclesiae et parochi inscripsit.

Pagos *filiales* habet 2. *Bellavár* et *Háromfalu*. Et in pago quidem *Háromfalu* erecta est capella sancti Iosephi, stramine tecta et ideo usque dum asseribus quercinis tegatur, capella non benedicatur.

Praxis stolae est conformiter ad parochos Bresnicensem, Babochensem et Churgo et iuxta determinationem per comitatum Simighiensem factum, hoc per expressum addito et per me ob multos iam hactenus inter parochum et parochianos emersas et nefors in futurum emersuras differentias determinato, ut pro comitiva domestica dominus parochus loci gr. 5. habeat. In pago vero *Bellovár*, sive in coemeterio loci illius comitiva pergatur, sive cadaver inde ex loco per parochum ad matricem ecclesiam comitetur, cedent gr. 5. Si vero cadaver ad matricem sine comitiva parochi deduceretur, cedent gr. 3. Ex pago *Háromfalu* in sensu et proportionaliter ad comitivas de *Bellovárensi*bus expressas, cedent gr. 6.

Bona stabilia parochiae: terrae arabilis in districtu Vizváriensium iugera circiter 7 et in supplementum plurium terrarum habet a filialibus aratra iuxta determinationem comitatensem, foenilia in districtu Vizvár in *Jama* vocato ad falcatores 4. Item pri *Zgoma na Pjossi* (!) ad falcatores 8, ad plaustra tamen foeni non nisi duo. Item in districtu *Bellovár Zvenische* (!) vocato ad plaustra foeni 8. In subsidium praestant parochiani laboratores et caetera per comitatum Simighiensem determinata.

Pro residentia parochiali est per praeinsertum dominum comitem de Prass domus quaedam cum fundo in medio pagi assignata, quod modernus dominus terrestris *Festetich* incommodam veluti ab ecclesia distantem iudicavit, et in eius locum curiam dominalem ecclesiae viciniorem ad interim pro residentia incolendam assignavit. In casu vero, quo idem dominus terrestris curiam suam reciperet, parochiani domum novam cum commoditatibus necessariis exstruere obligabuntur.

Parochiam hanc hactenus administrabat nobilis presbyter Marcus Tomassich, oriundus ex pago *Lida* (!) sub *Vinicza*, prope Carniolam, philosophus Zagrabiensis, et theologus moralis duorum annorum Vieniensis. Ordines minores Zagrabiae, sacros vero omnes accepit Szegniae a reverendissimo et illustrissimo domino comite Adamo Ratkay episcopo Szegniensi. Aetatis suae annorum 36, presbyterii annorum 8, administraturae 5, quam ob certas et graves rationes suas scripto ad manus meas resignavit. Hic vir vino multo deditus, ex quo torpore et negligentia in munio parochiali et apostolico promanavit. Concionatur raro, sacramenta administrat sat tepide et quasi pro caeremonia tantum. Suspectus fuit de mala vita cum foemina quadam, unde ad hanc publicam famam sopiendam, et furorem populi sedandum, quae omnia

occasione inquisitionis efrenuissent cum gravi status ecclesiastici prostitutione, parochiam resignavit. Libros baptisatorum et copulatorum habet. Alios non habet libros, nec animum istos legendi. Familiam nullam habet, sed pro necessitate domestica inservit unus puer et campanator.

*

Anno 1731 die 5. Augusti per me Stephanum Vuchetich, archidiaconum Camarcensem, ex gratioso mandato Georgii Branjugh, episcopi Zagrabiensis inchoata et prosecuta est visitatio archidiaconatus Vaskensis ordine ut acquiritur.

(Eredeti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Camarcensis a. 1716—1731. et Vaska a. 1731—1733. Lapszám nélkül.)

De capella beatæ Virginis Mariæ ad Nives in Bikes.

Anno ut supra die 6 Augusti visitavi *capellam* beatæ Virginis Mariæ sub titulo ad Nives, in territorio haeredum Keczeraniorum, in comitatu Somogyiensi erectum, quam ex solidis et novis roboribus a fundamentis sub et decenter decolorato tabulo in debita munditie inveni. In hac capella reperiuntur 2 altaria, unum in ipsa capella affabre elaboratum et decoloratum ad duas contignationes, in prima exstat imago picta honori beatæ Virginis Mariæ ad Nives dicata, in 2-da imago etiam picta sanctæ Barbaræ, quam, circumambiunt columnæ cum statuīs sanctarum Catharinæ et Annæ. Altera ara ut in porticu eiusdem capellæ, quæ in concursu populi festo maxime titulari solet exornari et adaptari pro missæ sacrificio.

Clenodia eiusdem capellæ. Haec capella imprimis habet calicem unum argenteum et deauratum cum patena, 2-do portatile unum, casulas 3, unam rubri coloris, aliam nigri, 3-am albi mediocrem, mappas 6, vela et pallas 2, bursas 2, corporalia duo, urceolorum unum par, missalia 2, albas cum humeralibus et cingulis 2, purificatoria 4, candelabra nova operis arcularij depicta 6.

Haec eadem capella dicitur habere ad 100 circiter florenos, quæ servantur prae manibus haeredum domini Keczer, qui etiam eius capellæ curam gerunt.

Sub hac capella dicuntur duæ esse catholice domus in loco Bikes, caeteræ vero diversorum dominiorum in diversis pagis, videlicet in pago *Surd*, in quo domus circiter 40 catholice et 12 caeteræ calvinisticæ: in pago *Tilos*, in quo domus circiter 12 omnes catholice ac pagus *Belezna*, in quo domus circiter 40 eademque paucis exceptis catholicæ, ac pagus *Pátro* sunt ad 25 domus omnes excepta una aliaque hæreticæ.

CSURGÓ.

De administratura in Curgó.

(Ercseti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Camarcensis a. 1716—1731.
et Vaska a. 1731—1733. Lapszám nélkül.)

Anno 1731 die 6. Augusti visitavi *ecclesiam* Sancti Spiritus in oppido Curgó, fundatam in territorio domini Christophori Festetich, comitatus Simighiensis, cuius solum sanctuarium inveni muratum sub bona stacatura, cum et sacristia pariter murata, quae nunc deservit populo loco corporis ecclesiae, similiter sub stacatura, sub bona tamē clausura. In dicto sanctuario reperitur mensa altaris murata, sat ampla et longa, cui impositum est tabernaculum, ubi servatur Venerabile in argentea scatola intrinsece deaurata, in qua etiam sanctissima Eucharistia ad infirmos defertur. Ubi pro tali actu caeterae particulae usque ad reditum servantur in corporali ob defectum ciborii, quae singulis septimanis ordinarie renovari solent. Super hoc tabernaculo diversae imagines pictae et theles(?) decenter sunt appositae et collocatae, quae vices altaris supplēt.

Supellex huius ecclesiae est exigua, sed ea in debita servatur munitie. Caetera manent ut in priori visita.

Ecclesia haec *aedituos* nullos habet, sed et totam ecclesiae curam et eiusdem proventus habet loci administrator, qui in actu in paratis nihil habet.

Quamquam regium caesareum mandatum supervenerit ad comitatum Simighiensem, ut praedicantes haereticorum remonentur et tollantur, adhuc tamen unus praedicans in pagis Alsok et Nagymarton detinetur et errores salvificae ecclesiae fidei contrarios spargit.

De baptisterio et sacris liquoribus. Haec ecclesia baptisterium nulum habet, sed liquores sancti conservantur in ara, in suis stanneis vasculis cuidam scatulae inclusis. Aquam etiam baptismalem, quae solet in vigilia Paschatis vel Pentecostes consecrari, non habet, sed utitur ordinaria benedicta aqua.

De administratore. Huius loci administratorem ad praesens agit venerabilis presbyter Joannes Herman, qui ad parochiam Turnischensem et collatorias et confirmatorias habet, proximusque suo discessu est, nisi forte ab opinione sua recesserit, quod optandum foret, quia hic loci ob suam modestiam, pietatem, placidos mores, vitae honestatem et zelum in administratione sacramentorum, verbi Dei praedicatione et impiorum et infidelium conversione ad cultum Dei et fidem catholicam valde utilis et pernecessarius dignoscitur. Agit annum aetatis suae 35-tum, presbyterii et administraturae 10-um. Philosophico studio usque ad metaphysicam inclusive dedit operam. Familiam habet honestam. Contra eum etiam nemo quidquam opposuit.

BERZENCE.

De administratura in Berzence.

(Eredeti jkv. u. o.)

Anno Domini 1731 die 4. Augusti visitavi *ecclesiam* sancti Antonii in oppido Berrzence, fundatam sub dominio Niczki et dominae relictæ viduæ Josephi Horvát, quam inveni in magnitudine unius capellæ, ex roboribus a fundamentis exstructam, expensis, ut dicitur, domini Balthasaris Kotsich magistri postæ Berzenczeensis. Haec ecclesia ad præsens est sub bono tecto et tabulato. Caetera manent ut in fundamentali (t. i. visitatione).

De venerabili Sacramento. Tabernaculum exstat in ara, quod unicam habet ecclesia, in qua sanctissimæ Eucharistiæ sacramentum in pyxide argentea deaurata, substrato corporali, munde asservatur.

De sacris liquoribus et baptisterio. Haec ecclesia nullum baptisterium habet, sed liquores sacri conservantur post aram, in suis stanneis ab intra deauratis vasculis, cuidam scatulae inclusis. Aquam etiam baptismalem, quæ solet in vigilia Paschatis vel Pentecostes consecrari, nor habet, sed utitur ordinaria benedicta aqua.

Ratio aedituorum ecclesiae Berzenczeensis. Videlicet Francisci Ferovira, Michaelis Vranes, qui in paratis nihil habent, verum in conserva apud dominum postæ magistrum Balthasarum Norsich fl. 34, apud Matthiam Maronich fl. 4, Thomam fratrem eiusdem fl. 3, apud Blasium Martineani (!) fl. 2, Jacobum Henkaricz fl. 2, apud Thomam Novogradecz fl. 2.

De administratore. Huius loci administratorem agit venerabilis presbyter Antonius Gasparotti, philosophus absolutus Zagrabiensis, quam etiam publice sub thesibus propugnabit, theologus moralis triennialis, annorum 27, presbyterii 3, administraturæ unius prope. Ecclesiasticus bonus et exemplaris, suo satisfacit officio. Familiam honestam habet, contra eius honorem nemo quis opposuit.

NAGYATÁD.

De administratura in Attád.(!)

(Eredeti jkv. u. o.)

Anno 1731 die 8. Augusti visitavi *ecclesiam* sanctæ Crucis in pago Attád, fundatam sub dominio domini Ignatii Czinderi in comitatu Simighiensi, quam, a fundamentis ex roboribus exstructam et delinitam, interne et externe nondum tamen dealbatam, sub tecto novo inveni tabulatam. Est tectum asseribus rustici laboris, pavementum adhuc non est stratum. Ecclesia est in bona magnitudine cum debitis fenestris et

sat lucida. In ea duo sunt altaria, unum in summitate sanctuarii sub titulo sanctae Crucis, apud quam multa dicuntur fieri miracula. Aliud altare in corpore ecclesiae ad cornu evangelii, ad septentrionem sub titulo sanctae Barbarae. Sacristia huius ecclesiae ex roboribus confecta manet ad septentrionem, in qua armarium pro calicibus et apparamentis ecclesiae conservandis.

1731 die 10. Augusti per me Stephanum Vuchetich archidiaconum, qua actualement visitatorem, praelibata ecclesia et *coemeterium* una cum cruce in eodem coemeterio erecta, praesentibus pluribus sacerdotibus et mihi adstantibus, sunt iuxta ecclesiae catholicae ritum benedicta.

Clenodia. Habet haec ecclesia imprimis monstrantiam unam ex aere factam, cuius lunula argentea et deaurata. 2-do ciborium argenteum deauratum. 3-io calicem unum cupereum cum patena, ab intra et ad extra calix deauratus, patena vero tota deaurata. 4-to portatile unum. 5-to unam mappam superiorem; pulchram, alias 4 viliores inferiores. 6-to casulam 1 novam diversi coloris cum suis pertinentiis, aliam nigri coloris pariter novam cum stola et manipulo tertium antiquum diversi coloris. 7-mo pyxidem unam pro Viatico argenteam, non deauratam. 8-o missale unum novum, alia duo antiquiora, duas bursas et pallas 2, vela 3, albas 2 cum humeralibus, cingulum 1, corporalia 2, purificatoria 4, strophiola pro altaribus honesta 2, librum evangeliorum, item rituale, urceolorum unum par vitreum.

De venerabili Sacramento. Tabernaculum pulchrum novum, quod exstat in ara maiori, ubi in ciborio sanctissimum Eucharistiae sacramentum substrato corporali servatur.

De baptisterio et sacris liquoribus. Haec ecclesia baptisterium nullum habet, sed liquores sacri conservantur in sacristia, in suis stanneis vasculis sibi simul iunctis, cuidam scatulae inclusis, aquam etiam baptismalem, quae solet in vigilia Paschatis, Pentecostes consecrari, non habet, sed utitur ordinaria aqua benedicta.

Ratio aedituorum huius ecclesiae. Anno ut supra Bartholomaeus Odobassich, Matthias Kovachich rationes dederant, qui deductis expensis habent in paratis fl. 5, in debitis apud Nicolaum Gigavich ex legato cuiusdam viduae Dorotheae fl. 24. Item ex eiusdem legato apud Matthiam Cherkes fl. 10. Item ex eiusdem viduae legato apud Georgium Apanovich incolam Shegesdiensem(!) de capitali ad interesse fl. 11, Ludovicum Topochich fl. 10, Martinum Kuntek fl. 8. Confirmantur iidem aeditui de promissis.

Pagi ad administraturam Attadensem spectantes et eorum praestatio. 1-mus pagus *Attad*, in quo sunt domus 29, quaelibet domus domino parcho praestat secundum ordinationem inclyti comitatus Simnighiensis a pari hominum metr. 1. Posoniensem tritici, in cuius de-

fectu frumentum, quale habetur, quod se extendit ad metr. circiter 40. Item quaevis domus butyrum, gallinam et pullum. Loco cuius deberent dari secundum inclyti comitatus et domini terrestris ordinationem, a pari hominum domino parochus cederet unus septenarius. Item tria iugera arant, inseminant, demetunt et convehunt, praeterea dominus parochus habent foenile ad 7 currus foeni, quod itidem pagus defalcant et convehit.

Respectu stolae: 1-mo a baptismo gr. 3, a copulatione gr. 10, a comitiva gr. 5, ab introductione gr. 1, ab extrema unctione gr. 3, a confessione ad infirmum gr. 1.

2-dus pagus *Henyecz* Vesprimiensis, licet ob proximam vicinitatem spectat huc de consensu sui Ordinarii, qui aequivalet ad instar Attadiensium, solvit exceptis araturis, quarum duo tantum iugera labrent pro administratore Attadiensi. In hoc autem pago sunt domus 13, praeterea foeni dat tria plaustra idem pagus et eidem administratori.

3-us pagus *Bodvicza*, in quo domus 6, qui aequaliter saponem et alia praestat exceptis araturis, quarum unum iuger elaborant. Foeni plaustra duo.

4-tus pagus *Rinya Szent Kirdly*, in quo catholicae domus sunt 5, quae veniunt ad sacrum in Attád et pro administratione sacramentorum recurrunt et solvunt ad instar aliorum stolam.

5-tus pagus nomine *Bohas* (!) in quo sunt domus circiter 15, eadem calvinistae, exceptis duabus catholicis, quarum tamen aequae haeretici ut catholici recurrunt ad parochum Attadiensem et stolam praestant exacte. Accedit, omnes simul pagi domino parochus praestant cub. 6 vini, quod parochus debet solus comparari curare, in tota parochia Attadiensi continentur domus catholicae 55, haeticae vero 15.

De administratore Attadiensi. Administratorem huius ecclesiae haecenus agebat de licentia illustrissimi ac reverendissimi Georgii Branyug (!) venerabilis presbyter Marcus Thomassich, philosophus absolutus et theologus moralis biennalis Viennensis, annorum 40, presbyterii 15, administraturae in diversis locis 9, quem perillustri dominus Igratius Czinderi, qua terrestris dominus, propria auctoritate ab eadem administratura circa festum sancti Ladislai anno actu corrente removit, et franciscanum ad eandem administraturam induxit, cui, cum illuc pervenissem, tamquam non habenti facultatem et licentiam nec ab illustrissimo ac reverendissimo domino praelato Zagrabiensi, nec ab eius vicario in spiritualibus interdixi et inhibui omnem ibidem in spiritualibus administrationem, eumque Zagrabiae citavi ad 8-am Septembris diem, praelibatum vero Marcum Thomassich tamquam a suo beneficio indebite remotum in idem beneficium reposui et in

integrum restitui praesente et consentiente perillustri domino Ignatio Cziunderi qua terrestri usque ad ulteriorum illustrissimi et reverendissimi domini Georgii Branjug ordinationem et dispositionem, quam quam non levia contra eundem Marcum Thomassich referebantur et dicebantur, sed facta super iisdem punctis inquisitione nullum punctum sufficienti testimonio comprobatum, quin imo in inquisitione in favorem eiusdem facta puncta, quae ipsi adiungebantur, aliena a veritate videbantur; imo ad ultimam tum dominus terrestris, quam etiam ipse populus eundem commendebant et pro eius innocentia agebant. In concionibus tamen et catechesibus dicebatur rarior, quae intra talem populum acatholicis mixtum frequentiores fieri debuissent. In sacramentorum administratione pro eius negligentia nullum defectum animadverti. Pronus videtur ad verba contumeliosa praesertim cum suis parochianis, in quo etiam inculcatus fuit.

VIZVÁR.

De administraturæ in Vizvár.

(Eredeti jkv. u. o.)

Anno 1731 die 11. Augusti visitavi *ecclesiam* sancti Joannis Nepomuceni in oppido Vizvár, sub dominio spectabilis domini Christophori Festetich, in comitatu Simighiensi fundatam, quam a fundamentis muratam in magnitudine unius bonae capellae sub bono tecto inveni, cuius sanctuarium est sub fornice assereo, depicto colore celureo, intermixtis stellulis ex flamine flavo, reliquum vero corpus est etiam sub bono tabulato operis arcularii. Caetera manent ut in fundamentali (t. i. visitatione). Post ultimam visitationem accesserunt de novo tres vitreae fenestrae. Item funis unus ad campanam, ladula una pro conservatione pecuniae ecclesiasticae.

De venerabili Sacramento. Tabernaculum exstat in ara, in qua venerabile Sacramentum in ciborio aereo deaurato, munde substrato corporali, servatur, cuius particulae intra octiduum renovari solent.

De baptisterio et sacris liquoribus. Baptisterium in hac ecclesia nullum datur, nec aqua cum sacris liquoribus benedicta, sed ordinaria aqua benedicta infantes baptisantur. Sacri veri liquores conservantur in suis seiunctis argenteis vasculis inclusis cuidam scatulae.

Ratio aedituorum huius administraturae. Videlicet Joannis Pechenich et Georgii Kopich rationes dederunt, qui deductis expensis habent in paratis fl. 9, gr. 10, in debitis vero Marcum Kuzman fl. 5, Joannem Veszlai fl. 6, Joannem Horváth in Bellavár fl. 5, apud Lovris in Herszinya fl. 2, Joanovichka in Gyurgyevacz fl. 20, apud Franciscum Parkarich fl. 9, quos reverendus dominus Thomassich condamnandi

nistrator Vizváriensis praesente archidiacono fassus est, se eidem dedisse, nec hactenus eos restituisse. Item et confessione moderni administratoris Emerici Vallentekovich accepit ex oblationibus fl. 1 gr. 3.

Proventus administratoris Vizvárensis. Iuxta ordinationem et determinationem inclyti comitatus Simighiensis.

1-mo quoad saponem quaelibet domus debet administratori praestare ab uno iugo bouum metretam Posoniensem frumenti, duobus iugis met. 2, a tribus 3. Domus vero, quae non habent boves, obligantur praestare administratori laborationem 1, item quilibet domus habens boves praestare administratori currum 1 lignorum annuatim.

2-do quodlibet coniugatorum par gr. 4.

3-io quoad stolam imprimis a baptismo a singulis baptisatis gr. 3, praeter hos populus praesente domino archidiacono benevole et libere consensit, ut tres primae proles, quae novis liquoribus inunguntur, singulae administratori tribuant gr. 10, post has vero tres proles aliae, quae veniunt ad baptismum, singulae praestant administratori gr. 6 usque ad Pentecosten, post vero Pentecosten singulae iuxta inclyti comitatus determinationem gr. 9, ab extrema unctione gr. 3, a comitiva mortuorum gr. 5, a copulatione coniugatorum gr. 10 et a denuntiatione gr. 1, ab excursionibus infirmorum gr. 1 ex pagis vicinioribus, si autem excurrit ad pagum Bellovár satis remotum et pagum Háromfalu ad infirmos, tunc cedunt illi gr. 2, ab introductione novae nuptae vel mulieris post partum gr. 1, vel gr. aequivalens, ab excursionibus cum cruce ad festa Natalitia singulae domus gr. 1, vel gr. aequivalens.

4-to quilibet pagus obligatur praestare tria bona plaustra foeni absque omnibus parochi expensis et laboribus. Item tria iugera terrae arabilis secundum morem et consuetudinem huius patriae inseminare et domum devehere. De obligationibus ad ecclesiam venientibus nihil cedit, nisi tertialitas ab illis solum oblationibus, quas populo deveniunt ab ara vel cathedra.

De administratore. Huius loci administratorem agit venerabilis presbyter Emericus Vallentekovich, philosophus Zagrabiensis absolutus et theologus moralis Zagrabiensis biennalis, annorum aetatis suae 34, presbyterii 4, administrationis 3 cum dimidio. Populum quidem docet bene in rudimentis fidei et honestam agit vitam, sed est iracundus ad instar viperae, cum omnibus fere contentiosus, sine ratione percussor, ex meris contumeliis compactus nulli cedit, nulli credit, in exactionibus barbarismum subinde exercet, sic ne aequum vel iniquum nullum pene ex hoc pago inveniebatur, qui grave contra eum gravamen non deposuisset et una voce omnes clamabant, nolumus eum pro nostro habere pastorem, etiamsi nullus in locum ipsius submissus fuerit, libentius namque — aiebant — volumus eo carere, quam talia ab uno ecclesiastico pati et tolerari.

BABÓCSA.

De administratura in Babocha.

(Eredeti jkv. u. o.)

ANNO 1731 die 12. Augusti visitavi *ecclesiam* beatae Virginis **Mariae** in coelos assumptae, in oppido Babocha, sub dominio illustrissimae dominae comitissae natae Rintzmaul(!), coniugis illustrissimi domini comitis Gaspari Kobencel, in comitatu Simighiensi, quam a fundamentis ex roboribus in magnitudine unius commodae capellae sub tecto sua vetustate consumpto et perpluo inveni. Huius sanctuarium est sub fornice assereo operis arcularii non decolorato. Reliquum vero corpus sub tabulato ex asseribus operis rustici eoque in pluribus loci ruinoso. Bases quoque ecclesiae partim corruptae sunt, partim terram intrarunt, unde ecclesiae ruina timetur. In hac ecclesia duo sunt arae, una in summitate sanctuarii honeste et decenter exornata, alia in corpore ecclesiae ad cornu epistolae versus meridiem sub titulo incerto, quia nondum perfecta est, diversis imaginibus exornata et necessariis requisitis instituta. Huic ecclesiae post ultimam visitationem de novo accessit una casula albi coloris cum intermixturis rubris. Caetera manent, ut in fundamentali visitatione.

De venerabili Sacramento. Tabernaculum exstat in ara maiori, in qua venerabile Sacramentum in ciborio argenteo deaurato, munde sub sirato corporali, servatur. Cuius particulae intra octiduum renovari solent.

De baptisterio et sacris liquoribus. Baptisterium in hac ecclesia nullum datur, aqua tamen baptismalis mixta cum sacris liquoribus servatur in lebeo clauso. Sacri quoque liquores conservantur in suis laminis vasculis, cuidam scatulae inclusis.

Ratio aedituorum. Videlicet Georgii Barachich et Andreae Repich rationes dederunt, qui deductis expensis habent in paratis fl. 40. Apud Michaeliem Pintar habent in debitis fl. 4, item apud Eliam Vukman fl. 10, item apud reverendum dominum Michaeliem Modrussan fl. 9, gr. 10, Martinum Gadanez fl. 2, apud aedituum Georgium Barachich fl. 7, gr. 15, apud alium aedituum Andream Repich 6, apud dominum Michaeliem Rozar postae magistrum Babochensem fl. 25, super quibus obligatorium sub priori visita est prae manibus domini parochi loci. In antiquis debitis apud Georgium Barachich fl. 9, Blasium Shemovchan (!) fl. 5, Georgium Shemovchan fl. 2, Kalamanchi (!) fl. 1, Zdellar Joannem ex legato sui parentis Michaelis fl. 6, Lovrencz fl. 1, Joannem Bellan fl. 5, Andream Repich 3, Joannem Ivaka siliginis cubulos minores 6, Andream, Repich fl. 1, gr. 3, den. 2, Milan Hegedüs fl. 1, dominum postae magistrum gr. 6, Georgium Czipika fl. 2, apud Joannem Molnarecz fl. 2, Stephanum Radich fl. 2.

De capella sancti Joannis Baptistae. Anno 1731 et die 13 Augusti visitavi capellam sancti Joannis Baptistae in pago Barcha fundatam, quam a fundamentis ex roboribus sub bono tecto in debita munditie inveni, cuius tabulatum est ex asseribus rustici laboris.

Ratio aeditui capellae sancti Joannis Baptistae in Barcha. Vide licet Joannes Kollich rationes dedit, qui deductis expensis in paratis habet fl. 1, gr. 5, in debitis vero novis Michael Kovasch gr. 10, Georgius Koskan fr. 6, Joannes Persich fl. 2, gr. 4, apud Martinum Szokol fl. 2, Joannem Kollich fl. 1, Michaelem Kollich gr. 16, apud Paulum Persich fl. 3, gr. 14 $\frac{1}{2}$, Nicolaum Klostran gr. 4, Georgium Hanesan fl. 20 ex annuo interesse 6 per 100 confirmatur, cui socius adiungitur Michael Phillipovich.

De administratore. Huius loci administratorem agit venerabilis presbyter Georgius Zdcssich, annorum 28, presbyterii 3, capellanatus 1 et medio, administraturae 1. Ecclesiasticus bonus, morum placidorum, vitae honestae, zelosus et accuratus in administratione sacramentorum, diligens et frequens in dicendis concionibus et cathechesibus, cum populo optime convenit et passim ab omnibus laudatur et commendatur. Contra eius familiam nihil mali auditum est.

*

Anno Domini 1733 die ultima mensis Aprilis ad gratiosum illustrissimi et reverendissimi Georgii Brangjugh episcopi Zagradiensis mandatum per me infrascriptum modo et ordine, ut sequitur, visitatus est antelatus archidiaconatus de Vaska. Et quidem:

CSURGÓ.

(Eredeti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Vaska. Lapszám nélkül.)

Anno et die praemissis visitavi *ecclesiam* Sancti Spiritus in oppido Csurgó constitutam, ditionis spectabilis domini Christophori Festetich, quae ex legato excellentissimi domini marchionis a Priè et moderni domini munificentia concurrente populi zelo, actu ex muro in fundamentis prioris ecclesiae erigitur integra, positus sacrario novo, quod erit sub fornice, et fundamento pro sacristia pariter nova. Ecclesia haec, si ad perfectionem — ut hoc anno speratur — venerit, erit et ampla et magnifica, cum capacitate trium altarium. Turrim habet altam iam sub fornice, cui superveniret crux ferrea magna et honesta. Sub hac turri nunc veraguntur divina sub clausura loco apto existente. In ea ex diversis imaginibus papyraceis ara cum sex ligneis rubro colore tinctis candelabris. Habet tabernaculum similiter sub bona clausura, in quo ostensorium cupreum deauratum, honestum bonum et ferme novum.

De venerabili altaris Sacramento. Hoc asservatur in praefato tabernaculo involutum corporali mundo ob carentiam ciborii. Pyxis pro Viatico unica est, in qua corporaliola munda. In eodem tabernaculo videntur et alia duo corporalia, quod munditie non destituitur.

De sacris liquoribus et baptisterio. Baptisterium haec ecclesia adhuc nullum habet, sed liquores sacri conservantur in stanneis pyxidibus scatulae lignae inclusis in praerecensita ara. In administratione baptismi usus fit ordinariae aquae lustralis.

De sacra suppellectili. Sacra suppellectili in visitatione anno 1727 annotatae accesserunt velum acu pictum 1, et pro involvenda monstrantia strophium 1, linteamen altaris novum unum, quae hac visitatione benedicta sunt. Item strophium unum loco lintei altaris usurpabile quatuor angulis serico incrassatum(?).

Libris quoque in praeattacta visitatione specificatis accesserunt: Cantuale latino-ungaricum, Morales tomi duo in textu P. Lohner, et Agenda defunctorum, Matricula non deest, in qua baptizati et copulati describantur.

De inventario. Inventarium reperi nullum, nec facile confici potest ob non factum stabilem ac solidam parochiae, quae a nutu domini dependet et frequentibus mutationibus subest, foundationem, quam, deducto ad perfectionem statu ecclesiae, omnino sperare erit.

De bonis ecclesiae et administratoris. Ecclesia bona nulla habet. Dominus administrator mere ad conformitatem limitationis comitatensis in saepefacta visitatione anni 1728 ea signanter sub descriptione ecclesiae Babolchensis suos saponem et stolare percepit, tametsi populus hic loci et eos exiguos redditus disputaret et potissimum foeni plaustra tria, araturam et frumentum a iugo boum dari obligatur. Ne tamen ab antecessorum methodo recedet dominus administrator, eidem iniunctum, est cum suaso ad dominum terrestrem toties, quoties necessitas secum duxerit regressu.

De curia parochiali et aedificiis adnexis. Haec per totum manent in statu, quo prius sub stramineo tecto, ex ruboribus partim, partim vero virgultis constructa, septa commode. Horto dominali et parochiali domui a septentrione interiacet hortulus domini administratoris bene cultus. Horeae, stabulum, camerae priorum normam et statum referunt. Cellam vinariam habet bene amplam sub maiori domo effossam.

De doctrina christiana. Diebus festis a meridie solet tenerior uterque sexus comparere ad audiendam catechesim et studium orandi, ut retulit dominus administrator et quidem, sat bono numero, a quo dein domestici etiam grandeviores modum orandi discunt. et in scientia sanctorum profectum sentiunt.

De populo. Populus huius administraturae maiori ex parte Luthero et Calvino adhuc addictus, maiorem conversionis ad salvificam fidem longe polliceretur spem, si fecundiozem domini terrestris in non tolerando pago Alsok haeretico ludi-magistro experiretur zelum. Genimen etenim hoc viperarum ubi palam non praesumit, clam non . . . seminare errores in cordibus hominum etiam ad fidem orthodoxam inclinantium cum manifesto obstaculo conversionis. Deus inspiret cor domini terrestris ad sapiendum meliora, et exstirpandum lapidem talismodi offensionis. Catholici praecepto de annua confessione dicuntur satisfecisse. Publico scandalo repersus pro nunc reperitur nullus.

De querimoniis populi et administratoris. Populus, ut supra attigi, gravatum se sentit saporibus in limitatione comitatensi determinatis, praestatione trium foeni curruum a quolibet pago (dare enim cuperet tantum duos), aratura item trium iugerum terrae trina, et seminatione tritici, compositione etc. ac potissimum lamentatur sibi (intelligo haereticæ decedentes) denegatam in loco sacro sepulturam, quæ tamen ut et imposterum illibata maneat, conclusum est: nam ea, quæ pro subsistentia parochorum, inclytus comitatus. cui facultates populi in comperto sunt, semel decedit, observari omnino debent. Haeretici vero quidem careant sepultura semet culpena, quibus conversis ad fidem catholicam coemeterium sacrum libenter sinum suum pandet.

Domini administratoris querela in eo sita, quod sibi praestanda difficulter dentur, aut etiam simpliciter denegentur, assistantiam implorat tam dominii, quam inclyti comitatus. quo in passu interpositio reverendissimæ superioritatis, ut apprime necessaria, singulariter imploratur.

De administratore. Administrat hanc ecclesiam venerabilis presbyter Josephus Péntek, philosophus et casista duorum annorum Zagrabiensis, sacerdotii duorum annorum non completorum. administraturae totidem. Minores ordines cum sacris seu maioribus accepit a moderno illustrissimo et reverendissimo domino ordinario Zagrabiensi. Familia eius est soror cum marito, quibus proles sunt tres, e quibus una tenera. Habet famulum proxime dimittendum defectu solutionis, et ob ditam inopiam. Vir sedulus, munditiei domini et in ecclesia studiosus. Libros legit, concionatur, et catechizat fructuose, vestem talarum et tonsuram deportat pro exigentia status sui. Contra conversationem et vitae normam nemo quidpiam opposuit. In servitio commode subsistit.

De uedituis. Aeditui habendi ob nimiam paupertatem incapax est haec ecclesia, quippe quae in praesentiam nec obellum quidem habet, et quando aliqua eleemosyna (quod rarissime accidit) venit, etiam pro caereis aliisque urgenterioribus necessitatibus dominus administrator convertit.

Campanatorem pro nunc certum non inveni defectu stipendii; interrogati officiales domini causam de mente domini terrestres dederunt praestolandae ecclesiae perficiendae, qua secuta laborabitur in eo, ut honestus aliquis ludimagister assumatur curam campanae etiam habiturus, cui competens determinabitur stipendium. Rem infitiri non poteram ob zelosam ecclesiae aedificationem.

BERZENCE.

Administratura Berzence.

(Eredeti jkv. u. o.)

Anno praenotati die vero 1. Maii visitavi *ecclesiam* sancti Antonii de Berzence, iuris patronatus praetensive domini vicecomitis Georgii Niczky, dominorum haeredum Josephi condam Horváth, domini capitanei Josephi Festetich et reliquorum. Hanc inveni bene cinctam, et in statu visitatione anni 1728 expresso, eadem paramenta, sed non satis munda, et tota habentem.

Supellex sacra etiam ibidem attingitur, hic non repetenda, quod paritas dominorum terrestrium, et paupertas populi non auget.

Venerabile altaris Sacramentum conservatur in tabernaculo maioris arae, in calice argenteo, interne deaurato et externe palla operto, recens consecratum, ubi hostia maior, in monstrantia ex auricalco affabre facta, consecrata diebus festivis publicae adorationi exponi solita, quae monostrantia apparet quasi nova et pro hoc loco aptissima. Ibidem visitur pyxis argentea deaurata pro deportatione sanctissimi Viatici ad infirmos.

De post ara portati, et exhibiti videri sunt *liquores sacri* in pyxide argentea cum sufficiente bombacio, involuti scatulae lignae suo debito modo. Item pyxis argentea intus deaurata cum bursa pro sacro Viatico.

Administrator in praesens habet *arabilis terrae* iugera circiter 11, quorum tria oppidani pro siligine ter arare solent, frumentum demetere, et convehere. Reliquorum cultivatio ipsum administratorem respicit. Terra est in occasione extensionis ob facilem et liberam exstirpandi facultatem. Foenile etiam habet ad duo plaustra. Reliqua per praedecessorem dominum, Gregorium Petrass exstirpata, per dominium avulsa et colonis distributa, laboratorum refusionem desiderant ad minus et bonificationem, quo in passu locutus sum, et rem commendavi officialibus, cum dominio constitui non valens.

Curia parochialis cum annexis aedificiis a mensura prioribus visitationibus descripta non recessit, sed reparatione sepimentorum hinc inde indiget, quoad minutiores horreas etiam perplua.

De consuetudine stolae. A baptismo ipsis parochianis referentibus et non refragantibus solvuntur grossi tres. Ab excursionem cum confessione in oppido gr. 1, cum excursionem foras ad filialem gr. 5. Ab extrema unctione gr. 5, indiscriminatim. A comitiva hospitis talerus unus seu gr. 50, hospitissae gr. 25, familiae de domo, ut sunt proles, famuli etc. gr. 5, absque sermone funebri et sacro de Requiem. Quod quia respectu hospitis et hospitissae praestare ob plurima publica onera et arduas exhortationes difficultavit unanimiter populus praesente domino postae magistro, domino parochio Dörnyeensi, administratore Churgóense et aliis, determinatum est, ut si hospitem, aut hospitissam mori contingat, permanente in salvo priori salario, dominus administrator modernus suiue successores pro refrigerio talis hospitis, aut hospitissae praesente funere celebret sacrum de Requiem lectum dumtaxat, si vero cantatum expostulaverunt, conveniant in talem casum cum administratore a parte et ludimagistro. Et hoc ex eo, ut populus exactior sit in praestandis aliis redditibus pastori suo dari solitis.

De populo. Populus quoad filiales Taranya et Udvarhely in potiori numero haereticus audit, catholici praeter unicum paschaliter confessi sunt. Si eratur in dies conversio plurium ad fidem salvificam, et fieret fructus uberior, si linguae etiam hungaricae gnarus haberi posset administrator.

Gravamen populi exponitur sub titulo: de consuetudine stolae superius. Administrator lamentatur potissimum adversus Udvarhelyenses, quod sibi hungari nihil solvant defectu servitii in eodem pago per prius fieri soliti. Quo in passu ordinavi, ut diebus festivis a meridie cum catechesi eo excurrat, ignorantes orare, et quae ad salutem necessaria sunt, doceat, sicque se digniorem recipiendae mercedis exhibeat.

De administratore. Hunc agit venerabilis presbyter Antonius Gasparotty(!), philosophus et casista Zagrabiensis, annorum 29, presbyterii 5, administraturae 3 circiter. Vestitur decenter, familiam, quam habet honestam, solvit, libros habet paucos et non magnae aestimationis, in quorum lectione vertatur. Munditiem diligit, cum populo commode convenit. Baptisatos et copulatos in vili libello describit, monitus de procurando matricula et libro aptiori. Contra honestatem suam nemo quidquam opposuit. In scrutinio debilis, cui lectio librorum frequentior imposita est.

De ludimagistro et campanatore. Ludimagister et campanator Blasius Martiniay (!) a pluribus annis haec munia obiit laudabiliter. Cuius salarium in certis metretulis frumenti consistit. A pulsu ad funus tot grossos recipit, quot tractus vulgo Ressen (!) facit. A comitiva illi cedunt den. 6.

Ratio aedituorum. Aeditui huius ecclesiae Franciscus Ferovina et Michael Vranes rationem dederunt. Habent in paratis pènes se Rhen. 15, et apud dominum postae magistrum Balthasarum Norsich in cista ecclesiae in deposito deductis a priori fl. 38. Summa liquidatis expensis Rhen 12. gross. 7, de quibus futura visitatione rationem dabunt.

BODVICZA.

Annus quo supra, die vero 2. mensis Maii visitavi vetustam *capellam* sanctii Georgii militis et martyris, infra pagum Bodvicza in colliculo sitam. Qui pagus ad administraturam Attádensem filialiter pertinet, ditionis alias perillustris domini Stephani Jankovich. In quo domus circiter 15. Capella murata figurae rotundae est, ad cuius reparationem totalem opinione plurium requirerentur floreni plus minus 400. Murus in duobus locis notabilem rapturam patitur. Portae in ea capella duae sunt, maior una et minor altera, deserviens aliquando haud dubie ingressui ad sacristiam, quae ad praesens nulla est. Circa eam est coemeterium non septum, in quo promiscue sepeliuntur haeretici cum catholicis. Reciperet capella prope personae 400. In pariete afforis meridiem versus apparet aliqua pictura, sed cuius sancti sit ob antiquitatem discerni non potest. Situatur intra terras arabiles in sat amoeno loco.

NAGYATAD.

Administratura Attád.

(Eredeti jkv. u. o.)

Anno et die immediate praenotatis veni ad faciem huius administraturae, quae cuius dominii, importantiae, et qualitatis sit, describitur visitatione anni 1731. Isthic noctem egi partim ob iminentem altera die sanctae Crucis, velut diei ecclesiae huius tutelarum festivitatem, partim vero officiositatis gratia ad preces domini perillustris Ignatii Czin-dery, qua terrestris domini.

Disputatum satis est *de iurisdictione* domini illustrissimi episcopi Zagrabiensis, cui praeiudicare authorisatus a domino reverendissimo episcopo Wespimiensi P. Franciscanus quidam Apollinaris nomine, modernus administrator, alto supercilio ausus est. Quippe nec pulsatione campanarum, nec ecclesiae debita aperitione, et ad debitam visitationem peragendam admissionem me excipere voluit reponendo, se

duorum episcoporum superioritatem agnoscere nec velle, nec posse cum sibi per expressum dominus episcopus Wesprimiensis omnem a Zagrabiensis dependentiam scripto inhibuisset, sacramentorumque ac sacramentalium administrandi facultatem non Zagrabia, verum Wesprimio haberet.

Collata tandem cum domino Ignatio Czindery controversia, in confirmationem P. Administratoris allegatorum, idem dominus mihi certas authenticas litteras domini episcopi Wesprimiensis, primas quidem missiles de a. 1731 die 12. Decembris, Vienna ad eum datas, ubi in postscriptis haec sunt formalia: Caeterum iurisdictionem meam spirituales in praeattacta possessione Attád non permittat vestra dominatio nec in minimo violari, aut labefactari per episcopum Zagrabiensem, sed si quid vult agere bonus dominus episcopus contra me, agat jure. Secundas vero de anno 1732 die 8. Julii Simeghino, in quibus autorizat P. Narcissum Zombory quoad sacramentorum et spiritualium administrationem in Attád, attribuendo eidem a casibus sibi reservatis plenariam absolvendi facultatem. Tertias demum de anno eodem 1732 die 8. Julii similiter Simeghino, ubi authentice dat potestatem districtuali vicearchidiacono suo benedicendi ecclesiam cum coemeterio in Attád, idque (ut advertere licuit) ad instantiam domini Ignatii Czindery, cui non abs re adscribendae essent omnes hae controversiae ac dissensiones velut plenipotentiaro suae excellentiae domini episcopi Wesprimiensi.

Hic advertendum venit praeattactam benedicendae ecclesiae et coemeterii facultatem imploratem esse benedictis iam ecclesia et coemeterio per defunctum dominum Stephanum Vuchetich archidiaconum Camarcensem, qua actualem huius districtus visitatorem adhuc in anno 1731., sicut videre est in eiusdem visita antelati anni 1731. Unde haec posterior facultas in manifestam convulsionem tendit iurisdictionis illustrissimi domini ordinarii Zagrabiensis.

Ne tamen a iurisdictione memorata Zagrabiensi recedere simpliciter videar, occasionem nactus sum visitationis peragendae solemne sacrum in festivitate Inventionis sanctae Crucis faciendo, ubi visitavi tabernaculum arae maioris, in qua monstrantia cuprea cum Venerabili, ciborium item cum consecratis recenter particulis cupreum interne et externe deauratum cum operculo, tectum velo ex materia sericea, suppositis mundis corporalibus. Finito sacro in sacristia visitavi liquores sacros repertos in armario, in scatula lignea repositos, in simplici pyxide stannea invicem iuncta cum exiguo bombacio et trucidato corporali.

Redargui acrius negligentiam monachi administratoris, quod combustis veteribus, novos sibi nondum procuraverit *sacros liquores*, sed veteribus uteretur contra morem et constitutiones sanctae matris ecclesiae etiam num, quos ut illico comburat absque ulteriori usu, eidem serie iniunxi.

Clenodia ecclesiae huius, quae iam dealbata est tota, sed non strata, et *sacra suppellex*, si quidem ultra tria, vel quatuor strophia et vela aucta non sit, videri potest visitatione anni 1731. Campanam habet novam ultra illam ibi specificatam, pondo habens circiter octo.

In sacristiae armario conservandis calicibus, bursis et corporalibus destinato unum Sublad sub duabus clausuris reperi, cuius clavis una apud aedituum, altera P. Administratorem asservatur, ibi reponitur elemosyna, quae pro moderna inchoatae monachalis residentiae necessitate, si quae venit, ex templo consumitur, referente hoc ipsum actuali aedituo Mattheo Kovachich.

Pro ulteriori notitia: *ecclesia* haec est bene pallis quercinis cincta, intra cincturam sepeliuntur demortui. Cui ab oriente protensim ad meridiem est habitatio lacera monachorum cubiculum unum, cameram et culinam sub stramineo tecto comprehendens. Ex fundamentis erigere coeperunt hucusque súper terram ad unam circiter orgiam elevamina recentes iidem Patres per munificentiam domini Ignatii Czindery. Ibidem, si ad perfectionem res venerit, erunt: refectorium, culina, cubicula tria et conserva in uno tractu. Structura fit ex lateribus, cui loco coementi defectu calicis servit simplex lutum. Caetera, de pagis nempe ad hanc ecclesiam pertinentibus, stolae consuetudine, salario et subsistentia administratoris etc. videre est in toties fata visitatione anni 1731. Quot animae ab eadem visitatione conversae sint ad fidem catholicam, referre mihi ignoravit P. Administrator. Crederem per zelosam personam ecclesiasticam maioris conversionis fructus sentiremus, sed et ipse populus libentius pastore gauderet ecclesiastico, quam monacho, cui numquam satis.

Ultimatim die praedieta 3 mensis Maii a prandiis descendenti campanae sonuerunt, et P. Administratoris comitiva honoratus sum Taranyam usque, ad quem pagum adverti Patres Franciscanos suam extendere velle administratoriam iurisdictionem, a quo ausu ipsos et incolas loci distinctim inhibui, cum idem pagus sit filialis administrationis Berzencze.

Extra hunc pagum, secus viam publicam versus orientem, reperi capellam e roboribus sub tecto stramineo, intra murata capellae olim sancti Joannis Baptistae rudera exstructam, intus et foris debite linitam luto, non tamen dealbatam, quam visitavi. Ad eandem sepeliuntur

demortui. Cinctura, vasis sacris, et vestibus caret. Ob quos defectus postulanti benedictionem: populo, eandem denegavi, cum admissione tamen benedictione, quando debite cincta, et scandulis, aut asseribus tecta fuerit

In medio pagi huius est campana in vulgari campanili pondo habens circiter 16, quae existimatur esse benedicta. In hoc pago per Dei gratiam non nisi tres notae, seu sphaerae alicuius reperiuntur haeretici, quorum conversio etiam in proximo speratur.

VIZVAR.

(Eredeti jkv. u. o.)

Anno Domini 1733 die 4. mensis Maii, sub regimine illustrissimi et reverendissimi domini domini Georgii Branjugh episcopi Zagrabiensis, visitavi parochialem ecclesiam sancti Joannis Nepomuceni in Vizvár, iuris patronatus spectabilis domini Christophori Festetich, quam inveni nudam, muratam sub tabulato ligneo simplicis operis, in sanctuario fornicis figuram referente. Versus septentrionem est sacristia murata sub fornice cum una fenestra interpositis clatris ferreis.

Venerabile altaris Sacramentum conservatur in tabernaculo arae maioris, ciborio operculato cum crucula et operto palliolo sericeo, quod ciborium est aereum interne et externe deauratum. In memorato tabernaculo repositum est ostensorium cupreum deauratum, intermixtis ex auricalco caeteris, habens vitrum antierius ruptum, et a tergo cum difficultate clauditur.

Supellectili sacrae visitatione anni 1731. descriptae accessit casula una cum accessoriis variis coloribus et maxime albo deserviens, alba una cum amictu, quae directe ad capellam in Háromfalu pertinent.

Liquores sacros administrator plerumque domi suae servat ob aliquam ecclesiae distantiam, ubi et baptizat, quod ne abhinc praesumat excepto hiemis rigore, admonitus est. Hos inveni repositos in sacristia involutos et bombacio circumdatos in lignea capsula, disiunctis tribus pyxidibus e plumbo potius, quam stanneo confectis. Pyxis cum bursa sericea in tabernaculo reperta pro Viatico infirmorum, rotunda, cuprea, sed interne et externe deaurata. Fons nullus habetur, sed fit usus ordinariae aquae lustralis.

Accesserunt etiam ab ultima visitatione rituale et cantuale Zagrabiense. Item murata mensa ad latus pro extruenda nova ara tertia, nam 2-da quoad ceradas nondum pietas in honorem sancti Angeli custodis excepta principali imagine, iam posita visitur.

De libris ecclesiae. Alios, quam ultima visitatio referat, et quos superius attigi, inveni nullos. Matricula caret debita, sed in quodam libello describuntur baptisatorum, copulatorum et demortuorum nomina. De procuranda alia admoniti sunt aeditui.

De bonis ecclesiae et parochi. Ecclesiae bona directe nulla sunt pro nunc, praeter aliquot lectulos ad medium circiter jugerum sese extendens, quod pro farre inseminando incolae sponte sua ad aliquot tempus cesserunt ecclesiae. Terrae quaedam arabiles ab antiquo ad parochos spectantes occasione apprehensionis bonorum et reambulationis metarum ab hoc dominio ceciderunt, quando loco ultra consueta iugera tria, quae quotannis parochi semine per incolas elaborata inseminari debent, adurgente moderno domino bonificari per desmam datos aliquoties exstirpationes sperantur. Foenile in loco Chetertkovecz, alias Jama unum ad falcatores quatuor, quod huiates defalcare, et componere, ac ad parochialem curiam ordinarie tribus curribus convehere obligantur. Aliud in loco, vulgo Tellék (!) ad falcatores circiter 15, quod propriis expensis falcet et componit parochus. Tertium po polin na Déélek (!) falcatorum quatuor, proprio parochi laboratorum oneri substratum. Illud in Tellék transeuntibus pervicium, et ob glandinationem, ac publicam pascuationem parum utile.

In pago filiali Bellavár terra arabilis nulla, foenile unum in loco Zvenische dictum ad falcatores circiter novem, quod loco trium plaustrorum foeni erga determinationem comitatensem dari solitorum incolae loci defalcare et convehere solebant, quod et in posterum praestare parati sunt. Si vero dictos tres currus (nunc incolae praetendunt duos) administrator ab incolis habere noluerit, extunc nunc fatum foenile solus administrator expensis suis falcare, et convehere manebit obligatus.

De curia parochiali. Haec est recenter dealbata, camera adiacens posteriori cubiculo. Indiget limitura interiore. Unum in hoc aedificio improbare poteram, ex familiae nempe, seu ultimo cubiculo aperturam ad cameram, inde ad parochi cubiculum facilem, et quidem clandestinam, quae ut praepediatur, serio imposui iis, quorum interest. Horreum, aliaque minora aedificia, prout et culinae linimentum aequae, ac tectum desiderantur. Pro quorum positione populus est commonitus. Ex parte meridionali ultra aream, patente orificio ad eandem, cellarium est subterraneum stramine tectum, sed utile et bonum.

De administratore. Administrat hanc parochiam venerabilis presbyter Joannes Pápa, annorum circiter 37, sacerdotii 7, administraturae huius 2 incompletorum. Philosophus et casista Zagradiensis biennalis. Munditiem et suae et domus Domini procurat. Libros habet, quos legit cum fructu. In exactione solutionis suae aliquantulum rigorosior, quam ob rem et corda populi in odium sui subinde concitat. Familiam habet: anillam unam carniolam, annorum circiter 32, quam quia ad colligendos sapos per pagos interdum exmittit, et domui etiam familiaris

eum tractat, ne in suspicionem aliquam deveniat, dimittendam iudicavi: habet praeterea cognatum unum, et cognatam 1, iuvenes. Vestitur decenter, tonsuram defert. De scrutinio abhinc laudabilius sustinendo adnitus est.

De populo. Domus in tota parochia sunt 115. In his animae confessionis capaces 500. Catholicae praeter adventitias in Háromfalu tres, in Bellavár unam cum filio de haeresi suspectam, in Vizvár contumacem personam unam fidefragam. Praecepto de annua confessione satisfecit.

De consuetudine stolae et reddituum parochialium. Consuetudo stolae servatur prioribus expresso modo visitationibus, qui modus fundatur partim in comitatensi determinatione, partim in dominali, et dominorum visitorum dispositione. Quia Háromfalusienses abhinc proprium habituri sunt coemeterium, et capellam, ideo praesentibus domino vicearchidiacono Gregorio Petrass, loci Babolchensi, Csurgóensi administratoribus et communitate ferme tota conclusum est sponte et benevole. ut pro comitiva eo excursus dominus administrator habeat gros. quinque, bonam assaturam, pinta vini, libamen panis, aut horum loco prandium, vel grossos duos cum dimidio, sicque in toto gros. 7½. Loco stolae autem, hactenus observatae tam nigrae, quam albae (ut vocant) araturam item, ac currum foeni, lignorum, et aliorum, quae rationem saponum sapiunt, a qualibet persona confessionis annuae capacis grossos itidem quinque, salvo iure successorum. Et hos grossos non in aequivalenti, sed in natura domino administratori pendent tempore collectionis saponum, foeni, idest in Octobri, salva nihilominus stola respectu eorum, qui sponsos abducunt, vel iunguntur etiam in parochia non stabiliter permansuri. Occasione cruculio a quolibet proprium panem edente, etiam inquilino, dabitur sponte oblatus grossus unus, vel si placuerit dare pernam, eadem contentari debebit dominus administrator.

De gravaminibus parochi et populi. Notatu dignum nulla partium exhibuit, et quod adversus administratorem populus produxit, fundatur in eo, quod in saponum praestatione aliquam sentiat difficultatem Administrator verò querulatur sibi horreum, et alia aedificia in hodiernum non esse erecta.

De ludimagistro et campanatore. Ludimagistrum nullum habet haec ecclesia, sed dum sacrum decantatur, aedituus Joannes Pechenchich canere consuevit. Sed nec campanator ad praesens est aliquis certus, cum hoc munus administrator per familiam suam exercent.

Confraternitas doctrinae christianae, defectu bullarum, similiter erecta non est, quo non obstante admonui administratorem de facienda catechesi, si non a prandiis, saltem inter concionandum mane, ut populus in rudimentis fidei magis erudiatur.

Ratio aedituorum. Ecclesiae huius aeditui sunt Joannes Pechenchich et Georgius Kapich. Rationes dederunt, deductis deducendis habetur in paratis Rh. 9, gr. 9. In debitis vero mentionatus Georgius Kapich Rh. 10, apud Jacobum Fessich Rh. 4, Balthasarum Pintar gr. 5, Martinum Bossul (Boszne?) fl. 1, gr. 10, Andream Ruch Rh. 2, Nicolaum Golopetics Rh. 1, Georgium Ruskovecz in Gyurjenich flor. 10, in antiquis debitis Rh. 4, apud Joannem Vaiszlay, item apud Joannovichka in Gyurgyevacz Rh. 10, Franciscum Pankarich Rh. 3, gros. 8. x. 1. De quibus futura visitatione confirmati modo rationes dabunt.

Capella sancti Josephi in Háromfalu.

Die 4. Maii anno praenotato hanc visitavi et ritu ab ecclesia recepto una cum coemeterio benedixi. Situatur haec intra domos incolarum, ex roboribus constructa, interius et afforis bene linita, sed non dealbata. Coemeterium eidem adiacens cinctum est pallis quercinis bene. Turriculam habet supra vestibulum in ipso ingressu, quae tecta est tota una cum corpore asseribus quercinis, tabulatum eidem est asserium operis vulgaris. Portam unam habet, et in turri campanam pondo circiter 12. In hac ara maior, in cuius medio imago familiae sacrae in tela picta, strato indiget.

Supellex eius sarca sunt: alba una nova cum amictu, cingulo, mappae altaris 4, pepla et strophia aliquot, candelabra 4, crucifixus ligneus unus, tintinnabulum 1, stella seu pertica, cum qua occasione trium regum solent ambulare, et opem hominum impolare convertendam ad necessitates capellae. Calix et reliqua a matrice huc deferuntur pro celebrandis sacris.

Ad hanc cum divinis veniet dominus administrator in festo tutelari, dedicationis et prout cum populo convenerit absque praeiudicio matricis ecclesiae, quotiescumque autem cum divinis huc se contulerit, toties prandium ibidem habiturus est.

Aedituus capellae huius Franciscus Szlavich dedit rationes, deductis expensis in paratis habet gros. 8, in debitis nihil. Confirmatur, eidemque adiungitur socius Joannes Delliaga.

De diruta capella ignoratur cuius sancti in pago.

Bellavár.

Huius sola exstant rudera in uno duntaxat pariete non integro. Circa hanc sepeliuntur, sed quia indebite est cincta et animalibus pascula, ideo, ut apud matricem sepeliantur, populo iniunxi. In casum vero peragendae cincturae eo ad comitivam exiens administrator, ut ad conformitatem Háromfaluensium mercedem referat, suaso populo.

Populus respectu solutionis administratoris aliquantulum scinditur, cui reposui, ut aut comitatensi determinationi, aut decisioni domino quondam praecessoris mei Stephani Vuchetich inhaereat, nec fluctuet in utramque partem.

BABÓCSA.

Administratura ecclesiae Babochensis.

(Eredeti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Camarcensis a. 1716—1731. et Vaská a. 1731—1735 Lapszám nélkül.)

Anno saepefato 1733 die 6. Maii visitavi *ecclesiam* beatæ Virginis Mariæ in coelos assumptæ, in oppido Babocha erectam, ac ad ius patronatus excellentissimæ dominae comitissæ natae a Rinczmaull (!) et illustrissimi domini comitis Sigismundi Széchenyi pertinentem, quam inveni ruinae proximam, alias mundam, laceram turriculum habentem, in qua campana pondo circiter 20. In hac ecclesia est altare maius ornatum diversis imaginibus, quibus intermediat grandior icon in tela picta beatæ Virginis Mariæ Passauensis, alterum altare ad latus epistolæ cum intermedio Christi crucifixi thesi(?), cohaerentibus hinc inde diversis papyraceis imaginibus.

Venerabile Sacramentum servatur in tabernaculo vulgaris operis ærae maioris, in ciborio cupreo operculato, et bene deaurato, quod tegit palliolum sericeum decenter, supposito corporali mundo. Liquores vero in ara minori, inclusi scatulae lignæ, in pyxidibus cupreis invicem iunctis cum bombacio sufficienti. Bursæ pro Viatico duæ sunt sericeæ, pyxis parva cuprea deaurata cum corporalibus mundis servientibus *sacro sancto Viatico*.

Piscina caret hæc ecclesia, *baptisterium* vero post aram maiorem in lebetæ modo competenti asservatur.

Supellectili sacrae prioribus visitationibus in hoc libro descriptæ accessit velum sericeum unum. Calix tutior non est quidem exsecratus, sed ad labia in locis duobus aliquantum ruptus monet parochum et aedituos de sui reparatione.

Stabilia bona ecclesiae penitus nulla sunt defectu debitæ foundationis. Administrator penes capellam sancti Rochi postea describendam, circumsepieri fecit terræ quasi duo iugera pro pascuandis equis suis, quæ terra dicitur etiam prioribus temporibus ad parochos pertinuisse, et quia dominus dominalis provisor non reclamât, terra hæc speratur penes administratores permansura, in qua sunt aliquot pomi et piri, reliquiae turcarum.

Idem administrator habet in loco Jadicza foenile ad falcatores sex circiter, quod oppidani falcant, componunt, et invehunt opportuno tempore. Cui erga dispositionem comitatensem tantum terrae arare obligantur, quantum sex cub. Posonien. capere potest, eamque terram semine parochi seminare, demetere et convehere pro parte eiusdem sunt obligati.

De curia parochiali. Est in statu bono dealbata decenter, cubiculum anterius cum camera, et alia domus in posteriore parte, interiecta culina, pro familia. Horreo caret, quod, ut populus eidem faciat, admonitus est. Hanc et alia aedificia bene tecta sunt stramine, et curia cincta commode. In cubiculis et cameris piaae imagines visuntur et symbola zelosi ecclesiastici.

De administratore. Hunc egit venerabilis presbyter Adamus Blasius Klencz, annorum 28 no completorum, sacerdotii annorum — pariter incompletorum, administraturae huius supra dimidium. Omnes ordines accepit a moderno illustrissimo et reverendissimo domino episcopo Zagrabienſi, Georgio Branjugh. Philosophus Budensis biennalis et casista ibidem unius anni, quod studium morale dein continuavit Zagrabiae ante et sub susceptione ordinum. Zelo domus Dei flagrat, munditiem eiusdem procurat. Libros habet utiles, ac de frequenti eorum lectione specimina dedit. Tonsuram et clericam defert decenter. Matrem seneculam, virginem 1 annorum circiter 16, et famulum 1 habet, de quorum honestate nulla suspicio.

De populo. Diversarum nationum colluvies est in hac parochia, nemo tamen observatur totaliter ignarus linguae croaticae. Catholici omnes exceptis duobus in pago Barcha Calvino addictis. Confessi sunt ad Pascha confessionis capaces numero (a szám itt hiányzik!) praeter contumacem mulierem unam procrastinantem confessionem suam. Quidam minus fervidi in frequentanda ecclesia, et audienda doctrina christiana verboque divino inveniuntur.

De stolae consuetudine et saporibus. Ad conformitatem determinationis comitatensis et hic currit stola cum saporibus. Cui determinationi consentiunt incolae noviter impopulati pagi Szednih (!) constantes universim domibus novem catholicis.

De gravaminibus parochi et populi. Contra quorundam filialium duritiem salarium parochi disputantium exposuit dominus administrator, quod sibi determinata plaustra foeni et lignorum currus denegant. Ad emendationem cohortati parere, ut alii, spem dederunt. Contra dominum administratorem vero nihil est relatum.

De ludimagistro et campanatore. Ludimagister non ita pridem assumptus, est Joannes Tussilovich, iam annosus, uxoratus. Domunculam habet infra ecclesiam, cui modo in uno, modo in alio loco per

dominum officialem dominii hortus assignari consuevit. Qualiter semet gessurus sit, dependebit ab experientia. Erga determinationem ecmitatensem, quem hic de verbo ad verbum subnectere placuit, salarium eius est sequens:

1-mo parochiani omnes insimul, eidem dare quotannis obligantur fl. 20. 2-do unum iugerum ternis vicibus arare, inseminare magistri semine, demetere, et debito tempore importare. 3-tio si campanatorem ageret, pro pulsu comitali acceperit den. 12. 4-to pro pulsu contra tempestatem a quolibet hospite acceperit frumenti manipulum unum. 5-to medietatem lignorum paracho praestari solitorum eidem praestabunt. 6-to de frumento mensurae Posonien. cub. 12. Actum et copiatum in Nagyhajom, 14. Novembris, anno 1721 per me Petrum Széchen, parochum Babolchensem, coram admodum reverendo paracho Nagy-bajomensi. Item coram generoso domino Michaeli Jámbor iurassore inelyti comitatus Simighiensis.

Licet desiderium oppidanorum illud esset, ut ludimagister etiam campanae curam haberet, qui tamen id ob frequentes ad filiales ecclesias excursiones fieri per ludimagistrum nequiret, ideo modernus campanator iam per plures annos hoc munus gerenſ et contentum dans, in servitio confirmatur, cui nomen Joannes Satovich. Solutio, ut praemisſum est

Ratio aedituorum. Aeditui ecclesiae huius parochialis Andreas Repich, et Georgius Barachich rationes dederunt. Confirmantur. Habent in paratis oppignoratos aureos Zecchinos tres pro fl. 12. Item duplam unam auream facientem fl. 8. In moneta argentea fl. 13. gros. 18. Certum legatum cuiusdam Csordas in Bolyho apud dominum administratorem fl. 3. Item alium apud Michaellem Kalamanchy constituens fl. 10. Et tertium legatum Joannis Chismasia(!) apud filiam suam Annam florenorum 5. In debitis apud Michaellem Pintár fl. 4. Item apud Eliam Vukman fl. 10. gr. 10, Martinum Gadanez fl. 2, Georgium Barachich aedituum apud se fl. 10, alter aedituus Andreas Repich fl. 5 apud se, cui a parte alius fl. 1, gr. 3 relaxantur intuitu laborum in domo parochiali factorum, eos tamen ecclesiae communitas resarcire obligabitur. Apud dominum Michaellem Rozar postae magistrum huiatem virtute obligatoriae penes manus domini administratoris exsistentis fl. 25. — In antiquioribus debitis apud Blasium Semovchan fl. 5, Georgium Semovchan fl. 2, Michaellem Kalamanchy fl. 1, Joannem Zdeſſar assumptos a parente debitos fl. 6, praefatum Andream Repich loco cuiusdam Lovrencz fl. 1, Joannem Bellan fl. 5,

Joannem Ivaka frumenti cub. 6, Michaellem Hegedüs fl. 1, dominum postae magistrum huiatem gros. 6, Georgium Czipika fl. 2, Joannem Molnarecz fl. 2. De quibus prout et certo birsagio apud Stephanum Iberraitther in fl. 2, gros. 12. existente futura visitatione.

Pro coronide. El regione domus parochialis, trans viam publicam a meredie, positus e roboribus solidis fundamentis, erigitur hic loci ecclesia nova, veteri amplior, cum capacitate in circum aptandi coemeterii. In cuius erectione desudant soli oppidani. Ut tamen et filiae matris respectum habeant, sibi que adiutorio sint, suasum, imo iniunctum est populo.

Capella sancti Bartholomaei apostoli in loco Resznia.

Visitavi hanc die 5. Maii, quo iam facto, quam reperi in loco solitario dirutam, muratam aliquando et satis amplam, paries anterior supra terram adhuc eminet ad tres circiter orgias. Corpus habet integrum, fundamentum muratum, sed parietem nullam. Sanctuarii fundamentum etiam praestat cum dirutis parietibus, supra quod populus posuit ligneum sub stramineo tecto aedificium horrei instar, in quo subinde celebrabatur in tabula murata arae maioris nundum plane diruta. Circa hanc est coemeterium sat amplum, in partibus cingi cupiens. Quae capella penitus nihil habet praeter campanam pondo circiter 20 habentem, sed et haec non apud capellam est, verum in pago vicino Brod dictum.

Suppellectilem sacram nullam habet praeter casulam albi coloris cum accessoriis unam, alba cum amictu et cingulo unam, portatile unum, quae trans Dravum in aliqua conserva frumentaria prius, capella modo, in qua sacra (nescio cuius auctoritate) interdum peraguntur, asservantur. Et ne abhinc ibidem celebretur, sed pro posse restaurandae capellae sancti Bartholomaei opera donetur, impositum est domino administratori et populo.

Quae divi Bartholomaei capella pro nunc habet *aedituum* Joannem Skalecz, prae cuius manibus nihil est. Sollicitudo eidem recommendanda.

Capella sanctae Annae in Bolyho.

Die et anno, quibus praecedentem, hanc visitavi *capellam*, sitam in medio pagi versus occidentem, quam praestanti veteris ecclesiae parietis frusto nova solida robora applicando, recenter aedificarunt loci incolae, et interne simul ac externe liniverunt, sed non dealbarunt bene. Portam habet unicam, secus quam in vase ligneo stat aqua lustralis. Aram maiorem perfectam mundum habet, sed honeste applicata sine ramis seu cerada habet imaginem sanctae Annae. Tabulatum

est operis vulgaris, strata non est. Recipere potest personas circiter prope 400. Supra quam turricula cum campana ponderante circiter pondo. 15, quae dicitur esse benedicta. Turris et capella hactenus sub stramineo tecto constituta modo scandulis quercinis teguntur.

Supellectili sacra gaudet sequenti: tabulis canonicis, candelabris duobus ligneis decoloratis, partatili, pulvillis duobus coreaceis, mappis duabus, peplo 1, manutergiis 2, strophiiis 5, velo albo 1, casula coloris varii cum accessoriis 1, agenda defunctorum 1.

Aedituus huius capellae Georgius Feketich medio domini administratoris rationem dedit. Confirmatur. In paratis habet Rh. 17, gr. 4, den. 3. In debitis apud Michaellem Szabol in Attád Rh. 16, et Eliam Szekinicza Rh. 1. De quibus infra.

Capella sancti Rochi Babolchae.

Hanc visitavi die, qua et matricem, nimirum die 6. Maii. Ea situatur in parte septentrionali extra oppidum. Circa quam coemeterium, in quo sepeliuntur, cinctura reparationis indigens. *Capella* ex roboribus quercinis constructa, linita et dealbata, est commoda, sed non strata, nec tabulato ullo provisa. Porta ad eam unica, fenestra a meridie una. Ara in ea simplex cum imagine sanctorum Rochi, Sebastiani, Rosaliae in tela picta, circumdantibus eandem hinc inde papyraceis imaginibus. Turricula eidem nulla est, manet tecta quercinis scandulis, seu asseribus. Nec campanam habet.

Supellectilem sacram habet: casulam varii coloris cum accessoriis 1, reliqua a matrice eo deferuntur, dum apud ipsam celebratur. Loco autipendii habet tapetem turcicum cum linteis duobus et simplicibus aliquot strophiiis.

Eiusdem *aedituum* agit dominus Michael Rozar postae magister loci, qui in paratis habet Rh. 4, gr. 3 et lini libras aliquot. In debitis apud se ipsum Rh. 25, super quibus restat obligatorium eiusdem apud dominum modernum administratorem. Item apud Michaellem Kalamanchy (!) Rh. 15.

Capella sancti Joannis Baptistae in Barcha.

Anno toties memorato, die vero 7. mensis Maii, hanc visitavi *capellam* tituli praenotati, quae sita est in capite pagi, tota lignea, linita bene et dealbata, capax personarum circiter 200. Tabulatum habet vulgaris operis, strato indiget et turri, ubi reponi deberet campana librarum circiter 20, nunc in campanili in medio pagi collocata, cui, ut turriculam incolae in aditu capellae erigant, admoniti sunt. Aram habet pro capacitate loci intra columnas operis arcularii, in qua imago

sancti Joannis Baptistae in tela picta, supra eam imago similiter picta morientis sancti Josephi, circa eam visuntur 4 minores pictae imagines binae Salvatoris mundi, et duae beatae Virginis Mariae, necnon papyraceae aliquot.

Eius *supellex sacra*: calix cupreus pede deaurationis indigens, caeterum argenteus, in cuius cuppa detersum est aurum notabiliter. Duae albae cum amictibus, patena. Tres casulae cum accessoriis, nigra una, alba altera, tertia viridis cum accessoriis, portatile bonum, pulvillus, tintinnabulum 1, mappa loco antependii, vela tria. Pepla et strophia aliquot, lintheamina altaris 3, candelabra lignea depicta 4, crucifixus ligneus maior 1, et alter cupreus minor. Cista ordinaria una cum sera, in qua praemissa respective conservantur. Tabulae canonicae tritae, et per parietes papyraceae imagines aliquot.

Circa hanc capellam est *coemeterium* amplum bene cinctum.

Populus devotus, pastoris sui observans, et verbum Dei libenter audiens.

Aeditui capellae huius Joannes Kovach et Petrus Bostinecz deducunt rationem, in paratis habent Rh. 13, qui quietatis prioribus modo constituuntur 1. In debitis vero apud Joannem Kolich Rh. 1, Paulum Persich Rh. 3, gr. 14, x. 1, Nicolaum Klostran gr. 7, Georgium Hanesan Rh. 20, ex legali interesse Michaellem Segert Rh. 3. De quibus 7 fl. quemadmodum et florenis tribus in debito apud Martinum Pandurich existentibus futura visitatione.

BABÓCSA.

(Eredeti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Camarcensis a. 1733—1742. p. 394—397.)

Anno Domini 1738. die 2. Junii visitavi *ecclesiam* beatae Mariae Virginis in coelos assumptae Babochae fundatam, ex virgultis erectam sub tabulato, opere arculario factam, non tamen decoloratam, positam, bene tectam, cum turricula lignea, in qua una campana est, clausuram bonam, habentem, ab intus dealbata, pro ea sternenda saltem in sanctuario asseres sunt praeparati. Sacristiam habet versus septentrionem ex virgultis factam, interne tamen ad normam sacristiae necdum integre redacta. In hac ecclesia sunt duo altaria, unum maius, quod ex ecclesia priori antiqua, et iam desolata, ad hanc ecclesiam noviter exstructam translatum est, et dicatum honori beatae Mariae Virginis in coelos assumptae, in quo est imago eiusdem beatae Mariae Virginis in medio tela picta, et ex quavis parte columna decolorata vetusta. Supra imaginem hanc et columnas est imago Christi fune ligati, et ex qualibet parte columnula decolorata, in superficie est Crucifixus sculptus. Habet candelabra 6 lignea decolorata, tabulas canonicas, portatile, mappas

sufficientes, eius planum est muratum. Altera ara ad latus dextrum est sanctae Helenae antiqua per dominum parochum Szentváriensem dono datum. In ea in medio est imago sanctae Helenae in tela picta, ad ad dextrum statua sancti Petri, ad sinistrum sancti Pauli, decoloratae vetustae. Habet candelabra duo, tabulas canonicas, portatile, crucifixum mappas sufficientes, eiusdem etiam planum est muratum. Habet duas portas sub bona clausura, maiorem ab occidente, minorem ad meridiem supra maiorem. Ab intus est chorus operis arcularii, et in ecclesia cathedra mobilis.

De sanctissima Eucharistia. Sanctissimam Eucharistiam reperi in tabernaculo arae maioris in ciborio cupreo cum suo cooperculo deaurato, substracto ei corporali mundo. Vestitum est velo sericeo albo. Renovatur Venerabile octiduo. Lampas est quidem, ardet tamen solum festis beatae Virginis, Nativitatis Christi, Paschatis et Pentecostes. In tabernaculo est etiam monstrantia cuprea, deaurata, donata per excellentissimam dominam comitissam Rindsmaull, huius loci dominam terrestrem, in qua monstrantia diebus dominicis novilunaribus Venerabile publicae venerationi exponitur, et circa ecclesiam processionaliter defertur.

De baptisterio et sacris oleis. Baptisterium haec ecclesia non habet. Sacra tamen olea reposita inveni in ara minore, in vasis tribus simul iunctis cupreis, in pixide lignea cum bombacio sufficienti. Lebes vero, in quo est aqua baptismalis, manet in sacristia.

De coemeterio. Coemeterium est circa ecclesiam, septum quidem, portis tamen carens. Ab hoc ad illum patet aditus animalibus, in eo crux non est.

De confessionali. Confessionale haec ecclesia nullum habet.

De sacra suppellectili. Sacrae huius ecclesiae suppellectili in prioribus visitationibus descriptae casula una sericea accessit semiholoserica albi coloris, dono supra memoratae excellentissimae dominae comitissae data, monstrantia iam supra attacta, navicula cum turribulo ex aere. Calices haec ecclesia habet duos, quorum cuppae sunt argentae ab intus deauratae, pedes cuprei. Corporalia 12, purificatoria 17, vela 3, unum diversi coloris sericeum, alium novum album sericeum, tertium rubrum sericeum, pallas 4, bursas 2 diversi coloris, mappas 6, pixidem cupreum ab intus deauratam, in quo Venerabile ad infirmos deportatur. Praeter supra scriptas casulas, novas habet 6, unam viridem, duos albos, et rubrum unam, duas nigras, tintinnabula tria. Bona stabilia haec ecclesia nulla habet. Item unum timpanum accessit.

De administratore. Administratorem agit venerabilis presbyter Petrus Borisich, aetatis annorum 31, sacerdotii 5, administraturae 3. Philosophiae studuit Budae biennio, moralibus vero Vaeii bienno, et Zagrabiae uno et medio. Librum habet, in quo conscribuntur baptisati, copulati et demortui. Referente populo diligenter et frequenter concionatur, necessaria ad salutem obtinendam instruit, in sacramentorum administratione diligens est. Ecclesiam et apparamenta sacerdotalia in debita munditie conservat, familiam honestam habet, potissimum consanguineos. Illo instruente aeditui etiam necessitate baptisare sciunt, et actum contritionis elicere. Scientiam videtur habere debitam, verumtamen et animus et diligentia studendi adiscendique facit, ut aptus sit ad curam animarum cum fructu gerendam. Famae et vitae bonae est. Pro ecclesia, quantum partes admittunt, sedule oeconomisat.

Ludimagister nullus est. Campanator vero est Joannes Satovich ecclesiam diligenter purgat, et obligationi suae satisfacit.

Confraternitas doctrinae christianae hactenus hic non fuit suscitata, ut tamen inchoetur, dominus administrator descripta bulla, et regulis confraternitatis, adlaboravit.

De populo. Populus Babocham, Barcham, Herszinam, Boljevo incolens, pure catholicus est, in pagis vero Petromoszt, Chokonja, calvinistae sunt cum catholicis permixti, habentes in quovis pago suum praedicantem. Pagi hi pertinent ad illustrissimum dominum comitem Széchenyi. In pago Chokonja quidem Jacobus Fassinkinszin a iuventute catholicus, deserta fide catholica, ante annos aliquot calvinismum amplexus est. In hac parochia numerantur domus circiter 218.

De gravaminibus parochi et populi. Parochiani contra dominum administratorem nullam gravamen proposuerunt. Dominus vero administrator conquestus est, nonnullos in solvendis saponibus valde renitentes esse, et in suscipiendo sacramento extremae unctionis plane incurii.

De curia parochiali. Curia parochialis prope ecclesiam ad septentrionem, est in bono statu, sub sartis tectis, unius contignationis, ab intus bene regulata, et in debito ordine consistit. Aedificia alia sunt stramine tecta, reparatione tamen indigentia. Horreum potissimum de novo est erigendum.

Administrator habet *bona* duo iugera terrae pro inseminando tritico, duo pro inseminanda siligine, duo pro inseminando farre, quae Babochenses arare, demetere, et conveyere obligantur. Praeterea quilibet pagus duo iugera designata iam pro administratore, illiusque semine

inseminare, demetere et congerere, ita et quilibet pagus tres **currus foeni** parati, obligatur advehere. Habet item dominus administrator foenile in Jama ad sex falcatores, quod Babochenses falcare, congregare et advehere obligantur.

Ratio aedituorum huius ecclesiae. Aeditui huius ecclesiae Andreas Repich et Georgius Barachich rationes reddiderunt, deductis expensis in paratis habent Rh. 14, gr. 10, in debitis apud Joannem Ivaka frumenti cub. 6, Andream Repich aedituum Rh. 16, dominum postae magistrum Josephum Rozar Rh. 6, gr. 2. In locum Georgii Barachich constituitur aedituus Stephanus Kapich.

De capella sancti Joannis Baptistae in Barcha.

Anno, mense, die supra scriptis visitavi hanc *capellam* ligneam sub sartis tectis constitutam, quam mundam, et apparamentis ad dicendam missam necessariis provisam reperi, monendo, ut tabulatum eiusdem reparetur et decentius restauretur. Coemeterium circa hanc capellam, in quo incolae pagi sepeliuntur, septum est.

Ratio aedituorum eiusdem capellae. Aeditui capellae Joannis Baptistae in pago Barcha Petrus Bostinecz et Joannes Kovach rationes reddiderunt, deductis expensis in paratis habent Rh. 8, gr. 5, in debitis novis apud Gregorium Faragó Rh. 2, Matthiam Szilajevich Rh. 5, Stephanum Otarchich Rh. 2, Petrum Kersich gr. 10, Michaellem Segert Rh. 3.

De capella sanctae Annae in Boljevo.

Anno, mense, die iisdem visitavi hanc *capellam* ligneam sub sartis tectis constitutam, habentem tabulatum operis ordinarii. In ara est imago sanctae Annae in tela picta, recenter empta. Candelabra duo, portatile, mappae sufficientes, crucifixus novus. Habet missale novum calicem novum, cuius cuppa argentea, pes cupreus est, totus cum patena deauratus. In turri lignea est una campana parva. Coemeterium circa capellam, in quo incolae pagi sepeliuntur, est bene cinctum.

Ratio aeditui eiusdem capellae. Aedituus huius capellae Thomas Korán rationes reddidit, deductis expensis in paratis habet gr. 6, in debitis apud Michaellem Szabol in Attad Rh. 16 ad interesse annorum novem.

Capella sancti Bartholomaei in Herszina.

Haec *capella*, ex virgultis constructa, tectum bonum habet, tabulatum nullum. Claudit bene. In plano eius ligneo est solummodo imago beatae Virginis. Candelabra duo, portatile, mappae sufficientes, calicem non habet. Casulam tamen unam albi coloris, simplicem habet cum accessoriis. Cum Dravus exundat, eam implet. Capella nec in paratis, nec in debitis aliquid habet, quamvis aedituum habet Joannem Skalecz

De capella sancti Rochi Babocsae.

Capella haec ex virgultis exstructum, capax recipiendorum 20 hominum, bene tecta est. Tabulatum habet supra altare operis arcularii In plano eius ligneo est imago sancti Rochi in tela picta, duo candelabra. Casulam tantummodo habet unam albam simplicem, et calicem cum patena ex cupro, ab intus in cuppa deauratum. Residua necessaria dum in ea missa celebratur, portantur ex parochiali ecclesia. *Coemeterium* eius, in quo plures Babocsenses sepiuntur, opertum est. Aedificium nullum habet. Eius curam antea gessit defunctus Michael Rozar postae magister, quo demortuo, nullus eius curam suscipere vult. Habet in paratis Rh. 1, gr. 8, praetereaue nihil.

VIZVÁR.

De administratura Vizváriensi.

(Eredeti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Bexin a. 1733—1742. p. 397—400.)

Anno Domini 1738 die 3. Junii visitavi *ecclesiam* sancti Joannis Nepomuceni in Vizvár, inque terreno spectabilis domini Christophori Festetics fundatam, muratam, habentem tabulatum operis arcularii decoloratum, sanctuario tabulato figuram fornicis repraesentante, stratum lateribus in corpore, in sanctuario vero asseribus quereineis. Quoad omnia munda est, et debite cuncta in ea disposita sunt. Portam habet unam sub debita clausura. Turrim ligneam, in eaque campanam unam parvam. Infra turrim atrium ligneum corpori ecclesiae annexum apertum, supra portam ab intus est chorus ligneus operis arcularii decoloratus. In ecclesia sunt altaria tria, unum maius, dicatum honori sancti Joannis Nepomuceni, contignationum duorum, in inferiori in medio imago sancti Joannis Nepomuceni in tela picta, ad latus dextrum duae columnae sculptoriae, inter eas statua sancti Stephani regis, ad sinistrum duae itidem pares columnae et inter eas statua sancti Ladislai regis. In superiore contignatione in medio statua beatae Virginis et Sanctissimae Trinitatis eandem coronantis, et ad quodlibet latus duae statuae angelorum in vertice radii solis sculpti in nube. Extremitates altaris ornantur ceradis, deauratum, decoloratumque est. Secundum altare collocatum ad dextrum in corpore ecclesiae, dicatum honori visitationi beatae Mariae Virginis, in medio eius imago beatae Virginis Mariae Elisabetham visitantis in tela picta, ad portam dextrum statua sanctae Catharinae, ad sinistrum statua sanctae Barbarae, penes utramque columna et in quavis statua angeli, supra ceradae deauratum decoloratumque est. Tertium altare ad partem sinistram dicatum honori sancti Angeli custodis, in eius medio imago Angeli custodis in tela picta, ad latus dextrum statua sancti angeli Gabrielis, ad sinistrum

Raphaelis, penes utramque columna, supra quamlibet statua angeli. Dein in summitate ceradae itidem deauratum decoloratumque est. Omnium altarium plana murata sunt, quodlibet provisum portatili novo candelabris novis deargentatis, mappis, antipendio, et reliquis necessariis ad dicendam missam.

De sanctissima Eucharistia. Sanctissima Eucharistia in tabernaculo arae maioris, in ciborio cupreo cum suo cooperculo deaurato, substrato, in mundo corporali lineo, et vestito velo sericeo albo, renovatur octiduo Lampas est ante Venerabile, sed oleum in eo non ardet. In tabernaculo est monstrantia cuprea deaurata, in qua quando exponitur venerabile Sacramentum publicae venerationi, clavis a tabernaculo manet penes idem, clavi ab ecclesia apud dominum administratorem manente.

De baptisterio et sacris oleis. Baptisterium in hac ecclesia non est. Sacra tamen olea conservantur in vasis tribus stanneis separatis, in pixide lignea, in armario, in sacristia murata, et sub fornice posita, ubi clauduntur calices. Ibidem etiam lebes est pro aqua benedicta.

De coemeterio. Coemeterium est circa ecclesiam, in quo parochiani sepeliuntur, ad praesens commode cinctum.

De confessionali. Confessionale in hac ecclesia nullum est, fiat tamen.

De sacra suppellectili. Sacrae huius ecclesiae suppellectili post ultimam visitationem accessit calix unus cupreus cum patena deauratus, casulae duae, una semisericea coloris varii cum suis accessoriis, altera ex tela albi coloris cum accessoriis, mappae 4. Ecclesia ista bona stabilia nulla habet.

De administratore. Administratorem agit venerabilis presbyter Joannes Pápa, aetatis annorum 49, sacerdotii 11, administraturae 7. Studuit philosophiae et moralibus Zagrabiae, minores ordines suscepit a reverendissimo domino episcopo Bosniensi Bokich Zagrabiae, subdiaconatum et diaconatum Segniae, presbyteratum Neostadii. Librum, in quo copulati et baptisati et demortui conscribuntur, habet. Referente populo concionatur diligenter, et necessaria ad salutem instruit. Familiam honestam habet. Ecclesiam in debita munditie servat. In sacramentis administrandis diligens est, in exigendis obventionibus suis serius, in quibus extorquendis quandoque in modo erat durioribus verbis populum afficiendo. In scrutinio mediocriter respondit. Contra eius vitam nihil mali auditum fuit.

Ludimagistrum non habet. *Campanator* vero est Josephus Fir-laizer, officio suo satisfacit.

Confraternitas doctrinae christianae apud hanc ecclesiam non est.

De populo. Populus intra limites huius parochiae existens catholicam fidem profitetur, solummodo in pago Háromfa sunt tres viri lutheranam sectam profitentes, quantumvis familia eorum catholica sit. In hac parochia numerantur universim domus 120 circiter.

De gravaminibus parochi et populi. Administrator communem querelam contra parochianos suos deponit, quod conventas obventiones eidem, aut cum magna difficultate, aut plane non persolvant. Ex parte parochianorum vero delatum exstitit, dominum administratorem plura ab illis praetendere, quam per dominos antecessores visitatores decreta erant danda. Quorum iam praevis factam dispositionem et ordinationem, habita reflexione ad inclyti comitatus dispositionem dominus administrator semet regulabit.

De curia parochiali. Curia, quam inhabitat dominus administrator, sub stramineo tecto est, ab intus satis commode regulata, et pro habitatione domini administratoris sufficiens. Aedificia citra eam, veluti horreum, cellarium, culina, stabulum; de novo exstructa, omnibus stramineo tecto, in parte reparatione indigente tectum.

Administrator huius loci hactenus pratum Zvenische, ad octo falcatores se extendens, per administratorem successive expurgatum pacifice possedit.

Ratio aedituorum huius ecclesiae. Aeditui huius ecclesiae parochialis sancti Joannis Nepomuceni in Vizvár Joannes Pechenchich, et Georgius Kapich rationes reddiderunt. Deductis expensis in paratis habent Rh. 92, in debitis novis apud Marcum Kollár Rh. 10, Ferenchinnszin ex Gyurgyevacz Rh. 5, apud aeditum Joannem Pechenchich Rh. 7. In prioribus apud Georgium Kapich Rh. 10, Martinum Boszul (Boszne?) Rh. 1, gr. 10, Georgium Hruskovecz in Gyurgyevacz Rh. 10 Joannem Vaiszlay Rh. 4.

In locum supra scripti Georgii Kapich ob senium mutati, constitutus aedituus Nicolaus Chorez et Joannen Jambrecz.

Capella sancti Josephi in pago Háromfa.

Capella haec lignea ex ruboribus sub stratis tectis constituta, omnibus necessariis ad celebrandam missam provisa. Ara in ea una est sancti Josephi, in qua imago sancti Josephi in tela picta ceradis circumdata. Tabulatum habet opere arculario elaboratum. Campanile parum altius tecto elevatum, in quo campana una librarum circiter 20. Coemeterium circa eam, in quo incolae pagi sepeliuntur, ac commode septum est.

Eius *supellectili* accessit alba una cum amictu.

Ratio aedituorum huius capellae. Aeditui huius capellae sancti Josephi in Háromfa pago, Franciscus Szlavich et Joannes Deliaga, rationes reddiderunt. Deductis expensis in paratis habent Rh. 40, in debitis apud Stephanum Thomassich ex legato Blasii Gyurkess Rh. 2. In locum Joannis Deliaga constitutus Matthias Pongrácz in aedituum.

NB. Pro administratore huius per comitem de Prass relictis erant inter caetera boves sex, qui postmodum venditi fl. Rh. 80, quae summa elocata est apud quasdam incolas pagi Vizvár, etquidem 20 apud Joannem Pechenchich, apud Georgium Chorez Rh. 20, Andream Bevochan Rh. 10, Franciscum Lombos (?) Rh. 10, Marcum Kerchmar Rh. 10, Georgium Kapiés Rh. 10, qui omnes interesse solvunt domino administratori. Vaccarum vero et porcarum pretium constituens Rh. 20, manet pro manibus domini moderni administratoris Joannis Passa, suis etiam successoribus consignandi.

BERZENEC.

De administratura Bresnicensi.

(Eredeti jkv. u. o. p. 400—402.)

Anno Domini 1738 die 4. Junii visitavi *ecclesiam* parochialem sancti Antonii in Bresnica, quam ligneam sub tabulato operis arcularii non depicto stratam lateribus valde arctam, reparatione quoque tecti indigentem, mundam tamen debite reperi. Altare in ea unum est, dicatum honori sancti Antonii Paduani, in quo portatile, candelabra, mappae sufficientes, et reliqua ad dicendam missam necessaria. In ecclesia cathedra non est, nec locus pro ea accomodanda ob arctitudinem ecclesiae, quae desiderat ampliari. In atrio ante portam ecclesiae est quidem cathedra mobilis, sed et antiqua et simplicis operis. Coemeterium circa hanc ecclesiam, in quo parochiani sepeliuntur, ad praesens sat commode cinctum est. Sacristia in hac ecclesia non est, verum supellex eius post aram servatur.

De sanctissima Eucharistia. Sanctissima Eucharistia conservatur in tabernaculo arae, in pixide argenteo ab intus deaurata, substratum illi mundo corporali, renovatur octiduo. Ciborium non habet, monstrantiam tamen cupream deauratam, in qua venerabile Sacramentum publicae venerationi exponitur, habet. Lampas ante Venerabile non est, nec pro ea alenda ecclesiae obventiones, quae valde exiguae sunt, sufficient, reliquis etiam necessitatibus ecclesiae opem et auxilium exposcentibus.

De baptisterio et sacris oleis. Baptisterium in hac ecclesia non est. Sacri liquores in vasis 3 simul iunctis aereis ab intus deauratis, aforis deargentatis, repositis in cistula parvula post aram ecclesiae. Lebes pro aqua baptismali non est. Baptisandi abluuntur aqua benedicta.

Confessionale ecclesia nullum habet.

Sacrae huius ecclesiae *supellectili* post ultimam visitationem anni 1733 accessit casula una cum stola et manipulo coloris violacei semisericea, corporalia quatuor, purificatoria tria.

Bona stabilia ecclesiae nulla habet, unum solummodo foenile ad falcatores septem. Legatum per Franciscum Ferovina, Hrasztovczi vocatum, possidet, venditum per modernum dominum administratorem, quod foenile expensis ecclesiae falcatur, foenumque divenditur.

De administratore. Administratorem agit venerabilis presbyter Antonius Gasparotti, aetatis annorum 34, sacerdotii 10, administraturae 8. Studuit Zagrabiae philosophiae et moralis theologiae. Ordines omnes suscepit a moderno illustrissimo ac reverendissimo domino episcopo. Librum pro describendis baptisatis, copulatis et demortuis habet, ut et familiam honestam. A populo laudatus fuit, quod sit diligens in concionando, sacramentis administrandis. Studii apparet aliquantulum debilis, necessaria tamen ad suum officium intelligit. Intra honestatem eius aut vitam nihil adversi auditum fuit. Pro ecclesia dumtaxat diligens.

Ludimagister simul et campanator Blasius Martinay in necessitate baptisare scit, actum quoque contritionis elicere. Obligationi suae satisfacit. Fundum quidem destinatum pro ludimagistro non habet. Domum tamen ubi vult, sibi exstruit.

Confraternitas doctrinae christianae non est.

De populo. Populus oppidum Bresenceze(!) inhabitans catholicus est, in pagis autem Taranja(!), Udvarhely, etiam nunc quidem lutheranae et calvinianae sectae adhaerent. Domus in hac parochia simul cum lutheranis et calvinistis numerantur 160 circiter.

De gravaminibus parochi et populi. Dominus administrator lamentatur, quod parochiani aedificia necessaria reparare, exstruere erigereque tergiversentur.

De curia parochiali. Curia parochialis, in qua sub eodem tecto stramineo sunt cubicula bina, unum pro habitatione domini administratoris versus orientem, aliud pro familia versus occidentem, inter quae interiacet culina, necessario indiget reparatione, stabulum vero, et hara non pridem exstructa, de novo sunt erigenda.

Administrator huius loci habet *terrarum arabilium* in diversis locis iugera 20 et $\frac{1}{2}$, tria quidem penes viam regiam in Hatat(!) directa, tria alia in loco Liposez dicto, tria alia iterum in campo Szigececz, medium 2-dum vero immediate infra coemeterium ecclesiae parochialis. Foenile in Berek ad falcatores 5. Dominus actualis parochus Derensis(!), antea huius loci administrator, Gregorius Petrass, tempore administraturae suae proprio aere duo foenilia, unum quidem penes fluvium Chernes(!) ad falcatores 12, alium vero parochiale foenile ad falcatores 5 comparaverat et exstirpaverat, in emptionem et exstirpationem insumptis flor. Rh. 30. Quae foenilia per eundem possessa tempore abitus sui successoribus suis absque omni onere possidenda, tenenda, et usuanda reliquerat. Eadem tamen foenilia, post abitum ex hac administratura memorati domini emptoris, non ad manus eiusdem successoris, sed ad manus Andreae Mihaldinecz unum, et ad matius Thomae Varga, absque refusione pretii et expensarum fl. Rh. 30, ut praemissum est constituentium, pervenerunt, et de praesenti cum praeiudicio administratoris per eosdem tamquam propria auctoritate occupatores et apprehensores possidentur. De quorum vel foenilium vel praefatorum fl. Rh. 30 rehabilitatione primo quidem apud dominos terrestres instantia facienda, ibique satisfactione non obtenta, ad inclytum comitatum recurendum.

Ratio aeditui huius ecclesiae. Aedituus huius ecclesiae sancti Antonii, Michael Vranes rationes reddidit deductis expensis in paratis Rh. 2, gr. 10, vini cub. 14, in debitis novis apud Georgium Maronich de interesse gr. 16, Andream Virovecz Rh. 2, gr. 1, Andream Hajduk Rh. 3, Martinum Pavusza Rh. 4, gr. 10, Petrum Kovachich Rh. 5, gr. 10, Michaellem Vranes aedituum Rh. 4, gr. 5, Franciscum Brinch Rh. 6, Nicolaum Szokolovzett Rh. 1, Michaellem Simunovich Rh. 5, Adamum Szarka Rh. 1, gr. 10, Mattheum Vranes gr. 12, Gregorium Jager gr. 18, Paulum Dolenacz Rh. 27, gr. 10, Joannem Ruszan Rh. 4, Georgium Bosnyik Rh. 9, gr. 3, Martinum Sarlekovich Rh. 4, Petrum Szenjery Rh. 20, gr. 15, ludimagistrum Blasium Martinay Rh. 1, gr. 5, item filium eiusdem Matthiam Martinay Rh. 4, gr. 15. In prioribus apud dominum postae magistrum Balthasarum Norsich Rh. 12, gr. 7.

Capella sancti Joannis Baptistae Taranja.

Ex virgultis penes antiquum murum exstructa, actu asseribus tegitur. Tabulatum in ea simplex est, portam unam sub bona clausura. In illa est planum ligneum, in quo imago sancti Joannis Baptistae in tela picta et aliae imagines cartaceae, candelabra lignea 6, portatile 1, tabulae canonicae, crucifixus, mappae sufficientes. Et habet calicem

simplicem cupreum deauratum cum patena, casulam unam cum suis accessoriis, simplicem albi coloris, missale, vela 4, unum rubri, tria vero albi coloris. Corporale cum bursa et palla habet.

Aedituus huius capellae est Franciscus Dravec.

NAGYATÁD.

De administratura in Attád.

Eredeti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Camarcensis a. 1735—1742. p. 403.)

Anno Domini 1738 die 5. Maii comparui ad vesper circa horam mediam octavam in Attád ad residentiam reverendorum patrum Franciscanorum ibidem illocatorum. A quorum praesidente, quamvis quidem exceptus fuerim honeste, ut visitator, tamen mox, tacentibus in adventu meo campanis, agnoscere non videbar, permanente patre praesidente in opinione, Attád non ad dioecesim Zagrabiensem, sed ad Wesprimiensem pertinere, et praesentante quasdam litteras excellentissimi et reverendissimi domini actualis episcopi Wesprimiensis Adami Acsády, quibus in anno 1731 praesidentem admonet, ne ab ordinario Zagrabiensis dioecesis dependat, sed eundem pro ordinario suo agnoscat. Quibus litteris perlectis et sepositis veluti in propria causa per memoratum dominum episcopum Wesprimiensem scriptis, patrem praesidentem serio admonui, ne aut ab eodem excellentissimo domino pendeat, aut visitationi visitorique in persona illustrissimi et reverendissimi ordinarii Zagrabiensis comparenti se opponat, sed humiliter accerseret seque submittat. Nocté taliter transacta, mane profectus sum ad ecclesiam in eaque dicta missa, venerabile Sacramentum ipso patre praeside clavim consignante, sacra olea, altaria et ecclesiam visitavi, coemeteriumque benedixi et reliqua ad minus visitationis pertineentia peregi, quibus finitis die 6-ta Maii horis matutinis pulsantibus campanis, patreque praeside usque in Churgo comitante discessi.

In hac ecclesia Attádiensi tituli sanctae Crucis, quae recenter strata est lateribus et prolongata, cuius sanctuarium sub tabulato simplici et medietas corporis, sunt altaria tria, maius sanctae Crucis, in quo est imago sanctae Crucis in tela picta et circa eandem aliae imagines carthaceae, aliud ad latus dextrum beatae Virginis, in quo in plano reposta est statua eiusdem beatae Virginis et imago carthacea septem dolorum beatae Virginis. Tertium ad latus sinistrum sanctae Jacobi, illuc aliunde apportata, in qua columnae duae decoloratae vetustae, in quarum medio imago pariter vetusta sancti Jacobi. Omnium trium altarium plana sunt lignea, in maiori altari solummodo est portatile, ibique tantum missa celebratur. In hac ecclesia est cathedra mobilis, circa ecclesiam coemeterium, in quo fideles sepeliuntur, ad praesens bene cinctum.

Venerabile Sacramentum reperi in tabernaculo arae sanctae Crucis, in ciborio cupreo, cum cooperculo deaurato, substrato ei mundo corporali, renovatur tempore debito. In tabernaculo est etiam monstrantia cuprea deaurata.

Sacra olea repedi in sacristia in armario, in tribus vasis stanneis simul iunctis in pixide lignea. Lebes pro aqua baptismali non exstat. Ecclesia calices duos habet cum patenis, quorum unus datus est dono per dominum secretarium domini comitis bani. Coeterum in hac ecclesia omnia decenter munda sunt reperta.

Administrator huius administraturae est ad praesens venerandus pater Pacificus Fejér, qua pro tempore existens praesidens residentiae Franciscanorum.

Judisdictionem et sacramenta administrandi scripto accepit a domino vicario Wesprimiensi, verum ut jurisdictionem Zagrabiae acceptam exerceat, potestatemque munia parochialia exercendi ab illustrissimo domino episcopo Zagrabiensi, vel eiusdem in spiritualibus vicario, quam primum expetat, admonitus est.

Pagi ad hanc partem Rinae(!), in quibus parochialia iura exercent, sunt tantummodo duo, videlicet Attád et Bodvicza.

CSURGÓ.

De administratura in Churgo Sancti Spiritus.

(Eredeti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Bexin a. 1733—1742. p, 404—406.)

Anno Domini 1738 die 6. Maii visitavi *ecclesiam* parochialem in Churgo, iuris patronatus spectabilis Christophori Festetich, quod reperi totaliter ex fundamento murato, satis magnum. proportionate usque ad cuspidem latum et longum, munificentia memorati spectabilis domini collatoris noviter erectum. Eius sanctuarium est sub fornice, corpus véro totum sub stacatura strata est lateribus per totum, tecta imbricibus, dealbata tota est ab intus et aforis. Portas habet duas; maiorem ad occidentem, penes quam turris murata proportionate ad ecclesiam alta, dealbata, in qua campanae 3. Aliam minorem in corpore versus meridiem. Ambos sub bona clausura. Supra portam maiorem in ecclesia est chorus ligneus operis arcularii. Sacristiam habet muratam et sub fornice, versus septemtrionem, ad quam est ingressus e sanctuario et ex qua est ascensus ad cathedram parieti in corpore ecclesiae applicatam, opere sculptorio ellaboratam, Supra sacristiam est oratorium muratum sub stacatura, in quo fornax pro eodem in hieme calefaciendo. Ecclesia fenestras habet 4, unam in sanctuario, 3 in corpore, omnes versus meridiem. In hac sacristia praeter novum armarium est etiam flexorum cum tabula praeparatoria ante et post missam.

Altare in hac ecclesia maius Sancti Spiritui dicatum iam quidam sculptor elaboravit, qui sub actuali deauratione et decoloratione esset et reque in loco suo repositum ex integro habetur. Uberius futura visita describi potuit. Eius planum est muratum, gradus vero operis arcularii.

Secundi altaris suo tempore ad latus dextrum in corpore ecclesiae erigerdi planum muratum iam est.

Tertium altare est ad latus sinistrum pariter in corpore ecclesiae, in quo nunc missa celebratur. Habetque solum ad praesens imaginem in medio beatae Mariae Virginis in tela picta, et ad partes imagines cartaceas, quod solum est provisum protatili et reliquis necessariis ad dicendam missam. Reliquis duobus nudis permanentibus.

Sanctissima Eucharistia conservatur in tabernaculo reposito in hac ultima ara, in corpodali mundo. Ciborium etenim non habet, sed unam solummodo prixidem argenteam ab intus deauratam, in quo Venerabile ad infirmos deportatur. Monstrantia cuprea deaurata. Venerabile octiduo renovatur. Lampas ante illum non ardet.

Baptisterium in hac ecclesia nullum est. Sacra olea conservantur in tribus vasis stanneis simul iunctis, in pixide lignea, in sacristia, in armario novo, pro claudendis calicibus et apparamentis sacerdotalibus facto. Lebes pro conservanda aqua baptismali non est, sed in vase vitreo conservatur.

Confessionale est in hac ecclesia unum.

Ecclesia *bona immobilia seu stabilia* nulla habet. Sacrum vero suppellectilem habet sequentem: calicem unum argenteum cum patena deaurata, pixidem unam supra memoratam, casulas vetustas albi coloris cum suis accessoriis tres, duas novas, unam albi coloris, aliam vero varii, et hanc sericeam, unam item violacei coloris ex vetusta materia confectam sericeam, portatile unum, corporalia 4, purificatoria 3, vela varii coloris, ex quibus plura sericea 12, pallas 4, bursam unam, antependium unum, mappas 3, candelabra octo lignea decolorata, tintinnabula duo.

De parcho. Parochus est venerabilis presbyter Franciscus Josephus Péntek, qui etsi super parochia confirmatorias illustrissimi domini praelati aut eiusdem vicarii non habet, in reale tamen possessionem eius ad praesentationem et denominationem spectabilis domini Christophori Festetich, per reverendissimum dominum Gabrielem Bisztriczey tamquam ad id commissionatum in anno domini 1734 6. Januarii introductus est. Aetatis annorum 33, sacerdotii 7, parochiae item 7. Studuit philosophiae et theologiae morali Zagrabiae. Ordines omnes accepit a moderno illustrissimo et reverendissimo domino epi-

scopo. Librum, in quo baptisati et copulati conscribuntur, habet. Intra septennium, quo hanc parochiam gubernat, auxilio gratiae Dei, illoque adlaborante, partim lutherani, partim calvinistae, eiurata haeresi, fidem catholicam amplexi sunt 112, in eaque etiam nunc perseverant. Ecclesiam in debita munditie conservat. In concionando diligens est. Excurrit cum catechesi identidem ad pagos haereticos diebus festivis post meridiem, in sacramentorum administratione sedulus, scientiam mediocrem habet. De vita, moribus et diligentia in explendo munere suo ab omnibus laudatus fuit.

Ludimagister et campanator insimul est Georgius Kirally(!). Domum per parochianos exstructam inhabitat, solviturque per spectabilem dominum collatorem et pura liberalitate. Baptisare in necessitate scit, obligationibus satisfacit.

De populo. In hac parochia numerantur domus catholicorum circiter 25. In omnibus enim pagis ad hanc parochiam pertinentibus plures et copiores sunt domus partim lutheranorum, partim calvinistarum. Lutherani quidem praedicantem suae sectae non habent, verum ad praedicantem calvinistarum, habitantem in pago Alsok, simul cum calvinistis venire consueverunt ad audieendas eiusdem conciones. Multi nihilominus tam lutherani, quam calvinistae in hac ecclesia parochiali diebus dominicis et festivis concioni catholicae divinisque intersunt. Hinc copiosiores procul dubio et ad fidem catholicam converterentur, et ad ecclesiam catholicam comparerent, si praedicans eorum Martinus Berekszászy amoveretur. Haeretici quidem omnes obligantur domino parochio iuxta conventionem patriae huius et decisionem comitatensem sapores, aliosque proventus parochiales pendere, eos nihilominus dominus parochus cum magna difficultate extorquere potest. Hinc multorum a pluribus annis restanciorii remanent, nec ad laboratores, quos praestare deberent, qui bobus carent, compelli facile possunt.

NB. Pagus *Gyíkenes*(!), qui ad hanc parochiam pertinere deberet, et in qua medietas catholicorum est, medietas autem lutheranorum, habet suum magistrum sectae lutheranae, cuius conciones etiam catholici frequentare solent. Cuius pagi medietas pertinet ad dominum spectabilem Christophorum Festetich, medietas autem ad dominos Inkey et Zaigar.

Ecclesia ista nec habet aedituum, nec aliquid in paratis aut debitis, ex obligationibus quoque nihil lucratur, adeo quod dominus parochus ipsemet suis expensis candelas pro sacrificio missae emere necessitatur,

Parochus huius loci foeniū nullum habet, a quolibet tamen pago 3 plaustra foeni per annum aquirat. Habet terras pariter arabiles nullas, verum pagus quilibet eidem quotannis duo iugera terrae, ubi pago placet, arat, inseminat, demetit et conuehit, quotannis iuxta decisionem comitatensem 3 iugera arare, inseminare, demetere, et conuehere obligaretur.

De capella beatæ Mariæ Virginis in Bikess(!).

Anno Domini 1738 die 7. Junii *capellam* beatæ Mariæ Virginis ad Nives iam memoratam visitando, eandem reperi ligneam habentem tabulatum ad normam fornicis ex asseribus elaboratum et decoloratum, bene tectum, habentem item sacristiam ligneam sub tabulato non depicto, in quo armarium pro claudendis calicibus et aliis apparamentis sacerdotalibus. In capella hac, quæ neque strata est, sunt altaria 3, unum maius beatissimæ Virginis Mariæ, duorum contignationum, in inferiori in medio est imago eiusdem beatæ Mariæ Virginis in tela depicta, ad latus dextrum est statua sanctæ Annae et penes eandem columna, ad sinistrum vero statua sanctæ Catharinae et columna, in superiori in medio sanctæ Barbaræ in tela depicta, ad latus vero dextrum quidem statua sancti Stephani regis, penes quam columna, ad sinistrum vero statua sancti Emerici et penes eandem columna et statua Angelorum in inferiori 4, in superiore 2. Ara decolorata est, et in parte deaurata et circumornata ceradis. Eius planum ligneum, in quo portatile novum, candelarba 4, tabulae canonicae, et reliqua necessaria ad dicendam missam. Altare secundum est ad dextrum latus sancti Rochi, unius contignationis, in cuius medio est imago eiusdem sancti Rochi in tela picta, ad partem dextram statua sancti Iosephi et columna, ad sinistram vero sancti Joachim et columna, in vertice nomen Jesu in tabula pictum. Altare circumdatur ceradis, decoloratum ac in parte deauratum est. Eius planum est ligneum, in quo candelabra 4, tabulae canonicae, mappae sufficientes, crucifixus et antependium, solummodo deest portatile. Tertium altare est ad latus sinistrum sancti Fabiani, unius itidem contignationis, in cuius medio imago eiusdem sancti in tela picta, ad partes dextras quidem statua sancti Floriani et columna, sinistras vero sancti Venantii et columna, in vertice nomen beatæ Virginis Mariæ in tabula lignea pictum, decoloratum deauratumque est et circumdatus ceradis. Eius planum ligneum, in quo candelabra 4, crucifixus, tabulae canonicae, mappae sufficientes et antependium, deest solummodo portatile.

Habet capella haec portas binas, unam interiorem, qua clauditur pars, in qua ara maior. Supra hanc portam est chorus operis arcularii depictus. Alteram exteriorem, qua clauditur corpus capellae. Supra hanc portam est turricula, in qua campana parvula.

Supellectilem capella haec habet sequentem: calicem unum in anteriore parte argentum, in inferiori cupreum, cum patena argentea deaurata, casulas 3, unam rubri, aliam albi, tertiam nigri coloris, priores duas sericeas, posteriores laneas, corporalia duo, purificatoria 2, vela 4 diversi coloris, bursas 2, pallas 2, turribulum cum navicula aereum, albas 2 cum humeralibus, cingula 2, superpelliceum 1, mappas pro tribus aris sufficientes.

Circa hanc capellam aforis est *sepultura* incolarum pagi. Huius cinctura tamen nulla est, quae omnino apponenda erit.

Habet haec capella prae manibus in paratis dominae Annae viduae Budorianae, natae Keczer, Rh. 3, gr. 13, et in debitis apud eandem dominam Rh. 125, gr. 8, quemadmodum ipsa domina coram me fassa est, habet etiam capella prae manibus dominae eiusdem aureos 3, designatos pro calice deaurando, quam eadem domina ex argento suo fieri curat.

In pago *Surd* ab hac capella medio secundo quadrante distante, in quo pago medietas est catholicorum, medietas vero lutheranorum, ad praesens permanet praedicans lutheranus ex comitatu Castriferrei, ante quatuor annos illuc adveniens. Et promiscue matrimoniis tam lutheranorum, quam catholicorum assistit, prolesque eorum baptisat, quantumvis in pago illo domino moderno supremo causarum regalium directore Georgio Niczky et domino Domjany colonello subiecto nuspiam prioribus temporibus praedicans habitare permissus fuerit, licet magister lutheranae sectae in eodem pago, quorum conniventia ignoratur, tolleratus fuerit.

Habitat ad praesens penes hanc capellam *eremita* Michael Vindisch, tertarius, in domo dominae Budorianae viduae, natae Keczer. Habet cubiculum separatum a domo familiae. Huc advenit hoc hieme praeterito, eidemque hospicium data est per memoratam dominam. Litteras exhibuit super suscepto habitu tertioratus, de eius vita, moribus, et honestate inquirendo, nihil auditum fuit, quod eadem laederet, sed potius in pietate, modestia munditiae laudatus fuit.

Anno 1742 die Junii (ego Adamus Antonius Chegetek, praepositus sancti Augustini de Quinque-Ecclesiis, archidiaconus Camarcensis, canonicus Zagrabiensis, instituta secunda visitatione archidiaconatus Camarcensis) ex mandato et commissione illustrissimi et reverendissimi Georgii Branjugh episcopi Zagrabiensis etc. archidiaconatum Vacka ad laudem Sanctissimae Trinitatis, Mariae beatae Virginis et Omnium Sanctorum visitavi.

CSURGÓ.

Parochia Sancti Spiritus in Csurgó.

(Eredeti jkv. Zágrábi érseki lvt.: Archidiaconatus Camarcensis a. 1733—1742. Lapszám nélkül.)

Praemisso anno et die hanc *ecclesiam*, iuris patronatus spectabilis domini Christophori Festetics, visitavi, eamque in eo statu, in quo anno 1738 fuerat, reperi. Ex post tamen altare maius honori Sancti Spiritus dicatum, perfectum, decoloratum et deauratum est decenter. Habetque duas contignationes, in inferiori in medio est imago Sancti Spiritus satis eleganter in tela Venetiis depicta, ad latera vero, dextrum quidem statua sanctorum Joannis Nepomuceni et Augustini et iisdem interpositae duae columnae, ad sinistrum vero statuae sanctorum Ambrosii et Francisci Xaverii iisdemque interpositae duae columnae. In superiori vero in medio oculus divinus, ad latera ad dextrum sanctae Catharinae virginis et sancti Michaelis, in earumque medio columna una, ad sinistrum autem statuae sanctae Barbarae et sancti Raphaelis, et in medio columna, et in summitate ciradae in medio. Cathedra quoque, in qua statuae sanctorum quatuor evangelistarum et in eiusdem copula statua Christi Domini decolorata et deaurata est.

Venerabile Sacramentum in tabernaculo arae maioris in pixide argentea interne deaurata, si quidem ciborium nullum sit, substrato corporali mundo, reperi. Et in eadem pixide in bursa sericea ad infirmos deportatur, repositis tunc in corporali in eodem tabernaculo sacris particulis, et cum nullum parvum corporale, in quo Venerabile in pixide defertur, sit, procurare omnino oportebit. Est in eodem tabernaculo monstrantia, in qua diebus dominicis novilunaribus venerabile Sacramentum publice venerari exponitur. Tabernaculum clauditur, et clavis penes collocatur.

Baptisterium in hac ecclesia non est, *sacra* tamen *olea* in vasculis tribus stanneis simul iunctis, in pixide lignea, in sacristia, in armario, aqua vero baptismalis in vitro conservatur. In eodem armario est calix unus, interne deauratus de novo, purificatoria 6, corporalia 4, vela, palla, et bursa et reliqua apparamenta sacerdotalia.

Confessionale est unum. collocatum sub choro versus septentrionem.

Coemeterium circa ecclesiam indiget reparatione, pro quo reparando necessarium est mandatum domini terrestris, de quo dando requisitus est.

Bona mobilia ecclesia nulla habet, rebus tamen mobilibus accessit alba una, missalia duo, campana ad turrim reposita, ab haereticis accepta minor una, rituale novum unum, evangelium hungaricum unum.

Administrator est venerabilis presbyter Paulus Biró, aetatis annorum 25 incompletorum, sacerdotii unius, administratione unius septimanae. Baptisatos et matrimonium contrahentes ad librum adscribit, deinceps etiam mortuos connotabit. Studuit Zagrabiae moralibus et philosophiae in seminario, ibidemque ordines suscepit. Famulos duos habet.

Ludimagister est idem, qui fuit in priori visita, et campanator simul.

Curia parochialis est satis vetusta, opus est alia, circa eam post ultimam visitationem nihil de novo factum, sepimenta eius sunt lacera.

In omnibus pagis ad hanc parochiam pertinentibus sunt catholici mixtim cum haereticis. In pagis tamen Alsok et Nagymarton plures haeretici sunt, quam catholici. Et in Alsok quidem habitat praedicans calvinista Martinus Berekszászy, qui in domo sua praedicare solet et non tantum incolas haereticos ad hanc parochiam pertinentes, sed et ex aliis pagis advenientes in haeresi sustentat, qui tamen vigore articulorum diaetalium, cum praemissus pagus non sit locus articularis, expelli et amandari deberet. De quo etiam amando dominus terrestris personaliter praesens requisitus est, sine cuius aut comitatus brachio expelli, quoniam incolae haeretici eum fortiter manu tenent, non potest.

Aeditus quidem est Paulus Takács huius ecclesiae, qui nec in paratis, nec in debitis aliquid habet. Sunt tamen prae manibus moderni domini administratoris in paratis Rh. 4.

Parochus huius loci habet pro inventario cubulos tritici 12 et siliginis 12. Aliud inventarium, sed exiguum, in visitatione 1753 fundamentali.

IHAROSBERÉNY.

NB. In pago Berény ad hanc parochiam debere pertinente, ad dominum consiliarium Inkey partinente, habitat praedicans lutheranus, ad quem ex remotioribus etiam locis haeretici confluere dicuntur, de quo etiam amovendo laborandum erit.

BABÓCSA.

Administratura Babolcsensis.

(Eredeti jkv. u. o.)

Anno 1742 die 9. Junii *ecclesiam* beatæ Mariæ Virginis parochialem Babolcsac visitavi, eamque in eodem statu, in quo in visitatione anni 1738 fuerat, reperi. Portas firmas habet, altaria sunt eadem, quæ in præfata visitatione fuerant, provisa omnibus necessariis ad dicendam missam.

Venerabile Sacramentum in tabernaculo arae maioris, in ciborio argenteo cum suo cooperculo deaurato, vestito pallio sericeo, substrato ei corporali mundo, reperi. Venerabile ad infirmos in pixide aerea interne deaurata, in corporali parvo, cum superpelliceo et stola defertur. In tabernaculo est monstrantia, in qua Venerabile diebus dominicis novilunaribus publicæ venerationi exponitur. Tabernaculum clauditur, clavis in ara reponitur. Lampas quidem ante altare maius appensa est, ob defectum tamen olei raro accenditur.

Baptisterium in hac ecclesia nullum est. Sacra olea in vasculis tribus aereis, in cubiculo administratoris, ac aquam baptismalem in lebetæ reperi, quæ tamen in ecclesia servantur, dictum est.

Sacrista quidem est et armarium in ea, in quo calix cum corporalibus et aliis necessariis pro dicenda missa conservatur, in ea tamen celebraturus non vestitur, sed post aram maiorem, ubi casulae et albae repositae sunt.

Confessionale in hac ecclesia nullum est, cum tamen fieri poterit, omnino fiat.

Coemeterium circa ecclesiam est lacerum, portam non habet, hinc animalia in illud ingrediuntur.

Bona immobilia ecclesia nulla habet, rebus tamen mobilibus accessit armarium novum in sacristia, alba una cum humerali, antependium unum in tela pictum, scamna nova quatuor.

Administrator est venerabilis presbyter Petrus Barelich, ætatis annorum 42, sacerdotii 10, administraturæ 8. Philosophiæ Budæ, moralibus vero Vacii, et Zagrabiaë studuit, et ordines suscepit Zagrabiaë. Baptisatos et matrimonium contrahentes et mortuos in libro conscribit. Familiam habet famulum unum et ancillam unam propectæ ætatis, cum quibus hucusque simul manducare consueverat, contra decentiam, sacerdotalem, ne tamen deinceps faciat, ei sub gravissimis poenis impositum est.

Ludimagister non est. Campanatorem autem agit Joannes Sattovich, qui ecclesiam scopat et aliunde suæ obligationi satisfacit.

Curia parochialis descripta 1738 est, in ea et circa eam nihil postea de novo factum.

Populus in pagis Baresa, Babolesa, Boljho et Herszina catholicus est, in pagis vero Csokonya et Petromoszt plures calvinistae, quam catholici, nullusque ex iis iam dudum ad fidem catholicam conversus est. Et in quolibet praemissorum pagorum duorum praedicans calvinista est, quamvis anterioribus annis administrator Babolesensis in iisdem pagis sacramentum baptismi administravit, et matrimonio adstiterit, iam tamen hoc praedicantes faciunt, cui rei de remedio providere oporteret. Caeterum inter catholicos, qui omnes ad Pascha confessi sunt, nullus reperitur publicus et scandalosus peccator, verum tamen in sepiendis coemeteriis remissi sunt, quamvis asserant, se in tantum robota gravari, ut ad sepienda coemeteria tempus diebus ferialibus illis non suppetat.

Ratio aediuorum ecclesiae parochialis. Andreas Repics, et Stephanus Kapics rationes reddiderunt deductis expensis in paratis habent Rh. 19, gr. 12, in debitis novis apud Blasium Semovchan Rh. 6, Andream Repics aedituum Rh. 16, Stephanum Kapics Rh. 9, gr. 10. In prioribus vero apud dominum Iosephum Rozar ex Sancto Georgio Rh. 6, gr. 2, filios Joannis Ivaka debiti paterni frumenti cubulos 6.

Capella sancti Rochi.

Hae *capella* lignea est commode tecta, portam bonam habet, caetera manent, ut in priori visita erunt. Calicem et apparamenta necessaria ad dicendam missam ac portatile habet. Coemeterium circa eam indiget cinctura.

Aeditui huius capellae sunt iidem, qui ecclesiae parochialis, in paratis habent Rh. 7, in debitis nihil.

Confraternitas in ecclesia parochiali Babolesensi doctrinae christianae non est, nec ulla vestigia eiusdem.

Capella sancti Joannis Baptistae in Barcha.

Haec *capella* manet in statu illo, qui fuit anno 1738, post cuius anni visitationem in ea nihil novo laboratum aut factum est. Coemeterium circa eam commode cinctum est.

Ratio aeditui. Petrus Bostinecz rationes reddidit. Deductis expensis in paratis habet Rh. 53, in debitis novis apud Georgium Bostinecz Rh. 12, Annam viduam Eliae Bostinecz Rh. 2, Matthiam Szilavics Rh. 2, gr. 6, Thomam Kollics Rh. 5. In prioribus vero apud Georgium Harago Rh. 2, Paulum Persich Rh. 3, gr. 14, xr. 1.

Capella sanctae Annae in Bolyevo.

Haec *capella* habet sarta tecta, portas firmas, et manet in statu illo, in quo fuit tempore visitationis anni 1738. Calicem et alia necessaria ad dicendam missam cum portatile habet. Coemeterium eius est bene cinctum. Accessit casula nova sericea mixti coloris. alba nova tabernaculum in altari pro calice conservando, antependium in tela pictum unum

Ratio aeditui. Thomas Koran rationes reddidit. Deductis expensis in paratis habet Rh. 40, in debitis prioribus apud Michaellem Szabol in Attád Rh. 16.

Capella sancti Bartholomaei in Hereszina.

Haec *capella* manet in statu eo, in quo fuit tempore visitationis anni 1738, post quam visitationem in ea nihil de novo factum est. Calicem necdum habet.

Aedituus capellae huius est Matthias Thaklec, qui in paratis habet Rh. 2, gr. 10, in seminaturam siligine iugerum unum. In debitis vero apud Blasium Sivesár gr. 17.

VIZVÁR.

Ecclesia sancti Joannis Nepomuceni in Vizvár.

(Eredeti jkv. u. o.)

Anno Domini 1742 die 9 Junii hanc *ecclesiam*, iuris patronatus spectabilis domini Christophori Festetics, visitavi, eamque sub sartis tectis firmam portam habentem, decenter mundam reperi. In ea post visitationem a. 1738. nihil de novo laboratum, adeoque in statu, in quo tempore eiusdem visitationis fuerat, etiamnum perseverat. Altaris sunt eadem, quae in eadem visitatione descriptae sunt, conspiciunturque omnibus necessariis ad celebrandam missam provisa.

Venerabile Sacramentum in tabernaculo arae maioris, in ciborio in et extrinsece cum suo cooperculo vestito serico albo, substrato illi corporali mundo, conservatur. Renovatur octiduo, deportatur ad infirmos in pixide argentea inaurata, in corporali parvo, cum superpeliceo et stola. In tabernaculo est monstrantia, in qua Venerabile diebus dominicis noviluaribus publicae venerationi exponitur. Lampas ante Venerabile accenditur diebus festivis maioribus. Tabernaculum clauditur et clavis intra mappam arae reponitur.

Baptisterium in hac ecclesia non est. Hinc sacra olea ob distantiam notabilem ecclesiae a moderna habitatioe parochi in cubiculo eiusdem, in tribus vasculis stanneis distinctis, in pixide lignea servantur. Aqua vero baptismalis in lebetes, in hunc finem empto, in eodem cubiculo, penes olea reposita est. Servanda tamen tam sacra olea, quam aqua baptismales in ecclesia, cum domus nova, quae propinque ad ecclesiam pro administratore erigitur, perfecta fuerit et inhabitari ceperit.

In *sacristia* iam priore visitatione comprehensa factum est noviter armarium, seris etiam destitutum, pro conservandis calicibus, corporalibus, purificatoriis et reliqua sacra supellectile.

Confessionale ob ecclesiae arctitudinem in hac ecclesia non est factum, ita et cathedra in ecclesia etiam nunc deest.

In porticu supra columnas apertae sunt campanae duae maiores, et hae quidem recenter Rh. 355 procuratae et tertia etiam minor est in turricula lignea supra tectum ecclesiae elevata.

Coemeterium circa hanc ecclesiam est commode cinctum et clauditur.

Bonis immobilibus ecclesia accedit nihil. Mobilibus vero duo calices argentei deaurati cum suis patenis pariter argenteis, casula una fericea violacei coloris cum stola et manipulo, vexillum unum sericeum ex damasco celurei coloris bipartitum cum imaginibus in medio in tela pictis, ac aliud vexillum seu paha pariter ex damasco rubri et albi coloris cum imaginibus ex utraque parte in medio in tela pictis, superpelliceum unum accesserunt.

Confraternitas christianae doctrinae in hac ecclesia non est, nec ulla eius indicia.

Administrator est venerabilis presbyter Joannes Florián, aetatis annorum 31, sacerdotii 5, administraturae 2. Philosophiae et moralibus studuit Zagrabiae, ibidemque ordines omnes suscepit. Baptisatos, matrimonium contrahentes et mortuos in libro conscribit. Familiam habet servum unum et ancillam unam.

Ludimagister et campanator simul est Josephus Firhaizer, domum propriam incolit, qua ludimagister solutionem nullam habet, sed qua campanator tantum obligationi suae satisfacit.

Curia parochialis, quam etiamnum administrator inhabitat, est iam in visitatione anni 1738 attacta, quae quoniam satis ab ecclesia remota est, alia iam propior ecclesiae in salubriori loco, passibus circiter 100 super ecclesiam erecta est. Et quidem ad occidentem est cubiculum pro administratore, et penes illud camera, infra vero cellarium in terra ex roboribus, versus orientem vero est cubiculum pro familia et penes illud camera, in medio vero culina, ac versus meridiem porticus. Curia tecta est asscribis, cubiculum parochi et camera strata asscribis, tabulatum quoque ex asscribis abietibus operis arcularii. In cubiculo vero familiae ex asscribis tabulatum quoque ex asscribis simplicibus, desunt adhuc fenestrae vitreae et acclavatio portarum et fornaces. Extra curiam parochialem, in distantia circiter 30 ad meridiem, erectum est stabulum ex virgultis. necdum linitum, stramine tamen tectum. Et propinquius ad curiam parochialem columnae iam infossae sunt pro horreo erigendo. Curia cincta est circa circum roboribus. Extra recinctum curiae ad orientem est hortus ad quartalia circiter 2 extendens, cui ab oriente hortus Stanislai Dumbries, a meridie hortus Georgii Klumacs, ab occidente area parochialis, a septentrione Matthiae Kukurusnyak et Michaelis Antolies domus et horea vicinantur.

Ratio aedituorum. Josephus Bakov, Joannes Jambrecz et Nicolaus Csorch rationes reddiderunt. Deductis expensis in paratis habent Rh. 50, gr. 2, siliginis cubulos 18, vini cubulos 7. In debitis novis apud Georgium Csorch Rh. 60, Michaellem Beresan Rh. 3, gr. 9. In prioribus vero apud Ferenczinisin ex Gyurgyevacz Rh. 5, Martinum Boszul Rh. 1, gr. 10, Joannem Vaiszlai Rh. 4, Matthiam Szlavics siliginis metr. 1, Bartol ex Silvataris (?) 4, siliginis metr. 1, Lucam Vargicza ex Bellavár siliginis metr. 1, Franciscum Lonesár legati cuiusdam Joannis servi Marci Kuzman Rh. 8.

Capella sancti Josephi in Háromfa.

Haec *capella* de novo ex virgultis erecta est, asserribus tecta, in et externe linita, et intus dealbata, in sanctuario lateribus strata, tabulatum opere arcularii in eo factum. Turris eius lignea colore rubro depicta, in ea campanae 2, portas duas firmas habet. Altare in ea est id ipsum, quod fuit in priori capella antiqua, hucusque iam descriptum. Habet portatile, calicem et omnia apparamenta necessaria ad dicendam missam. Coemeterium circa eam est bene cinctum et clauditur.

Ratio aedituorum. Franciscus Szlavics et Matthias Pongrácz rationes reddiderunt. Deductis expensis in paratis habent nihil, in debitis apud diversos aedituos satis notos frumenti metretas 7.

Populus ad hanc parochiam pertinens, totus catholicus. Erant quidem duo acatholici, sed et ipsi anno hoc confessi sunt. In pago Háromfa referentur ex negligentia parentum nolentium proles ad baptismum ad ecclesiam portare, nec ei, qui in pago baptizare scit, baptisandas dare, tres proles sine baptismo mortuae. Quin imo eiusdem pagi incolae reliquis duriores, nec pro confessario, dum aliquis infirmatur, libenter veniunt. Moniti tamen sunt, ut a modo diligentiore curam animarum habent.

Contractus inter dominum administratorem et incolas Háromfaenses.

Anno 1742 die 10. Junii in Vizvár, Joannes Lonecz, Stephanus Sibrik, Georgius Horváth, Georgius Sibrik, Stephanus Tratnyak, Georgius Kuzma, Franciscus Nemecz, incolae pagi Háromfa personaliter adstantes, suo et totius pagi nomine ab una, parte vero ab altera reverendus dominus Joannes Florián, administrator Vizváriensis occasione proventuum annue domino administratori praestandorum convenerunt modo sequenti:

1-mo praefati incolae domino administratori a baptismo, comitiva, copulatione et denuntiatione, extrema unctione, stolam ad normam aliorum pagorum ad parochiam Vizváriensem pertinentium se soluturos, sine renitentia promiserunt, ita et prandium, dum apud capellam celebrabit, ac festis Natalitiis, quibus cum cruce pergitur, singula domus et inquilinus quivis gr. 1 dare obligabitur.

2-do loco aliorum universorum proventuum domino administratori annue cedere debentium inclusa stola a confessione solvi debita, quolibet anno pro termino sancti Lucae evangelistae fl. Rh. 64, idest sexaginta quatuor simul et semel, per eos congregandos, extorquendos et commassandos, plene et effective in moneta per regnum currente, sine omni pariter renitentia eidem domino administratori se portaturos, deposituros et numeraturos promiserunt et obstrinxerunt.

Datum in Vizvár anno et die quibus supra.

Adamus Antonius Chegetek, praepositus sancti Augustini de Quinque-Ecclesiis, archidiaconus Camarcensis, visitator archidiaconatus Vaska m. pr.

Praesente me Francisco Josepho Péntek parocho Alsó-Lendvaensi m. pr.

Et me Georgio Antolchich parocho Bellicensi ex Insula m. pr.

Joannes Florián administrator Vizváriensis m. pr.

Joannes Lonecz †, Stephanus Sibrik †, Georgius Horváth †, Georgius Sibrik †, Stephanus Tratnyak †, Georgius Kuzma †, Franciscus Nemezz †.

BERZENCE.

Administratura sancti Antonii Berzence.
(Eredeti jkv. u. o.)

Anno 1742 die 11. Junii *ecclesiam* hanc sancti Antonii Raduan. visitavi, eamque in eo statu, ut in visitatione anni 1738 fuit, reperi. Post quam visitationem in ea de novo nihil laboratum est. quamvis necessarium foret. ut maior et amplior, cum valde angusta sit, erigeretur. Bene clauditur, necessariis ad dicendam missam provisa est.

Venerabile Sacramentum in tabernaculo arae, quae una solummodo est, in pixide argentea, interne deaurata, cum ciborium non nit, substrato illi corporali mundo, conservatur. Ad infirmos in altera pixide, pariter argentea, interne deaurata. cum stola et superpeliceo defertur. Monstrantia est, in qua Venerabile diebus dominicis novilunaribus publicae venerationi exponitur. Tabernaculum clauditur, et clavis in ara reponitur. Lampas ante Venerabile diebus dominicis accenditur.

Baptisterium nullum est. Sacra tamen olea post aram in vasculis tribus simul iunctis, in pixide lignea, pro aqua vero baptismali vas procurabitur, conservantur. Ibidemque post aram, in armario calices et reliqua apparamenta sacerdotalia reponuntur. Sacristia non est, nec confessionale, imo nec locus pro eo. Coemeterium circa ecclesiam commode cinctum est.

Confraternitas doctrinae christianae nulla est, nec indicia eius aliqua.

Bonis immobilibus nihil, uti et mobilibus, accessit.

Administrator est idem.

Ludimagister simul et campanator idem.

Curia parochialis eadem, circa eam nihil novo laboratum est, quamvis de novo fieri deberet.

Populus inter limites huius parochiae constitutus, dempto pago Udvarhely, in quo adhuc acatholici reperiuntur, sensim tamen convertuntur, catholicus est. Nullus publicus aut scandalosus peccator inter eos reperitur.

Ratio aeditui. Michael Vranes rationes reddidit. Dēductis expensis in paratis habet Rh. 110, in debitis novis apud Michaelē Ledniczky Rh. 8, gr. 10. In prioribus vero apud Andreā Virovecz Rh. 2, gr. 1, filios Petri Kovachich paterni debiti Rh. 1, gr. 10, Michaelē Vranes aedituum Rh. 4, gr. 5, Nicolaum Szokolovzett Rh. 1, Georgium Jager gr. 18, Franciscum Brijacs(?), Rh. 3, gr. 16, Margaritam viduam Tilipeteva Rh. 12, Petrum Szenjeri Rh. 4, Joannem Molnár Rh. 6, Georgium Maronics Rh. 2, Andreā Haidug(!) Rh. 2, gr. 9, Thomam Ruszecz Rh. 4, gr. 2, Blasium Martiniay Rh. 2, apud dominum postae magistrum Joannem Norsich debiti paterni Rh. 12.

Capella sancti Joannis Baptistae in Taranya.

Capella haec habet tectum bonum, portam etiam, calicem, et omnia necessaria ad dicendam missam. Coemeterium circa eam benedicta est.

Aedituus huius capellae non comparuit, qui ut rationes Zagrabiam mittendas reddat, commissum est domino administratori Berzenczensi.

NAGYATÁD.

Administratura in Áttád.

(Eredeti jkv. u. o.)

Curia parochialis eadem, circa eam nihil novo laboratum est,

In Áttád hac occasione non ivi aliis occupatus, commisi tamen domino administratori Berzenczensi, ut illuc se conferat et ferenda scripto referat Zagrabiam.

Capella beatae Virginis in Bikesd.(!)

Anno Domini 1742 die 11. Junii hanc *capellam* visitavi, quae in bono statu, quemadmodum tempore visitationis anno 1738 fuerat, reperta est, et in eadem visitatione uberius descripta. Post hanc tamen visitationem procuratus est pro ea calix argenteus deauratus cum patena, ac vela duo sericea, unum rubri, alterum cerulei coloris, corporale unum, portatile unum. Quia vero tres arae sunt in capella, ideo adhuc duo portatilia oportet procurare.

Cum domina Anna nata Keczer, relicta vero Budoriana, in cuius manibus sunt universa, quae habet haec capella, hic reperta non sit, alterque non esset, qui genuine, quid capella post ultimam visitationem ex eleemosyna aquisivit, referre posset, nec hic adnotari potuit. Caeterum praeter eam pecuniam, quam et in parato et in debitis anno 1738 habuit, creditur ad praesens prae manibus praememoratae dominae plus habere.

In domo eiusdem dominae viduae manet constanter religiosus tertii ordinis sancti Francisci, Michael Vindis(!), qui curam capellae in debita munditie conservandae habet. Ad audiendum diebus dominicis et festis sacrum, aut Legradium, aut in Churgo proficiscitur. Confessionem paschalem Legradini peregit, et saepius in anno confitetur. Vineam unam in promontorio Bikes flor. Rh. 33 emit, eamque excolit, et usufructuat. A potiori ex eleemosyna, quam mendicando aquiri, vivit.

Extra hanc capellam incolae pagi huius sepeliuntur. *Coemeterium* tamen non cinxerunt, quod ut cingatur, et priori visita impositum fuit, et rursus modo dictum est.

Pagi huic capellae viciniore sunt sequentes: *Bikes, Patró, Surd, Belezna, Tilos, Gyékényes, Liszó*. Patró, quod nobiles incolunt, est magister lutheranus, qui iisdem praedicat. In Surd vero, ubi sunt subditi domini Georgii Niczky, directoris causarum regalium, dominae viduae Domanianae, est praedicans, qui praeter conciones, tam incolas huius pagi, quam et incolas aliorum pagorum viciniorum haereticos copulat, baptisat et sepelit. In Gyékényes quoque, in quo sunt subditi dominorum Festetics et Inkey, est etiam minister lutheranus, in terreno eiusdem domini Inkey residens, de quibus praedicante et magistris amovendis laborandum erit. Potissimum tamen in Surd plures reperiuntur catholici, quam haeretici, uti in Gyikines(!), qui tamen catholici dicuntur haereticorum lutheranorum conciones frequentare, proles suas baptisandos ad illos deferre, ac saponem et alios proventus illis solvere debere.

*Copia instrumenti episcopalis in merito parochiae et ecclesiae
Canisiensis ad sedem dominalem exporrecta.*

(Nagykanizsai ferencrendi rendház lvt. Az okiratmásolatot dr. P. Takács Ince budapesti ferences házfőnök, barátom szíveségéből közlöm.)

Canisa oppidum privilegiatum in comitatu Zaladiensi, pro tunc sub dominio illustrissimi L. Baronis Grachie, post felicem e manibus Turcarum sui ereptionem, habuit in fortalio ecclesiam sub honore beatæ Mariae Virginis assumptae, quae, dum praesidium sub manibus caesareis conservaretur, per Patres Societatis Jesu, ut campestribus capellanis et parochis dioecesis Vesprimiensis gubernata fuit. Voluit quidem dioecesis Zagrabiensis in iurisdictionem Vesprimiensem circa

hanc locum se immiscere, sed per parochos eius temporis Jesuitas ab omni exercitio iurisdictionis prohibiti sunt, anno nonagesimosexto eundem locum deseruit pleno iure apud episcopatum Vesprimiensem permanente, praeterquam, quod anno septingentesimo iterum Zagrabiienses subrepticie tentaverint, se in Canisiensem parochiam, trans lacum¹⁴ immittere, sed non solum anno septingentesimodecimoquinto praesente visitatione in capella ex voto tempore pestis aedificata nomine episcopatus Vesprimiensis contradictum est, sed in et actuali hac mea visitatione parochus Canisiensis, etiam in parte trans lacum, per meum subrogatum vicarium pro parocho est installatus.

Habet proinde hoc oppidum cis lacum ecclesiam, quae residentia est Patrum Franciscanorum provinciae Slavonicae, in qua parochialia exercentur; et unam capellam trans lacum, ante paucos annos tempore contagionis ex voto, et collectis eleemosynis aedificatam, ista honori beatæ Virginis Mariæ sacra, illa sub gloriosis auspiciis sancti Josephi. Cum per eversionem fortalicii seu praesidii, omnia in eodem praesidio contenta aedificia saecularia, imo et ecclesiastica, uti ipsum templum et residentia Patrum Societatis Jesu, funditus sint eversa, ita ut nec vestigia appareant, quod si tractu temporis ecclesia parochialis Canisae aedificari deberet, de eiusdem dote dominus terrestris providebit, prouti auctoritate regio caesareae meae visitationis et dispositionis pro eadem locum, uti et pro parochiali domo et horto et certis decernendis agrorum iugeribus, pro parochi oeconomia reservatum volo.

Est interea pro nunc habitata parochialis seu residentiae ecclesia in statu ruinoso; cum enim ex lignis tantum fabricata esset, putrefactis iisdem, summa indiget reparatione, et quidem sacrarium iam ex parte ex muro erectum, satis amplam spem facit alicuius mediocris ecclesiae constituendae una cum iam actualiter fornicata capella sancti Antonii, cui e regione alterius in honorem beatæ Mariæ Virginis pia intentio est aedificandae.

Est pro ecclesia parochiali capitale quingentorum florenorum, quod prae manibus est totius Canisiensis communitatis, quae his gravibus temporibus hanc pecuniam, pro exsolutione obvenientium portionum contributionalium, eandem pecuniam distraxit, cuius interesse communitas solvere tenebitur, et sataget. ut idem interesse, denuo pro capitali summa pro beneficio pauperis ecclesiae elocari possit.

Parochiam pro nunc administrat admodum reverendus P. Nicolaus Andrasy, qui cum duobus sociis alternatim patribus germanice, hungarice et croatice concionabitur, doctrinam christianam in suis concionibus docebit, et si fieri potest, etiam post prandium catechismum faciet;

¹⁴ A trans lacum mindig Kiskanizsára vonatkozik.

rosarii recitationem in sacro matutino diebus dominicis et festis inducet, et si fieri potest, omnibus etiam diebus sabbathi ad vesperum vel saltem in vigiliis festorum beatae Virginis, et solemniorum festivitatum; curabit ut et trans lacum debite ecclesia officietur, quod ut melius fiat, eidem patri praesidenti, pro hac utriusque loci debita spiritali administratione, et nullatenus extra hoc, duo sacra, servatis de iure et pietate servandis, celebrandi facultas omnino conceditur. Parochus habet solutionem, abrogata per domos circumcursitandi necessitate, a communitate, quae hoc stipendium colligere, et parochus administrare debet, paratae pecuniae florenos Rhenenses quadraginta, sapones tritici vel frumenti, sapones Posenienses sexaginta, cum usitatis coledis. Proventus stolaris, ob paupertatem incolarum, pro hic et nunc regulari non potest, sed prout hucusque, ita ulterius, cum discretione tamen, liber est. Insuper quicumque pecora habet, unum currum lignorum parochus omni anno administrare tenebitur. Ludimagister actualis est trans lacum, demandatur, ut et unus cis lacum constituatur assignata debita conventionem cum eodem circa suam subsistentiam. De reliquo parochus bono exemplo, tum ipse, tum sui, parochianis praeibit, bono exemplo diligenter commissi sibi gregis curam habeat, verbum divinum assidue praedicabit, commissum sibi gregem a vitiis avertet et ad virtutes incitabit, saecularibus se non immiscebit,¹⁴³ uti et parochiani, debitum parochus suo honorem et reverentiam exhibebunt: quae pro animarum salute et gloria Dei promovenda ab iis petita fuerint, debite obtemperabunt, scandala inter se non patientur, sed una cum parochus vitam christianis dignam ducent, ut hic amplam Dei benedictionem et aeternam ibi felicitatem consequi mereantur.

Actum Sümegini post visitationem, die 16 Septembris anno 1716.
(L. S.)

Otto Joannes Baptista comes Volkra, episcopus Vesprimiensis.
(L. S.)

Praesens transumptum concordat cum suo originali de verbo ad verbum. Canisae, 13 Decembris 1731.

Fr. Capistranus Styber provinciae Franciscano Ladislajanae immeritus pro tempore minister provincialis. (L. S.)

¹⁴³ A „saecularibus se non immiscebit“-féle kifejezés, amely az akkori ferences adminisztrátorra, P. Andrassy Miklóstra vonatkozik, sokkal mélyebb hátteret főd, mint amilyennek első olvasásra látszik. Andrassy ugyanis a Rákóczi-féle felkelés idején egy időre otthagya a kolostort és a szabadságharcosok mellé állt, sőt csapatot is vezetett. Elnevezték „dervis generális“-nak.

BABÓCSA.

(Zágrábi érseki lvt.: Conscriptio Archidiaconatus Camarcensis a. 1733.

Lapszám nélkül.)

Possessio Babolcsa habet *ecclesiam* ruinae proximam, ex sepibus tectam, in honorem beatae Virginis Mariae in coelos assumptae cum lignea turri et exigua campana ibidem existente, habet casulas quinque, una nigra, secunda viridis, reliqua vero varii coloris, calices duos ex cupro deauratos, unum ciborium deauratum cum accessoriis. Alioque proventu caret, nisi diebus festis et dominicis per annum veniunt 3 floreni, quorum tertialitas cedit domino parochi.

1-mo domus parochialis bene aedificata prope ecclesiam una cum horto manet.

Habet duo iugera parochiana ter arando, semine parochi inseminare, demetere, et ad domum parochialem convehere tenentur, ex quibus procreandae x. 14 ob sterilitatem terrae cub. Psonienses 14 obvenere, unum cubulum computando per den. 50, facit 7. Dein unum iugerum avenae 4 x. procreantium, pro uno cub. Psoniensi obvenere den. 25, obveniunt 1.50.

2-do a quavis domo unus pullus, caseus et coclear butyri praestatur, sed maior pars adhuc in restantiis existit, quorum pretium 1.25.

Communitas pro 65 manu laboratoribus cum intertentione domini parochi, unum computando per den. 10, facit 6.50.

Habet suum proprium fenile, quod Babolcsenses tenentur defalcare, ex quo proveniunt currus tres, quorum pretium se extendit ad 2.25.

Quilibet hospes adfert currus ligni numero 24, unum computando per den. 10, facit 2.40.

Communitas a boum laboribus praestat annuatim cub. Psonienses 18, unum per den. 40 computando, obveniunt 7.20.

Summa facit 28.10.

Barcs.

Possessio Barcsa habet *capellam* sancti Joannis Baptistae ex virgultis scandulis tectam, habet tres casulas, et calicem unum cupreum, distans a parochiali ecclesia tribus horis.

Duo iugera arant ternis vicibus pro autumnno, ex quibus provenire x. 8, cubulos vero Psonienses 12 evenire per fl. 6, ex vernali vero 5 x., ex illis provenire 10 cubulos, facit 2.50

A quavis domo pullus, caseus 1 et 1 coclear butyri sicuti in praescripta possessione Babolcsa cum damno domini parochi accipitur, interim tamen solvit 2.10. Pro boum laboribus a communitate percipit iuxta taxam superius denominatam florenos 6. Pro curribus feni sicut superius scripta loca, solvunt 2.25. Pro 6 curribus vero lignorum — 90. De vineis nec unicam vitem habet.

Summa facit 19.75.

BOLHÓ.

(Zágrábi érseki lvt.: Conscriptio Archidiaconatus Camarcensis a. 1738.
Lapszám nélkül.)

Possessio Bolhó habet *capellam* ex virgultis et antiquis rudibus exstructam, scandulis tectam cum campanula, habet missale et casulam unam, reparatione magna indigeret.

1-mo duo iugera autumnalium terrarum ter arando sicut reliqui ad parochiam convehendo, ex quibus procreatae sunt x. 16, quorum proventus ad cub. 24 se extendit, florenorumque limitandi veniunt 12.—

2-do a domibus pullos et reliqua praestantes obvenerunt 3.30.

Tota communitas ex mixto tritico pro boum laboribus solvit 7.40. Item praestant tres currus foeni, pro quibus venerunt 2.25. Item sex currus lignorum praestant, veniunt autem — 90. Haec vero in distantia mediae horae.

Summa: 25.85.

Proventus stolae. Ex integra parochia a baptismo cedunt den. 15, a quo per anni spatium aquirit parochus fl. 12, subinde plus vel minus, ab extrema unctione cedunt den. 15, a qua annuatim aquirit subinde plus vel minus den. 30, a copulatione cedunt den. 30, a qua annuatim parochus aquirit subinde plus vel minus fl. 7, a comitiva cedunt den. 30, a qua per annum parochus aquirit subinde plus vel minus fl. 7, den. 35, ab introductione mulieris post partum et novae nuptiae cedunt den. 5, a qua introductione annuatim aquirit fl. 4, a confessione paschali cedit den. 1, infirmorum vero den. 5, a qua annuatim aquirit subinde plus minus fl. 7. Summa fl. 37, den. 65. — Proventuum et stolae summa fl. 137. den. 30. Adamus Blasius Klencz, parochus Babochensis. (L. S.)

Parochia haec habet etiam *ludimagistrum*, pro quo determinata est ab inelyto comitatu Simighiensi *solutio*.

1-mo parochiani ipsi tenentur solvere in paratis omnes simul contribuendo fl. 10.

2 do unum iugerum parochiani ex propriis ternis vicibus arare, inseminare (magistri tamen semine), metere, componere, et debito tempore importare obligantur, ex quo procreantur x. 4, cub. vero Posonienses 6, unum cubulum computando per den. 50. obveniunt fl. 3.

3-tio currus lignorum annuatim veniunt 21, unum currum computando per den. 15, faciunt vero fl. 3.15.

4-to annuatim frumentum in mixtura aquirit cub. Posonienses 12, computando unum cubulum per den. 40, veniunt fl. 4.80.

Summa 20.95.

In quorum praemissorum fidem ac firmitus testimonii robur litteras testimoniales manu propria subscriptas, sigilloque usuali munitas extradandas esse duxi. Anno, die quibus supra. Adamus Deső, inelyti comitatus Simighiensis iudex rerum nobilium. (L. S.)

LÉGRÁD.

Az összeírást Thauszy Ferenc zágrábi püspök meghagyásából Thauszy Zsigmond Miklós zágrábi prépostkanonok, beksényi főesperes végezte. (Zágrábi érseki lvt.: Regulatio et conscriptio parochiarum archidiaconatus Bexin. 1760. p. 71. [a plébánosról] és p. 73—76. [a templomról]).

De parochia. Parochus hic loci est reverendissimus dominus Nicolaus Jellusics, abbas infulatus sanctissimae crucis in Keresztur. Aetatis annorum 54, sacerdotii 30, huius loci 24, habitum clericalem et tonsuram decenter defert, philosophiam Zagrabiae et theologiam Bononiae absolvit valde hospitalis

De ecclesia sancti Michaelis in monte Légrádiensi. Visitavi ecclesiam parochialem sancti Michaelis, quae pro nunc iuris patronatus nullius est, verum pro administratione sacramentorum in casu vacantiae providetur per archidiaconum Bexin, quae ecclesia utpote in debitis, et nullius considerationis materialibus erecta, proxima est ruinae in tantum, quod ingressus ad eandem undequaque periculosus sit, quae tamen in debita munditia servatur.

De venerabili Sacramento. Venerabile Sacramentum conservatur munde in tabernaculo arae maioris, in ciborio, supposito eidem corporali, sub bona clausura, cuius clavis servatur apud dominum parochum vel capellanum, in eodem etiam manet ostensorium, pro exponendo Sanctissimo diebus dominicis novilunaribus et fidelis populi venerationi.

De baptisterio et sacris liquoribus. Sacri liquores conservantur in sacristia murata (quae tota quanta ruinosa est), in armario sub bona clausura, in debita munditie, pixide argentea distinctis litteris, habetur etiam pixis pro oleo infirmorum distincta metalina, pixides vero pro deportando Sanctissimo ad infirmos nullae dantur, sed ut quantocius fiant, impositum est domino parochi.

De sacra suppellectile. Ecclesia haec sacra suppellectili sufficienti provisa est, habet calices quatuor, quorum unus exsecratus est. Altaria item tria omnibus necessariis utcunque provisa.

Ratio aedituorum. Munus aeditui supplet frater Michael Török tertii ordinis, et Stephanus Farkas, qui deductis expensis in paratis habent florenos sexaginta, vini Potovnyak septem, in debitis vero antiquioribus apud Georgium Lengyel florenos quinquaginta, et interesse

neglectum ab annis decem. Suprascripti aeditui confirmantur, futura visita tamen de praemissis, quam aquirendis, rationes reddituri, habent item apud Joannem Sor florenos viginti et unum, apud Georgium Vitéz florenos tredecim, apud Jacobum Kaor florenos quindecim, cum neglecto interesse 3-ium annorum. Imponitur aedituis, ut amodo et posterum nullas pecunias mutuo extradent ad loca minus secure et sine obligatoria, quibus liberum non erit se eum extendere praeter scitum archidiaconi ultra florenos quinque.

De parochia. Hanc parochiam administrat venerabilis presbyter Stephanus Légrády, aetatis annorum 44, sacerdotii 15, administraturae 10, natus Alsó Lijndvae(!) et philosophiam Tyrnaviae, theologiam moralem Zagrabiae excepit. Baptisatos, copulatos, et mortuos notat, cui impositum est, ut distinctos libros procuret, et accuratius notet. Familiam habet honestam, famulum unum, coquam unam, et tres consanguineos. Ipsemet administrator valde smucidus in tantum, quod frequentius reperetur nudipes, circum vineos deambulare in periomatibus et paenula cum gravi scandalo plebis, et praesertim helveticorum, quibus vel maxime praelucere deberet, tam turpiter avarus, quod vix aliquando cubulum emat referente capellano in praesentia eiusdem, unicum ferculum in caulibus acidis et larido consistens parari curat, capellano medietatem aquae miscere solebat, raro concionatur aut catechizat, et vel maxime croatice, quamvis hoc ipsum a plebe desideretur, capellanum concionari non permittat tempore comitivae, neque aliquam eleemosynam pro sacris accipere. Turpissime avarus ita, quod plane noctu saepius surgat et cistam, ubi pecuniam repositam habet, visitat, unum cubiculum cum capellano inhabitat, cui nunquam candelam administrat in tantum, quod capellanus hiemali tempore, dum legere vellet, hora septima decumbere cogatur. Ecclesiae plane nullam cura habet.

De capellano. Capellanum agit venerabilis presbyter Franciscus Bóty, aetatis annorum circiter triginta unius, presbyterii quinque, capellanus hic loci in 2-dum annum. Linguam hungaricam bene, croaticam mediocriter callet. Philosophiam Zagrabiae ac theologiam speculativam absolvit. Clericam et tonsuram decenter defert, catechizat, et concionatur diligenter, contra quem dominus administrator nihil exponit.

De populo. Populus est catholicus, domibus quadringentis consistens, in trecentis vero lutheranicus cum uno praedicantio et tribus magistris, quibus intermiscentur aliquorum domus calvinistarum. Pagos conscriptos vide in priori Visita. Commendatur specialiter domino administratori et cooperatori eiusdem zelus, ut sensim cum adiutorio divino faces has extirpare conentur.

De ludimagistro. Ludimagistri munus obit Michael Osterszky, qui pro muneri suo satisfacit, domum proprium, nec fundationem habet, verum exigua stola subsistit.

De curia parochiali. Curia parochialis est in terra sita sub tecto stramineo totaliter perpluo, dua cubicula et unam camerulam, in medio autem culinulam, in quorum uno habitat dominus administrator cum coöperatore, in alio vero familia. Unde impositum est domino administratori, ut alium cubiculum fieri curet pro familia, quia autem ab ecclesia parochiali totus populus ita disponente inelyto comitatu Simighiensi translatus esset ad alios pagos, ideo etiam dominus administrator eo transferri cuperet, consequenter, si consensus suae excellentiae episcopalis accesserit, etiam curia parochialis eo transferenda erit, cum aliunde comes Széchenyi fundum pro ecclesia et curia parochiali, fenilibus item et terris arabilibus, parochum providere appromiserit, idque in pago Neo-Zakán(!) vocato, vel vero in Surd, ubi de praesenti praedicantius manet, qui cum assistentia spectabilis ac magnifici domini Georgii Niezky facile amoveri posset.

In hac parochia dantur tres *capellae* sine aedituis, quarum 1-ma in pago Bükös in inelyto comitatu Simighiensi, quae erecta est per defunctum quondam nobilem Franciscum Grossics, in bono statu, necessariis pro sacrificio missae omnibus provisa, sub cura dominae perillustae viduae Grossics, quae eidem ultro recommendatur.

Alia in Kollaczek (!) sub cura reverendissimi domini abbatis Nicolai Jellusics.

Tertia tandem in Zakán(!) in inelyto comitatu Simighiensi, cuius curam gerit rationista dominus Michael Völgyy illustrissimi domini comitis Ladislai Szétsény(!), quae quia proxima ruinae esset, et valde exigua, ac extra manum plebis, alio transferenda erit.

HOMOKKOMÁROM.

(Eredeti jkv. u. o.)

De *capella* beatæ Mariæ Virginis in Homokkomárom. Hanc descriptam fusius vide in Visita anni 1756 per reverendissimum dominum Franciscum Popovich, canonicum Zágrábiensem, praepositum infulatum beatæ Virginis Mariæ de Adony institutam.

KANIZSA.

(Eredeti jkv. u. o.)

De *ecclesia* beatæ Virginis Mariæ in minori Canisa. Haec pariter descripta est per supra attactum visitatorem et de praesenti muro aedificabitur.

PUSZTAMAGYARÓD.

(Eredeti jkv.: u. o.)

De capella sancti Joannis Baptistae in Magyaród. *Capella* haec violenter occupata est per Vesprimienses, atque in parochialem ecclesiam conversa, ab annis circiter 28 per eandem dioecesim possidetur, quamvis eandem huc pertinuisse Visita Leszkovariana et possessiones clare demonstrent, vel et ipsa praestatio decimae venerabili capitulo Zagrabiensi, quod eo vel maxime fine hic adnotare volui, ut excellentia vestra opportuno remedio cogitare voleat.

A pápai főesperesség plébániái.

Visitatio ecclesiarum et parochiarum in archidiaconatu Papensi, in comitatu Wesprimiensi existentium, quam in anno Dominicae Incarnationis 1698. a die 3. Junii usque ad diem 12. eiusdem ex speciali commissione serenissimi ac reverendissimi domini domini Christiani Augusti ducis Saxoniae etc. et simul episcopi episcopatus Jauriensis, praelati nostri gratiosissimi penes benignissimum mandatum sacrae caesareae regiaeque maiestatis peregit Franciscus Mikos, canonicus Jauriensis et archidiaconus Papensis, hoc ordine: In nomine Sanctissimae Trinitatis in emolumentum sanctae romanae catholicae et apostolicae ecclesiae visitationem praesentem inchoavi in pago mihi proxime obvio.

VASZAR.

Die 3. Junii veni in pagum Vaszar specantem ad episcopatum Jauriensem, in comitatu Wesprimiensi existentem, eiusque visitavi ecclesiam, cuius sanctorum honori sit sacra, penitus ignoratur, cum ipsa ecclesia sit ab antiquo desolata, cuius tantummodo ipsa rudera exstant una cum desolato coemeterio. Extra coemeterium exstant etiam muri cuiusdam vetustissimae capellae.

Ecclesia haec habet campanulam unam in medio pagi in trabibus pendentem. Item habet calicem unum argenteum inauratum, qui nunc Papae reservatur. Item tapetes chojtar vocatos numero 2. Item mappas numero 2. Item terrarum arabilium prope ecclesiam ex parte septentrionali in uno corpore numero 9. Item unum iugerum non procul ab his; cuius vicinus ex parte superiori est quidam nomine Őri, ex parte vero inferiori Stephanus Bükj. Item unum iugerum in Horgas, alterum in Szilas, tertium in Nyár Fülde Dülü, quartum in Csere járóba. Item in Pap réte mellyet iugera quatuor, item Répa Dülübe iugerum unum. Habet praeterea fossilia duo. Praeterea nihil.

Domus parochialis nunc in fundamento noviter exstruitur, quae nullas habet terras arabiles nullumque pratum. Parochiam hanc administrat licentiatus catholicus nomine Michael Horvát, noviter installatus, arnorum circiter 52.

Solutio eius, cum locus iste fuisset adhuc in optimo statu, fuit talis: dabant ab una integra sessione tritici cub. medium et siliginis cub. medium, a media sessione tritici quadrantem unum, et quadrantem unum siliginis. Inquilinus vero dabat frumenti quadrantem unum. Item in pecunia communitas dabat in toto florenos 10. Praeterea ex praedictis terris ecclesiae arabant singulis annis iugera sex inseminando semine autumnali ipsius pastoris, demetebant et invebebant; similiter praespecificata foenilia ecclesiae defalcabant, comportabant et invehebant pastori ipsi parochiani.

Quia vero pagus hic maiori ex parte sit desolatus, incolarumque pars in domunculis, pars vero in foraminibus et cavernis terrae ob iniuriam temporum hic et nunc resideat, ideo donec locus hic in pristinam reducatur perfectionem, moderno licentiatu non solvunt ut antecedenter a sessionibus, sed annuatim quilibet coniugatorum solvit in frumento cub. medium, in pecunia vero quilibet ipsorum den. 12, inquilinorum vero coniugatorum viduorum, viduarum den. 12. Item arant ex praespecificatis ecclesiae terris singulis annis iugera sex, semine autumnali ipsius licentiatu inseminant, demetunt et invehunt. Similiter praedicta ecclesiae prata defalcant, comportant et invehunt licentiatu ipsi parochiani. Item unusquisque illorum pecora habentium pro fofo dat unum currum lignorum. Quia vero in hac parochia nulla schola nullusque magister habeatur, ideo ipse licentiatus perficit omnia munia secundum suum posse.

Stola praedicti licentiatu est talis: a baptismo gallinam 1, panem 1, patrini vero 1 et 1 den., ab introductione den. 5, a copulatione den. 25, a comitiva funeris den. 12.

In hac parochia *animae* catholicae sunt numero 86, acatholicae vero numero 53.

MEZŐLAK.

Die 4. Junii visitavi *ecclesiam* Mezző Lakiensem, in possessione diversorum dominorum nobilium Papensium, in comitatu Wesprimiensi existentem, satis vetustam, interea tamen scandulis tectam. Sanctuarium habet fornicatum, reliquum vero corpus tabulatum, chorum ligneum, chatedram etiam lapideam, sed tamen una cum sacristia satis ruinatam. Altare nullum, turrim tamen lapideam in eaque habet campanulam unam, ipsamque ecclesiam beatissimae Virgini natae sacram. Coemeterium palis ligneis habet circumseptum. Cuius dedicatio ipso titulari festo celebratur.

Ecclesia haec habet unum calicem argentum non inauratum cum patena cuprea. Strophiola serico acu picta habet numero 2, mappas numero 2, tapetes numero 2, chojtar numero 1. De reliquo terras nullas, pratum nullum, proventusque nullos.

Domus parochialis est satis bene accomodata habens hortum annexum, terrarum arabilium iugera numero 18 Pap fulfildei nominatarum in uno corpore. Item in Alsó telek iugera 2. Habet praeterea pratum unum curruum foeni circiter quatuor. Parochiam hanc administrat Michael Báthori praedicans calvinista, annorum circiter 50.

Proventus eiusdem: quilibet coniugatorum arata habentium solvit in frumento frumenti cub. 1, in pecunia den. 12, inquilinorum vero in-seminaturam non habentium frumenti quadrantem unum, item in pecunia den. 12, non coniugatorum vero den. 12. Annis singulis iugera tria arant tribus vicibus, semine proprio praedicantis autumnali inseminant, demetunt et invehunt. Similiter praedictum pratum falcant, comportant et invehunt praedicanti ipsi parochiani. Ligna pro foco advehunt ad sufficientiam.

Stola eiusdem praedicantis: a baptisinate panis 1, gallina 1, et a quolibet patrino den. 1, ab introductione den. 4 et panis 1, a copulatione den. 50, a comitiva funeris den. 12, a concione funebrali den. 25.

In hoc loco coloni integrae sessionis sunt numero 31. *Animae* hic existentes sunt omnes acatholicae.

Parochia haec habet unum *filialem* pagum nomine *Békás* constantem colonis numero 5, quem pagum possidet generosus dominus Alexander Taljan. Locus hic caret ecclesia et domo parochiali. Solutio tamen et stola praedicantis ut supra in Mezzó Lak praeter araturam et falcaturam.

NYÁRAD.

Die eadem appuli in Nyárad, in possessione dominii arcis Papensis, in comitatu Wesprimiensi existentem, visitavique *ecclesiam* eius ab antiquo totaliter desolatam, cuius tantum fundamenta exstant, ipsius quoque desolati coemeterii. Habet unam campanulam in medio pagi super trabis appositam.

Ecclesia haec habet poculum unum argenteum hic et nunc Papae exsistentem in reserva. Strophiolum serico acu pictum numero 1, mappas numero 4. Item terrarum arabilium iugera numero 5, pratum numero 1, curruum foeni inportans circiter numero 5. De cetero nihil. Cui sanctorum sit dedicata ipsa ecclesia, penitus ignoratur.

Domus parochialis est valde exigua gazula, quam inhabitat Joannes Harsányi praedicans, annorum circiter numero 65, calvinista. Domus haec parochialis nullas dicitur habere terras arabiles, nullumque pratum.

Solutio praedican-^{ti}s: quilibet colonorum in frumento solvit cub. medium, in pecunia den. 12, aratra vero non habentium una cum inquilinis frumenti quadrantem unum. Arant ex praedictis ecclesiae terris pro quolibet anno iugera numero 3, semine praedican-^{ti}s autumnali in-
seminant, demetunt et invehunt. Similiter pratum praedictum ecclesiae falcant, comportant, invehunt parochiani praedican-^{ti}s. Et quilibet unum currum pro foco lignorum praestare tenetur.

Stola eiusdem: a baptis-^{mate} panis 1 et gallina 1, ab introductione nihil, a copulatione den. 25, a comitiva funeris den. 12, a concione fune-
brali den. 13.

Domus, quae hic inhabitantur, sunt numero 20. *Animae* autem hic existentes sunt omnes acatholicae.

Parochia haec habet pagos *filiales* duos quorundam dominorum nobilium Papensium nomine *Mihályháza* et *Dereske*, in comitatu Wesprimiensi. Pagus Dereske est totaliter desolatus. In Mihályháza vero *domus*, quae inhabitantur, sunt solummodo numero 6, in quibus *animae* omnes acatholicae, praeter unicam catholicam. In his duobus pagis nulla ecclesia nullaque exstat domus parochialis, neque terra ulla arabilis.

Solutio tamen praedican-^{ti}s et stola ut supra in Nyárád per omnia, praeterquam quod ex propriis arent unum iugerum, inseminant semine autumnali ipsius praedican-^{ti}s, demetunt et invehunt parochiani.

NAGYALÁSON.

Die eadem visitavi *ecclesiam* in Aláson, in possessione diversorum dominorum nobilium Papensium, in comitatu Wesprimiensi existentem, et in medio situatam et stramine tectam. Sanctuarium habet sub fornice, reliquum vero corpus tabulatum, cathedram ex mero luto extructam. Habet campanulam unam penes ecclesiam in trabibus pendentem et coemeterium nullam habens cincturam. Item habet mappas numero 3, mantile numero 1, praeterea-^{que} nihil.

Domum parochialem habet utcumque accomodatam. Terrarum tamen arabilium nullam habet, neque foenilia, sed ex gratia dominorum terrestrium sunt parochiae applicata iugera numero 4. Ex territorio Pederiensi, similiter ex eorundem gratia, pratum unum.

Solutio praedican-^{ti}s: ex praespecificatis terris arant singulis annis praedican-^{ti}s iugera duo. Unum semine vernali, alterum vero autumnali praedican-^{ti}s vel magistri inseminantur, demetuntur et invehuntur. Similiter pratum praerecensitum defalcatur, comportatur et invehitur a parochianis.

In hac parochia residet *magister* lutheranus, qui nulla alia administrat munia, nisi cantum, sepulturam et quotidianas preces.

Solutio eiusdem: quilibet colonorum aratra habentium solvit frumenti cub. medium et in pecunia den. 6, aratra vero non habentium frumenti quadrantem unum et den. 6. Similiter solvebant et praedicanti. Stola magistri a comitiva funeris den. 12, a concione funebrali den. 3.

Stola vero praedicantis erat huiusmodi: a baptismo panis 1, gallina 1 et quilibet patrinorum denarium unum, ab introductione den. 4, panem 1, a copulatione den. 25, a comitiva funeris et concione den. 15. Quilibet colonorum pecora habentium pro loco unum currum lignorum.

Domus, quae hic inhabitantur, sunt numero 25. In hac parochia *animae* catholicae sunt numero 9, reliquae omnes acatholicae. Ecclesia huius loci cuius sanctorum honori sit dedicata, non scitur.

DABRONY.

Eadem die veni in pagum Dobron (!), in possessione patrum Paulinorum Papensium, in comitatu Wesprimiensi existentem, visitavique *ecclesiam* eiusdem — ut fertur — a Paulo Kinizio antiquitus ex fundamento exstructam, in cuius autem honorem sanctorum, nescitur. Sanctuarium habet sub fornice, in eoque fundamentum altaris lapideum, sine altari, cathedram habet lapideam, chorum ligneum, sed semidirutum. Corpus ipsius templi tabulatum, templum ipsum scandulis totaliter tectum, sacristiam dirutam et turrim lapideam. Coemeterium sine ulla cinctura. Clenodii et apparamentorum nihil habet praeter duas mappas. Terrarum vero arabilium a quibusdam quondam testamentaliter legatarum habet iugera novem in loco Liget vocato.

Residentia parochialis constat ex uno misero tuguriolo, quae a nullo inhabitatur, quae tamen terrarum arabilium habet iugera numero 16, quarum iugera 12 in uno corpore sunt in Tormás Telek, reliquae quatuor sunt in Poklos Telek. Item pratum unum importans foeni currus numero 3. Terrae autem praedictae haerent incultae. Parochia haec, hic et nunc carens pastore, nullas pertinet.

Solutio autem praedicantis olim erat talis: ex praedictis terris parochialibus arabantur singulis annis praedicanti tribus vicibus iugera numero 4. Inseminabantur semine praedicantis, demetabantur et invehebantur. Similiter pratum praedictum defalcabatur, comportabatur foenum inde emergens et invehebatur a parochianis. Item annuatim quilibet colonorum integrae sessionis aratra habentium solvebat in frumento frumenti cub. 1 et in pecunia den. 12. Mediae vero sessionis frumenti cub. medium et den. 12, inquilinus vero frumenti quadrantem unum et den. 12.

Domus, quae hic inhabitantur, sunt numero 12. *Animae* catholicae sunt numero 10, reliquae acatholicae.

Stola: a baptisinate dabant panem 1, gallinam 1, et quilibet patrinorum den. 5, ab introductione den. 4, et panem 1, a copulatione den. 25, a comitiva funeris den. 12, a concione vero den. 25.

CSÖGLE.

Die 5. Junii visitavi *ecclesiam* Czöglyensem(!), in possessione certarum praedialistarum, in comitatu Wesprimiensi existentem, quae tam externe, quam interne est satis bene accomodata, scandulis tecta, in cuius sanctorum honorem sit exstructa, nescitur. Interne habet sanctuarium fornicatum, fundamentum altaris lapideum sine altari, cathedram lapideam, chorum duplicem ex asseribus constructum, ipsum corpus templi tabulatum, turrim lapideam, coemeterium sepibus circumdatum, in eoque campanam unam mediocrem in trabibus pendentem. Habet mappam unam, mantile numero 1, tapetes communes numero 2, cantharellum stanneum unum cum orbiculo stanneo. Item habet terrarum arabilium iugera numero 6, quarum iugera duo sunt penes coemeterium, tertium iugerum in Hosszu, quartum in Közép Dülő, quintum in Marczallya járóban, sextum in Kés Dülőben. Habuit etiam pratum unum, quod nunc usuari non potest propter merum arundinetum.

Domus parochialis est in bona accomodatione, quam inhabitat Michael Veres-Marty praedicans. Domus haec parochialis nullas habet terras arabiles, neque foenilia.

Solutio eiusdem: ex praedictis ecclesiae terris arant ei singulis annis tria iugera, inseminant semine praedicantis autumnali, demetunt et invehunt ipsi parochiani. Quia parochia haec quatuor habet pagos filiales, sic solutio praedicantis ex hac parochia et quatuor filialibus pagis in frumento extendit se in toto ad cub. 25. In pecunia tam hic, quam in praedictis filialibus, a qualibet domo dantur ei den. 15.

Stola eiusdem: a baptisinate panis 1, gallina 1, et quilibet patronorum solvit den. 1, ab introductione den. 4, a copulatione den. 15, a comitiva funeris den. 12, a concione funebrali den. 3. Eadem est stola in filialibus. Quilibet incolarum pecora habentium pro foco dat unum currum lignorum.

Domus, quae in hac parochia inhabitantur, sunt numero 22. In praedictis vero 4 *filialibus* nempe: in *Kis Pirit*, in *Nagy Pirit*, in *Egerallya* et in *Adorján* in summa sunt numero 15. Et tam hic, quam in filialibus praedictis praeter unicam animam sunt omnes acatholicae.

FELSŐISZKÁZ.

Die eadem visitavi *ecclesiam* Fölső Iszkáziensem, honori Sanctorum Omnium sacram, in possessione monialium Clarissarum Posonien-sium, in comitatu Wesprimiensi existentem. Ecclesia haec est in bona constitutione. Sanctuarium eius est sub fornice habens altare fixum in medio repraesentans imaginem Sanctorum Omnium. Ipsum corpus ecclesiae est tabulatum. Ex parte meridionali habet fundamentum lapideum pro aliquo altariolo futuro, cathedram lapideam, chorum ex lignis et asseribus exstructum. Item ex parte evangelii in pariete habet conservatorium venerabilis Sacramenti, bene accomodatum, decenterque ornatum. Praeterea habet fontem baptismalem, matriculamque. Praeterea in utroque latere templi habetur una et una capella annexa, bene fornicata, cum fundamentis altarium lapideis, sine tamen altariolis. Turrim habet lapideam, in eaque antiquam unam in Sanctorum Omnium honorem benedictam campanam, coemeteriumque muro cinctum. Ecclesia ipsa est scandulis tecta, eiusque dedicatio celebratur in ipso festo titulari.

Ctenodia, apparamenta habet sequentia: calicem 1 argenteum inauratum una cum patena argentea inaurata, casulas numero 2 cum suis stolis et manipulis: unam ex nigra purpura, alteram item ex alba purpura, albam unam laceram cum suo humerali, item cingulos numero 2, antependium unum flavi coloris sericeum, superpelliceum unum, missale 1, portatile unum, velum unum, strophiola duo, unum acu serico pictum, alterum turcicum, mappas numero 3, pallas numero 2, purificatorium unum, corporale unum, mantile unum, tintinnabulum unum, ampullas duas stanneas cum orbiculo stanneo, vexillum processionale unum, ex parte una repraesentans imaginem Sanctorum Omnium, ex altera vero effigiem sancti regis Stephani. Candelabra nigra numero 4, crucifixum unum. Habet etiam sacros liquores, sed in pixide domini parochi.

Proventus ecclesiae huius: terrarum arabilium habet iugera numero 5, a quodam Emerico Tornaj testamentaliter legatarum, unum apud Kerik haraszt, duo iugera in Erdőharaszt Dülő, item unum sub Tiloserdő, unum item in Tokajhatár Golya nevü telekben. Terras praedictas, si quis inseminare solet, ab uno quoque iugero frumenti cub. unum solvere debet ecclesiae. Item in pecunia apud parochianos ad interesse depositos habet taleros numero 40. A quibuslibet taleris annuatim solvunt ecclesiae talerum unum.

Domus parochialis est bene accomodata, habens duos hortos domui annexos et sepibus bene cinctos. Terrarum arabilium habet iugera numero 16, item unum exiguum pratum. Vineolam unam in Somlyo hegye, quam parochiani excolere tenentur.

Proventus domini parochi: singulis annis arant ei iugera numero 2 tribus vicibus, inseminant semine autumnali domini parochi, demetunt et invehunt. Pratumque illud praespecificatum falcant, foenumque exinde emergens comportant et invehunt parochiani. Praeterea quilibet coniugatorum aratra habentium solvit frumenti cub. medium, in pecunia den. 20, aratra vero non habentium frumenti quadrantem unum et den. 10. Viduae vero dant den. 5. Habet sedecimam, ex frumento. Item habet inquilinum unum, qui domino parcho solvit annuatim caponem unum et den. 50. A quolibet coniugato pecora habente pro foco currum unum lignorum.

Stola parochi: a baptismo panis 1, gallina 1, ab introductione den. 5, a copulatione den. 25, a comitiva funeris nihil, a concione funebrali den. 25, et a missa den. 25.

In pago hoc sunt sessiones numero 14. *Incolae* praeter unam advenam acatholicam, sunt omnes catholici.

Parochiam hanc administrat reverendus dominus Gregorius Fekete, annorum circiter 45, absolutus philosophus et tertii anni theologus, pazmanita, hungarus. Laudatur a suis, quod sit probae vitae et quod bene et sine ulla querela peragat omnia ecclesiastica.

Parochia haec hic et nunc *magistro* caret, habet tamen scholam pro magistro, quae nullas habet appertinentias. Solutio tamen eius est huiusmodi: a quolibet coniugato aratrum habente habet frumenti quadrantem unum et den. 5, aratrum vero non habente quadrantem medium et grossum medium, a pulsu tempore decimationis a quolibet coniugato unum et unum manipulum, a comitiva funeris, pulsu, et nocturno et diurno apud defunctum cantu den. 17. Item pro foco a toto pago lignorum currus duos.

Parochia haec habet *filiâles* pagos numero 4, nimirum *Közép Iszkáz, Alsó Iszkáz, Csősz* et *Kis Szőlős*.

ALSÓISZKÁZ.

Die eadem visitavi *ecclesiam* Alsó Iszkáziensem, in possessione generosi domini Stephani Martonfay, in comitatu Wesprimiensi, quae est sancto Nicolao episcopo et confessori dedicata, eiusque dedicatio celebratur in ipso festo titulari. Ecclesia haec est ex industria et sumptibus domini quondam Nicolai Horváth et incolarum huius loci in anno 1673 ex fundamento exaedificata, scandulis tecta, interne totaliter fornicata, habens altare fixum, repraesentans in medio effigiem ipsius sancti patroni. Habet turrim lapideam et in ea unam non magni ponderis pendentem campanam eamque nondum benedictam. Chorum habet ligneum, cathedram lapideam, coemeterium vero palis ligneis circumseptum.

Apparamenta et ornamenta ecclesiae sunt sequentia: habuit calicem unum argenteum inauratum cum patena argentea similiter inaurata, qui ante annos circiter 5 per pro tunc parochum huius loci Adamum Pongrácz nomine in pagum Igal, in dioecesi Wesprimiensi existentem, est translatus una cum portatile, quoniam deinde calix iste cum patena et portatili inde devenerit, Deus novit. Fors hac de re celsissimus princeps et dioecesanus eiusdem dioecesis requirendus esset. Hic et nunc ecclesia haec habet casulam unam ex rubro quinet(?) cum stola et manipulo atque cingulo uno. Albam unam cum humerali. superpellicium unum, strophiola serico acu picta numero 3, tunicas vero numero 3, purificatoria 2, corporale 1, missale 1, mappas numero 4, antependium rubri coloris ex materia aliqua crassa turcica numero 1, tintinabulum numero 1. Item unum frustum telae depictae pro ornamento cathedrae. Item cistam unam pro conservandis ornamentis et apparamentis altaris, candelabra lignea rubro colore depicta numero 4, duo vexilla proceSSIONalia, unum repraesentans imaginem ex parte una beatissimae Matris et altera sanctae Susannae virginis, alterum etiam repraesentans effigiem beatissimae Matris ex una, ex altera vero parte sancti Nicolai episcopi et confessoris. Habet praeterea ampullas numero 2 stanneas cum orbiculo stanneo.

Proventus nullos habet, praeterquam taleros numero 57 apud parochianos huius loci ad interesse depositos, solvuntque annuatim ecclesiae a quibuslibet 10 taleros unum talerum.

Solutio et stola domini parochi in pago filiali est per omnia, ut supra in Felső Iszkáz.

Animae in loco isto sunt omnes catholicae. *Domus* vero, quae hic inhabitantur, sunt numero 19.

KÖZÉPISZKÁZ

Eadem die veni in pagum Közép Iszkáziensem, in possessione praedicti domini Stephani Martonfay, in comitatu Wesprimiensi habitum, in qua nulla est *ecclesia* nullaque domus parochialis.

Solutio tamen et stola domini parochi per omnia ut supra in Felső Iszkáz, praeterquam quod non pro autumnali, sed pro vernali arent huiates et insemiment semine domini parochi iugera 2, demetant et invehunt.

Domus vero, quae hic inhabitantur, sunt numero 5. *Animae* omnes catholicae.

KISSZÖLLŐS.

Die eadem visitavi *ecclesiam* Kis Szőlősiensem, in possessione monialium Clarissarum Posoniensium, in comitatu Wesprimiensi existentem, sancto Martino episcopo et confessori sacram, scandulis tectam, interne totaliter fornicatam et per omnia bene accomodatam coemeteriumque

eius palis ligneis circumseptum. Ecclesia haec habet altare ex variis imaginibus constans, cathedram lapideam, chorum ligneum. turrim lapideam in eaque unam pendentem campanulam in honoremque sancti patroni ecclesiae eiusdem benedictam.

Proventus apparamentisque ecclesiae huius sunt sequentia: habet calicem unum cupreum inauratum cum patena argentea inaurata, corporalia numero 2, purificatorium unum, bursam unam, pallas numero 2, mantilia numero 7, mappas numero 3, velum sericeum rubri coloris numero 1, antipendium variis coloribus pictum numero 1, casulam unam sericeam auro serico varii coloris acu pictam cum stola, manipulo et cingulo, albam unam cum suo humerali, superpelliceum numero 1. Item unum magnum strophium turcicum serico acu pictum, aliaque minora serico acu picta numero 3. Item habet missale unum, crucifixum ligneum unum, candelabra numero 4 lignea. Item duo alia strophia communia pro asstergendis digitis sacerdotis tempore sacrificii missae. Item pelvim unam cupream pro aqua lustrali, ampullas numero 2 stanneas cum orbiculo stanneo, tintinnabulum unum. Portatile unum, vexillum processionale 1, ex una parte repraesentans imaginem beatissimae Matris, ex altera vero sancti Nicolai episcopi et confessoris. Item habet terrarum arabilium in Hosszu Völgy iugerum unum. Item pratum unum importans currus foeni numero 2.

Proventus ecclesia haec filialis nullos habet praeterquam ex diversis piis legatis florenos 30 prae manibus parochianorum existentes, super quos quotannis solvunt florenos 3.

Dedicatio autem huius ecclesiae filialis celebratur in ipso festo titulari.

Solutio et stola domini parochi per omnia ut supra in Felső Iszkáz, excepto hoc, quod praespecificatum ecclesiae pratum pro necessitate domini parochi defalcetur, comportetur et invehatur in parochiam domini parochi ab ipsis parochis huius loci.

Filialis hic pagus proprium suum intertenet *magistrum* nomine Joannem Toronyi catholicum. Quandoquidem hic schola nulla habeatur, neque domus parochialis, ideo praedictus magister in domo una deserta rusticana residet.

Solutio eiusdem est talis: a pulsu et precibus quotidianis ab unaquaque domo habet frumenti quadrantem unum et in pecunia den. 5. Item ex molendino ipsius pagi habet cub. 1 et medium. Item a toto pago currus lignorum pro foco numero 3. Item pro doctione puerorum ab unoquoque per annum florenum 1.

Domus in hac possessione, quae nunc inhabitantur, sunt numero 23, etquidem a meris catholicis.

KISCSÖSZ.

Die eadem visitavi *ecclesiam* Csősziensem, in possessione monialium Clarissarum Poseniensium, in comitatu Wesprimiensi existentem, quae honori Sanctorum Omnium est dedicata. Ecclesia haec est stramine tecta, interne per totum fornicata. Habet altare constans ex una imagine repraesentante depositionem Christi Domini de cruce. Cathedram habet lapideam, chorum ligneum, turrim lapideam in eaque unam pendentem campanulam. Coemeterium palis ligneis circumdatum. Dedicatioque eiusdem celebratur in ipso titulari festo.

Proventus et apparamenta eiusdem ut sequitur; habet calicem unum argenteum inauratum cum patena similiter argentea et inaurata, corporale numero 1, purificatoria 2, pallam 1, bursam 1, strophiola serico acu picta numero 2, et unum simplex. Item mappam 1, mantilia 2, casulam 1 ex materia albi coloris sericea, cum manipulo, stola et cingulo, albam 1 cum suo humerali, superpelliceum 1, missale 1, crucifixum 1, candelabra lignea 4, antependium varii coloris 1, ampullas stanneas 2 cum orbiculo stanneo, cistam 1 pro conservandis ecclesiae apparamentis. Terras arabiles nullas, pratumque habet nullum. In pecunia habet taleros 42, in interesse prae manibus parochianorum, dantque annuatim ecclesiae a singulis 10 taleris imperialem unum. Praeter haec omnia habet et vexillum unum processionale, ex una parte repraesentans effigiem sancti regis Ladislai confessoris, ex altera vero Sanctorum Omnium.

Hic parochialis domus nulla est, nec schola, nequae magister

Salutio tamen domini parochi et stola per omnia ut supra in Felső-Iszkáz

Hic *animae* omnes sunt catholicae.

TÜSKEVÁR.

Die 6. Junii appuli in oppidum Tüskevár, pertinens ad episcopatum Jaurinensem, in comitatu Wesprimiensi. *Templum* parochiale huius loci est ab antiquo desolatum, cuius solummodo parietes exstant. Terras prataque ecclesiae huius hic et nunc possident venerandi patres Paulini Papenses, cum ecclesia haec fuerit antiquitus in fundo eorum exaedificata, cuius tamen honori sanctorum sacra, ignoratur.

Ecclesia haec *apparamenta, proventus et clenodia*, ut referunt, ab antiquo nulla habuerit. Verum ipsi parochiani praeteritis hisce temporibus sumptibus propriis procurant sequentia: nimirum calicem

1 argenteum inauratum cum patena ibidem argentea et inaurata cum aliis ad sacrificium missae peragendum apparamentis necessariis. Quae omnia hic et nunc propter iniuriam temporum prae manibus in hoc loco non habentur, sed Sümegini servantur. Praeterea habent campanam unam non pridem emptam in loco quodam occulto repositam et nondum benedictam. Item habent vexilla numero 4, etiam Sümegini reposita. De reliquo nihil.

Domus parochialis est utcumque accomodata, in qua hic et nunc Joannes Babos licentiatus catholicus residet, in eaque sua munia peragere solet. Quae domus parochialis nullas habet terras arabiles praetaque ulla.

Solutio licentiati: communitas arat ei singulis annis iugera duo in territorio Kis Jenyöiensi ex terris spectantibus ad ecclesiam illius loci, inseminant semine autumnali ipsius licentiati, demetunt et invehunt. Simili modo unum iugerum pro vernali arant, demetunt et invehunt. Praeterea pratum illius praedictae desolatae ecclesiae in illo territorio Jenyöiensi existens defalcant, comportant et invehunt praefato licentiati parochiani. Item quilibet colonorum aratrum habentium solvit annuatim in frumento frumenti cub. medium, in pecunia vero den. 20, aratrum vero non habentium frumenti quadrantem unum et den. 25, et quilibet pecora habentium pro foco currum unum lignorum.

Stola licentiati: a baptismo panis 1 et gallina 1, ab introductione den. 5, a copulatione den. 25, a comitiva funeris nihil, a concione funerali den. 25.

Habet praeterea sedecimam tam ex vino, quam ex frumento. Hic nec magister, neque schola hic et nunc habetur.

Domus autem, quae hic et nunc in hoc oppido inhabitantur, sunt numero 18, et quidem a merissimis catholicis.

Parochia habet pagum *filialem* 1. eumque *Kis Jenyő* nomine, ad episcopatum Jauriensem pertinentem, inque comitatu Wesprimiensi existentem. Ecclesiae huius loci vetustissimae tantummodo rudera exstant, cuiusque sanctorum honori sit sacra, ignoratur. Coemeteriumque habet vetustissimum, apparamenta nulla, proventumque nullum, praeterquam terrarum arabilium iugera 8 in uno corpore et pratum unum exiguum.

Solutio licentiati et stola per omnia ut supra in oppido Tüskevár.

Domusque, quae inhabitantur, sunt numero 11. *Animae* vero huius loci sunt omnes catholicae.

SOMLÓSZÖLLŐS.

Die eadem visitavi *ecclesiam* Nagy Szőlősiensem, in possessione illustrissimi domini comitis Emerici Zichy, in comitatu Wesprimiensi existentem et in monticulo uno extra pagum habitam, honorique sancti Georgii martyris dedicatam. Cuius dedicatio in ipso festo titulari solebat a catholicis celebrari.

Ecclesia haec maiori iam ex parte in ruinam vergit. Sanctuarium tamen eius utcumque adhuc exstat sub fornice, habens fundamentum altaris lapideum, cathedram lapideam, chorum totaliter destructum, ipsum vero ecclesiae corpus tabulato caret. Turrim tamen habet lapideam in eaque unam pendentem campanulam, alteram vero similiter parvulam in medio pagi super trabes appositam. Coemeterium antiquitus muro cinctum, cuius nunc solummodo fundamentum exstat. Apparamenta hic et nunc nulla habet praeter unum poculum per modum alicuius calicis, cuius pars vero inferior est cuprea. Reliqua vero elenodia eius et apparamenta tempore disturbiorum sunt combusta. Ipsa vero ecclesia erat tegulis tecta, sed iam satis ruinosa.

Proventus nullos habet praeterquam terrarum arabilium iugera numero 6 in uno corpore Völgyföölöt. Item unum parvum foenile in fine praespecificatarum terrarum ecclesiae.

Domus parochialis alias est utcumque disposita, interea tamen nullas habet terras arabiles, nullaue prata. In hac domo parochiali residet Georgius Szabó praedicans lutheranus.

Solutio eiusdem est huiusmodi: cum domus haec parochialis nullas habeat terras neque foenilia, ideo praedicanti ex praedictis ecclesiae terris annis singulis arantur iugera tria, inseminantur semine praedicantis autumnali ac tandem fructus demetitur, invehitur. Similiter pratum ecclesiae praespecificatum falcatur foenumque exinde emergens comportatur et invehitur praedicanti ab ipsis parochianis. A singulis colonis aratrum habentibus datur frumenti cub. medius, aratrum vero non habentibus quadrans frumenti unus. In pecunia vero tota communitas in toto solvit florenos 7, den. 50. Item quilibet eorum pecora habentium pro foco currum unum lignorum. Habet praeterea sedecimam ex frumento. Item habet unam vineolam praefata domus parochialis in promontorio Somlyó, quam excolunt parochiani.

Stola: a baptismo panis 1, gallina 1, et quilibet patrinorum dat den. 1, ab introductione den. 5 et panis 1, a copulatione den. 25, a comitiva funeris den. 12, a concione funebrali den. 13.

Domus, quae inhabitantur, sunt numero 20, in iisque *animae* catholicae numero 5, reliquae acatholicae.

Parochia haec habet *filialem* pagum unum *Vecse* vocatum, qui a praedialistis inhabitatur, estque in comitatu Vecsejensi. Habet locus iste unam ecclesiolam in medio pagi stramine tectam, in cuius sancti honorem sit exstructa, sciri non potuit. Nihil penitus ecclesiola haec appertinentiarum habet. Coemeterium sine cinctura. Habet tamen penes ecclesiam unam campanulam in trabibus pendentem.

Solutio et stola praedican- tis per omnia ut supra in Nagy Szőlös, praeterquam quod nihil ei arent, neque falcent, cum filialis hic pagus nullam habeat domum parochialem, terras nullas, nullaque foenilia.

Domus autem, quae in hoc loco inhabitantur, sunt numero 9, et in iis *animae* catholicae numero 9, reliquae acatholicae.

DEVECSER.

Die eadem transivi in oppidum Devecser, pertinens ad dominium arcis Papensis, in comitatu Wesprimiensi existens. Hic nulla est *ecclesia* tam ex parte catholicorum, quam acatholicorum. Interea tamen exercitium catholicorum in certo quodam palatio arcis loci huius ex permissu et gratia domini terrestris solet peragi, cum a memoria hominum hic nulla exstiterit ecclesia. Quapropter hic elenodia apparamentaque nulla habentur. Interea tamen communitas procuravit duo vexilla processionalia, quae in arce servantur. Item strophiola turcica numero 4 et mappam unam.

Domus ipsa parochialis est satis bene accomodata, nullas tamen habens terras arabiles neque foenilia. Domum hanc parochianam inhabitat licentiatus catholicus Stephanus Horvát.

Solutio eiusdem ex parte catholicorum est subsequens: communitas catholica annuatim solvit illi in frumento cub. 12 et medium, in pecunia vero florenos 35. Quia domus haec parochialis nullas habet terras arabiles neque pratum, ideo provisor bonorum horum dominus Joannes Kun ex sua benevolentia curat ei per propria sua aratra arari iugera duo, unum pro autumnali, alterum vero pro vernali, et inseminari proprio semine licentiati, curatque demeti et invehiri. Praeterea solet illi dare unum frustum prati, pro cuius defalcatione ipsa communitas catholica praestare tenetur falcatores numero 10, foenumque inde emergens comportat et invehit praefato licentiato eadem communitas. Datque ei pro foco lignorum currus numero 12.

Stola eiusdem licentiati: a baptismo panis 1, gallina 1, vel pro his den. 25, ab introductione den. 4 et panis 1, pro copulatione den. 25, pro comitiva funeris den. 12, pro concione funebrali den. 25, a nocturno cantu apud defunctum den. 25, pro pulsu den. 25.

Domus, quae in hoc oppido tam ex parte catholicorum, quam acatholicorum inhabitantur, sunt numero 99. *Animae* vero catholicae in hoc oppido existentes sunt 128. Reliquae omnes evangelicae.

NB. In oppido hoc persona una sacerdotalis catholica posset utcumque subsistere, essetque necessaria, tum propter in ipso loco, quam in vicinitatibus animarum catholicarum existentiam.

Ex parte evangelicorum nulla habetur ecclesia a memoria hominum, sed in fundo communitalis exstructa est una aliqua accomodatio per modum rusticanae alicuius domus, in qua Stephanus Galambos, *praedicans lutheranus*, perficit sua exercitia, eamque inhabitat, nullas habens ad eam spectantes terras pratiumque ullum.

Solutio tamen eiusdem est talis: communitas evangelica procurat ei quotannis iugera numero 3, eaque arat tribus vicibus, insemnat semine autumnali ipsius praedicantis, postmodum demetit et invehit eadem communitas. Item habet frustum prati ex benevolentia suorum auditorum. Pro huius defalcatione praestant ei falcatores numero 10, foenumque exinde emergens comportat et invehit praedicta communitas. In frumento a sua communitate in toto cub. 20, in pecunia florenos 40, ligna pro foco ad sufficientiam.

Stola eiusdem: a baptisate panis 1, gallina 1 et a quolibet patrinorum den. 1, ab introductione den. 4 et panis 1, a copulatione den. 25, a concione funebri den. 25.

Praedicans hic habet suum *magistrum* in domo aliqua rusticana habitantem, eius solutio a communitate evangelica est subsequens: dant ipsi in toto in pecunia numero 10, in frumento cub. 8, pro comitiva funeris den. 12, ligna vero pro foco ad sufficientiam.

AJKA.

Die 7. Junii veni in pagum Ayka (!), in possessione quorundam diversorum nobilium, in comitatu Wesprimiensi existentem, visitavique *ecclesiam* eiusdem, quae cuius sanctorum honori sit sacra, sciri non potest. Estque tempore disturbiorum praeteritorum a tartaris exusta eiusque tantummodo parietes cum turri lapidea, sanctuario tamen fornicato et fundamento altaris, existant, sine ullo tecto. Coemeterium habet absque cinctura. Apparamenta et clenodia nulla habet, praeter campanam unam mediocrem a parochianis noviter emptam non benedictam, extraque coemeterium pendentem. Habet praeterea poculum unum stanneum, terrarumque arabillum iugera 8, praeterea nihil.

Domus parochialis est utcumque accomodata, quam inhabitat Michael Ziray magister lutheranus. Domus tamen haec parochialis nullas habet terras arabiles nec foenilia.

Solutio praedicti magistri est talis: ex praespecificatis ecclesiae terris quotannis arant ei iugera numero 4, inseminant semine magistri autumnali, deinde demetunt, invehunt parochiani. Quilibet coniugatorum solvit ei in frumento cub. medium, in pecunia vero den. 25, non coniugati et vidui dant den. 12, et quilibet pecora habentium pro foco unum currum lignorum.

Stola eiusdem: a comitiva funeris den. 12, a concione funebrali den. 13.

Domus autem, quae hoc in loco inhabitantur, sunt numero 23, in iisque *animae* catholicae numero 3, reliquae acatholicae.

MAGYARPOLÁNY.

Die eadem visitavi *ecclesiam* Polyániensem(!), in possessione patrum Cisterciensium, in comitatu Wesprimiensi, in medio pagi sumptibus parochianorum ante annos circa 41 exstructam, hic et nunc stramine tectam. Ecclesia haec cui sanctorum sit dedicata vel non dedicata, ignoratur. Quae nullum habet tabulatum, cathedram tamen habet lapideam, chorum ligneum. Coemeterium habet extra pagum, in quodam monticulo sine ulla cinctura. Item in medio pagi unam campanulam in trabibus pendentem. Item habet tapetem unum, de cetero nihil.

Domus parochialis est mediocriter accomodata, habens terrarum arabilium iugera duo, quarum unum est in Kender Telek, alterum vero in Felső Mezző, item pratum unum in Középső Mezző. Domum autem hanc inhabitat Georgius Nimety praedicans lutheranus.

Solutio eius: singulis annis arant ei iugerum unum, inseminant semine ipsius autumnali, demetunt et invehunt, pratumque praedictum falcant, comportant et invehunt parochiani. Item quilibet illorum aratrum habens in frumento solvit cub. medium, in pecunia den. 12, aratrum vero non habens frumenti quadrantem unum et den. 6, et quilibet unum currum lignorum.

Stola eiusdem: a baptisinate panis 1, gallina 1, ab introductione den. 5, a copulatione den. 35, a comitiva funeris den. 6, a concione funebrali den. 6.

Domus, quae inhabitantur, sunt numero 12, in iisque *animae* sunt omnes acatholicae.

NOSZLOP.

Eadem die visitavi *ecclesiam* Noszlopiensem, in possessione diversorum nobilium et in comitatu Wesprimiensi existentem. Cuius sanctorum honori sit sacra, ignoratur. Ecclesia tota ipsa est sub fornice, habetque cathedram lapideam, chorum ex lignis et asseribus constructum.

turrim lapideam et in ea pendentem unam campanulam non benedictam. Coemeterium palis ligneis circumseptum, ecclesiamque ipsam scandulis tectam.

Proventus nullos habet neque apparamenta et clenodia, praeter poculum unum stanneum et unum chojtar. Item terrarum arabilium iugera numero 4 in Pap föld Szőr.

Domus ipsa parochialis per se est utcumque accomodata, in qua residet Georgius Kiskomáromy praedicans. Domus tamen haec parochialis nullas habet terras, neque foenilia.

Solutio tamen praedicantis est ut sequitur: arant ei parochiani anno uno terrarum praedictarum ecclesiae iugera quatuor, pro altero vero anno ipsi procurant parochiani alia iugera 4, illaque arant, inseminant semine autumnali praedicantis, demetunt et invehunt. Unde et frustum prati ei procurare, defalcare, comportare et invehere tenentur. Item tota communitas huius pagi in frumento solvit ei in summa cub. 13, in pecunia vero florenos 7, praeterea quilibet ipsorum pecora iugalia habentium pro foco currum unum lignorum.

Stola: a baptisate panis 1, gallina 1, ab introductione den. 5 et panis 1. a copulatione den. 25, a comitiva funeris den. 12, a concione funebri den. 25.

Domus, quae hic inhabitantur, sunt numero 12. *Animae* catholicae numero 11, reliquae evangelicae.

KUP.

Die eadem visitavi *ecclesiam* Kuppensem, in possessione domini arcis Papensis, in comitatu Wesprimiensi habitam. Cuius sanctorum honori sit dedicata, rescire non potui. Ecclesia haec ab intrinseco nimium est ruinata, sub tecto miserrimo absque ullo tabulato. Habet tamen turrim lapideam, in eaque unam pendentem campanulam non benedictam. Item habet cathedram ligneam, coemeterium vero vix aliqua ex parte palis ligneis cinctum. Item habet mappam unam. Terrarum arabilium habet iugera numero 6 et pratum unum, de reliquo nihil.

Domus quidem parochialis est utcumque disposita, terras tamen arabiles nullas habet, pratumque nullum. Hanc autem domum parochialem inhabitat Stephanus Ráczkevy, praedicans calvinista.

Solutio eiusdem: ex praespecificatis ecclesiae terris arantur singulis annis praedicanti iugera tria, inseminanturque semine praedicantis autumnali, demetuntur et invehuntur. Pratumque praedictum ecclesiae falcatur, comportatur et invehitur a parochianis. Et quivis coniugatorum annuatim solvit in frumento cub. medium, in pecunia vero den. 25 et ligna pro foco ad sufficientiam.

Stola: a baptisinate panis 1 et gallina 1, ab introductione den. 5, a copulatione den. 25, a comitiva funeris den. 12, a concione funebrali den. 13.

Domus autem, quae in loco isto inhabitantur, sunt numero 20, in iisque *animae* catholicae sunt numero 4. Reliquae omnes acatholicae.

KÉTTORNYULAK.

Die 9. Junii veni in Kéttornyú Lak, in possessione quorundam nobilium Papensium, in comitatu Wesprimiensi existentem Cuius *ecclesia* a tempore disturbiorum existens ab inimicis incendio exusta, nunc noviter scandulis tegitur, quae habet turrim lapideam et in ea unam parvam non benedictam campanulam, coemeteriumque nullam habens cincturam. Appertinentias nullas, apparamentaque nulla habet. In cuiusque sancti honorem fuerit exstructa, a parochianis ignoratur. Domus ipsa parochialis est in commodo statu, nullas tamen habet terras arabiles, verum habet unum frustillum prati.

Solutio interea praedicantis huius loci Stephani Nimethy calvinistae est ut sequitur; quia praespecificata domus parochialis nullas habet terras arabiles, ideo parochiani domatim solent singulis annis praedicanti accomodare iugera duo, eaque ab iisdem arari, inseminari praedicantis semine autumnali, invehi, demetique. Item a quolibet domo solvunt frumenti cub. medium et in pecunia den. 20, inquilini vero solvunt den. 12, praeterea quivis eorum pecora habentium pro foco currum lignorum unum.

Stola eiusdem: a baptisinate den. 12, ab introductione den. 5, a copulatione den. 25, a comitiva funeris den. 12, a concione funebrali den. 13.

Domus, quae inhabitantur, sunt numero 16. Catholicus hic est unus, reliqui omnes acatholici.

Parochia haec habet unum *filialem* pagum, nomine *Daka*, in possessione dominae Botkaianae, in comitatuque Wesprimiensi existentem. Cuius ecclesia non pridem est a praefata domina terrestri restaurata scandulisque tecta. Quae turrim habet lapideam, coemeterium absque cinctura, campanulam in medio pagi in trabibus pendentem. Cui sanctorum sit sacra, ignoratur. Ecclesia haec nullas habet appertinentias proventusque nullos.

Domus in filiali hoc pago nulla existit parochialis. Solutio tamen praedicantis et stola ut supra in Kéttornyú Lak.

Domus vero, quae hic inhabitantur, sunt solummodo quinque, et quidem a meris acatholicis.

PÁPAKOVÁCSI.

Die eadem visitavi *ecclesiam* Kováchiensem, in possessione domini Adami Somodyi, in comitatu Wesprimiensi existentem. Ecclesia haec a tempore disturbiorum manet totaliter desolata, solique parietes et turricula eius lapidea exstant. Cui sanctorum sacra, ignoratur. Coemeterium absque ulla habetur cinctura. Habet tamen campanulam unam extra coemeterium in trabibus pendentem. Nullas terras, nullumque pratum, proventusque nullos habet. Apparamenta vero, quae habuerat, tempore disturbiorum sunt perdita.

Domus parochialis utcumque est accomodata, habens terrarum arabilium iugera numero 6, pratum vero nullum habet. Parochiam hanc administrat Petrus Aristay paedicans calvinista.

Solutio eius: annis singulis arantur ei a parochianis iugera numero 3. Inseminantur semine praedicantis autumnali, demetuntur et invehuntur. Item cum pratum nullum habeat, idcirco ipsi parochiani aliunde ei singulis annis procurant currus foeni numero 3. Praeterea a quolibet coniugato in frumento habet cub. medium, in pecunia vero den. 25, ab inquilino autem frumenti quadrantem unam, item in pecunia den. 12, a quolibet autem pecora habente unum currum lignorum.

Stola: a baptisinate panem 1, gallinam 1, vel pro his den. 12, ab introductione nihil, a copulatione den. 25, a comitiva funeris den. 12, a concione funebri den. 13.

Domus autem, quae inhabitantur, sunt numero 15, in quibus omnes acatholici praeter unicum catholicum.

Parochia haec habet *filialem* pagum unum nomine *Noráp*.

NÓRÁP.

Die eadem visitavi *ecclesiam* Norápiensem, ad dominum Michaellem Kreznavitz pertinentem, inque comitatu Wesprimiensi existentem. Cui sanctorum fuerit ecclesia haec dedicata, sciri non potest. Quae sanctuarium habet sub fornice, in eoque fundamentum altaris lapideum, cathedram lapideam, chorum totaliter destructum, turrim lapideam et in ea unam pendentem campanulam non benedictam, tectum lacerum. Item capellam unam ei annexam eamque et ipsum corpus templi sine ullo tabulato. Habet praeterea coemeterium antiquitus quidem muro cinctum, cuius tamen modo ipsum tantum fundamentum exstat.

Ecclesia haec terras arabiles nullas, pratum nullum, proventus nullos, apparamentaque nulla dicitur habere.

Domus parochialis hic nulla est. *Solutio* tamen et *stola* praedicantis per omnia ut supra in Kováchy.

Domus autem, quae hic inhabitantur, sunt numero 7, in iisque *animae* omnes acatholicae.

NAGYTEVEL.

Die 10. Junii visitavi *ecclesiam* Teveliensem, in possessione quorundam praedialistarum, in comitatu Vecse habitam. Ecclesia haec cui sanctorum sit sacra, rescire non potui. Interea tamen est scandulis tecta, sanctuarium habens sub fornice, reliquum vero corpus caret tabulato et choro. Cathedram habet lapideam, coemeterium absque cinctura. Praeterea habet campanulam unam extra coemeterium super trabes appositam, non benedictam. Ceterum terrarum arabilium, foeniliarum, apparatusque proventuumque nihil habet.

Domus parochialis est quidem in comoda dispositione, interea tamen nullas habet terras arabiles nullumque pratum. Parochiam autem hanc administrat Gregorius Rajkovics praedicans.

Solutio eiusdem est huiusmodi: cum nullas habet terras proprias ad parochiam pertinentes neque pratum vilum, ideo ipsa *communitas* procurat ei quotannis iugera duo, arat, insemnat semine praedicantis, demetit et invehit. Praeterea dat ei eadem *communitas* foeni currus numero 3. Item in frumento solvit in summa cub. 15, in pecunia vero florenos 10, ligna autem pro foco ad sufficientiam.

Stola eiusdem: a baptisate panis 1, gallina 1, ab introductione den. 25, a comitiva funeris den. 12, a concione funebri den. 13.

Domus autem, quae hic inhabitantur, sunt numero 20. *Animae* catholicae numero 6 circiter. Reliquae omnes acatholicae.

Parochia haec habet *filialem* unum *Tapolcafő* nomine.

TAPOLCAFŐ.

Die eadem veni in pagum *Tapolczafő*, in possessione certorum praedialistarum, in comitatu Vecse existentem. *Ecclesia* eius est totaliter ab antiquo desolata, cuiusque tantummodo ipsa rudera exstant. Cuique sanctorum fuerit dedicata, rescire non potui. Coemeteriumque eius nullam habet cincturam. Extra coemeterium tamen unam habet campanulam non benedictam in trabibus pendentem. Nullas habet terras, nulla prata, proventusque nullos, apparatusque nulla dicitur habere. Praeterea nulla hic a memoria hominum exstitit domus parochialis.

Solutio tamen praedicantis est talis: in frumento solvunt illi in toto cub. numero 2, in pecunia florenos 2. Et quia praedicans hic nullas habet terras arabiles, pratumque nullum, ideo *communitas* solet ei quotannis procurare iugerum unum, illudque arare, insemnare semine praedicantis, demetere et invehere. Eodem modo ex propriis dare frustillum prati, falcare, comportare et invehere solet.

Stola eiusdem: a baptismo den. 12, ab introductione nihil, a copulatione den. 25, a comitiva funeris den. 12, a concione funebrali den. 13.

Domus, quae hic inhabitantur, sunt numero 6. *Animae* catholicae numero 3, reliquae acatholicae.

GYIMÓT.

Die eadem visitavi ecclesiam Gyimotiensem in possessione domini arcis Papensis, in comitatuque Wesprimiensi existentem, et quidem honori sancti Andreae apostoli sacram. Ecclesia haec ab antiquo desolata manet, cuius tantummodo parietes et turris aliqua lapidea exstant, habens unam campanulam in ea pendentem et coemeterium non cinctum. Quae ecclesia praeter duas mappas absolute nihil habet. Dedicatio tamen eius in ipso festo titulari solebat celebrari.

Domus eius parochialis est utcumque accomodata, habens terrarum arabilium iugera 6, unum in Zide Dülöben, alterum in Hosszu Dülő, tertium in Szavora Dülöben. Item duo in Magas hegyen, sextum vero in Kert alatt. Item habet pratum unum in Füzes. Hic residet Michael Pogardy praedicans.

Solutio eius: singulis annis arat ei communitas iugera numero 3, insemnat semine praedicantis autumnali, demetit et invehit. Pratumque praedictum falcet, comportat, invehitque. Praeterea in frumento solvit in toto cub. numero 15, in pecunia vero den. 15, ligna autem pro foco sufficientia.

Stola eius ut sequitur: a baptismo panis 1, gallina 1, vel vero pro his den. 12, ab introductione den. 4, a copulatione den. 25, a comitiva funeris den. 12, a concione funebrali den. 13.

Domus, quae hic inhabitantur, sunt numero 20. *Animae* autem catholicae sunt numero 10, reliquae vero omnes acatholicae.

Parochia haec habet unum pagum *filialem* nomine Bödöge.

BÖDÖGE.

Die eadem veni in pagum Bödöge, in possessione diversorum dominorum nobilium Papensium, in comitatu Wesprimiensi existentem. Hic nulla est *ecclesia*, nec unquam fuit et sic neque domus parochialis ulla. Et ideo in domo quadam rusticana peragi solent ipsorum exercitia.

Quia vero pagus hic constat media ex parte ex calvinistis, media vero ex parte meris lutheranis, ideo lutherani habent suum magistrum lutheranum, calvinistae vero suum praedicantem Gyimotiensem.

Ideoque *solutio praedicantis* ex parte calvinistarum est, ut sequitur: nihil ei arant, neque falcant, sed in toto solvunt ei in frumento cub. 6, in pecunia vero florenos 6.

Stola eiusdem per omnia ut supra in Gyimót.

Solutio autem magistri ex parte lutheranorum est talis: in frumento solvunt ei in toto cub. 5, in pecunia vero florenos 5. Item arant ei iugerum unum, inseminant semine ipsius magistri autumnali, demetunt et invehunt. Item tota lutherana communitas dat currum unum foeni.

Stola eiusdem: a comitiva funeris den. 12, a concione funebrali den. 13.

Baptismum vero et copulationem administrat praedictus praedicans.

Domus autem, quae hic inhabitantur, sunt numero 10. *Anima* catholica una, reliquae omnes acatholicae.

CSÓT.

Die 11. Junii veni in pagum Csott(!), in possessione domini arcis Papensis, in comitatu Wesprimiensi existentem, cuius *ecclesia* tempore disturbiorum est totaliter a tartaris incendio exusta, eiusque solummodo parietes exstant. Ad cuius sancti honorem fuerit aliquando exstructa, ignoratur. Coemeterium eius nullam habet cincturam. *Ecclesia* praedicta habet tapetem antiquum unum.

Item habet terrarum arabilium iugera numero 2, et unum frustillum prati, praetereaque nihil. Praeterea campanulam unam in trabibus pendentem.

Domus parochialis est quidem per se commoda, nullas tamen habens terras arabiles pratumque nullum.

Parochiam hanc *administrat* Gregorius Gónder magister lutheranus.

Solutio eiusdem: ex praedictis ecclesiae terris aratur ei singulis annis iugerum unum, insemnaturque semine magistri, demetitur et invehitur. Similiter pratum praedictum ecclesiae falcatur, comportatur et invehitur ab ipsis parochianis. Praeterea quilibet coniugatorum solvit frumenti cub. medium. in pecunia vero den. 25, inquilinorum autem den. 12, pro foco quilibet illorum pecora iugalia habentium currum unum lignorum.

Stola eius: a comitiva funeris den. 12, a concione vero funebrali den. 13.

Domus autem, quae hic inhabitantur, sunt numero 16. *Animae* catholicae numero 12, reliquae vero omnes acatholicae.

PAPATESZÉR.

Die eadem transivi in pagum Teszér, ad dominium arcis Papensis pertinentem, in comitatuque Wesprimiensi existentem, ubi *ecclesiae* ab antiquo desolatae tantummodo parietes eius exstant, coemeteriumque eius nullam habens cincturam. Quae ecclesia nihil absolute dicitur habere praeter unicam campanulam extra coemeterium super trabes appositam eamque non benedictam.

Domus parochialis consistit ex una misera gazula, quam inhabitat magister quidam lutheranus. Domuncula autem haec nullas habet appertinentias.

Solutio tamen eiusdem est ut sequitur: cum nullas habet terras arabiles, neque foenilia, idcirco ipsi parochiani ex suis propriis terris arant ei singulis annis iugerum unum, inseminant semine magistri, demetunt et invehunt, dantque illi duos currus foeni. Praeterea quilibet colonorum frumenti cub. medium, in pecunia den. 15, inquilinorum vero frumenti quadrantem unum et den. 12, item quilibet pecora habentium pro foco unum currum lignorum.

Stola eius: a comitiva funeris den. 12, a concione vero funebrali den. 13.

Domus autem, quae hic inhabitantur, sunt numero 10. *Animae* catholicae numero 3, reliquae evangelicae.

VANYOLA.

Die eadem veni in pagum Vanyola, ad episcopatum Wesprimiensem pertinentem, in eodemque comitatu Wesprimiensi existentem. In cuius sancti honorem fuerit olim exstructa, non scitur. Ipsum etiam coemeterium est totaliter desolatum. Praeter unicam campanulam extra coemeterium pendentem nihil absolute dicitur habere.

Domus parochialis hic nulla est, quapropter praedicans ipsorum lutheranus Georgius Nagyföldimesi nomine in domo quadam rusticana residet in eaque sua perficit exercitia.

Solutio praedicantis: cum praedictus praedicans nullas habet terras nullumque foenile, ideo ab ipsis parochianis procurantur ei alternis annis iugera duo eaque arantur, inseminantur semine praedicantis, demetuntur et invehuntur. Praeterea etiam procuratur iugerum unum pro vernali idque demetitur et invehitur. Item duos currus foeni eidem praestare tenentur. Insuper ab unaquaque domo datur frumenti cub. medius, in pecunia vero den. 12. Inquilini autem solvunt quadrantem unum vel eius loco den. 12. Ligna pro foco dant sufficientia.

Stola praedican-^{ti}s: a baptis-^{mate} panis 1, gallina 1, vel vero loco gallinae den., 5, ab introductione den. 4, a copulatione den. 25, a comitiva funeris den. 12, a concione funebrali den. 13.

Domus autem, quae in pago hoc inhabitantur, sunt numero 16. *Animae* catholicae numero 21, reliquae vero omnes evangelicae.

TAKACSI.

Die 12. Junii visitavi *ecclesiam* Takácsiensem, in possessione quorundam praedialistarum, in comitatu Wesprimiensi habitam. Ecclesia haec cui sanctorum sit sacrata, rescire non potui. Ipsa autem ecclesia est stramine tecta sanctuarium habens sub fornice, corpus vero ipsius carens tabulato. Chorum habet semidirutum, turrim lapideam in eaque unam pendentem campanulam, eamque non benedictam.

Ecclesia haec apparamenta clenodiaque nulla habet, praeter poculum unum cupreum mappamque unam. Proventus quoque nullos habet appertinentiasque nullas praeter unum frustillum prati. Domus parochialis esset quidem commoda, sed terras nullas nullumque habet pratum. Hanc parochiam administrat Daniel Ujváry praedicans calvinista.

Solutio eiusdem: cum nullas habeat terras arabiles, neque foenile domus eius parochialis, ideo parochiani ex suis propriis arant ei iugera duo, inseminant semine praedican-^{ti}s autumnali, demetunt et invehunt, praespecificatumque pratum ecclesiae falcant, comportant et invehunt praedican-^{ti}s. Praeterea solvunt ei annuatim in toto frumenti cub. 10, item in pecunia florenos 10. Ligna vero pro foco advehunt sufficientia.

Stola praedican-^{ti}s: a baptis-^{mate} panem 1, gallinam 1, ab introductione den. 5, vel vero panem 1, a copulatione den. 25, a comitiva funeris den. 12, a concione funebrali den. 13.

Domus autem, quae hic inhabitantur, sunt numero 9. *Animae* catholicae sunt numero 10, reliquae omnes acatholicae.

Et hic finem sortita est visitatio praesens. Quae cedat ad maiorem DEI gloriam, beatissimae VIRGINIS MARIAE et SANCTORUM OMNIUM honorem totiusque ecclesiae militantis emolumentum.

NB. Advertendum est, quod ex praerecensitis ecclesiis et parochiis in locis haereticis existentibus, nulla sit ipsis praenominatis praedican-^{ti}b^{us} et magistris acatholicis articulariter in diaeta Soproniensi assignata, sed sponte sua ingressi et auctoritate ipsorum parochianorum acatholicorum sint introducti.

A kiváltságos plébániák

Visitatio exemptae parochiae loci Fölső-Iszkáz et filialium Alsó-Iszkáz, Közép-Iszkáz, Csősz, Kiss-Szőlős, itidem exemptarum per illustrissimum et reverendissimum dominum comitem Sigismundum Berényi de Karancs-Berény perpetuum in Bodok, episcopum Mallensem, celsissimi ac reverendissimi domini domini Emerici e comitibus Esterházy de Galántha, sacri romani imperii principis, archiepiscopi Strigoniensis etc, in pontificalibus suffraganeum, ab eadem celsitudine sua reverendissima specialiter delegatum, die 17. Septembris anno 1732 peracta.

FELSŐISZKÁZ.

(Eredeti jkv. a felsőiszkázi plébánia irattárában.

másolata az esztergomi érseki levéltárban Visitationes, fasc. V. lib. 27 alatt.)

Ecclesia dicata honori Omnium Sanctorum habet corpus sub tabulato, aliqua parte ruinatum, sacristiam sub fornice, ex una parte sibi coniunctum sacellum, in quo sepulchrum Domini erigi in magna hebdomada consuevit. Hanc consecratam esse, non constat. Altaria habet 2, in quorum maiori, 3 mappis decenter contecto, super portatili, ordinarie celebratur, in altero non tam saepe, quae pariter consecrata esse nesciuntur.

Sacra supellex: habet ostensorium argenteum, calicem unum cum patena in sola cuppa argenteum, pyxidem pro Eucharistia ad infirmos deferenda, pariter argenteam, casulas cum stolis et manipulis varii coloris 6, albas 3 cum totidem humeralibus et cingulis, bursas diversi coloris 4, corporalia totidem, purificatoria 7, vela varii coloris totidem, portatile unum, umbellam ex tela unam, missale unum, rituale unum, librum evangeliorum unum, superpelliceum unum, quadratum unum, vexilla 3, campanam in turri unam, occasione ipsius modernae visitationis consecratam. Habet praeterea ecclesia haec sacra Biblia hungarica et unum concionatorem, Panopliam inscriptum.

Filiales ecclesiae ad matrem hanc spectantes sunt 3: *Csősiensis*, tota sub fornice in honorem sancti Emerici dedicata, cum turricula murata, habet altare unicum, una alterave imagine instructum, in quo super portatile celebratur, calicem cum patena argenteum, casulam unam

cum requisitis, uti alba, humerali, cingulo, bursa, corporali, velo et duobus purificatoriis. Superpelliceum unum, vexillum, strophiola sericea 2, ex gossipio 3, mappas lineas 3, mantilia totidem, antipendium unum et campanam unam modo pariter benedictam, altera sumptibus ecclesiae fusa Neostadio mox afferenda est.

Filialis altera *Kiss-Szölősiensis*, honori sancti Martini dedicata, tota sub fornice cum turricula murata, habet altare unum, portatile unum, modo denuo propter exsecrationem consecratum et sacris reliquiis instructum, calicem cum patena argenteum, casulas cum requisitis 2, albam 1 cum humerali et cingulo, velum 1, superpellicea 2, purificatorium 1, corporale 1, antipendium unum, mappas lineas 2, strophiola 2, rituale 1, missale, campanas 2 consecratas, vexilla 2.

Tertia filialis ecclesia *Alsó-Iszkáziensis*, honori sancti Nicolai dicata, tota sub fornice cum turriculo pariter murata, habet altare unum cum portatili integro et illaeso, calicem cum patena argenteum, casulas 2, quarum una nova, altera attrita, cum requisitis aliis, albas 2 cum totidem humeralibus et uno cingulo, velum 1, corporale 1, purificatorium 1, missale, rituale superpellicea 2, antipendium 1, mappam unam, sirophium 1, bursam 1, campanas item duas benedictas.

Sanctissima Eucharistia et sacri liquores in ecclesia matrice asservantur, cum qua filiales matriculam communem habent. In hac nomina baptisatorum ab anno 1720, copulatorum ab anno 1721 descripta sunt, imposterum etiam defunctorum adnotabuntur. Fons in matrice est lapideus, aliqua parte fractus, ad quem dominus parochus curabit vas cupreum, in quo aqua baptismalis mundius conservari possit. Pari de causa etiam pro sacris liquoribus quamprimum pyxis alia argentea vel stannea procuranda erit. Sacramenta autem populus ecclesiarum filialium in matre ecclesia recipit.

Proventus ecclesiarum: Fölső-Iszkáz, mater ecclesia, habet certas terras arabiles: terram Galla dictam, metretarum duarum capaces; aliam Kerék haraszt metretae unius et mediae; tertiam Erdő közbe metretarum 2; quartam Szent Kutnál $\frac{1}{2}$ metretae; quintam Tilos erdő mellett metretarum 2, omnes a quodam certo Emerico Tornaj in fl. 15 legatas. Kiss-Szölősiensis ecclesia habet 2 iugera legata, unum in fl. 5, alterum in 6, quae futuro anno pro ecclesia insemnabuntur. Reliquae ecclesiae proventum habent nullum.

Debitis passivis nullis gravatae sunt, activa autem habet Fölső-Iszkáziensis apud communitatem fl. 40, ex legato viduae quondam domini Nicolai Horváth, cum interesse 3 annorum restante. Alsó-Iszkáziensis autem habet apud Andream Szabó quondam eius ecclesiae

aeditum in debito fl. 15, propter certum frumentum eius negligentia perditum, quod tanti ab incolis fuit aestimatum, in paratis autem habet fl. 7. Csősziensis habet in paratis fl. 197, Kiss Szőlősiensis fl. 70.

Amodo imposterum ecclesia quaelibet suam habebit cistam cum 2 diversis clavibus, quorum una apud parochum loci. altera apud aeditum vel inspectorem ecclesiae, si adsit, maneat, et cum scitu utriusque erogatio et perceptio fiat, superindeque quolibet anno in praesentia admodum reverendi domini parochi Papensis, domini parochi loci. officialis dominii, iudicis item et 2 iuratorum loci rationes exacte reddantur.

Divina pro communitate animarum iam citius. iam tardius inchoantur etquidem exceptis maioribus festivitatibus et diebus dominicis novilunaribus per vices in filialibus, ordinarie durent horis duabus. Conciones habentur morales et imposterum cum catecheticis alternantur.

Parochus loci: Stephanus Zibák, absolutus secundi anni theologus. pazmanita, gnarus linguarum hungaricae et slavonicae, ante mensem in parochia installatus. Est libris necessariis sufficienter provisos, in iisque, quae necessaria sunt, instructus, singulis diebus dominicis pro ovibus curae suae spirituali commissis sacrificat, in cura animarum nullus adhuc defectus ab animabus est observatus, mores eiusdem probati, defert tonsuram et habitum statui suo competentem.

Proventus eius fixus: in territorio Fölső-Iszkáziensi habet terras arabiles 16 libro parochiali inscriptas et specificè connotatas, capacitatis universim metretarum 30. Prata 4 in eodem libro pariter specificata, quorum foenum in uno curru advehitur. In territorio Csősz iugera 4 in uno contiguo, pratum unum in Teke domb. Papréte dictum. In Kiss Szőlősiensi territorio in uno contiguo iugera tria et pratum unum vulgo Kép előtt való rét. Circa haec, quaelibet communitas in suo territorio duo iugera arat, praeter Közép-Iszkázienses, qui tantum unum iugerum arant, reliquas autem labores compossessores omnes perficiunt. fruges comportant, prata falcant, foenum devehunt, sedecimam frumenti dant, excepto Közép Iszkáz loco curiali, quae sedecima tempore optime procreationis infert cruces 50. Praeterea a quolibet hospite habente aratrum praestatur medius cubulus frumenti maioris mensurae, et in Fölső-Iszkáz quidem ac Közép-Iszkáz den. 40, a non habentibus aratrum cubuli quadrans, den. 26 in eisdem duobus locis, in reliquis autem filialibus propter cessantia prandia den. 50 a habentibus aratrum, a non habentibus den. 25. Proventus frumenti ascendit hic. et nunc ad metretas circiter 50, proventus autem pecuniarius ad fl. circa 50. Quilibet habens pecora iugalia advehit plastrum lignorum unum. Offertoria fiunt per annum 4, in festo Nativitatis, Circumcisionis

Paschatis et Pentecostes, quibus etiam diebus praestant unam mensuram vini. His accedit benedictio domorum in festo Epiphaniae. Domum denique parochialem aedificant et reparant ipsi parochiani.

Proventus stolaris: a baptismo et introductione puerperae 2 panes, totidem gallinae, vel den. 30, a 3 denuntiationibus et assistentia in matrimonio den. 60, ab introductione neonuptae, si parochiana sit, den. 25, strophium haustus vini et assaturae, ab extraneorum copulatione, considerato nubentium statu, stola moderate libera. A funere quorumlibet cuiuscunque aetatis den. 40, a funebri concione fl. 1, a sacro cantato fl. 1, a sacro lecto den. 30.

Dominus parochus, si a parochia absit, substituit patrem Franciscanum ex oppido Pápa.

Rector scholae Iszkáziensis Joannes Vég, Csőszziensis Stephanus Mód, Kiss-Szölősiensis Franciscus Basgai. Praemiserunt omnes tres professionem fidei, antequam ad doctionem admitterentur. Sunt probis moribus et tam dominus parochus, quam parochiani ipsorum servitio contentantur.

Proventus illorum fixus. Felső-Iszkáziensis habet unum iugerum, quod ipsi incolae arant, metunt, colligunt et devehunt illius procreationem. Aliud iugerum in Közép-Iszkáz, itemque duo iugera in Alsó-Iszkáz, quae ipse scholae rector procurat, pariter eorundem locorum incolae colunt, et unum quidem illorum sub autumnalem seminaturam, alterum sub vernalem procreationem demetunt, colligunt et convehunt.

Csőszziensis rector habet unum iugerum, Kiss-Szölősiensis autem 2 iugera, quorum omnem laborem ipsi incolae praestant. Lignorum plaustra Felső-Iszkáziensis ex Felső Iszkáz accipit 4, ex Közép-Iszkáz 2. In Alsó-Iszkáz singuli bini hospites iugalia pecora habentes plaustrum unum praestant. Csőszziensis rector habet plaustra 6, Kiss-Szölősiensis totidem. Proventus frumenti omnium est aequalis nempe ab omnibus hospitibus aequaliter per quadrantem unum, pecuniarius autem per den. 10. Qua campanatoribus praeterea a singulis et omnibus hospitibus tam ex vernali, quam autumnali praestatur manipulus unus. Si octo discipulos habeant, ab his accipient angariatim per den. 25, quos dein diligenter instruere tenebuntur.

Proventus eorundem accidentalis. A scriptione schedarum promulgationalium capient den. 5, a pulsu pro sepulturis den. totidem, pro comitiva funeris den. 12, a Requiem cantato den. 25, a vigiliis sive diurnis, sive nocturnis den. 20.

Domini terrestres: in Fölső-Iszkáz, Kiss-Szölös conventus monialium Posoniensis sanctae Clarae, in Alsó-Iszkáz varii nobiles, in Közép-Iszkáz pariter meri nobiles.

Numerus animarum 800, omnes romano-catholici, in ecclesia frequentes et devoti, nulli publici peccatores, prater blasphemos, qui tamen pro demerito puniuntur.

Praecepto confessionis paschalis satisfaciunt, festa decretalia observant.

Conversi sunt sub priori parochia, Ladislao Aranyosi, nunc parochia Vásárhelyensi, Anna Takács, Anna Csik, Anna Mód, Elisabetha Takács, Helena Farkas et Franciscus Mészáros.

Congregationes sunt is hoc loco duae: una sacratissimi Rosarii, altera sancti Francisci Seraphici, quae ambae auctoritate legitima erectae reguntur a domino parochia loci secundum earum statuta et regulas.

Obstetrix Elisabetha Matis adiurata et ad baptisandum in casu necessitatis sufficienter instructa.

Commissa.

In privatis domibus etiam parochiae, extra casum necessitatis baptismus non administretur.

Rudiores sponsus et sponsa non copulentur, nisi ea sciverint, quae sciri debent necessitate medii et praecepti.

Matrimonia catholicorum cum acatholicis, quantum fieri potest, suavi modalitate impediuntur, si vero taliter impediri nequeant, servetur novissimum suae sacratissimae maiestatis mandatum, ut videlicet masculi in fide patris, et femelae in fide matris educantur.

Funera catholicorum quantumvis pauperum, non per ludimagistrum, verum per parochum ipsum aut capellanum deducantur.

Si quidem certus unius mediae sessionis fundus cum area parochiali imediate contiguus, vi etiam iuratorum ipsorum incolarum factionum, ac ex peracta super eo authentica inquisitione, a quo ab antiquo tempore domino parochia in recognitionem annuatim unus cappo et den. 50 dari consueverunt, certo ad parochiam spectare constaret, in commissione relinquatur domino moderno parochia, ut eundem fundum manucapiat, et usui suo, quomodo utilius putaverit, applicet. Item, quia in promontorio Somló Vásárhelyensi ecclesiae donata una certa vineola, illicite et contra ius ecclesiasticum ab ecclesia Fölső-Iszkáziensi abalienata esset, primum quidem certo uni Georgio Boros, oppidaneco Vásárhelyensi fl. 10 vendita, deinde vero ab illo ad domini Jacobi Torkos manus eodem modo titulo venditionis deducta, in commissis pariter habebit idem modernus parochus, ut depositis ex ecclesiae pe-

cunia eisdem fl. 10, et aestimata melioratione ab eo tempore secuta eaque persoluta, sua via et modo absolute rehebeat et recuperet, recuperatam impensis ipsius ecclesiae industriose coli faciat et procreationem secundum mentem collatorum, usui ecclesiae pro sacrificiis, sicut est in perpetuum data, et donata, sic quoque perpetuo iure servet salvo tamen, si quoad eatenus esset, iure dominii terrestris, in cuius promontorio est. Quod porro ad eius meliorationis vineae persolutionem spectat, si quidem vinum ex ea ad usum totius parochiae serviet, ideo ad totam quoque parochiam persolvere spectabit.

Postquam totius parochiae huius exemptae Fölső-Iszkáziensis, adeoque etiam ipsarum filialium, utpote Csőszziensis, Kiss-Szőlősiensis, Alsó-Iszkáziensis et Közép-Iszkáziensis canonice instituta visitatio, pacifice et nemine contradicente, rite peracta fuisset, demum adveniens dominus parochus Nagy-Szőlősiensis, Adamus Belkovics, dioecesis Jauriensis, praetextu facto, quasi praememoratae filiales, ut videlicet Csőszziensis, Kiss-Szőlősiensis et Alsó-Iszkáziensis ad iurisdictionem spiritualem ordinarii Jauriensis spectarent, contra visitationem nomine eminentissimi ac reverendissimi domini cardinalis episcopi Jauriensis, et reverendissimi domini eiusdem vicarii contradixit. Verum, quia parochus exemptae huius ecclesiae Fölső-Iszkáziensis a memoria hominum in earum pacifica possessione, spiritualis illarum administrationis usu continuo fuisset, prouti etiam de praesenti esset, ex usu ante pacifico nemo, nisi via iuris eiici valeret, et quia simul ipsa etiam haec dicti domini parochi contradictio sero, post peractam iam nimirum visitationem, intervenisset, ideo tam dominus modernus parochus Fölső-Iszkáziensis, quam imposterum futuri eiusdem successores easdem dictas filiales quoad omnia manutenebunt, nec abstrahi ullam earum, quoquo modo pertinentium, cum specialiter etiam ad manutenda iura archiepiscopalia sint obligati. Comes Sigismundus Berényi m. pr. episcopus Mallensis, visitator.

PÁPA.

Visitatio exemptae ecclesiae et parochiae oppidi Pápae per illustrissimum et reverendissimum dominum comitem Sigismundum Berényi perpetuum in Bodok, episcopum Mallensem, celsissimi ac reverendissimi domini domini Emerici e comitibus Esterházy de Galántha, sacri romani imperii principis, archiepiscopi Strigoniensis, in pontificalibus suffraganeum, ab eadem celsitudine sua reverendissima specialiter delegatum, die 19 Septembris anno Domini 1732 peracta.

(Eredeti jkv. a pápai plébánia irattárában,
másolata az esztergomi érseki levéltárban Visitaciones, fasc. V. lib. 27. alatt.)

Ecclesia, honori sancti Stephani protomartyris dedicata, habet sanctuarium cum sacristia sub fornice, corpus sub tabulato, aras tres, in quarum singulis, occasione ista una cum ecclesia consecratis et 3 mappis mundis decenter coniectis, celebratur.

Sacra supellex: ostensorium argenteum, calices argentei cum patenis 5, ciborium cupreum bene inauratum, calices pro communicantibus 2, pyxis argentea, in qua Viaticum pro infirmis et oleum defertur, crux argentea, pluviale, casulae diversi coloris 9, pallae 13, corporalia 8, purificatoria 13, vela pro calice 24, vela alia pro tegendo ostensorio 3, unum horum cum fimbriis aureis novum. antipendia 6, tapetes 2, pulvilli pro altari 6, mappae pro tegendis altaribus 10, minores pro iisdem tegendis 18, mantilia 6, missalia maiora 3, pro missis defunctorum totidem, lavaerum stanneum, thuribula 2, capsula viridis nova pro deferendis ad infirmos pro extrema unctione necessariis, vesticulae cum suis albis pro ministris binae, rubrae et nigrae recens procuratae, vexilla ecclesiae 5, coetuum 11, campanae 4 occasione ista benedictae, haec omnia munde asservantur, nec quidquam lacerum aut confractum.

Sanctissimum Eucharistiae sacramentum cum lumine perpetuo, sacri liquores in pyxide argentea, fons baptismalis decenter et clausa asservantur, ac statis temporibus renovantur.

Habentur *libri* duo, in quorum uno ab anno 1684,¹⁴³ in alio ab anno 1714 baptisatorum et copulatorum, et ab anno 1730 etiam defunctorum nomina connotata habentur.

Proventus ecclesiae: habet terras arabiles in uno contiguo Tó mellett metretarum 40 capaces, quas ipsa excoli curat, a certa domo percipit censum fl. 6, ab illustrissimo quondam comite Francisco Esterházy sibi in perpetuum cessum, a pulsu duplicatu cum omnibus campanis fl. 1, a quatuor campanarum simplici pulsu den. 50, a trium minorum den. 25, a duarum minorum pulsu den. 10 et siquidem den. 10 pro campanatore, a loco sepulturae in cryptis ecclesiae fl. 6, nisi quis ad cryptam ius edocuerit, a loco sepulturae in coemeterio interiori ab oppidanis adultis fl. 1, ab infantibus fl. 1/2, idest den. 50, ab aliis isthic non stabilibus, uti etiam a nobilibus secundum arbitrium domini parochi.

Debita passiva habet nulla, activa apud admodum reverendum dominum loci parochum fl. 407. Ex legato Annae Kállóczy apud Geor-

¹⁴³ Molnár István pápai plebános legújabb kutatása szerint 1638. évtől.

gium Fehér sutorem germanicum fl. 110. Item ex legato domini quondam Sigismundi Horváth prae manibus successorum domini quondam Michaelis Pahi fl. 100 et metretas frumenti 50, apud Nicolaum Bolemany tamquam successorem Stephani Erős fl. 17. Ex legato itidem Petri Benke sartoris apud Joannem Segesdi fl. 55. In paratis fl. 159. den. 65.

Amodo imposterum ecclesia suam habeat cistam cum duobus distinctis clavibus, quarum una apud dominum parochum, alia apud aedictum vel inspectorem ecclesiae manat, et cum scitu utriusque perceptio et erogatio fiat, superindeque quolibet anno in praesentia admodum reverendi domini parochi, officialis domini, unius alteriusque domini nobilium, iudicis item oppidani et duorum iuratorum rationes exacte reddantur.

Divina hora nona inchoari et usque ad horam 11 ordinarie durare consueverunt. Conciones habentur morales, controversisticae, panegyricae, item catecheses pomeridianae.

Parochus loci: admodum reverendus dominus Gasparus Pongrácz de Szentmiklós et Óvár, sacrae theologiae doctor, pazmanita, in cura animarum in annum 9, in moderna parochia annis 6, gnarus linguarum hungaricae et slavonicae et aliquantulum germanicae. Est libris necessariis sufficienter provisos et in iis, quae muneris sui sunt, optime instructus, defert habitum et tonsuram statui suo competentem, pro ovibus curae suae spirituali commissis quolibet die dominico sacrificat. Est testimonio totius populi in cura animarum diligens, in obeundis muniis parochialibus solers, nullus ob illius incuriam sine sacramentis necessariis decessit. Est vitae virum ecclesiasticum plane addecentis.

Proventus eiusdem fixus: ex mola propria, multis impensis reparata, metretas varii frumenti circiter 100, habet aliam etiam molam desertam parochialem, vulgo Puszta Kiss malom, cui immediate adiacet fundus molae aequae parochialis foundationis post molendinam patrum Paulinorum Papensium, proxime ad territorium Kiss Borsos Győr, quae magnis quidem expensis reaedicari posset. Terras arabiles habet nullas, pratum unum sub promontorio Törsök hegye, duas item particulas penes supradictam molam desertam, proferunt currus feni plus minus 12, ab oppido interiori in paratis fl. 70, in exteriori oppido a singulis hospitibus den. 40, ab inquilinis den. 20. Praeterea omnes parochiani domum parochialem et scholam aedificare et sarta tecta conservare tenentur. Offertoria per annum 4, in festo Circumcisionis, festis Natalitiis, Paschalibus et Pentecostalibus, quorum tertia pars ludimagistro cedit. A coetibus hic et nunc den. 18, circiter 25.

Proventus stolaris: a baptisinate et introductione post partum simul den. 40, a copulatione oppidanorum promiscue fl. 2, ab introductione neonuptae den. 12, a funeris comitiva den. 50, a sacro cantato fl. 1, a concione funebri fl. 1, den. 50, quoad nobiles dominos, cum annuatim nihil praestent, stola libera. Est reducta.

Rector scholae: Josephus Ladislaus Lendvay fecit de facto professionem fidei, curat medio praeceptoris Antonii Filkáss, qui pariter professionem fidei nunc deposuit, parvulos in pietate et litteris instruit, quos hic et nunc habet 70, est uterque ad haec doctrinae sufficientis, eorum moribus et servitiis tam dominus parochus, quam populus contentatur.

Proventus eiusdem fixus: qua organista habet mediam molam in suburbio exteriori unius rotae, altera dimidia parte Sándoriana, inferentem plus minus cubulos 50, ab oppido fl. 50, terram item arabilem territorio in Papensi, versus Borsos-Győr, ad domum suam spectantem, capacem duorum cubulorum, plaustra lignorum 2, a singulo discipulo fl. Rh. 1, et plastrum lignorum 1 pro directione horologii, a dominis nobilibus fl. 8, ab oppidanis totidem, in oppido exteriori a singulis hospitibus den. 5. Praeceptor vero idem rector scholae solvit fl. 30, quem sine scitu domini parochi et eiusdem approbatione et consensu nec recipiet nec dimittet.

Proventus stolaris: a schedis promulgationum den. 11 et $\frac{1}{2}$, a comitiva funeris den. 50, a Requiem cantato den. totidem.

Dominus terrestris excellentissimus et illustrissimus dominus comes Franciscus iunior Esterházy, penes quem etiam ius praesentandi.

Est hic loci *arx*, cuius oratorium, alias consecratum, occasione moderna fabricae dirutum est, de licentia tamen ordinarii in loco decenter instructo sacrum in praesentia excelsi dominii celebrari consuevit, per quod nihilominus nullum praeiudicium in rebus parochialibus infertur.

Numerus animarum: romano-catholici 3000, augustanae confessionis circiter 30.

Mores populi: sunt devoti, in ecclesia frequentes, non dantur publici peccatores, praeter blasphemos, qui iuxta demerita a competenti magistratu puniuntur. Confessioni paschali omnes satisfaciunt, festa decretalia observant.

Apostatae: Maria Kiss, dominus Joannes Szeg, *conversi* sunt multi, tam in ecclesia parochiali, quam apud religiosos.

Confraternitates sunt in loco duo: sacratissimi Rosarii sub cura patrum Paulinorum, Cordigerorum sub cura patrum Franciscanorum, quae secundum regulas et statuta eorum ab illis reguntur.

Hospitale e regione patrum Franciscanorum alit personas hic et nunc 11, cuius fundatrix ex familia Kiss Gyimotiana reliquit pro eodem certas terras arabiles, quolibet anno secundo insemnari solitas, in territorio Kiss Gyimoth, Ispitaly földgye dictas, ex quarum decimis proveniunt metretae plus minus 60, item pratum in eodem territorio proferens currus foeni 6, habet praeterea circiter fl. 350, ad annum interesse elocatos, his accedunt eleemosynae excelsi dominii et aliorum piorum fidelium oblationes.Inspectorem hospitale habet specialiter per eos, quorum interest, cum onere rationum quotannis reddendarum, constitutum.

Sunt in loco *religiosae familiae* 2: patrum Ordinis Sancti Pauli primi eremitae, fundati ab excelsa familia Csákiana et patrum Ordinis Sancti Francisci, ab illustrissimo quondam domino comite Francisco Esterházy de Galántha. Ipsi religiosi exemplariter vivunt, publicis processionibus intersunt, in eo tamen dominus parochus contra eosdem querulatur, quod quartam funeralium non extradant, quod quia iure canonico praecipitur, in posterum eodem, tam ecclesiae, quam memorato domino parrocho extradere obligantur. Iura etiam divina ita ordinabunt, ne in idem tempus incident, quo in ecclesia parochiali peraguntur, cum et de hoc cautum sit iure.

Obstetrices loci: Anna Hathalmi, Elisabetha Császár, Rosina Maurin et Anna Traurerin, omnes 4 debite instructae et adjuratae.

Commissa.

Matrimonia catholicorum cum acatholicis, quantum fieri potest, suavi modalitate impediuntur. si vero impediri taliter nequeant, observetur novissimum suae maiestatis mandatum, ut videlicet masculi in fide patris, et famulae in fide matris educantur.

In privatis domibus etiam parochialibus, extra casum necessitatis, baptismus non administratur.

Funera catholicorum, quantavis pauperum, non per ludimagistrum, verum per parochum aut capellanum deducantur.

Cum admodum reverendus dominus parochus ob notabiles in malam plane ruinatam expensas memoratas ecclesiae pecunias mutuo levaverit, pro earundem refusione assignatur fundus noviter inventus, solutio videlicet incolarum oppidi exterioris, ut exinde integram con-

tentionem suam successive ecclesia habeat, casu quo etiam modernus dominus parochus mutaretur, tunc enim successor ex mola bene reparata et aucto, uti promissum est, proventu parochiali commodum habiturus, onus etiam sentire poterit. Legale interea interesse sex per centum usque ad plenariam depositionem pecuniae curret.

Ad tollendas porro plurimas difficultates circa stolae persolutionem liberam dominos plebanum inter et nobiles, ex mutuo etiam eorundem consensu et conventionem ordinatum est, ut memorati domini nobiles a modo imposterum facta praevia eorundem classificatione et quidem primae classis fl. 2, secundae classis fl. 1, tertia demum den. 50 per modum annui census toties dicto domino plebano deponere sint obligati, vicissim ille a stola non plus, quam a civibus exigere possit. Comes Sigismundus Berényi m. pr., episcopus Mallensis, visitator.

SOMLÓVÁSÁRHELY.

Visitatio exemptae parochiae oppidi Vásárhely per illustrissimum ac reverendissimum dominum comitem Sigismundum Berényi de Karancs-Berény perpetuum in Bodok, episcopum Mallensem, celsissimi ac reverendissimi domini domini Emerici e comitibus Esterházy de Galántha, sacri romani imperii principis, archiepiscopi Strigoniensis, in pontificalibus suffraganeum, ab eadem celsitudine sua reverendissima specialiter delegatum, d'e 15. Septembris anno 1732 peracta.

(Eredeti jkv. a somlóvásárhelyi plébánia irattárában,
másolat az esztergomi érseki levéltárban Visitaciones, fasc. V. lib. 27. alatt.)

Ecclesia oppidi est dedicata honori sancti Lamberti episcopi et martyris, sub fornice constituta per totum, prouti etiam sacristia, cuius tamen consecrationis vestigia nulla apparent. Habet altaria 3, in quorum maiori, 3 mappis decenter contexto, super portatili ordinarie celebratur, in aliis non ita frequenter, quae pariter esse consecrata non constat.

Sacra supellex: habet ostensorium argenteum, calices 3 cum patenis 2 pariter argenteis, in quorum uno sanctissimae Eucharistiae sacramentum pro infirmis asservatur, pro quo etiam deferendo pyxis quoque argentea habetur. Casulas varii coloris cum stolis et manipulis 9, pluvialia 2, albas 5 cum humeralibus totidem, superpellicea 2, quadratum 1, cingula 4, bursas diversi coloris 6, corporalia 7, purificatoria 15, vela diversi coloris 15, portatilia 3, quorum unum servatur in ecclesia sanctae Margaritae virginis et martyris, umbellam unam sericeam, missalia 2, rituale unum, libros evangeliorum 2, vexilla oppidanorum 3, coetuum 3, organum, campanas 3 benedictas. Haec omnia munde asservantur.

Sanctissimae Eucharistiae sacramentum debita cum munditie et custodia asservatur, singulisque hebdomadis renovatur, prout etiam sacri liquores et fons baptismalis, quae imposterum etiam clausa asservabuntur.

Habet *motricula*, in qua ab anno 1703 ad praesentem usque nomina baptisatorum et copulatorum descripta sunt, ad quam imposterum etiam nomina ex hac vita decedentium connotabuntur.

Proventus ecclesiae. Habet certam vineam in promontorio Somlyó e regione capellae sanctae Margaritae virginis et martyris, cuius procreatio, dum bona est, assurgit ad urnas plus minus triginta. Habuit praeterea ecclesia aliam vineam in monte Badaesony, quae cum iure perpetuo possessa non fuerit, sed redemptibili, in reparationem ecclesiae divendita est 40 imperialibus, quo pacto etiam quoddam pratum a quopiam incola pro refrigerio animae suae legatum 9 fl. divenditum, pariter pro fabrica ecclesiae insumptum est. Pro conservatione proventus pecunarii ecclesiae habetur cista cum 2 distinctis clavibus, quarum una prae manibus domini parochi, altera apud inspectorem ecclesiae asservatur et cum scitu ac consensu utriusque fit perceptio et erogatio. Amodo imposterum quolibet anno in praesentia admodum reverendi domini parochi Papensis, vel eo impedito, cui commiserit, et domini parochi loci, officialis item dominii et iudicis oppidi, duorum iuratorum de perceptis et erogatis rationes exacte reddentur.

Debita activa ecclesia habet nulla. Ad interesse elocatos habet fl. 592, den. 33, in paratis fl. 100.

Divina pro commoditate animarum iam citius, iam tardius celebrantur et ordinarie 2 horis absolvuntur. Conciones pro capacitate populi fiunt parte maiori morales et doctrinales, quae, quia etiam a parvulis frequentantur, eaque de causa catecheses pomeridianae in usu non fuerunt, imposterum autem cum moralibus alternatim habebuntur.

Parochus loci. Admodum reverendus dominus Ladislaus Josephus Aranyosi, absolutus tertii anni theologus, pazmanita, gnarus linguarum latinae, hungaricae et aliquantulum germanicae, in cura animarum ab annis 13, hic loci autem mensibus 3. Est libris necessariis sufficienter instructus, inter quos habet a praedecessore suo ecclesiae legatos numero 23, in certo cathalogo connotatos. Nec defectus est in iis, quae scitu parochi sunt necessaria, habitum et tonsuram statui suo competentem defert. Pro ovibus curae suae spirituali commissis singulis dominicis diebus sacrificat.

Legata pia, quae habeant obligationem, nulla sunt.

Est in cura animarum testimonio populi diligens. Nullus ob illius incuriam sine sacramentis necessariis decessit. Est vitae exemplaris et virum ecclesiasticum addecentis.

Proventus parochi fixus. Habet in territorio Vásárhellyiensi terrarum arabilium in contiguo iugera 18, penes viam Papensem, in vicinia Thomae Szalai; item iugera 2 in Gelle Kert eiusdem territorii penes agros Benedicti Domokos; itemque 2 iugera ad rubram imaginem, vulgo Vörös Képnél; item 2 iugera supra minorem silvam, in vicinia Georgii Bús, in toto iugera 24. In territorio Lovas iugera 9 in uno contiguo. Prata habet 5, primum Paprétye, secundum Cseritye, tertium Kerétés mellett, quartum Paprekettye, quintum Csonka-alatt, quae prata, tempore optimae procreationis proferunt in toto foeni currus 12. Vineas habet 3, unam vulgo Kőpad uttya, aliam Remete Szőlő, in quarum actuali possessione est, tertiam Sinoros dictam, defunctus praedecessor cuidam misero homini Blasio Szabó pro mercede laboris 14 dierum dedit, quam tamen modernus dominus parochus, aestimatione mediante deposita laboris mercede, recuperabit. Circa haec omnia labores parochiani praestant et quidem 7 iugera ternis vicibus arant, et omnes alios labores campestres perficiunt, frugesque comportant, prata in proprio territorio falcant, foenum pariter devehunt, vineasque similiter excolunt et colligunt, sedecimam frumenti et vini praestant. Frumenti porro sedecima hoc anno intulit cruces 16, vinea autem tempore procreationis optimae infert ad summum urnas 20. Praeterea a quolibet hospite habente aratrum, praestatur medius cubulus frumenti maioris mensurae, den. 40, a non habentibus aratrum cubuli quadrans, den. 20, qui proventus frumenti ascendit hic et nunc ad metretas 58, proventus autem pecuniarius ad fl. 48, den. 80. Quilibet habens pecora iugalia praestat plastrum lignorum unum. Offertoria fiunt per annum 4, in festo Nativitatis, Circumcisionis, Paschatis et Pentecostes, quibus etiam diebus offerunt unam mensuram vini. His accedit benedictio domorum in festo Epiphaniae. Domum denique parochialem aedificant et reparant ipsi parochiani.

Proventus stolaris. A baptisinate et introductione puerperae dantur 2 panes, totidem gallinae, vel den. 30, a tribus denuntiationibus et assistentia in matrimonio den. 90, ab introductione neonuptae, si parochiana sit, den. 25, strophium, haustus vini et assatura, ab extraneorum copulatione autem, considerato nubentium statu, stola moderate libera, a funere simplici adulterum fl. 1, a parvulorum den. 25, a funebri concione fl. 1, a sacro cantato fl. itidem 1, a sacro lecto den. 30.

Dominus parochus, si a parochia absit, substituit P. Franciscanum.

Rector scholae, Josephus Kovarcsi, fecit professionem fidei, antequam ad docendum parvulos admitteretur estque ad docendos eos sufficiens, honestis moribus et tam dominus parochus, quam parochiani sunt ipso contenti.

Proventus eiusdem fixus: tamquam ludimagistro dantur eidem frumenti metretae 10, tamquam organistae metretae totidem, universim metretae 20. A quolibet praestante decimam habet manipulum unum tam ex vernali, quam autumnali seminata. A quolibet hospite den. 10, ab inquilinis den. 5. Manipuli faciunt cruces circiter 10, pecuniarius autem proventus circiter fl. 10. Item habet plaustra lignorum 14. foeni curras 3, ab instructione parvulorum a quolibet discipulo, quos habet hic et nunc 20, fl. 1. Praeterea discipuli singulis diebus tempore hiemis portant secum more consueto frustatim ligna. Ex promontorio autem singuli hospites praestant unam maiorem pintam musti, quod facit circiter urnas 8.

Proventus stolaris: a scriptione schedarum promulgationalium den. 5, a pulsu pro sepulturis den. pariter 5. a comitiva funeris den. 12. a Requiem cantato den. 25, a vigiliis diurnis super defuncto den. 25, a nocturnis unus marianus.

Domini terrestres: Conventus Poseniensis ordinis sanctimonialium sanctae Clarae virginis, qui etiam dominos parochos praesentant.

Numerus animarum 700, omnes romano-catholici, qui speciale votum fecerunt, se in oppidum nunquam haereticum admissuros, minus passuros, pariterque nec alios quoscunque notarios improbos. quod votum in pergamena descriptum sub sigillis duobus habent.¹⁴⁴

Populus est devotus, in ecclesia frequens. publici peccatores, praeter blasphemos, qui etiam pro demerito puniuntur. sunt nulli. Praecepto confessionis paschalis satisfaciunt. de qua peracta scheda illis distribuuntur. Festa decretalia observant.

Sunt *confraternitates* in loco 2, sacratissimi Rosarii beatae Mariae Virginis et Cordigerorum sancti Francisci Seraphici. quae secundum proprias cuiusque regulas et statuta per dominum admodum reverendum loci parochum reguntur, et erectae sunt prima quidem auctoritate principis Ordinarii loci, altera a patribus Franciscanis.

Obstetrix loci Helena Böles adiurata et ad casum baptismi necessitatis sufficienter instructa.

Administrat dominus parochus 2 *pagos Borszörcsök* et *Oroszi*, dioecesis Iaurinensis, pro quarum administratione iurisdictionem accipit a domino Iaurinensi vicario generali. qui pagi nec inserti sunt in investitura domini illustrissimi vicarii generalis Strigoniensis.

¹⁴⁴ Veszprém vármegye lt.: Hitbéli iratok fasc. XIV. nr. 984.

In monte Vásárhellyensi Somló dicto *eremum* incolit Antonius Sztetics, professus tertii ordinis Patrum Franciscanorum. In eodem monte est capella sanctae Margaritae virginis, sacra ad celebrandum supellectili instructa, cuius curam memoratus eremita gerit, vir testimonio domini parochi probus.

Commissa:

In domibus privatis, etiam parochiali, extra casum necessitatis sacramentum baptismi non administretur.

Rudiores sponsus et sponsa non copulentur, nisi sciverint ea, qui sciri debent necessitate medii et praecepti.

Funera catholicorum, quantumvis pauperum, non per ludimagistrum, verum per dominum parochum peragantur.

Si dominus parochus ex parochia hac ad aliam transferetur, permittet hic inventarium rerum ecclesiae et parochiae, cum occasione similium mutationum variae res deperdantur, aut auferantur.

Mulcorum duae partes cedant ecclesiae, tertia domino parochi. Comes Sigismundis Berényi m. pr., episcopus Mallensis, suffraganeus et visitator. (L. S.)

FELSŐISZKÁZ.

Visitatio plurium exemptarum ecclesiarum et parochiarum iurisdictione archiepiscopali subiectarum, primate et archiepiscopo Strigoniense Nicolao e comitibus Csáky, per illustrissimum dominum Carolum Esterházy peracta anno 1754.

(Jegyzőkönyvi másolat az esztergomi érseki levéltárban Visitaciones fasc. VII. lib. 37. pag. 171—176. alatt.)

Ecclesia est honori Omnium Sanctorum dedicata, tota sub fornice una cum sacristia. Habet ex parte evangelii sacristiam exiguam antiquam, quae tunc est usui, quando in altera sepulchrum Christi erigitur. Consecratam esse non constat. Patrocinii festum celebratur in ipso festo Omnium Sanctorum sine indulgentiis, quae procurabantur pro sequenti anno. Habet altare 1, in quo super portatili tribus mappis contexto celebratur. Chorum habet ex lapide sine organo, sedes aliquas angustas et cathedram ligneam. Turris modo aedificatur iam usque ad medietatem circiter erecta. Campanam habet 1 benedictam, centenariorum circiter 3.

Sacra supellex. Habet ostensorium argentum, calicem 1 cum patena in sola cuppa argenteum, pyxidem argenteam pro Viatico ad infirmos deportando, casulas cum appertinentiis 6. albas 3, humeralia 3, cingulum 1, corporalia 5, purificatoria 7, missale 1 bonum, alterum lacerum, rituale 1, librum evangeliorum, superpelliceum 1, quadratum 1, vexilla 3, habet librum concionatorium 1.

Proventus ecclesiae. Dotem nullam habet, nec proventum ullum alium, quam ex oblationibus fidelium marsupio sub divinis colligi solitum, qui per annum facit circa fl. 4, praeterea ex legatis defunctorum. Debita passiva nulla habet, activa fl. 46, den. 50, ex quibus aedituus et ludimagister, quamdiu habebunt pecuniam, solvent interesse. In paratis habet fl. 31, den. 16. Rationes hactenus non reddabantur, nisi hoc anno, imposterum reddentur quolibet anno modo inferius praescripto. Cistam pro proventibus ecclesiae dominus provisor promisit se curaturum. Apud dominum Ladislaum Mártonfalvai habet ecclesia metretas Posenienses frumenti mixti 7, quas quandocunque voluerit parochus deponet et prout poterit, optime distrahet.

Divina a potiori domi celebrantur is aestate hora 9, in hieme vero hora 10 habetur sacrum cantatum, dein concio, imposterum etiam maxime tempore aestivi habebuntur catecheses praesertim propter rudes et parvulos. In Kis-Szőlős, Alsó-Iszkáz et Csősz non nisi bis vel ter habebuntur divina, ne plures negligant sacrum et concionem praeterea, quod ecclesiae sunt nimis exiguae.

Sanctissimum Eucharistiae sacramentum in ostensorio et pro infirmis in corporali ob defectum ciborii, sanctissimi liquores pariter clausi et munde servantur et suis temporibus renovantur. Aqua pro baptismo in instrumento aeneo conservatur, pro quo proxime curabitur cooperculum, ut clausa et sub sera servari possit.

Matricula habetur, in qua ab anno 1720 nomina baptisatorum, ab anno 1721 copulatorum et ab anno 1732 nomina defunctorum connotata habentur, imposterum etiam nomen baptisantis apponetur.

Parochus Ladislaus Basai, alumnus seminarii sancti Stephani regis Hungariae, tertii anni theologus, in cura animarum annis 15, semper hoc in loco offert missae sacrificium pro suis ovibus diebus dominicis. Est in cura animarum diligens et praedicatione verbi divini, nullus absque necessariis sacramentis mortuus est.

Proventus fixus. In territorio Felső-Iszkázicnsi habet terrarum arabilium ingera 16, libro parochiali inscripta, universim metretarum 36 capacium. Prata pariter in eodem libro specificè connotata, quae proferunt currum fœni 1. In territorio Csősz 4 iugera in uno tractu, quarum tamen medietatem silva occupat, quae si extirpata fuerit, aequalia erant aliis vicinis iugeribus, unum pratum in Tekedomb, vulgo Paprétye, in Kis-Szölősiensi in uno contiguo iugera 3 et unum pratum, vulgo Kép előtt való rét. Quaelibet communitas in suo territorio 2 iugera arat pro seminatura autumnali, praeter Közép-Iszkázienses, qui unum tantum, sed pro autumnali seminatura arant, et Alsó-Iszkázienses, qui non in proprio, sed ubi parochus assignaverit, 2 iugera pariter pro seminatura autumnali arant. Circa quos agros etiam labores cam-

pestres perficiunt omnes, fruges comportant, prata specificata falcant et foenum colligunt et convehunt. Sedecimam frumenti habet in 4 pagis, excepto Közép-Iszkáz, tamquam loco curiali, quae facit varii frumenti cruces circiter 60 et ex tritici turcico metretas Posonienses circa 7 vel 8. Sedecima ex pecunia messoriali denegabatur, quae cum et alibi in usu sit et hic etiam in usu fuerit, parochus eam exigere debet. Praeterea a quolibet hospite habente aratrum praestatur medius cubulus frumenti maioris mensurae et den. 50, a non habentibus aratrum medietas. Quilibet item habens pecora, praestat unum plaustrum lignorum, metretae faciunt universim circa 70, pecunia fl. circa 64. Offertoria fiunt 4 per annum, in festis nimirum Nativitatis Domini, Circumcisionis, Paschatis, Pentecostes, quibus etiam diebus praestant unam integram mensuram vini. His accedit benedictio domorum in festo Epiphaniae, cuius occasione dant ientaculum vel coenam, ex qua habet tertialitatem ludimagister, prouti etiam ex offertoriis domum parochialem aedificant et reparant parochiani.

Proventus stolaris. A baptisinate et introductione xr. 18, a copulatione et denuntiationibus xr. 36, ab introductione neonuptae xr. 36, a copulatione extraneorum considerato nubentium statu stola moderate libera, a sepultura promiscue den. 40, a cantato Requiem fl. 1, a lecto xr. 30, a concione funebri fl. 1.

Rector scholae Joannes Bárson fecit professionem fidei, est sobrius, bonorum morum, cuius servitio parochus et populus contentatur.

Proventus fixus. Habet a dominio iugera 2, quorum unum quolibet anno excolunt huiates labores omnes perficiendo necessarios. In Közép-Iszkáz 1 iugerum et in Alsó-Iszkáz iugera 2, quae scholae rector ipse sibi procurat, pariter eorundem locorum incolae excolunt omnes labores necessarios praestando, et unum quidem illorum autumnalem et alterum vernalem procreationem eorundem demetunt, colligunt et convehunt, lignorum plastra ex Felső-Iszkáz 5, ex Közép-Iszkáz 2 plastra, ex Alsó-Iszkáz a binis hospitibus iugalia pecora habentibus plaustrum 1.

Proventus stolaris. A scheda promulgationis xr. 7, a pulsu funebri den. 5, a comitiva funeris den. 12, a cantato Requiem den 25, a cantu diurno den. 20, a nocturno totidem, a doctione parvulorum per angariam den. 25, pro pulsu contra tempestatem a quolibet hospite manipulum 1 autumnalis et alterum vernalis frumenti.

Terrestres domini: Conventus Posoniensis monialium sanctae Clarae.

Numerus animarum. Confessionis capaces sunt 137, incapaces circa 50, omnes catholici.

Mores populi sunt in divinis frequentandis diligentes et devoti, peccatores publici nulli sunt. si qui reperientur. puniuntur. Confessioni paschali satisfecerunt, pro qua deinceps distribuentur et exigentur schedae.

Confraternitates aliquando erant 2: sacratissimi Rosarii beatæ Mariæ Virginis et Cordigerorum, sed primæ nulla amplius memoria exstat. Secunda subest directioni parochi loci.

Obstetrix Catharina Boronyai adiurata, scit baptizare, habitat in Közép-Iszkáz.

Filialis Alsó-Iszkáz.

Ecclesia est ex bonis materialibus, tota sub fornice, honori sancti Nicolai dedicata, cum turri pariter ex bonis materialibus, in qua habentur campanae 2 benedictae. Cathedram habet muratam, sedes et chorum ligneum, altare 1 cum portatili tribus mappis contextum.

Supellex. Habet calicem cum patena argenteum, casulas 2, quarum una melior, alia attrita cum aliis appertinentiis, aibas 2 cum totidem humeralibus et uno cingulo, corporale 1, purificatorium 1. missale, rituale, superpellicea 2, mappam 1.

Proventus ecclesiae. Dotem nullam habet, nec proventum ullum, in paratis habet fl. 5 et den. 67, erga legale interusurium habet elocatos fl. 43, den. 21. Praeterea certus subditus, nomine Michael Varró, perillustis domini Adami Martonfalvai, mansit debitor fl. 5, qui cum iam sit mortuus, ex remansa substantia ecclesia contentanda veniet etiam quoad neglectum interusurium. Praeterea parens domini Ladislai Martonfalvai testamentaliter obligavit suum filium ad curandum vexillum circa fl. 12 vel 15. Imposterum rationes reddentur modo inferius notando.

Divina hic loci non fiunt, nisi bis per annum propterea, quod ecclesia sit nimis parva, uti exempli gratia in festo patrocinii.

Parochus idem, qui in matre.

Proventus fixus. Hactenus ararunt 2 iugera in Felső-Iszkáz existentia et alios labores circa eadem praestiterunt, deinceps eradicabunt, vel quaerent tantundem in proprio territorio. Habet a quolibet pecora iugalia habente et in distincto pane existente den. 50 et medium cubulum maioris metretae, a non habentibus iugalia pecora in medietate, ut etiam ab inquilinis. et viduis xr. 9. Quilibet pecora iugalia habens tenetur praestare plastrum lignorum 1. Proventus stolaris idem, qui in matre.

Rector scholae idem, qui in matre, cuius proventus tam fixus, quam stolaris est idem, qui in matre, nisi quod duo hospites pecora iugalia habentes simul praestent unum plastrum lignorum.

Terrestres domini sunt nobiles varii.

Numerus animarum. Confessionis capaces sunt circa 215, incapaces circa 100, omnes catholici hungari, nec tolerant ultra annum haeretici cum servum.

Mores populi. Sunt devoti. Confessionem paschali satisfaciunt, pro qua distribuentur et exigentur schedae. Peccatores publici nulli, praeter blasphemos, qui puniuntur. Festa decretalia observant.

Filialis Közép-, alias Kápolna-Iszkáz.

In hoc loco nulla est ecclesia, sed extra pagum exstant exigua rudera capellae alicuius, unde etiam nomen accepit Kápolna-Iszkáz. Constat meritis nobilibus, a quibus parochus proventum tam fixum annuum, quam stolarem eundem habet, quem in matre. Specialiter sub hac visitatione conventum est cum praedictis nobilibus, ut omnes tam frumentum, quam pecuniam circa festum sancti Michaelis simul dependant, si quis autem aedituum contumelia affecerit, punietur in libra candelarum una ecclesiae Felső-Iszkáziensi attribuenda, quod si autem ad solutionem, prout deberent, non concurrerent eamque non dependerent, aut iniuriosos in aedituum non punirent, parochus liberam stolam ab illis desumere poterit.

Rectore scholae eodem utuntur, qui in matre habitat, qui etiam proventum tam stolarem, quam fixum conformiter ad matrem habet.

Numerus animarum. Confessionis capaces sunt 112, incapaces circa 40, omnes catholici, praeter duo paria lutheranorum, qui tamen ibi stabilem sedem habere non possunt. Hungari.

Quoad mores conveniunt cum aliis parochianis, nisi quod festa prout deberent, non observent.

Filialis Csósz.

Ecclesia est in honorem sancti Emerici aedificata. Tota ex bonis materialibus sine sacristia, turrim habens pariter lapideam, in qua 2 campanae benedictae, sedes habet ligneas suo ordine dispositas, et chorum pariter ligneum, altare 1, in quo super portatili tribus mappis mundis contexto, celebratur, cathedram lapideam.

Supellex. Habet calicem argenteum cum patena, casulam 1, cum appertinentiis, albam 1, humerale 1, corporale 1, purificatorium 1, missale, rituale, superpelliceum.

Proventus ecclesiae. Dotem nullam habet, nec proventum, in paratis habet fl. 5, den. 6 et $\frac{1}{2}$, praeterea in debitis activis circiter fl. 45, de quibus solvitur legale interusurium. Fuit etiam aliqua charta antiqua, in qua debitum pagi huius fl. 33 et den. 75 scriptum erat, quae tamen, cum sine sufficiente authentia fuerit, nec incolae huius debiti recordentur, debitum ecclesia praetendere non potest, nisi posterum in clariorem notitiam devenit fuerit.

Proventus annuus fixus et stolaris parochi sicut in Alsó-Iszkáz.

Rector scholae Joannes Nemeti fecit professionem fidei. hic loci in sextum annum, moribus eius et servitio parochus et populus contentatur.

Proventus fixus. Quolibet anno dat pagus iugera 2 pro seminata autumnali, et alios labores necessarios praestant. Prata habet 2, in quibus procreantur currus foeni 3, a quolibet hospite in distincto pane existente den. 12 et unum quadrantem cubuli maioris metretae, plaustra lignorum 8.

Proventus stolaris. A comitiva funeris xr. 17, a pulsu contra tempestatem manipulum 1 frumenti autumnalis et alterum vernalis.

Aedituus Joannes Szabó, qui habet immunitatem a contributione dicarum se alias concernentium.

Obstetrix Helena Föczin adiurata, scit baptisare.

Numerus animarum. Confessionis capaces 225, incapaces circiter 100.

Filialis Kis-Szölös.

Ecclesia est in honorem sancti Martini aedificata ex bonis materialibus, tota sub fornice una cum turri murata, in qua sunt 2 campanae, quarum maior tantum benedicta. Chorum, sedes et cathedram habet ex ligno, altare 1, in quo super portatili tribus mappis mundis contexto celebratur.

Supellex. Habet calicem cum patena argenteum, casulas cum appertinentiis 2, albas 2, humerale 1, corporale 1, purificatorium 1, cingulum 1, missale, rituale, librum evangeliorum, vas pro aqua benedicta.

Proventus ecclesiae. Dotem habet nullam, praeter unum iugerum capax unius et mediae metretae Pósoniensis, quod imposterum fimo meliorabit pagus et excolet. In paratis habet fl. 17, erga legale interesturium extradedit fl. 31 et den. 85, praeterea apud parochum Váscshelyiensem pretium frumenti facit fl. 9.

Parochus. Idem, qui in matre, cuius proventus tam fixus, quam stolaris sicut in Alsó-Iszkáz.

Rector scholae. Joannes Bors fecit professionem fidei, pro instruendis parvulis sufficiens, cuius moribus et servitio parochus et populus contentatur. Habet discipulos per annum circa 4 vel 5. Habet 4 iugera terrarum, ex quibus 2 quolibet anno excolunt pro seminata vernali et labores omnes necessarios praestant, praeterea unum iugerum, quod ipse sibi procurat, inseminant inseminata vernali. Pratum habet, in

quo procreatur currus foeni 1, a quolibet hospite in distincto pane existente den. 10, a pulsu contra tempestatem manipulum 1 ex frumento autumnali et alterum ex vernali, universim plaustra lignorum 6, reliquum proventum stolarem sicut alii.

Terrestris dominus. Idem, qui in matre.

Numerus animarum. Confessionis capaces sunt 250, incapaces circa 100, omnes catholici, hungari.

Mores populi. Sunt devoti, confessioni paschali satisfaciunt, publici peccatores nulli, si qui reperiantur, puniuntur. Festa decretaalia observant.

Obstetrix Catharina Vati adiurata, scit baptizare.

Siquidem fundum mediae sessionis in priori visitatione specificatum iam ex maiori parte parochus, ut debuit, recepisset, quoad spatium residuum contentari poterit parochus, si tantum adhuc adiectum fuerit, ut tamen vicini fons et domus integra permanere possit, etsi forte stabulum sabellicorum removeri debebit. Vineam autem in priori visitatione specificatam, pariter facta diligenti investigatione, si operae pretium fuerit, et utilitati ecclesiae recuperare sataget.

Commissa.

Primum. Parochus, praeter vigilantiam alioquin sibi incumbentem et directionem, sine ratione in perceptionem et erogationem proventuum suarum ecclesiarum non se immittat, sed id faciat electus et constitutus oeconomus ecclesiae, pro conservandis autem ecclesiarum proventibus et super debita activa liberis obligationibus expensis cuiuslibet ecclesiae curetur cista cum 2 clavibus difformibus, quarum una maneat penes parochum, altera vero apud oeconomum ecclesiae, quorum neuter sine altero praedictam cistam aperire possit, neque nisi in praesentia utriusque eorum seu pecuniae seu litterae excipi, vel imponi possint. Rationes autem proventuum et erogatorum ecclesiarum quotannis fient in praesentia non tantum parochi, sed etiam iudicium locorum et si fieri poterit, officialis dominalis. Si quis autem obligationem scriptam de debito suo passivo non dederit, saltem ad librum ecclesiae inscribatur debitum et ipse cruce se subsignet.

Secundum. Sicut in Kemend tertium.

Tertium. Sicut ibidem quartum.

Quartum. Sicut ibidem quintum.

Quintum. Sicut ibidem sextum.

Sextum. Quoad debitum fl. 33. quod ecclesia Fölső-Iszkáziensis praetendit a priori parocho Stephano Zsibák, parochus incumbet negotium ecclesiae apud venerabile consistorium in suis instantiis ita promoveri, ut ecclesia damnum non patiatur. Pariter quoad procreationem

Stephani Nagy subditi domini Adami Martonfalvai, quam ille testamentaliter legavit ecclesiae Alsó-Iszkáziensi, parochus curam habebit, ut ecclesia suum acquirat.

PÁPA.

(Jegyzőkönyvi másolat az esztergomi érseki levéltárban Visitationes fasc. VII. lib. 37. pag. 184—199. alatt.)

Ecclesia est honori sancti Stephani protomartyris dedicata, sanctuarium cum sacristia sub fornice, corpus sub tabulato pro populo catholico non sufficiens. Sedes habet per templum suo ordine dispositas ligneas, cathedram et chorum muratum, in quo habetur organum 6 mutationum. Turrim habet muratam, in qua habentur 4 campanae benedictae, quarum maior centenariorum 14, secunda circa 9, tertia centenariorum 2, quarta unius centenarii. Ecclesia est consecrata. Festum consecrationis celebratur dominica post diem 19-am Septembris. Festum patrocinii celebratur in festo sancti Stephani protomartyris sine indulgentiis. Aras habet 3, maiorem novam elegantem, laterales 2, in quibus super portatili tribus mappis mundis contextis celebratur. Circa ecclesiam est coemeterium, cinctum muro, quod tamen cadaveribus nimium quantum iam repeletum est.

Sacra supellex. Habet ostensorium argenteum inauratum 6 librarum, ciborium, cuius superior pars argentea, inauratum, calices argenteos 4, pyxidem pro Viatico ad infirmos deportando argenteam, casulas 16, ex quibus una splendida acu phrygia picta, pluvialia 4, dalmaticarum paria 2, albas 9, humeralia 11, purificatoria 27, corporalia 11, cingulos 6, mappas 7, rocheta 2, superpellicea cum manicis 2, sine manicis 2, mantilia 6, strophia 7, vela super calices 10, vela pro monstrantia 2, pacificale argenteum 1, missalia 3, vexilla 13, vexilla caehalia 12, ritualia 3, vesticulas pro ministrantibus 8, poculum argenteum pro communicantibus, umbellas 2, quae omnia munde conservantur, nec quidquam lacerum aut confractum adhibetur.

Sanctissimum Eucharistiae sacramentum cum lumine perpetuo, quod expensis ecclesiae procuratur, clausum et munde conservatur. Sacri liquores in pyxide stannea munde pariter conservantur et suis temporibus renovantur. Fons baptismalis non habetur, sed conservatur aqua consecrata in instrumento aeneo munde et sub clausura.

Matricula habetur, in qua ab anno 1684 nomina baptisatorum copulatorum, defunctorum ab anno 1730 connotata sunt. Imposterum etiam nomen baptisantis adnotabitur et haereticorum cum distinctione suae sectae. Praeterea habetur matricula calvinistarum ab anno 1739, quae recepta est, quando anno 1752 die 12 mensis Maii exercitium calvinistarum auctoritate et mandato regio tamquam illegale penitus sublatum est et praedicantes hinc abire iussi sunt. De defunctis addatur, qui sacramentis provisi sint et qui non provisi.

Proventus ecclesiae. Habet terras arabiles 16 iugerum in uno contiguo a Nagy Tó mellett, metretarum capaces Posoriensium circa 60, quas ecclesia exarendat fl. 20, a certa domo, quae existit in platea Kristóf utca vulgo dicta, percipit censum fl. 8, cuius domus fundum in perpetuum cessit illustrissimus dominus piae memoriae comes Franciscus Esterházy, superaedificatum actualis domus incolae est. A pulsu omnium 4 campanarum toties quoties fl. 1, a trium minorum toties quoties den. 50, a secundarum minorum pulsu den. 10, qui cedunt campanatori. A cryptis ecclesiae, quae 2 sunt, quarum una sub sanctuario, altera infra portam maiorem ecclesiae, ab adulto in prima crypta fl. 8, a parvulo fl. 4, in secunda ab adulto fl. 6, a parvulo fl. 3. Praeter has duas cryptas sunt et aliae cryptae privatarum familiarum. A loco sepulturae in coemeterio interiori solventur imposterum, cum nimis iam repletum sit, adultorum fl. 2, parvulorum fl. 1, ab extraneorum sepultura secundum arbitrium domini parochi, a collectione marsupiali circa per annum fl. 8, coetibus per annum pro redemptione cerae seu candelarum fl. 26, den. 85, praeterea ex testamentis parochorum, cum sit hoc statutum per inelytum dominium, ut nullius oppidani testamentum valeat, nisi ecclesiae parochiali aliquid legat, quod statutum tamquam valde salutare et alioquin usu receptum approbatur et confirmatur. Pro tegumento mortuali, quod est ex byso et aureis fimbriis circumdatum, fl. 1, den. 25.

Debita passiva nulla habet, activa apud varios erga scriptas literas obligatorias fl. 1386, den. 40, in paratis modo habet fl. 16, den. 31 et $\frac{1}{2}$. Rationes redduntur quolibet anno coram parcho loci, officiali dominali et magistratu oppidano per inspectorem ecclesiae.

Divina diebus festis et dominicis hora 9 accurata inchoari solent, habetur sacrum cantatum et indispensabiliter concio exceptis diebus nundinarum. A meridie hora 3 sunt vesperae et a festo sancti Georgii usque ad festum sancti Michaelis catecheses. Diebus ferialibus sacrum dicitur hora 8.

Parochus loci. Reverendus dominus Franciscus Galgóczy, sacrae theologiae doctor, duobus annis Romae frequentavit, quam dein annis 2 continuavit Viennae in collegio Pazmaniano, in cura animarum annis 9, semper in hac parochia, prius mensibus 5 in administratione parochiae Cseklésiensis, et dein annis 2 in aula celsissimi principis Emerici Esterházy, gnarus linguarum hungaricae, italicae et aliquantulum germanicae. Est libris necessariis sufficienter provisos, qui testimonio totius populi et scientia mea propria in cura animarum et servitio divino diligens et accuratus, nullus ob illius incuriam sine sacramentis necessariis decessit, et vitae virum ecclesiasticum addecentis, offert diebus dominicis pro suis oviculis sacrum.

Proventus fixus. Habet molam propriam in platea oppidi exterioris Felső utca dicta, ex qua habet per annum metretas Posenienses varii frumenti circa 300, praeter hanc etiam aliam molam desertam vulgo Puszta Kis Malom, cui immediate adiacet fundus eiusdem aequae parochialis fundationalis prope molendinum Patrum Paulinorum Papensium proxime ad territorium Kis Borsos Győr, quae non nisi magnis expensis et cum detrimento alterius vicinae posset reaedificari. Terras arabiles habet nullas, pratum 1 sub promontorio Törsök hegye, in cuius possessione a memoria hominum erat parochus huius, sed ante annos 5 sedria Vesprimiensis comitatus pratum hoc adiudicavit praepositurae Hantensi, appellatam permittens parochus extra dominium, quod revindicare parochus adlaborabit. Duas item particulas supra dictam molam proferentes una cum duplici faleatura plus minus currus foeni 10. Ab oppido interno habet annue fl. 70, in exteriori oppido a qualibet platea sub distincto iudice existente fl. 10, quod facit universim fl. 40, et a platea nova vulgo Téglás utca fl. 5. Praeterea duae maiores plateae: Öreg utca et Ujvárosi utca convehit currus lignorum 8 pecoribus 4 praeiunctis, platea autem minores Sörfőző utca et Fölső utca quaelibet illarum currus lignorum 6, ligna autem pro convectione parochus ipse procurare debet, et ista convectione lignorum ideo ordinata est, quia parochus a singulis hospitibus aut inquilinis non exigit solutionem in priori visitatione appositam. Praeterea omnes parochiani domum parochialem et scholam aedificare et sarta tecta conservare tenentur, a qua obligatione cum domini nobiles sub ipsa visitatione admoniti nullam legalem et sufficientem excusationem adferre potuerint, exempti esse non possunt. Nobiles secundum conventionem in priori visitatione factam annuam solutionem praestant. quae facit circiter florenos 62, quam solutionem imposterum exigit deputatus ab ipsa nobilitate, et si alicuius nobilis status mutatus fuerit, et consequenter parochus ab illo secundum conventionem plus praetensionis habuerit, hanc ipsam suam praetensionem nobilitati insinuabit et, ut conventio in effectum deducatur, adurgebit. Offertoria habet per annum 4 in festo Circumcisionis, Nativitatis Domini, Paschatis, Pentecostes, quorum tertia pars, ut etiam ex coleda, ludimagistro cedit. Circa quae offertoria moniti sunt domini nobiles, ut secundum antiquam laudabilem et hinc maxime usitatam consuetudinem eadem magis frequentent. A coetibus 24 fl. circa 42.

Proventus stolaris. A baptismo habet et simul ab introductione puerperae den. 40, a copulatione oppidanorum et nobilium promiscue fl. 2, ab introductione neonuptae den. 11 et $\frac{1}{2}$, a comitiva funeris promiscue den. 50, a sacro cantato fl. 1, a sacro lecto den. 50, a convectione funebri fl. 1, den. 50.

Adiuvat parochum in muniis parochialibus *capellanus* Iosephus Katona, quarti anni theologus collegii Pazmaniani, annorum aetatis suae 27, in cura animarum in tertium annum, gnarus linguarum hungaricae et germanicae, cuius moribus et ministerio et parochus et populus contentetur et praesertim a concionibus laudatur. Habet fl. 60.

Rector scholae, Iosephus Hubenai fecit professionem fidei, cuius moribus, vita et servitio tam parochus, quam oppidum contentatur, est musicus figuralista et sufficiens pro instruendis parvulis, habet discipulos hic et nunc 40. Habet etiam praeceptorem Iosephum Deső, qui illum tam in choro, quam in scholis adiuvat, cui solvit fl. 30, praeceptorem autem sine scitu et consensu domini parochi nec recipere, nec dimittere potest. Praeceptor pariter sub ipsa visitatione fecit professionem fidei. Praeterea sunt 3 mendicantes, quibus per domus coquunt.

Proventus fixus. Qua organista habet mediam molam rotarum 2 in suburbio superiori (altera dimidia pars est Sándoriana), inferentem pro parte illius plus minus metretas Posenienses varii frumenti 70, ab oppido habet fl. 50, terram item arabilem in territorio Papensi versus Borsos Győr ad domum suam spectantem capacem metretarum 2, plaustra lignorum pro hostiis pinsendis 2, a doctione parvulorum annue fl. 1 et plaustrum lignorum 1, a singulo in oppido exteriori a maioribus plateis fl. 2, a minoribus fl. 1.

Proventus stolaris. A schedis promulgationum den. 11 et $\frac{1}{2}$, a comitiva funeris promiscue den. 50, a Requiem cantato totidem, quam stolam etiam lutherani et calvinistae solvere debent.

Terrestris dominus excellentissimus dominus comes Franciscus Esterházy, penes quem est etiam ius praesentandi.

Est hic loci *arx*, in cuius superiori parte modo aedificatur nova capella, quando dominium adest, celebratur hactenus in cubiculo pro eodem sacrum cum requisita, ut credibile, facultate, quam tamen parochus non vidit, per quod nihilominus nullum praeiudicium iuribus parochialibus infertur.

Aedituus Stephanus Barkai habet pro servitio fl. 15 ex pecunia ecclesiae, a lotione fl. 10, a congregatione fl. 5, praeterea liber est a portione. Praeterea est subaedituus Martinus Nagy, qui habet ex proventibus ecclesiae fl. 8.

Numerus animarum. Romano catholici sunt circiter 6000 universim, lutherani circa 150, calvanistae circa 500, schismaticus 1, qui tamen annue solvit parocho fl. 1. Judaei sunt promiscue circiter 300, qui modo aedificant sibi synagoram.

Mores populi. Sunt devoti in ecclesia et usu sacramentorum frequentes. Publici peccatores non dantur, si qui tamen deprehendantur praevaricatores praeceptorum, puniuntur. Confessioni satisfaciunt.

Conversi sunt multi ab ultima visitatione tam in ecclesia parochiali, quam religiosorum.

Obstetrices Maria Anna Traurerin, Eva Rosina Schiczin, Anna Szilágyi lutherana, Barbara Lebin, Anna Körmendi, Catharina Diánkovics, Anna Maria Himmerin, omnes adiuratae, praeter postremam, quae adiurabitur. Sciunt baptizare.

Confraternitates sunt in hoc loco 4, in ecclesia parochiali sanctissimi Sacramenti, quae habet suum album ornatum argento cum insigni cupreo inaurato. Secunda sancti Crucis instituta per illustrissimum dominum Josephum Szent-Illoai, quae habet album vexillum, 2 cruces, in quarum una est particula sanctae Crucis ex argento inaurata, altera simplex sine crucifixo argentea. Quae omnia ab institutore sunt missa. Tertia Cordigerorum sub cura Patrum Franciscanorum. Quarta sacratissimi Rosarii beatae Mariae Virginis sub cura Patrum Paulinorum, quae omnes secundum statuta et regulas proprias reguntur.

Hospitale est e regione Patrum Franciscanorum. Sunt in illo personae hic et nunc 12. Habuit olim certas terras arabiles in Puszta Kis Gyimót, pro quibus modernum dominium dedit alias terras in territorio Papensi, versus possessionem Takácsi ad rivulum Sós Erek situatas, in quarum terrarum finibus gramen crescit. Pro quolibet iugero solvebantur haecenus quolibet anno den. 85, quod facit in summa fl. 44, den. 20, cum sint iugera 52, gramen autem, seu pratum prout optime potest, distrahi, seu exarendari debet. Item quolibet secundo anno praeter dictam pecuniam praestatur decima, quod fecit hoc anno metretas 102. In debitis activis habet fl. 522 erga legale interusurium erga obligatorias scriptas. His accedunt piorum fidelium oblationes, in paratis habet fl. 22, den. 87 et $\frac{1}{2}$. Inspectorem hospitalem habet Joannem Merlinger, cum onere rationum quotannis reddendarum constitutum, qui habet pro solutione ex proventibus hospitalis fl. 12. Imposterum, dum rationes reddentur, intererit etiam dominus parochus loci.

Religiosae familiae sunt in hoc loco 2, ordinis sancti Pauli eremitae introducti et fundati ab exelsa familia Csákiana, altera ordinis sancti Francisci Seraphici ab illustrissimo quondam domino comite Francisco Esterházy introducti et fundati. Ipsi religiosi exemplariter vivunt, publicis processionibus intersunt, sua divina tamen ita ordinare debent, ut ecclesiae parochiali nulli praecudio sint et pro processionibus parochialibus etiam illi tenentur pulsare. Cum autem in priori visitatione iam statutum fuerit, ut quartam funeralium tam parochus loci, quam ecclesiae parochiali extradent, neque praedicti religiosi exemptionem, quam allegarunt, ostendere potuerint, parochus praedictam quartam

praetendere debet, etsi a quarta funeralium exemptionem ostenderit, adhuc ecclesiae parochiali satisfiat et sicut in aliis civitatibus et oppidis consuetum est, taxa ordinaria cryptae ecclesiae parochialis a curatore funerum deponatur, quando apud religiosos quis sepelitur.

In coemeterio exteriori aedificatur actu capella sanctae Annae, satis ampla et magna, quae simul erit defunctorum estque tecta, habens et turriculam ligneam. Paratur etiam in eadem capella infra sanctuarium crypta, in qua, qui sepeliri volet, solvet adultorum fl. 12, parvulorum fl. 6.

Extra oppidum exstat *mons calvariae* eleganter et artificialiter erectus, in cuius medio habetur capella una cum sacristia sub fornice et ex una parte oratorium. In ipsa capella super portatili contecto mappis tribus celebratur. In suprema parte habentur cruces 3 cum statu 2, penes gradus ex utraque parte habentur aliae 2 capellae minores: una sacrae Familiae, altera sanctae Annae, in quibus quando celebratur, affertur portatile ex parochiali ecclesia. Infra montem habetur capella repraesentans captivitatem Christi Domini. Ad hunc montem exit processio parochialis tribus vicibus: in utroque festo sanctae Crucis et magno die Veneris. Habeturque ibidem sacrum cantatum cum concione. Frenquentat autem et alias populus multus hunc montem, praesertim in Quadragesima.

Supellex. Habet calicem cupream inauratum, crucem ligneam, in qua imago Crucifixi et beatae Mariae Virginis dolorosae, est ex puro argento, albas 2, purificatoria 2, corporalia 2, superpelliceum 1, missalia 2, praeterea habet patriculam sanctae Crucis in ostensorio parvo, quod in arce conservatur, mappas 4.

Proventus alios non habet, quam pias oblationes fidelium, aut mendicationem eremita. Rationes reddebantur hactenus per inspectorem, reddentur imposterum sicut ecclesiae parochialis. In paratis habet fl. 150. Penes calvarium est domus pro *eremita*, cubiculis 2 et culina constans, ex bonis materialibus, tecta imbricibus, in cuius turricula exstat campana non benedicta, quam domum modo incolit Ignatius Mund optimae vitae et laudabilium morum et pro aedificiis montis sollicitus procurator. Mons hic in spiritualibus sub cura parochi est.

Sunt praeterea *virgines* 2 Transsylvanae, quae ante annos 2 huc advenerunt, puellasque tam in rudimentis litterarum et fidei, quam etiam aliis laboribus manualibus cum fructu instruunt, ipsaeque laudabiliter et pro aedificatione populi se gerunt. Incolunt cubacula 3 in aedificio illo, ubi olim calvinistae suas scholas habuerunt.

Exercitum calvinistarum, quod antea hic habuerunt, anno 1752 12 Maii penes benignum sacratissimae maiestatis Mariae Theresiae nunc feliciter regnantis penitus cassatum et auctoritate non minus

magistratuali comitatensi, quam dominali effective sublatum est, aedificiaque omnia et fundi, quae praedicti calvinistae incoluerunt, dominio restituta sunt. Oratorium ex maiori parte dirutum et materialia ex gratia domini pro capella, quae in coemeterio exteriori actu erigitur, applicata sunt, pars autem fundi areae parochi ampliandae adiecta est. Nunc proinde tam calvinistae, et lutherani, quam catholici subsunt parcho catholico in stolaribus, qui proinde ad communia onera et reparationem parochiae, non minus ac scholae concurrere debent, imo nec exemptionem ab annua solutione praetendere iure possunt.

Commissa.

Primum. Cum coemeterium interius nimium quantum iam defunctorum corporibus repletum sit, ad antevertendum omne periculum nocu-
menti alicuius corporalis pars aliqua coemeterii exterioris cingenda est, quod ut facilius et citius fiat, fl. 300 ex capitali ecclesiae illuc destinantur, hac tamen sub lege, ut ante omnia ex proventibus illius coemeterii capitale hoc ecclesiae refundatur. Oppidum interius resolvit manuales, exteriores plateae currules operas. Interim autem ab interiori coemeterio solvetur taxa in duplo, imo, si funera nimium multiplicarentur, etiam in triplo, aut quadruplo taxa desumi potest. Ubi autem coemeterium exterius cinctum fuerit, taxa ordinaria ab adulto fl. 1, a parvulo den. 50 desumentur et tunc ad coemeterium interius, nisi obtenta nova facultate, nullus sepelietur.

Secundum. Matrimonia catholicorum cum acatholicis, quem admodum hactenus in usu non fuerunt, ita imposterum quoque omni modo impediuntur. Si aliqui vehementius urgerent, de casu in casum ad officium vicariale recursus fiat.

Tertium. Ut iuventus germanorum in rudimentis fidei tanto facilius instrui possit, admittitur praeceptor germanicus, his tamen sub conditionibus, primo, ut actuali rectori scholae nullum damnum aut diminutio salarii causetur. Secundo, ut praeceptor ille rectori scholae subsit et ab eo dependeat, proinde cubiculum etiam novum penes scholam hungarorum pro habitatione eiusdem et schola parvulorum aedificetur.

Quartum. Sicut in Kemend tertium.

Quintum. Sicut ibidem quartum.

Sextum. Sicut ibidem quintum.

Septimum. Sicut ibidem octavum.

Octavum. Ut pro sanctissimo missae sacrificio vinum non tantum bonum, sed etiam quotidie recens haberi possit, et non ut hactenus ex educillo varium et forte aliquando bene iam mixtum afferri debeat, aut allatum diutius conservari, ita ut etiam acescat, incumbet parcho

loci imposterum vinum tam pro missae sacrificiis quotidie recens, quam pro communicantibus ex suo dare et subministrare. Quod, ut sine suo damno facere possit, ex ecclesiae pecuniis accipere poterit quolibet anno fl. 16.

SOMLÓVÁSÁRHELY.

(Jegyzőkönyvi másolat az esztergomi érseki levéltárban Visitationes fasc. VII. lib. 37. pag. 163—171. alatt.)

Ecclesia est honori sancti Lamberti episcopi et martyris dedicata, tota sub fornice, ex bonis materialibus, licet pro populo concurrente non sufficiens; cuius sanctuarium imbricibus tectum, reliquum scandulis. Habet sacristiam sub turri plane exiguam. In turri habet campanas trias benedictas. Consecrationis certa signa nulla apparent. Festum patrocinii celebratur in festo sancti Lamberti cum indulgentiis septennialibus. Habet aras trias, in quarum singulis 3 mappis contectis celebratur super portatili. Portatile, ex quo reliquiae exciderunt, cum novo commutari debet, vel reliquiae sub modo per episcopum imponi. Cathedram habet ligneam et scamna suis locis collocata, chorum, ubi organum, ex bonis materialibus, ex utroque latere duos choros ligneos.

Suppellex. Habet ostensorium argenteum, calices cum patenis 3 argenteos, ciborium cupreum inauratum, pyxidem argenteam pro Viatico ad infirmos deportando, in qua corporale, cum lacerum sit, novum substitui debet, casulas varii coloris cum appertinentiis 8, pluviale 1, albas 5, ex quibus 3 bonae, alia magis ordinaria et quinta attrita, superpellicea 3, quadratos 2, cingulos 4, corporalia 6, purificatoria 8, vela diversi coloris 10, missalia 3, ritualia 2, vexilla ecclesiae 4, coetuum 4, umbellam 1, mappas 4, quae omnia munde servantur nec lacerum quid adhibetur.

Sanctissimum Eucharistiae sacramentum clause et munde servatur in tabernaculo. Sanctissimi liquores in pyxide argentea et fons baptismalis munde servatur. Operculum, cum sit novum, adhuc non fit clausum, proxime claudetur. Statis temporibus renovantur. Habetur ampulla distincta pro administrando baptismo et post altare maius sacrarium.

Matricula habetur, in qua nomina baptisatorum et copulatorum ab anno 1703, defunctorum ab anno 1735 connotata habentur Imposterum etiam nomen baptisantis apponetur.

Proventus ecclesiae. Habet vineam in promontorio Somló. e regione capellae sanctae Margaritae, cuius procreatio facit plus minus urnas 12. Aliam dotem nullam habet, nec proventum, nisi marsupio colligi solitum, qui circa facit per annum plus minus fl. 10, paratis habet modo fl. 22, den. 72. Debita passiva nulla habet, activa fl. 65 erga legale interusurium, super quibus procurabitur obligatio scripta. Pro conser-

vatione proventuum ecclesiae habetur cista 2 clavibus distinctis, quarum una prae manibus parochi, altera inspectoris ecclesiae habetur et cum scitu et consensu utriusque fit perceptio et erogatio. Hactenus non reddabantur rationes quolibet anno propter exiguitatem proventuum, quando tamen reddabantur, aderat parochus loci, officialis dominii et iudex loci cum duobus iuratis. Aliqua legata adhuc sunt circa fl. 70, incertum tamen est, an haberi possint.

Ecclesiā haec una cum adiecto monasterio, cuius rudera adhuc dum exstant et inhabitantur per dominum provisorem, fuit monialium ordinis Cisterciensium (helyesebben: Praemonstratensium), quae iniquitate temporum hinc abire debuerunt et ut fert traditio, Posonii in conventu sanctae Clarae hospito exceptae sunt duaeque ex nominatis monialibus Cisterciensibus (helyesebben: Praemonstratensibus) regulam monialium sanctae Clarae amplexae sunt, sique bona ad easdem translata.

Olim in festo sanctae Margaritae a mercatoribus, qui convenire solebant, pecunia pendi solita cedebat in medietate parochi, in medietate ecclesiae, quam tamen pecuniam modo dominium usurpare coepit cum damno ecclesiae. Fecit autem proventus ille per annum fl. 12.

Parochus loci Martinus Slandersics, in cura animarum annis 37, hic loci in annum vigesimum, anno uno capellanus Szegedini et reliquum tempus exegit partim in regimine, quae capellanus regiminis, partim in Nagy Magyar qua parochus. Fuit pazmanita, quarti anni theologus, gnarus linguarum germanicae, hungaricae, italicae, croaticae, slavonicae, necessariis libris provisos tam propriis, quam etiam ecclesiae, de quibus proxime conficietur inventarium et in cista ecclesiae conservabitur. Pro fidelibus curae suae commissis quolibet die dominico offert missae sacrificium. Est in cura animarum testimonio populi diligens, nullus ob incuriam illius sine sacramentis decessit, vitae exemplaris statum ecclesiasticum addecentis.

Proventus parochi fixus. Habet in territorio Vásárhelyiensi terrarum arabilium 18 iugera in uno contiguo, quorum quodlibet capax est metretarum Posoniensium 2, penes viam Papensem, in vicinia Josephi Nagy, item iugera 2 in Gellekert eiusdem territoritii, penes agros Stephani Domokos, item iugera totidem ad rubram imaginem, vulgo Vörös képnél; item alia 2 iugera supra minorem silvam in vicinia Georgii Beles, in toto iugera 24. Habet in territorio Lovas iugera 9, in quorum usu a memoria hominum parochus exstitit, ante annos autem 3 dominus praefectus Hartvik extorsit reversales a moderno parochi, quasi vero ex beneplacito tantum dominii possideret parochus, nec

successores ius ullum haberent. Quae reversales, tanquam violente extortae, et cum aperto praecudio parochiae et absque consensu ordinarii datae, cassantur et pro nullis declarantur. Prata habet 5: primum Pap rétye, secundum Cserétye, tertium Kerétés mellett, quartum Pap rekettye, quintum Csonka alat, quae prata proferunt currus foeni circiter 13. Vineas habet 2, unam Kőpadutya, aliam Remete Szőlő, in quarum actuali possessione est, nisi quod in priori vinea, Kőpad vocata, partem illam, quae ab austro protenditur ad viam, quae ad supremi-
tatem montis vergit, actu non possideat ex eo, quod partem illam pro tunc desertam officialis dominalis anno 1736 alteri cultivandam dederit. Cum tamen ex littera, quae prae manibus parochi loci habetur, clare eveniat, illam partem quoque ad parochum spectare, parochus obligabitur, illam quoque partem recuperare vel bono modo conveniendo cum actuali possessore illius, et pretium laboris deponendo, vel etiam suo modo via iuris. Habuit parochus etiam tertiam vineam Sinoros dictam, quae cum illegitime abalienata sit, parochus facta diligenti investigatione recuperare sataget Parochiani 7 iugera terminis vicibus arant et omnes alios labores campestres perficiunt, frugesque comportant, prata quinque in proprio territorio falcant, foenum pariter devehunt vineasque similiter excolunt et colligunt. Sedecimam vini et frumenti habet, facit in frumento circa 35 cruces, et ex tritico turcico metretas circa 8, vini urnas circa 13. Habuit prius parochus a memoria hominum in praedio Lovas sedecimam, nunc autem ab octo vel novem annis denegabatur, pro qua proinde apud dominum se insinuabit. Pariter ex vinea, quam dominus excellentissimus episcopus Vesprimiensis licet non liberam habet, denegabatur sedecima, apud quem dominus parochus scripto se insinuabit. Eadem est ratio de aliis vineis. Pariter ex vinea, quam illustrissimus dominus personalis habet, denegabatur sedecima ex ea ratione, quod libertatem 1000 imperialibus emerit. Cum tamen sedecimam vendere dominum non potuerit, ideo obligabitur saltem in pecunia damnum parochi compensare, circa quae omnia parochus se insinuabit et si bonis nihil effecerit, eorum responsa ad officium vicariale deferet. Pariter pecunia messoriali domini officiales parochi nihil dederunt, ex qua cum pariter sedecima competat parochi et aliis etiam in locis in usu sit, illam quoque parochus praetendere debet. Habuit prius a quolibet hospite habente aratrum medium cubulum frumenti Iauriensis metretae et den 40, a non habentibus aratrum cubuli quadrantem, den. 20, frumentum adhuc praestant hoc modo, quoad pecuniam convenit parochus cum communitate in fl. 50, quilibet pecora iugalia habens praestat unum plaustrum lignorum. Offertoria fiunt per annum 4, in festis

Nativitatis Domini, Circumcisionis, Paschatis, Pentecostes, ex quibus prouti et ex coleda tertia pars cedit rectori scholae, pecunia autem marsupialis illis diebus etiam ecclesiae cedit.

Proventus stolaris. A baptismo et introductione puerperae den. 30, a tribus denuntiationibus et assistentia in matrimonio den. 60, ab introductione neonuptae den. 25, a comitiva funeris adultorum fl. 1, parvulorum den. 25, a concione funebri fl. 1, a cantato Requiem fl. 1, a sacro lecto den. 50.

Divina pro commoditate animarum iam citius, iam tardius celebrantur et ordinarie horis 2 absolvuntur. Conciones, quando fiunt, sunt ad capacitatem populi, sed aliquando omittuntur forte ab provec-tam magis aetatem. Catecheses pariter hactenus non fiebant, quae impo-sterum etiam fient a meridie. Quando parochus abest, substituit loco sui alium.

Rector scholae Josephus Keresztes fecit professionem antequam ad docendum admitteretur. Est sufficiens pro instruendis parvulis, moribus eius et servitio parochus et populus contentatur.

Proventus fixus. A qualibet domo vienam non habente den. 10, a vineam habente pintam unam maiorem, praeterea a qualibet domo panem unum, propter pulsum habet a quolibet hospite agros excolente manipulum 1 vernalis et hiemalis frumenti 1. Habet currus foeni 2, a communitate plaustra lignorum 14, qua organista habet a communitate annue fl. 12, metretas frumenti 10 et unam metretam pro hostiis pin-sendis.

Proventus stolaris. A scheda promulgationis den. 11 et $\frac{1}{2}$, a pulsu pro sepeliendis den. 5, a comitiva funeris den. 12, a cantato Requiem den. 50, a cantatione funebri diurna den. 25, a vigiliis nocturnis den. 17, a doctione parvulorum per annum fl. 1, nunc habet discipulos circiter 25, tempore hiemis quilibet discipulorum fert frusta lignorum 2.

Domini terrestres: Conventus Poseniensis monialium sanctae Clarae, quae etiam dominus parochos praesentant. Hactenus ecclesiae nihil praestiterint, nisi fl. 90, quando ultima vice tectum reparatum est, nec paramenta ab illis habet. Praesentam tamen inde praetendunt, quod fundum superius specificatum parochi dent et vineam ecclesiae.

Numerus animarum. Confessionis capaces sunt 679, incapaces 400, omnes catholici, praeter unum schismaticum, qui auctoritate dominali, contra votum oppidanorum de non tolerando ullo haeretico aut alieno a fide orthodoxo et puniendis quibuscunque notoriis improbis iam pridem se obstringentium, inductus est. Quod votum etiam ipsum domi-nium confirmavit, qui tamen transtulit, ut refertur, suas merces in duos unitos, quod votum scriptum in praeamenta habetur.

Populus est devotus, in ecclesia frequens, publici peccatores puniuntur. Confessionem paschalem satisfaciunt, de qua peracta impostorum distribuentur et exiguntur schedae. Festa decretalia observant.

Confraternitates sunt in loco duo, sacratissimi Rosarii beatae Mariae Virginis et Cordigerorum sancti Francisci Seraphici, quae secundum proprias regulas et statuta reguntur.

Obstetrix Elisabetha Csákány, quae tamen iam incipit esse inepta, proinde alia quaerenda et instruenda est.

In monte Vásárhelyiensi Somló dicto exstat *capella* sanctae Margaritae virginis et martyris, ad quam octo vicibus per annum cum processione pergere solent. Habet calicem cupreum inauratum, casulam attritam, albam 1, non multum valentem, missale. Tempore devotionis alia necessaria apparamenta ex parochiali ecclesia afferuntur. Eundem montem incolit *eremita* cum facultate ordinarii nomine Franciscus Regler, bonorum morum tertiarius professus.

Praeter hanc adhuc 2 sunt *capellae*, una sanctae Rosaliae, statim ante cincturam ecclesiae, et alia in foro sanctissimae Trinitatis sine suppellectili.

Vicinis pagis Bor Szörcsök et *Oroszi* a potiori cum facultate vicarii generalis Iaurinensis et parochi Devecseriensis servit parochus Devecseriensis. Incolae ipsi harum possessionum libenter haberent, si ad Vásárhelyi spectarent.

Commissa.

Primum. Proventus ecclesiae cum proventibus capellarum non confundantur, sed rationes de singulis distinctim conficiantur et reddantur. Perceptio autem et erogatio non fiat absque scitu et consensu parochi. Si aliquis absque memoria ecclesiae aliquid legaverit capellis, hoc ipso medietas cedit ecclesiae parochiali.

Secundum sicut in Kemend.

Tertium sicut ibidem.

Quartum sicut ibidem.

Quintum. Funera quamvis pauperum et solvere incapacium non per ludimagistrum tantum, sed etiam per parochum comitiva decorantur.

Sextum sicut in Kemend.

CONSCRIPTIO PROVENTUUM PAROCHI VÁSÁRHELYIENSIS ET SZÖRCSÖKIENSIS.

(A-o 1717)

(Eredeti kézirat a somlővásárhelyi plébánia irattárában.)

Ladislav Pyber de Nyírkén, electus epsicopus Almisiensis, praepositus sancti Thomae de monte Strigoniensi. ecclesiae metropolitanae Strigoniensis canonicus, liberae ac regiae civitatis Tyrnaviensis pleba-

nus, sacrae caesareae regiaeque maiestatis inclytæ tabulae iudiciariae praelatus, eminentissimi ac serenissimi in Christo patris, domini domini Christiani Augusti, sanctae Romanae ecclesiae presbyteri cardinalis, ducis Saxoniae (titulus cum plenitudine) archiepiscopi Strigoniensis, et sacri Romani imperii principis, consiliarius intimus, in spiritualibus vicarius, et causarum auditor generalis.

Saluti animarum, quarum curam nobis licet immeritis Dominus commisit, quantum cum eo possumus, libenter intendimus. Cum igitur parochia oppidi Vásárhely cum filiali possessione Szörcsök, alias in alma dioecesi Wesprimiensi existens, sed de iure et ab antiquo spirituali iurisdictioni archiepiscopatus Strigoniensis subiecta, ob defectum visitationis canonicae, quam tam loci distantia, tum et vel maxime patriae huius continuæ bellicæ vicissitudines diu non admiserunt, eo confusionis devenisset, ut nullus debitus in ea ordo existat, exindeque eveniat, quod incolae in sustentationem parochi id solum, quod ipsis placeret, contribuunt, per consequens parochi subsistentiam inibi impossibilem reddant, sicque animarum salus nimium quantum pessumeat, et cultus divinus admodum sterileseat, ideo de pastoralis officii nostri munere noxia dissepere, et quæ salutaria sunt, ordinare cupientes, donec canonica visitatio eatenus institui poterit, circa annualem fixum et stolarem Vásárhelyiensis et Szörcsökiensis parochi proventum, hanc, quæ sequitur, fecimus dispositionem.

Proventus parochi Vásárhelyiensis et Szörcsökiensis. Habet parochus hic in territorio Vásárhelyiensi terrarum arabilium iugera triginta et unum, ex his iugera quinque Vásárhelyienses, duo autem iugera Szörcsökienses incolae ter tempestive arare, semine parochi inseminare, fruges demetere, et in aream parochialem convehere obligabuntur. Habet item in eodem territorio pratum unum, decem currus foeni procreans, quod oppidani Vásárhelyienses defalcare, in cumulos colligere, et ad aream parochiae convehere, ita etiam vineam unam parochi in promontorio Somlyóhegy dicto habitam fodere tenebuntur. Habet præterea sedecimam frumenti et vini. A quolibet hospite aratrum habente habebit a modo medium cubulum frumenti maioris mensurae et den. 40, a non habente aratrum unum quartale frumenti, et den. 20, item a quolibet pecora habente plaustrum unum lignorum pro facto, offertoria in festis solemnioribus et collectam epiphanialem.

Stolarem proventum habebit sequentem: a baptismo gallinam unam et panem unum, aut loco horum den. 15, ab introductione puerperae den. (?) et unum panem, aut loco horum den. 15, a tribus denuntiationibus et assistentia matrimonii den. 50, ab introductione neonuptae den. 25, a funere hospitis fl. 1, a funere hospite den. 60, a funere

infantis vel pauperis personale den. 25, a concione funebri fl. 1, a sacro cantato den. 50, a lecto autem den. 30. Ad reparationem et conservationem debitam domus parochialis et eius appertinentiarum obligantur Vásárhelyienses.

Quia vero parochiam Iszkáziensem aequè exemptam et archidioecesi Strigoniensi in spiritualibus subiectam cum filialibus Csósz, Kisszőlős, Alsóiszkáz et Kápolna, usque ad ulteriorem dispositionem nostram. eiusdem parochi Vásárhelyiensis administrationi adiungeremus, harum etiam possessionum incolae quoad annuam et stolarem solutionem huic praemissae subiacebunt, laboribus parocho praestari per ipsos solitis in priori statu permanentibus.

Praesentem autem auctoritate vicariali statutam ordinationem nostram a praelibatis parocho et parochianis ita observari mandamus, ne aut hi ab ipsa recedere, aut ille ultra eam excedere, parochianosque suos onerare praesumat, verum tum ipse, quam illi in iis, quae in melius commutanda venient, ad nos, vel futuram visitationem canonicam pro remedio recurrendum habebunt.

Actum Tyrnaviae, die 27-a mensis Octobris, anno millesimo septingentesimo decimo septimo. Ladislaus Pyber m. pr. electus episcopus Almisiensis, generalis vicarius Strigoniensis. (L. S.)

A külsővati plébánia és filiái.

BELSÓVAT és MERSEVAT.

(Eredeti jkv. a szombathelyi püspöki levéltárban, Visitatio Kazóina
p. 595. alatt.)

Visitatio possessionum Belseő Vatt et Merse, quae quoad divina pertinent ad ecclesiam possessionis Külseő Vatt, in comitatu Vespri-
miensi adiacente habitam. Cum itaque ipsa *ecclesia* esset situata extra
comitatum Castriferrei, ex eo etiam non est muneris ac institutionis
praesentis eandem in seriem modernae visitationis referre, sed prae-
memoratas dumtaxat geminas possessiones, velut in hocce nostro comi-
tatu existentes, declarare. Erat celebrata die prima mensis Februarii
anno 1698.

Est parochia pure ungarica. Et ius patronatus pertinet ad nobili-
tatem comportionatam. Utraque possessio habet campanam, super co-
lumnas ligneas.

Proventus parochialis. In possessione Belseő Vatt singulae domus
dabant den. 25, et praeterea nihil. Et inquilini den. 12.

In possessione autem Merse singulae domus, exceptis inquilinis,
pendebant metretas singulas maiores Papenses, partim tritici et partim
siliginis, ac insuper den. 12. Deinde inquilini penes alios residentes de
frumento quadrantem unum et den. 5. Qui vero duo solum habuisset
iumenta pro aratro apta, metretam mediam ac den. 6. Praeterea qui-
libet iumentati praestabant vecturam unam ex silvis ad possessionem
Külseő Vatt pertinentibus. Accedebat et communis lignatio cum paro-
chianis. Haec eadem possessio singulis annis, pro semine autumnali,
solebat. iugerum 1 ter inarando et semente parochi componendo ac dein
demetendo conveyere. Agri autem habentur in territorio possessionis
Külseő Vatt. Similiter etiam in eodem territorio falcabant et compor-
tabant.

Domus parochialis erat olim in possessione Külseő Vatt. Et si quae habentur appertinentiae, ibidem etiam sunt exquirendae. In praemissis autem possessionibus nullae inveniuntur. Pro vernali semine similiter iugerum 1 arantes excoluerunt et metentes comportarunt.

Stola est eadem, quae hactenus erat specificata, quam superius comperire poteris.

Parochus est nullus, sed vivitur absque administratione ecclesiastica.

Schola. Domus scholaris non habetur, quae proprie talis esse denominetur. Proindeque ipse ludirector accomodatur pro arbitratu parochianorum, in eo scilicet loco, qui eidem designatur. Solvitur ei per singulas domos de frumento cubulus medius partim tritici, partim siliginis ac insuper den. 5. Pro foco singuli iumentati praestant vecturam unam. Et tam pro semine autumnali, quam etiam vernali et primum quidem ter inarando, secundum vero semel et pro utroque iugerum 1 excolunt, demetunt et invehunt. Si per noctem occinat ad funus, den. 25, si simpliciter comitetur, den. 12.

Ludirector est.

Parochiani. In possessione Belseő Vatt numerantur 106, ex his catholici sunt 20. In possessione Merse numerantur animae 111, ex his catholici sunt 4.

*

Visitatio camonica parochiae pure hungaricae Külső Vathiensis et filialium ejus Vinár cum ecclesia, Belső Vatt (!), Merse, Gergőlyi (!) cum oratorio lutheranorum, Nemes et Póór Szalok (!) sine ecclesiis in diocesi Jaurinensi, inelyto comitatu Veszprémiensi, praeter Belső Vatt et Merse, quae in comitatu Castriferreiensi, districtu vere Kemenesaljiensi (!) existentium anno 1758 die 1-a Decembris peracta.

(Eredeti jkv a szombathelyi püspöki levéltárban Visitatio Bathyaniana p. 777—800. alatt.)

KÜLSŐVAT.

De satu ecclesiae Külső Vathiensis. Primo: Erecta est in honorem sanctae Margarethae virginis et martyris, quo festo ejus patrocinium celebratur, ministros ecclesiae parochianis cum concursu tamen aliqua in parte ex proventibus ecclesiae intertenentibus. Benedicta est, non profanata, lapidea circa finem pagi ad meridiem sita, cum sanctuario versa ad orientem, quod sub fornice, reliquum vero corpus tabulatum est cum sacristia ab aquilone sub fornice; scandulis tecta novis, habens

turrim lapideam et versus terram se inclinantem, et superficie carentem. Pro choro hic et nunc trabes habentur, cathedra lapidea, scamna nulla. Altare unicum non consecratum, in quo imago sculpta sanctae Margarethae. Coemeterium circa ecclesiam undique patens angustum, in quo haeretici cum catholicis sepeliuntur.

Secundo: Quis ecclesiam fundaverit, non constat, renovata est industria partim nobilium catholicorum hujatum, partim ex collecta eleemosyna.

Tertio: Proventus ex marsupiali circa fl. 2. In parata prae manibus fl. 5. In debitis activis fl. 6. Agros nullos, prata nulla. In reliquo cura, administratio et ratiocinium pecuniarum ecclesiae est penes supremum aedituum, qui nunc est nobilis dominus Sigismundus Horváth, qui omni anno dat rationes coram vicearchidiacono, parocho et pagensibus.

Quarto: Supellex ecclesiae est calix unus cupreus cum patena deauratus, ciborium cupreum cum tecto deauratum, habens palliolum decens. Urceoli vitri duo, cum patena plumbea, tintinnabulum unum, pixis pro liquoribus sacris laminea, pro hostiis conservandis lignea, mensa lapidea in sacristia pro vestibus conservandis, crucifixum 1, vexillum 1, crux pro funeribus una, tabellae secretarum 3, lebes cupreus pro aqua benedicta, aspersorium unum, portatile 1, campana una ad latus ecclesiae in campanili ligneo, Missale unum lacerum, aliud pro Requiem, Rituale unum, Liber Evangeliorum 1 lacer, pulvilli 3 ex tela contexta, quadrati duo, casulae in colore 3 cum stolis et manipulis, 4-a nigra cum stola, manipulo. Vela pro calicibus 3, bursae 3, pallae 3, corporalia 4, purificatoria 4, subcorporalia sericea linea 2, albae 2, humeralia 2, cingulus 1, velum viride sericeum pro monstrantia. Mappae altaris superiores 2, inferiores 3, pro cooperienda ara 1, rochetum 1, marsupium pro eleemosyna.

Quinto: Ecclesia est munda, altare tribus mappis et antipendio provisum, et supellectilia absque defectu conservantur.

Sexto: Venerabile Sacramentum pro communione aegrotantium, et veneratione publica in ecclesia servandum singulis binis hebdomadis renovatur et hostiae pro sacrificio recentes habentur.

Septimo: Fons baptismatis non datur, baptisatur tamen aqua benedicta, sacrique liquores in decenti loco asservantur, et omni anno renovari procurantur.

De parocho ejus obligatione, et proventibus. Primo: Parochus est reverendus dominus Stephanus Barbacsi linguae ungaricae, studia sua theologica moralia in 2-dum annum absolvit Jaurini. Hic in decimum annum parochus, pro priora in Kercza tribus, antea in Kóny annis sex,

primitus in Kisbér annis 9. Est sufficientis doctrinae et aptitudinis habetque notitiam eorum, quae ad administrationem sacramentorum. recitationem horarum canonicarum, Missae celebrationem et populum instruendum requiruntur. Libros habet idoneos et sufficientes.

Secundo: Habet librum, in quem baptizatorum, copulatorum et defunctorum nomina accurate refert, de confirmatis illi nihil constat.

Tertio: Missam frequenter celebrat, diebus dominicis ac festis concionem ad populum facit, divina inchoat bis in matre, 3-ia vice in filiali Vinár, in hieme hora decima, aestate nona, et durant per semi-alteram horam, in festis dispensatis citius finiuntur. Catecheses pro juventute tempore matutino post concionem facit.

Quarto: Missam debita cum devotione celebrat seu legit pro den. 25, cantat vero pro den. 50. Diebus dominicis et solemnioribus festis pro populo offert.

Quinto: Sacramenta juxta ritum sanctae Romanae Ecclesiae diligenter administrat nullusque ejus culpa mortuus est sine debita provisione.

Sexto: Venerabile Sacramentum decenter ad infirmos defert sine lumine et coram Venerabili lampas ob defectum fundi non ardet.

Septimo: Parochus est piae vitae.

Octavo: Duo Sacra sine facultate non celebrat, et si contingat eum a parochia diutius abesse, sufficit administratorem.

Nono: Festa, jejunia populo denuntiat et observari curat, denuntiationesque ternas, nisi eatenus dispensationem habeat, praemittit.

Decimo: Impedimentum nullum habet in cura animarum et caeremonias scit peragique.

Undecimo: Praelatis suis obediens est et juxta praescripta canonica tonsuram et vestitum portat.

Duodecimo: Proventus habet: a singulo, hospite catholico et singulo inquilino catholico habet den. 25. Ab acatholicis nihil. Ex frumento a quolibet hospite jumentato catholico mediam metretam siliginis mensurae majoris, ab inquilinis quadrantem unum ejusdem mensurae.

In filiali Vinár tam in frumento, quam in pecunia ut in matre, in hac filiali nullus lutheranus.

In filiali Belső Vatt eodem modo tam in frumento, quam in pecunia catholici aequae et acatholici.

In filiali Merse singulus hospes integrae sessionis praestat unum cubulum siliginis mensurae majoris et den. 12. Mediae sessionis medium cubulum ejusdem mensurae et den 6, inquilini vero quadrantem unum et den. 5, et hoc tam a catholicis, quam acatholicis.

In filiali Póór et Nemes Szalók soli catholici hospites medium cubulum siliginis et den. 25.

In filiali Gergőlyi soli catholici cubulum siliginis mensurae majoris et den. 25.

Ex stola aequaliter in tota parochia a solis catholicis praeter Belső Vath et Merse, ubi etiam ab haereticis. A baptisate panem unum, gallinam unam, ab introductione puerperae den. 5, a copulatione den. 50, si sint plebei, si nobiles fl. 1. A sepultura singula den. 25, si sit libera stola, accipit duplum vel triplum. Ex collada exiguum carnem suillam, avenam vel hordeum modicum, subsidium nullum habet.

Agros habet in territorio Külső Vathiensi. Az Mogyorós alatt, cum vicinis ab oriente Adamo Molnár, ab occidente Georgio Nyulász jug. 1, cub. 2. Item az Irtásokban cum vicinis ab aquilone Georgio Nyulász, a meridie Sigismundo Horváth jug. 3, cub. 4. Item az Vaskapunál cum vicinis ab aquilone Ladislao Kozma, a meridie Stephano Simonyi ludirectore acatholico jug. 1, cub. 2. In territorio Vináriensi a Homokon cum vicinis ab aquilone Michaela Horváth ludirectore Vináriensi, a meridie Stephano Szalay jug. 2, cub. 4.

Prata habet in territorio Külső Vathiensi ad fluvium Marcal currus 8. Item a Bánd felé ad eundem fluvium Marcal currum 1.

Sedecimam habet in Külső Vath. Lignorum focalium in Külső Vath a singulo hospite catholico jumentato habet currum unum. In Vinár similiter. In Belső Vath et Merse a singulo hospite jumentato tam catholico quam haeretico aequae currum unum.

Decimotertio: Pia legata parochus non habet.

Decimoquarto: Fundi parochiales per Külső Vathienses catholicos uno anno excoluntur agri 3 pro autumnali ter arando, semente parochi inseminando, occando, demetendo, convehendo et componendo. Alio anno agros duos aequae pro autumnali excolunt. Merseenses sigulis annis pro autumnali agrum 1 excolunt, demetunt et convehunt sine discrimine religionis. Vinárienses agros in territorio suo existentes singulis annis pro autumnali ter arare, semente parochi inseminare, demetere etc. tenentur.

Prata supra specificata Külső Vathienses catholici cum concursu Merseenses catholicorum et acatholicorum falcare, colligere, cumulare et convehere tenentur.

Vinárienses singulis annis duo plaustra foeni praestare tenentur.

Domus parochialis ex toto ruinosae est, cum vicinis ab oriente Joanne Németh, ab occidente via ad Külső et Belső Vath, Vinár, quam parochiani ex tota parochia aedificare et conservare tenentur.

De scholae rectore, ejus obligatione et proventibus. Primo: Scholae rector est Franciscus Ujváry catholicus, edidit professionem fidei, habet scientiam competentem suo officio, quo bene fungitur, in cantu, puerorum instructione et pulsu campanarum.

Secundo: Est parochus obediens, bonorum morum.

Tertio: Proventus habet sequentes: A quolibet hospite catholico integrae sessionis mediam metretam siliginis mensurae Poseniensis et den. 10. Ab hospitibus catholicis mediae sessionis quadrantem unum ejusdem mensurae et den. 10. A singulo hospite catholico cujuscunque sessionis panem 1, ab uxoribus servorum den. 15, a viduis crucigeros 7.

A puerorum instructione angariatim den. 25, pro sabbataria den. 5.

A sepultura, si diu noctuque canat, den. 25, si de die tantum una cum comitiva den. 12.

Habet pratum unum vulgo Harangozó-rét, pro plaustro uno, quod Belső Vattienses falcare, colligere et convehere tenentur.

Ex colleda tertialitatem.

A quolibet hospite jumentato currum 1 ligni.

Domus scholaris est cum area et portione terrae pro leguminibus, quam domum Külső et Belső Vattienses cum Merseiensibus aedificare et conservare tenentur.

De dominis terrestribus et patronis. Primo: Domini terrestres sunt varii comportionati, jus praesentiae est penes excellentissimum, illustrissimum et reverendissimum Ordinarium.

Secundo: Datur oratorium acatholicorum, in quo servit ludirector confessionis augustanae, quod praejudicat parochiae, cum proventus una cum fundis idem ludirector possideat.

De parochianis et eorum obligatione. Primo: Animae catholicae confessionis capaces in hac parochia sunt 397, incapaces 147, haereticae insimul 333. Summa animarum 877.

Secundo: Populus est devotus, in ecclesia frequens, bene instructus in fide, parochus reverens, cui debitam mercedem difficulter praestat.

Tertio: Publici peccatores, concubinari, divinatores, blasphemi, perjuratores, excommunicati, festorum et jejunorum violatores manifesti non sunt, nec abusus aliqui irrepserunt, quia dominus parochus in vitiis impediendis adlaborat.

Quarto: Parochiani partim amore, partim timore reguntur, et confessioni paschali satisfacere solent.

Quinto: Apostatae non reperiuntur.

Sexto: Confraternitas nulla.

Septimo: Hospitale nullum.

Octavo: Nec residet ordo religiosus.

De obstetricibus et vespillonibus. Primo: Obstetrices sunt partim catholicae, partim acatholicae, ad baptisandum tamen in casu necessitatis sufficienter instructae. Sola Vináriensis est jurata.

Secundo: Vespillones arcentur, ne fodiant cum ecclesiae ruina.

Ecclesia filialis Vinár.

Primo: Erecta est ecclesia in honorem beatæ Virginis sanctam Elisheth visitantis, in cujus festo eius patrocinium celebratur, quando ministros ecclesiae intertenet pagus. Est autem ecclesia hæc benedicta, non profanata, a communitate aedificata, lapidea in sanctuario sub fornice, in reliquo corpore tabulata sine turri. Chorus est in ea ligneus. Cathedra lignea.

Altare est in ecclesia, unicum, non consecratum, dicatum honori beatæ Virginis visitantis, in cujus medio habetur ejusdem imago picta cum duabus statuīs ab utroque latere, a dextro sancti Benedicti, a sinistro vero sancti Joannis Nepomuceni. Tabernaculum ligneum.

Secundo: Erecta est hæc ecclesia a communitate Vináriensi.

Tertio: Proventus habet ex marsupio per annum circiter florenos 3. Proventus et pecunie hujusmodi administrantur per aedituum, qui nunc est Georgius Szabó.

Quarto: Supellex ecclesiae reperitur sequens: Calix unus cupreus cum patena deauratus, urceoli vitrei duo, tintinnabula duo, pixis lignea pro hostiis conservandis, cista una, crucifixus unus, vexilla duo, candelabra lignea 6. Tabellæ secretarum tres, lebes cupreus pro aqua benedicta, crux pro funeribus una, lampas laminea pro lumine ferendo. Portatile unum, marsupium unum, pulvillus unus, Missale unum, campana una, in campanili ligneo ad latus ecclesiae pendens. Rituale unum, liber Evangeliorum 1. Casulæ in colore duæ cum stolis et manipulis. Vela pro calicibus duo. Bursa una, pallæ 2, corporalia duo, purificatoria 4. Alba una cum humerali, subcorporalia 4. Cingulus unus. Mappæ superiores altaris duæ, inferiores tres, mantile unum, superpelliceum unum, quadratus unus.

De scholæ rectore, ejus obligatione et proventibus. Primo: Scholæ rector est Michael Horváth, catholicus, edidit professionem fidei, scit ritus competentes suo officio, quo bene fungitur in cantu, puerorum instructione et pulsu campanæ.

Secundo: Est bonorum morum et parocho obediens.

Tertio: Proventus habet sequentes: A quolibet hospite integre sessionis habet metretam unam mensuræ Poseniensis et den. 10. Ab hospitibus mediæ sessionis mediam metretam ejusdem mensuræ sili-ginis et den. 10. Ab inquilinis vero crucigeros 7.

Habet agrum unum, qui quolibet anno cultivari solet per parochianos pro autumnali, quem ter arant, semente ludimagistri inseminant, demetunt et convehunt.

Prata habet tria: Unum a Hajó Réven pro uno curru, alium az Kő részén pro uno et medio curru. Quae duo prata Vinárienses falcare, colligere et convehere tenentur. Tertium in Marcal pro uno curru, quem tamen industria propria cultivare solet.

A qualibet domo habet panem unum.

A sepultura, si diu noctuque canat, habet denarios 35, si vero solum de die, cum comitiva habet septenarios duos.

A puerorum instructione per singulas angarias den. 25, et sabbatariam.

Lignorum focalium a singulo hospite jugalia habente currum unum. Ex colleda tertialitatem.

Filialis Gergöllyi.

In hac filiali exstat oratorium acatholicorum lutheranorum, in quo servit praedicans confessionis augustanae, qui nunc est Joannes Perlaky.

In Póór et Nemes Szalók. Cum lutherani et calvinistae proprios habeant rectores, acatholici suo rectori eo modo solvunt, quo catholici parocho.

Calvinistae habent proprium oratorium ex ligno exiguae capacitatis arundine tectum. Sepeliuntur vero catholici et acatholici utriusque religionis ad antiquam ecclesiam catholicam adhuc facile reparabilem.

In Gergelyi solum catholici solvunt parocho, lutherani proprio praedicanti eandem praestationem.

Parochus habet a solis catholicis stolam, ab acatholicis vero ex illis tantum filialistis, qui proprios rectores non habent.

Integrae sessionis hospes loci habet sedecim jugera et 6 falcatorum prata, parochus autem tantum 7 jugera et prata septem falcatorum, quae ipsa ita sunt exposita frequenti inundationi aquae, ut eorum nulum plane emolumentum habeat, sed supponuntur ab aliquibus possideri agri et prata, quae modo parochus possidet, non sunt antiquae appertinentiae, sed ante quinque circiter annos a communitate nobili catholica et acatholica communi consensu occasione novae divisionis excisae eum in finem, ut scholae rectori agri et prata maneant, quae ante erectionem parochiae fuerunt scholae lutheranae.

Quoad culturam agrorum seu terrarum parochialium et domus parochialis aedificium difficultas repraesentata, quod nobiles catholici contra contractualem obligationem mihi exhibitam se e concursu eximant, et facto recursum ad magistratum, et desuper subsecuta rela-

tione exmissi iudicis nobilium, quod revera contractus sit, determinatum est: Eum nobilem, qui per subditum non concurrat, teneri per se. Quod etiam nonnulli subditis destituti difficultant ex eo fundamento, quod de suis bonis aliquid parochia assignaverint. Haec ipsa objectio proinde determinationi comitatensi repraesentanda et eadem effectuanda veniet. Prouti et Merseienses, in comitatu Castriferrei degentes, ad concursum proportionalem circa domus parochialis aedificium stringendi venient, maxime ubi aliorum locorum filialium a matricis acatholici obligabuntur.

Datur in hac parochia oratorium lutheranorum, in quo servit ludirector acatholicus, Stephanus Simonyi. Oratorium hoc ex sepibus est constructum, arundine tectum, in aliquibus jam locis fulcimentis suffultum.

Ludirector iste habet a singulo hospite mediam metretam Posoniensem siliginis et quindecim denarios. Ab inquilinis unum quadrantem siliginis ejusdem mensurae et denarios pariter quindecim, et a singulo hospite panem unum.

A sepultura habet stolam, quam habet rector catholicus.

Habet jugera duo, unum cum vicinis ab aquilone domino parochio, a meridie vero prato communivitatis, alterum item jugerum cum vicino prato communivitatis.

Habet etiam pratum unum pro curribus tribus, cum vicinis ab oriente domino Josepho Szombathelyi, ab occidente vero diversis terris arabilibus.

Has terras et pratum excolunt per omnia acatholici Külső Vath.

Praeterea adhuc habet 4 jugera cum vicinis ab aquilone Simeone Körmendy, a meridie vero diversis terris arabilibus. Item habet unum jugerum contiguum suo horto. Ex quibus pro uno anno tria excolunt, alio vero anno duo jugera; pratum omni anno excolunt.

Domus hujus ludirectoris est ex ligno cum vicinis ab aquilone Michaelae Fördöss, a meridie vero oratorio. Est cum area, stabulo, horto, atque in statu commodo, quam domum aedificare, reparare et conservare tenentur Külső Vathienses acatholici.

Visitatione praevio modo peracta, et perlecta in praesentia convocatorum eatenus dominorum: districtualis vicearchidiaconi, domini jurassoris Ladislai Horváth, parochi, et parochianorum tam ex matre, quam filialibus virtute mandatorum regi et episcopalis condidi

Statuta sequentia:

Primo: Parochus statutis temporibus catecheses facere (prout hactenus fecit) non intermittat, pariter et conciones ad normam a concilio Tridentino praescriptam.

Secundo: Deinceps occasione liberae stolae duplum dumtaxat exigat plebeae conditionis hominibus ordinariae stolae.

Tertio: Diebus dominicis et festis pro populo offeret sacrificium missae.

Quarto: Funera miserorum caritatis et publicae aedificationis causa parochus ipse gratis comitetur, nec soli ludimagistro committat.

Quinto: Sponsi rudiores non jungantur in matrimonium, nisi prius sciverint necessaria ad salutem, necessitate medii et praecepti, nec facile sine causa a meridie copulentur.

Sexto: Proles catholicorum parentum ubi annos discretionis attigerint, ad obeundam sacramentalem confessionem parochus efficaciter urgebit.

Septimo: Noverit parochus juxta rescriptum regium die 16-a Aprilis anno 1753 Viennae emanatum, Moravos et Bohemos in Hungariam venientes et matrimonio jungi volentes, citra consensum dominorum terrestrium scripto exhibitum non posse jungi eos, qui ab anno 1740 in regnum Hungariae commigrarunt. Bene vero ante annum 1740 advenientes juxta benignam sacratissimae caesareo-regiae majestatis medio consilii excelsi regii locumtenentalis die 2-a Aprilis 1754 elargitam declarationem, servatis ceteroquin servandis, dummodo libertatem suam per sacros canones ad obeundum valide et licite matrimonium praerequisitam comprovent testimoniis fide dignis.

Octavo: Occasione mutationis in parochia et adventus novi parochi, coram vicearchidiacono et alio districtuali in Christo fratre conficiatur accuratum inventarium rerum, et librorum ecclesiae, ac parochiae. Illius vero exemplar unum subsriptum et per eosdem praesentes recognitum officio vicariali submittatur, alio pro directione parochi semper penes ecclesiam retento.

Nono: Parochus habeat pro privata sua notitia, acatholicos cujuscumque sectae posse recurrere ex locis circumjacentibus ad ministrum suum acatholicum in loco articulari degentem pro baptismatione, copulatione et sepultura ibidem facienda, pie tamen deposita parocho loci competente stola ordinaria juxta benignam caesareo-regiam resolutionem Leopoldinam, anno 1691 die sub 3-tia Aprilis typo editam. Minister vero acatholicus suae confessionis homines taliter recurrentes non aliter

praesumat baptisare, copulare et sepelire, quam erga fide dignum loci parochi catholici super rite eidem persoluta stola, et non subversante quopiam canonico inter copulandos impedimento testimonium exhibendum. Taliter regulante et praescribente benigna suae majestatis sacratissimae resolutione 1749 sub 2-da Augusti emanata.

Decimo: Violatores dierum dominicorum et festorum parochus debet dominio, ex post si necesse fuerit, magistratui comitatensi deferre et effectuationem poenae juxta resolutionem anni 1732 die 2-da Decembris adurgere, quae si fuerit pecuniaria, converti debet in necessitates ecclesiae parochialis illius, in cujus territorio violatio diei dominicae vel festi facta fuit, taliter praecipiente benigna resolutione regia 1733 sub 8-a Januarii expedita.

Undecimo: Muleta a transgressoribus sexti praecepti desumi solita non aliorum, sed in necessitates ecclesiae converti debet.

Duodecimo: Terrarum seu agrorum ac pratorum non conductitiorum vel quoquo modo emptorum, sed fundationalium vel dotalium et vere priorum tam ecclesiae quam parochiae, omnem omnino laborem deinceps inclusive ad invectionem frumenti ac foeni praestare tenentur parochiani ex resolutione caesareo-regiae 1753 die 17-a Maji intimata. Vigore ejusdem resolutionis caesareo-regiae domini terrestres jus patronatus habentes, vel sibi vindicantes, obligantur parochi excindere agros et prata post unam sessionem colonicalem in illis locis, in quibus his parochi carent, et aliunde sufficienter non sunt provisi, ad eorundem quoque omnem omnino laborem obligantur parochiani.

Decimotertio: Parochus sine legali ratione praeter vigilantiam sibi alioquin incumbentem nullo modo in perceptionem et erogationem proventuum ecclesiae se immittat, sed eligatur oeconomus ecclesiae, et pro conservandis ejusdem ecclesiae proventibus et documentis expensis ecclesiae habeatur cista cum duabus clavibus difformibus, quarum una maneat apud parochum, alia apud oeconomum ecclesiae. Rationes autem fiant non tantum in praesentia vicearchidiaconi et parochi ac parochianorum, sed etiam (si fieri poterit) jus patronatus habentis, vel ejus officialis.

Decimoquarto: Caereos et hostias procuret ecclesia, vinum pro sacrificio Missae et communicantibus parochiani.

Decimoquinto: Habebitur fons baptismalis.

Decimosexto: Pro cathedratico et expensis novi olei procurandi ex cassa ecclesiae accipientur duo floreni, quo occasione reddendarum rationum officiales a parochianis refundi facient. Ne desumatur plus a primis puerperis, si autem haec repartitio in praxi difficilior eveniret, reassumatur prior consuetudo.

Decimoseptimo: Occasione patrocinii, si parochianorum interest, ut per concursum plurium sacerdotum poenitentium multitudini succurratur et divina solemnibus finiantur, ipsi parochiani providebunt de intertentione, secus intermittetur concursus, maxime ubi non cum indulgentiis celebratur.

Decimooctavo: Si quis parochianorum in arendam accipiat desertam sessionem eamque non incolat, ab eo paracho nihil praestare tenetur, nisi contrarius legitime invaluisse usus, si vero inhabitet sessionem arendatam, praestabit tantum, quantum colonus ejusmodi sessionis.

Decimonono: Quod acatholicis in funere hactenus non est admissum, nec exposit admittatur, et promiscuam eorundem acatholicorum in caemeterio cum catholicis sepulturam conetur parochus penes assistentiam dominalem impedire, normam autem illam ex cathedra publicabit et per omnia observabit parochus, nempe eum acatholicorum, qui in infirmitate sua non vocaverit parochum ad se, non sepelientum esse in caemeterium catholicorum. Est enim resolutio regia et domestici parochum eum infirmo solum permittere sint obligati vi ejusdem resolutionis.

Vigesimo: Cum acatholicis et per statutum dioecesanum, et comitatus, imposita fuerit obligatio funera indicendi paracho, et ipsi prohibiti fuerint seipsos sepelire, parochus ad eorum funus vocatus tenetur ire, contentus ordinaria stola, quos acatholicos sepeliet norma in rituali praescripta, stola autem provisionis et extremae unctionis cassatur.

Vigesimoprimo: Pastoralis epistolae excellentissimi domini Ordinarium die 14-a Aprilis datae 1755 diligentem curam habebunt domini parochi, eam frequentius relegent et advertant, in quantum eidem satisfaciant.

Vigesimosecundo: Si parochus advertat opus esse pro quorundam rudiorum genio, post concionem clare praeoret Pater, Ave, Credo, praecepta recitet decalogi et ecclesiae, et sacramenta septem.

Vigesimotertio: Caemeterium circa ecclesiam parochialem augendum veniet et ampliandum.

Vigesimoquarto: Fons baptismalis deest, adeoque etiam quantocius procuratur.

Ultimo: Statim anno acceptae hujus visitationis eandem parochus suis parochianis communicabit quoad ipsos spectat, et effectuationem curabit petendo contra renitentes assistentiam dominalem vel magistratualem ac etiam his renitentes jure conveniet, ne iterum abusus irrepant, atque inde infinata dubia et controversiae intra parochum et parochianos.

Az andocsi misszió.

Informatio P. Joannis Horváth de missione Andochensi.
(A—o 1643, die 2 a Sept.)

(Orsz. Levélt. Helytart. Acta Jesuit, Coll. Jaurin, fasc. 2. nr. 37.)

Proxime elapsis diebus obitum in Domino R. P. Provincialis P. Joannis Rumer intellexi, cui aeternam requiem divina bonitas donet, donavitque iam pridem ut credo tam optimo et religioso Patri Societatis Jesu, eius vero officium ex ordinatione sanctae obedientiae Reverentiae Vestrae suscepis se ex toto animo laetor et precor incessum et progressum ad maiorem Dei gloriam, religionis catholicae et societatis nostrae incrementum. Egisimo (?) Reverentia Vestra dum adhuc viveret ex defuncto iam domino Provinciali Patre Joanne Rumer intellexisse, quo pacto ad instantiam illustrissimi episcopi Wesprimiensis tunc temporis existentis domini Georgii Jakuschich nostrae haec Koppaniensis in parochia Andocs nova missio inceptit, in medio calvinistarum, rascianorum, schismaticorum et turcarum anno superiori, ad quam ego miser ex missione Quinqueecclesiensi ex ordinatione reverendi Patris Provincialis missus fui, mansique in ea solus sine socio mensibus octo, iis elapsis datus fuit mihi in socium frater Paulus Csomovay, ut tamquam licentiatus in concionando, catechizando, baptizando et aliis exercitiis spiritualibus licites et temporalibus me adjuvaret. donec sacerdos ungarus pro hac missione idoneus provideatur. Cum vero hoc anno fuerim missus ad hanc missionem, ut plerumque viderem et experirer ea, an sit pro societate nostra vocatus hoc anno in Maio haec super ea R. P. Provinciali exposui, quantum potui statum ipsique... Et primo narraui, quod stationem seu locum missionis huic fecerimus, non in praesidio Turcico Coppani dicto, sed in pago Andocs, in parochia quadam deserta, ubi templum omnium Sanctorum desertum et iam

¹⁴⁵ Pinzger Ferenc, S. J.: Emlékezzünk régiekről. Pécs, 1934. 12—13. l. — Az andocsai misszió továbbélésére és működésére ld. Velics László, S. J.: Vázlatok a magyar jezsuiták multjából. II. (1610—1690). Bp. 1913, 133—35. l.

dirutum olim miraculosam beatae Virginis statuam. quae inibi habetur et illud anno superiori renovavimus, quod uno milliari distat a praesidio Turcico Koppali dicto. Ad praesidium Turcicum frequenter imus et christianos illos visitamus, eis sacra celebrando, concionando et sacramenta necessaria administrando, in Koppani vero nolimus stationem figere, quia nimium nos Turcae fere singulis diebus occuparent in literis scribendis ad dominos christianos et legendis, quas desuper mittunt christiani ratione captivorum et subditorum tributatorum et aliorum negotiorum...

Secundo narravimus nos in temporalibus quoad victum et vestitum valde misere habere, cum simus inter calvinistas et a nobis alienos schismaticos, haereticos, qui nullas eleemosynas conferunt, ideoque, nobis esset providendum, si non a societate, saltem ab illustrissimo domino Wesprimiensi episcopo Stephano Bosniak, ideoque cum illo esset R. P. Provinciali agendum ratione sustentationis.

Haec missio Coppaniensis constituta est in episcopatu Wesprimiensi, ultra lacum Balaton, in partibus Turcis subiectis. Extendit se ultra 30 vel 34 milliaria in longum, a Canisa usque Budam, in latum vero a Capus usque Albam Regalem. Districtus habet Coppaniensem. Szomogiuariensem, Canisiensem, Capusvariensem, Simontorniensem et Albensem. Inter meros calvinistas, schismaticos, rascianos et turcas, inter nationes et linguas diversas, praecipuas, ungaricam, croaticam, bosnaicam, podravianam, posseganum, valachicam. Parochias habet quas haec missio administrat has. 1-am. Andociensem, quae habet pagos 1-mo Egyhazi Andocs, 2-do Nemes Andocs, 3-tio Kis Andocs¹⁴⁶, 4-to olues¹⁴⁷, 5-to Lusna¹⁴⁸, 6 Babod¹⁴⁹, 7 Apáti¹⁵⁰, 8 Cicera¹⁵¹, et praesidium coppani¹⁵².

2-dam Gyurkinensem ad lacum Balaton, haec habet pagos duos, 1 Gyurkin¹⁵³, Szöllös lac¹⁵⁴.

3-m Cserdiensem, haec habet pagos 1 Cerd¹⁵⁵, Mesztegnyő¹⁵⁶.

¹⁴⁶ Csánki, i. m. II. 586., Bibliographia dioecesis Wesprimiensis (Schematismus cleri dioecesis Wesprimiensis, 1909. (139.) ezentul: Bibl.)

¹⁴⁷ Ma Ölyvös puszta Karádtól d. Fiad mellett, Csánki, i. m. II. 634., Bibl. 41,

¹⁴⁸ Lusna, Csánki nem ismeri, később sem fordul elő.

¹⁴⁹ Babod, Karád mellett dny. Csánki, i. m. II. 588., Bibl. 144.

¹⁵⁰ Ma Kisbárapáti, Csánki. i. m. 587. 589., Bibl. 161.

¹⁵¹ Talán Csicsal (?), puszta Karád mellett ék. Csánki, i. m. II. 598., Bibl. 141.

¹⁵² Törökkópány. Csánki, i. m. III. 436.

¹⁵³—¹⁵⁴ Ma Szöllősgyörök. Csánki, i. m. II. 610., Bibl. 157,

¹⁵⁵ Sem Cserdi, sem Cerd nem található Csánkinál, későbbi helynévtárakban sem.

¹⁵⁶ Mesztegnyő, Csánki. i. m. II. 579., Bibl. 218.

4-m Szariensem, haec habet pagos 1 Szary¹⁵⁷, 2 Müst¹⁵⁸, 3 Vylak¹⁵⁹, 4 Kerztur¹⁶⁰, 5 Köthel¹⁶¹, 6 Magier¹⁶².

5-m Beriniensem, haec habet pagos Berin¹⁶³, 2 Szent György¹⁶⁴, 3 Vers¹⁶⁵, 4 Botyán¹⁶⁶.

6-m Samsoniensem, haec habet pagos 1 Samson¹⁶⁷, 2 Marot¹⁶⁸, 3 Situa¹⁶⁹.

7. Giutaensem, haec habet pagos 1 Egyházas Giuta sive superior(e) Giuta, 2 inferior Giuta¹⁷⁰, Szalacska¹⁷¹.

8. Fürediensem haec habet unum pagum Füret¹⁷².

9. Bathiensem, haec habet pagos, 1 Bathe¹⁷³, 2 Mosdos¹⁷⁴, 3 Fonod¹⁷⁵.

10. Szabadiensem, haec habet pagos, 1 Szabadi¹⁷⁶, 2 Csoma¹⁷⁷, 3 Inna¹⁷⁸, 4 Sziüke¹⁷⁹, 5 Pullya¹⁸⁰, 6 Attala¹⁸¹.

¹⁵⁷ Ma Sári pusztá Kéthely mellett dk. Csánki, i. m. II. 639., Bibl. 34, 217.

¹⁵⁸ Müst Muszt. Kéthely vidékén feküdt. Csánki, i. m. II. 630.

¹⁵⁹ Balatonujlak, Csánki, i. m. II. 654., Bibl. 217.

¹⁶⁰ Balatonkeresztur, Csánki i. m. II. 619., Bibl. 217.

¹⁶¹ Kéthely, Csánki, i. m. II. 620., Bibl. 212.

¹⁶² Magier Magyar, azonos lehet Magyarival, a Balaton dk. partvidékén. A mai Buzsák részének felel meg. Csánki, i. m. II. 627.

¹⁶³ Balatonberény, Csánki i. m. II. 592., Bibl. 216.

¹⁶⁴ Balatonszentgyörgy, Csánki i. m. II. 644. Bibl. 222.

¹⁶⁵ Vörs, Balatonszentgyörgy közelében. Csánki, i. m. II. 634., Bibl. 221.

¹⁶⁶ Battyán, ma pusztá B-szentgyörgy mellett. Csánki, i. m. II. 590., Bibl. 222.

¹⁶⁷ Somogysámscon, Csánki nem említi. Bibl. 219.

¹⁶⁸ Marót, ma pusztá Tikostól d. Csánki. i. m. II. 627., Bibl. 220.

¹⁶⁹ Zsitfa, Marcali közelében, dny., Csánki, i. m. II. 658.

¹⁷⁰ Gyuta, Juta, Kaposvártól ény. Csánki, i. m. II. 615., Bibl. 167.

¹⁷¹ Csánki nem ismeri. későbbi helynévtárak sem. Az 1909. évi egyház-megyei névtárban említett Szalacska (Mosdó filiája) távolabb fekszik. 74.

¹⁷² Ma Kaposfüred, Csánki, i. m. II. 606., Bibl. 172.

¹⁷³ Taszár és Fonó között fekszik, Csánkinál nem szerepel. Ld. Schematismus 1909. 80.

¹⁷⁴ Mosdós, Csánkinál nincs meg. Nagyberki és Baté között, Schem. 1909. 74.

¹⁷⁵ Ma Fonó, Csánki nem ismeri. Schem. 909. 90, Batétól é.

¹⁷⁶ Szabadi, Dombóvártól ny. Csánki, i. m. III. 449.

¹⁷⁷ Csoma, Tolna m., ma Somogy megyében. Csánki, i. m. III. 421., Bibl. 159.

¹⁷⁸ Inna Inam, Naktól d. Tolna megyében, Csánki, i. m. III. 430.

¹⁷⁹ Ismeretlen.

¹⁸⁰ Pula, Csánkinál nincs meg. L. Nagy: Notitiae politico-geographico-statisticae I. Regni Hungariae, Tom. I. Buda, 1828 308. l. Dombóvár közelében. Bibl. 68.

¹⁸¹ Attala, Csánki, i. m. III. 415., Bibl. 159.

11. Varangiensem, haec habet pagos, 1 Varang¹⁸², 2 Marosd¹⁸³, 3 Szyl¹⁸⁴.

12. Ertinensem haec habet pagos, 1 Ertin¹⁸⁵, 2 Szanto¹⁸⁶, 3 Hidek kut¹⁸⁷.

13. Bedegiensem, haec habet pagos, 1 Beregh¹⁸⁸, 2 Egrech¹⁸⁹, 3 Pernes¹⁹⁰.

14. Gerezdiensem, haec habet pagos, 1 Gerezd¹⁹¹, 2 Bereczke¹⁹², 3 Szoros¹⁹³.

15. Marniensem vel Muchilagiensem. haec habet pagos, 1 Mernie¹⁹⁴, 2 Muscilagh¹⁹⁵, 3 Acha¹⁹⁶.

16. Raxiensem, haec habet pagos, 1 Raxi¹⁹⁷, 2 Diaslapa¹⁹⁸.

In his 16 parochiis nullus est sacerdos, sed solum sunt licentiati, studiosi modicae literaturae: plerique nihil sciunt aliud. quam legere ungarice et contiones ungaricas: hi solum ex postillis legunt, baptizant et sepeliunt et copulant. Ad his itaque parochias et pagos pro posse nostro semper toto anno excurrimus, sacra celebramus, confessiones excipimus, concionamur, catechisamus et preces facimus et docemus. Et procuramus studiosos, ne calvinistae occupent parochias et ad parochias calvinisticas invigilamus, ut si quae vacat, ad illam studiosum catholicum ponimus vel ipsi intramus ut occupemus pro catholicis. Et his 5 annis 10 parochias calvinisticas recepimus et occupavimus. Plures cum divina gratia successive occuparemus, si haec missio durare possit. Non

¹⁸² Várang Tolna megyében, Csánki i. m. III. 456.

¹⁸³ Marosd, ma puszta Somogyiszil és Várang mellett, Csánki, i. m. III. 440.

¹⁸⁴ Somogyiszil, Csánki, i. m. III. 412., Bibl. 165.

¹⁸⁵ Értény Tamási mellett Tolna megyében. Csánki, i. m. III. 423.

¹⁸⁶ Ma Koppányszántó. Csánki, i. m. III. 450.

¹⁸⁷ Hidegkút, Bedeg vidékén, ma dülő Koppányszántó határában. Csánki, i. m. III. 429

¹⁸⁸ Bedeg Tamástól ny. é. Csánki, i. m. III. 416

¹⁸⁹ Nemetegres, ma Somogyegres, Törökkoppány közelében.

¹⁹⁰ Ma puszta Miklósi és Törökkoppány közelében a somogyi határszélen. Csánki, i. m. II. 636., Bibl. 148.

¹⁹¹ Ma puszta Somogyacsa mellett é. Csánki, i. m. II. 608., Bibl. 165.

¹⁹² Ismeretlen. Csánkinál sem fordul elő.

¹⁹³ Szoros, Szoros-sád, Törökkoppány szomszédságában. Csánki, i. m. III. 453.

¹⁹⁴ Mernye. Csánki, i. m. II. 628., Bibl. 162.

¹⁹⁵ Azonosnak vehetjük Mocsolaggal, a mai Mocsoláddal, Igaltól ény. Csánki, i. m. II. 630., Bibl. 163.

¹⁹⁶ Somogyacsa. Csánki, i. m. II. 585., Bibl. 165.

¹⁹⁷ Ráksi, Igal tőszomszédságában, dny. felé. Csánki, i. m. II. 638., Bibl., 161.

¹⁹⁸ Ma Diós és Lápa Igal mellett ny. Csánki, i. m. II. 624., Bibl. 164.

penuria maxima victus et vestitus et rerum domesticarum pro usu necessario quotidiano. Parochiani enim omnes gravi iugo Turcico et tributo et novis frequentibus exactionibus, contributionibus onerantur assiduis, in tantum, ut si velint etiam miseri nobis succurrere, non possint. Alium enim proventum nullum habemus vel a parochis vel ab illustrissimo ac reverendissimo episcopo nostro vel a superioribus nostris ordinarium. Si quid comedere volumus. illud emendicando per pagos, ubi sacra celebramus et inservimus, colligimus et domi ipsi nobis misere praeparamus, quod in dorso nostro vel quorum domum adferimus; particulas nempe laridi, lentes, pisa, panem, cepas et aliud, ova, galinas et similia, omnia denique. quibus uti aliquomodo volumus.

2. Quia Turcis et viatoribus, captivis, militibus grassatoribus Turcicis et christianis haidonibus rascianis cogimur saepe illud ipsum dare, quod in pagis miserrime conquirimus. Munera etiam turcis, begis, ispahiis in anno aliquoties dare debemus et quando transeunt nostrum pagum vel hospitium, ad nos diverunt et cogimus illis providere de commoditatibus, illis et eorum equis, si quid in domo nostra inveniunt, rapiunt, auferunt, intentant verbera, minis et vituperiis exagitent crudeliter, ob quas exagitationes vivimus in timore et cum tremore assiduo et vitae periculo.

3. Quia schismaticis wladicis seu episcopis cogimur dare tributum cuotannis aliquando 7, aliquando 8, aliquando 5 florenos, quos in parochia seu missione nostra Andociensi toto anno non acquirimus, sed per praesidia Turcica vix habere possumus. Ad hoc autem tributum cogimur literis Turcici Imperatoris et si non damus, incaptivamur et e domo nostrae, paupertatis libros vel templi apparamenta rapiunt et auferunt, quae postmodum maiore pretio cogimur redimere.

4. Quia cogimur saepe, ad praesidia, ad dominos, begum, zaimos, ispahias ire et illis literam scribere ad superiores partes, ad dominos capitaneos et legere, aliquando diebus aliquot apud illos manere cogimur et nostra omnia negligere.

5. Quia haidones in nostris pagis vel parochiis saepe Turcis damna inferunt, illos capiunt, mactant. pellunt, equos. boves et alia animalia auferunt, dicunt nos habere cum illis correspondentiam nos eos fovere, intertenere, occultare, ob quas falsas suspiciones gravibus vitae periculis vel mulctis subiaceamus. Ipsi etiam haidones in desertis domibus nostri pagi insidias ponunt Turcis, in nostrum pagum venientibus vel transeuntibus quos si ceperint, nos et praecipuos pagi cives vel impalabunt vel mulcta gravi pecuniaria mulctabunt, quam si solvere non possumus, in perpetuam captivitatem in partes inferiores Turciae abducent et vendent, quot solent practicare. Et quia hoc anno iam bis tales occultos haidones in insidiis deprehensos impeditivimus, ne

caperent Turcas, nostris et civibus mortem vel ossium confractionem minantur. Et iam unum civem nostri pagi hoc anno mactarunt, alterum ita contuderunt, ut de facto miserabilis ex verberibus crucietur, nihilque agere possit. Me etiam bis mactare in via deprehensum volebant, sed Deus illos mutuis inter se dissidiis mirabiliter tunc impedivit. nunciarunt tamen et iurarunt, ubi me comprehenderint, non parcent, aut penitus mactabunt, aut ita ossa confringent, ut sim aliis sacerdotibus exemplo lamentabili. Ex nostra etiam domo christianorum filios, qui ad instructionem precum et aliorum bonorum morum vel alicuius modicae literaturae traduntur, capiunt et abducunt in captivitatem. Et quia tales duos sine magno lytro non tamen sine omni liberavimus, adhuc minantur nobis mortem. Etiam christianis praesidiariis, qui tributum non dant, licet stipendiarii non sint, ad templum et ad nos ad verbum Dei audiendum, confitendum venientibus insidiantur, et iam aliquot vicibus miraculose et illi et nos conservati sumus. Ob quam causam conventus apud templa habere non audemus, in quibus conventibus maximi animarum fructus fiebant.

6. Quia cogimur ad conversos pagos procurare studiosos licentiatos, ad conservandum eos in catholicismo, illis providendum est de libris, vestibus ex nostra misera paupertate; ipsi nullam habentes provisionem vel auxilium et quandocunque veniunt ad nos suis parochianis, cogimur illis dare hospitium, comedere et bibere. Itaque necessarium esset in hunc finem etiam nobis providere alios ob rerum penuriam, hoc quoque facere non potuerimus, ideoque etiam non multum proderit reducere ex calvanismo ad catholicismum christianos, si sic eos conservare non poterimus; calvinistici vero concionatores ultro sese intrudunt, ut retrahant eos vel expellant.

7. Quia aptas personas nostrorum habere non potest haec missio, quae ungarice et dalmatice sive croatice aut slavonice bene scirent et essent magnae patientiae, mansuetudinis, tolerantiae in commodorum corporalium in habitatione, cibo, potu, vestitu, domi et foris, in pagis, per quos necessarium est circumire et fructus animarum sequetur.

8. Quia in hac Andociensi parochia, missionis nostrae residentia, homines ob pestem annorum praecedentium valde defecerunt, paucique veniunt et rari diebus dominicis et festis ad verbum Dei, frequenter enim ab ispahiis dominis terrestribus illis diebus pelluntur ad labores et varia negotia. Diebus vero ferialibus tota septimana nullus ad sacrum venit aut valde pauci aliquando, ut nostris molestum sit sine fructu et utilitate manere in hac parochia. Necessarium autem est unum semper residere in parochia domi, tum propter paucos parochianos, tum propter incursus Turcarum, Valachorum, infirmorum, captivorum et

necessariarum rerum diversarum pagi occupationes. Et quia parochiae rostrae pagos ob nova tributa imposita et exactiones graves hactenus insolitas et ob multiplicationem ispahiarum omnio intendunt pagum deserere, nostram etiam missionem necessario deserere oportebit.

Hely- és névmutató.

<p>Acsády Ádám veszprémi püspök 23, 97
 Acsády Ignác 14
 Adorjánháza (Adorján) 126
 Agneli József 60
 Ajka (Ayka) 16, 135
 Alibánfa (Helciban) 6. plébánia: 38.
 plébános: János 38
 Alsók 63, 100, 104
 Alsóbagod —, Felsőbagod (Bagod)
 plébánia 40, plébános: Vince 40
 Alsóiskász 16, 17, 128, 145, 146, 148.
 160, 161, 162, 164, 179
 Alsójuta (Alsógiuta) 194
 Alsólendva 118
 Alsó telek 123
 Ambrus boldogasszonyfai plébános 40
 — csatári plébános 39
 — zalalövői plébános 39
 — zalamindszenti plébános 29
 And 29, plébános: Dénes 28
 Andocs 4, 13, 192
 András galamboki, majd sőjtöri
 plébános 33
 — zalahársági plébános 39
 — zalaszentmihályfai plébános 38
 Andrássy Miklós ferences adminis-
 isztrátor 113
 Antal petrikeresztúri plébános 39
 — salomvári plébános 39, 40
 Antolich György plébános 110
 Antalics Mihály 108
 Apanovich György 65
 Apácák 171, 174
 Apollinar ferences adminisztrátor
 20, 75
 Aponyi Pál licentiatús 16
 Aranyosi László plébános 149, 156
 Aristay Péter prédikátor 139
 Attala 194</p> <p>Babod 193
 Babos János licentiatús 132</p> | <p>Babócsa (Babolcsa, Bobovecz) 14, 19,
 20, 21, 48, 49, 50, 51, 69, 82, 87, 89.
 91, 105, 106, 115
 Bagolasánc (Bagolia) 10, plébánia 28
 Badacsony-hegy 156
 Bajzáth József veszprémi püspök 23
 Bak plébánia 33, plébános: Pál 33
 Bakov József 109
 Balanyi György 13
 Balaton 193, 194
 Balatonberény (Berin) 194
 Balatonfői esperesség 6
 Balatonfüredi esperesi kerület 23
 Balatonkeresztúr (Keresztúr) 194
 Balatonszentgyörgy (Szent György)
 194
 Balatonújlak (Újlak) 194
 Balázs csáfordi plébános 31
 — kapornaki esperes-plébános 5
 — zalaistvándi plébános 31, 33
 Babics Lajos 26
 Bakonyszombathelyi esperesi kerü-
 let 23
 Balogh József 14
 Barachich György 51, 69, 84, 90
 Barbacs István plébános 182
 Bares (Barcha, Barcsa) 20, 21, 49, 52,
 70, 83, 86, 89, 90, 106, 115
 Barelich Péter plébános 105
 Barkai István 169
 Barlahida (Ballaheda, Bollahida)
 plébánia 35, plébános: Miklós 35
 Bartol ex Silvataris 109
 Basai László plébános 160
 Basgai Ferenc iskolamester 148
 Bathé (Bathie) 194
 Battánypuszta (Botyán) 194
 Batthyány József püspök 15
 Bazin 5
 Bágdál külváros 14, 15
 Bálint millei plébános 35
 — kozmadamjáni plébános 35
 — zalaigriceai plébános 30
 Bán család 26</p> |
|---|---|

Bán Demeter 26
 Bánd 184
 Bánffy (alsóindvai) család 8, 35
 Bánffy István főispán. országbíró 8, kegúr 31
 Bánffy László tizedbérló 35
 Bánokszentgyörgy (Zentgierg) 16, plébánia 34, plébános: Péter 34
 Bárson János iskolamester 161
 Báthori Mihály prédikátor 123
 Bátorfi Lajos 8, 15
 Bebespuszta (Bebes) plébánia 32
 Becsvölgye (Bechwelgh, Becwegie) plébánia 35, plébános: Tamás 35
 Bedeg (Beregh) 195
 Bekcsényi főesperesség 14, 41, 44, 47
 Belezna 62, 112
 Belkovich Adám plébános 150
 Bellán János 51, 69, 84
 Belsővat 15, 16, 180, 181, 183
 Benedek nemesszentandrás plébános 32
 — szentgyörgyi plébános 5, 33
 — zalaegerszegi oltárigazgató 37
 — zalaszentgyörgyi plébános 40
 Benke Péter 152
 Bercsán Mihály 109
 Bereczke 195
 Berekszász Márton prédikátor 20, 100, 104
 Berényi (Karanesberényi) Zsigmond gróf, püspök 22, 145, 150, 154, 155, 159
 Berzenca (Bresencze, Bresnicza) 14, 20, 49, 55, 64, 73, 77, 94, 95, 110
 Bevochan András 94
 Bezeréd (Bezered) plébánia 33
 Bécs 46, 54, 75, 167, 189
 Békás 123
 Békefi Remig 11, 25, 28
 Bélavár (Bellovár) 67, 79, 81
 Bibner Pál harmincadszedő 46, 47
 Bisztriczay Gábor 99
 Bíró (padányi) Márton veszprémi püspök 4, 14, 18, 23
 Bíró Pál plébános 104
 Bodvicza 66, 75, 98
 Bokich püspök 92
 Bolemany Miklós 152
 Bolhás (Bohás) 66
 Bolhó (Boljho, Bolyho, Boljovec, Bolyevo, Boszeleno) 49, 51, 84, 89, 90, 106, 116
 Boncodföldre (Bonzodffelde) plébánia 38, plébános: György 38
 Bonn 117
 Borisich Péter plébános 89
 Boronyai Katalin bába 162
 Borszőrcsök 58, 158
 Boros György 149
 Bors János iskolamester 164
 Borsosgyőr 152, 169

Bosnyák István veszprémi püspök 193
 Bosnyik György 96
 Bostinecz Illés özvegye: Anna 106
 Botinecz Péter 87, 90, 106
 Boszul (Boszne) Márton 81, 93, 109
 Bot György 28
 Both család 28
 Bödöge 19, 141
 Böde (Bederffalwa) villa 40
 Böles György 174
 Böles Ilona bába 158
 Bóty István káplán 118
 Branjugh (Branyugh) György zágrábi püspök 50, 62, 66, 67, 70, 78, 83, 103
 Brijacs Ferenc 111
 Brinch Ferenc 96
 Brodaries István szerémi püspök 9
 Bucsa (Bwcan) plébánia 32
 Buda 12, 13, 20, 89, 105, 193, 194
 Budai főesperesség 6
 Budor özvegye: Keczer Anna 102, 112
 Buzsák 194
 Büky István 121
 Bús György 157
 Chegetek Adám Antal zágrábi prépostkanonok 103, 110
 Cherkas Mátyás 65
 Chernenec 96
 Chetertkovecz, másképp Jama 79
 Chismasia János és leánya: Anna 84
 Ciszterciek 17, 136
 Csátár (Cytar) plébánia 39
 Csáford (Csafford) plébánia 31, plébános: Balázs 31
 Csákány (Csakan) villa 28
 Csákány Erzsébet bába 177
 Csáki család 154, 170
 Csáky Miklós gróf, prímás, esztergomi érsek 22, 159
 Csánki Dezső 8, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 193, 194, 195
 Csányi Ákos kegúr 8, 30
 Csányi család 30
 Császár Erzsébet bába 154
 Cser-járóba 121
 Cseritye (Cserétye) 157, 175
 Cseszneki esperesi kerület 23
 Csesztreg 59
 Csicsalpuszta (Cicera) 193
 Csik Anna konvertita 149
 Csokonya (Chokonja) 49, 89, 106
 Csoma 194
 Csomovay Pál jezsuita licentiat 13, 192
 Csonka alatt 157, 175
 Csorah György 109
 Csorah Miklós 93, 94, 109
 Csordás bolhói lakó 84

Csót (Csott) 16, 17, 142
 Csögle (Czöglye) 17, 126
 Csömödör 16
 Csurgó (Chorgo) 14, 20, 21, 57, 63, 70, 98, 103, 112
 Csurgónagymarton (Nagymarton) 57, 63, 104
 Czinderi Ignác földesúr 64, 66, 67, 75, 76, 77
 Czipika György 69, 85
 Czvetkovich Mátyás plébános 142
 Dabrony (Dobron) 17, 125
 Daroch Mihály 38
 Dáka (Daka) 17, 138
 Delach Miklós plébános 48, 52
 Delliaga János 81, 94
 Demeter kanizsai plébános 28
 — vöcköndi plébános 32
 Deső Ádám főszolgabíró 117
 Deső József segédtanító 169
 Deveser 16, 17, 134, esperesség 6
 Déelek 79
 Dévai Bíró Mátyás 7
 Diak György provisor 50
 Diánkovics Katalin bába 170
 Diós (Dias) 195
 Dobronaki Ambrus plébános 26
 Dobronhegy (Dobron) plébánia 38, plébános: Péter 38
 Dolenacz Pál 96
 Dombóvár 194
 Domjany ezredes 102
 Domjany özvegye 112
 Domonyai (szentmiklósi) család 26
 Domonyai (Domoniai) Péter kegyúr 26
 Domonkos István 174
 Dorottya özvegy 65
 Dörnye 96
 Dötk (Dewtk) 6, plébánia 31, plébános: Péter 31
 Dravecz Ferenc 97
 Dráva 60, 85, 90
 Drávamenti plébániák 4, 18, 29, 41—120
 Dumbrics Szaniszló 108
 Dusnak (Dwsnak) 10, templom 34
 Egeralja 126
 Egerszegi esperesi kerület 5, 6, 25, plébániái 36—40
 Egyházasandocs 193
 Egyházasiszkáz 16
 Eötvös Márton és Mátyás 42
 Erdélyi Gyula 25
 Erdőharaszt dűlő 127
 Erdő közbe 146
 Erős István 152
 Esterházy Ferenc gróf, földeskegyúr 151, 153, 154, 167, 169, 170
 Esterházy Imre gróf, zágrábi püspök 48, prímás, esztergomi érsek 22, 59, 145, 150, 155

Esterházy Imre herceg 167
 Esterházy Károly gróf, egri püspök
 Eszteregnye 15, 46
 Esztergomi egyházmegye 5
 Ertény (Ertin) 195
 Faragó Gergely 90
 Farkas Ilona 149
 Farkas István 117
 Fassinkinszin 89
 Fehér György német varga 152
 Fehérvári esperesi kerület 193, főesperesség 6
 Fejér Pacificus ferences adminisztrátor 98
 Fekete András licentiátus 16
 Fekete Gergely plébános 16, 128
 Feketich György 86
 Felsőiskáz 16, 22, 127, 129, 130, 131, 145, 146, 147, 159, 161, 162
 Felsőjuta (Egyházasgiuta) 194
 Felsőmező 136
 Felső utca 168
 Ferenc garabonci plébános 29
 — zalaegerszegi oltárigazgató 37
 — zalaszentiváni plébános 32
 Ferencsek 12, 14, 22, 66, 75, 76, 77, 97, 98, 102, 112, 113, 114, 148, 154, 157, 159, 170, 177
 Ferencininszin 93, 109
 Ferovina Ferenc 64, 75, 93
 Fessich Jakab 81
 Festetics József kapitány, berzencei kegyúr 73
 Festetics Kristóf földesúr 58, 61, 63, 67, 70, 100, 112, kegyúr 78, 98, 99, 103, 107
 Fiad 193
 Filkáss Antal tanító 153
 Fillipovich Mihály 70
 Firhaizer József iskolamester 92, 108
 Firmian báró, lavanti püspök 54
 Fityeháza (Ficsehoza) 46
 Flórián János adminisztrátor 108, 109, 110
 Fonó (Fonód) 173, 194
 Fürdős Mihály 188
 Fölső utca 168
 Főczin Ilona bába 164
 Füzes 141
 Gadanez Márton 69, 84
 Galambos István prédikátor, tanító 18, 135
 Galgóczy Ferenc plébános 167
 Galla földje 146
 Garabonc (Garabonch) plébánia 29, plébános: Ferenc 29
 Gasparotti Antal adminisztrátor 9, 64, 74
 Gáspár mester, zalaegerszegi plébános 5, 6, 8, 10, 25, 26

- Gelse 7, kegyúr: Nádasdy Tamás 27, plébánia 27, plébánosok: János, Péter 27
 Gelle kert 157, 174
 Gergely kerecsenyi plébános 27
 — tófeji plébános 34
 Giganovich Miklós 65
 Golopetics Miklós 81
 Gondor István 38
 Gotthal Miklós zágrábi püspöki helynök 52, 56, 57
 Göcsej 28
 Gőnder Gergely iskolamester 142
 Grachic báró 112
 Grác 20
 Grossics Ferenc nemes és özvegye 119
 Gyenis András jezsuita 6
 Gyékényes (Gyikenes, Gyikines) 20, 100, 112
 György boncodföldi plébános 38
 — nagybakónaki plébános 29
 — sőjtöri plébános 33
 — szentiváni plébános 35
 — szilvágypusztai plébános 35
 — zalaegerszegi pap, oltárigazgató 36, 37
 — zalaszegei plébános 31
 Győr 182, püspökség 131
 Gyurkess Balázs 94
 Gyűrűs Balázs 94
 Gyűrűs (Gyvres) plébánia 33
 Hajduk (Haidug) András 96, 111
 Hajó-rév 187
 Hanesan György 70, 87
 Haragó György 106
 Harangozó rét 185
 Harrach gróf, bécsi érsek 54
 Harsányi János prédikátor 123
 Hartvik uradalni prefektus 174
 Hathalmi Anna bába 154
 Haydu 46
 Haynovich András esperes 48
 Háromfa (Háromfalu) 20, 78, 79, 81, 93, 94, 109
 Hásságyi (Harsadi) család, földesúr 8, 30
 Hegedüs (Heigedüss) Mihály 51, 69, 85
 Henész (Henyesz) 66
 Henkaricz Jakab 64
 Henyeke 16
 Heresznye (Heresina, Hereszina, Hersenia, Herszina, Resznia) 20, 49, 52, 67, 85, 80, 90, 101, 106, 107
 Herkely Károly múzemőr 4
 Hermann János plébános 59, 63
 Hidegkút (Hidek Kut) 195
 Hidek János 38
 Himmerin Anna Mária bába 170
 Homok 184
 Homokkomárom (Homokkomar) 23, 26, 119
 — Domonyai (szentmiklósi) család 26, Domonyai Péter és Semjén Ferenc kegyurak 26
 Honorius (III.) pápa 9
 Horgas dűlő 121
 Horgosich Mátyás esperes-plébános 52, 54
 Horváth György 109, 110
 Horváth István licentiátus 134
 Horváth János 9, 25, 67
 Horváth János jezsuita 13, 192
 Horváth József kegyúr örökösei 73, özvegye 64
 Horváth László esküdt 188
 Horváth Mátyás 46
 Horváth Mihály 46
 Horváth Mihály licentiátus 122
 Horváth Mihály iskolamester 184, 186
 Horváth Miklós földesúr 128, özvegye 146
 Horváth Zsigmond 152, 184
 Hosszú dűlő 126, 141
 Hosszú-völgy 130
 Hóman Bálint 7, 14, 25
 Hrasztovesi 15
 Hruskovecz György 93
 Hubenai József iskolamester 169
 Hunyadiak 25
 Iberraiter István 85
 Ibor, Iborfa 38
 Igal 129, 195
 Ihárosberény (Berény) 104
 Imre szepetneki esperes, plébános 5, 25
 — zalaegerszegi oltárigazgató 36
 Inám (Inna) 194
 Inkey királyi tanácsos 104, földesúr 100, 112
 Irsapuszta és Kozmadombja (Zentkozmadámian Iwsoj) plébánia 35, plébános: Bálint 35
 Irtások 184
 Isabor (Isebor) 30
 Isptály földje 154
 István csatári plébános 39
 — szentadorjáni plébános 36
 — zalacsányi plébános 30
 Istvánd (Istwend) plébánia 33, plébánosok: Balázs, Simon 33
 Ivaka János 51, 69, 85, 90, 106
 Ivanecz 50
 Jadieza 83
 Jager Gergely 96
 Jager György 111
 Jakusich György veszprémi püspök 13, 18, 292
 Jambrecz János 93
 Jankovich István földesúr 75

Jámbor Mihály esküdt 54, 84
 János,- Kuzman Márk szolgája 109
 János gelsei plébános 27
 — kutosiszentpéteri plébános 35
 — ozmánbüki plébános 39
 — palini plébános 27
 — szentmihályi plébános 25
 — zalaszentlőrinci plébános 32
 Jellusics Miklós apát, plébános 117, 119
 Jezsuiták 12, 13, 14, 15, 18, 46, 47, 112, 113, 192—198
 Joanovichka 67, 81
 Juhász Kálmán 18
 Juhász Miklós 5
 Juta (Ginta, Gyuta) 194

Kalamanchy (Kallamanchy) Mihály 51, 69, 84, 86
 Kallósd (Kalos) plébánia 33
 Kanizsa 7, 12, 14, 15, 18, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 113, 119, 193 (lásd még Nagykanizsa alatt); esperesi kerület 193
 Kanizsai család 25
 Kaor Jakab 118
 Kapornak 11, 30, apátkegyúr 30, esperesi kerület 5, 6, 25, 30, 33
 Kaposfüred (Füret) 194
 Kaposvár (Kapus) 13, 104, 193, esperesi kerület 193
 Kaproncza 50
 Kapich (Kopich) György 67, 81, 93, 94
 Kapich István 90
 Karácsnyi Imre 15
 Karácsnyi János 5
 Karád 293
 Katona József káplán 169
 Katonatemetés (hely) 46
 Kazó István nagyrépost 15
 Kálocfa (Kaložfalwa, Karozfalwa) kegyura: Taba Ferenc 34, plébánia 34, plébános: Mihály 34
 Kállóczy Anna 151
 Káptalantóti 16
 Károlyi Árpád 12
 Károlyváros 54
 Kávási család 54
 Kávási Jób nemes 8, 38
 Kecseti Márton veszprémi püspök 8
 Keczer Anna 112, örökösök 62
 Kehida (Kethida) 10, plébánia 30
 Kelemen Atanáz 19
 Kelemen zalaszentiváni plébános 32
 Kemend 165, 172, 177
 Kemenesaljai esperesi kerület 181
 Kender-telek 136
 Kepich János 53
 Kerchmar Márk 94
 Kercza 182
 Kerecseny (Kerecen) 10, plébánia 27, plébános: Gergely 27

Keresztes József iskolamester 176
 Keresztély Agost herceg, győri püspök 15, 19, 121, bíbornok, esztergomi érsek 178
 Keresztur (a novai esperesi kerületben) 34
 Kereszturi Benedek zalaegerszegi oltárigazgató 37
 Kerékharaszt 127, 146
 Kerítés mellett 157, 175
 Kersich Péter 90
 Kert alatt 144
 Kép előtt való rét 147, 160
 Kéthely (Köthel) 194
 Kéttornyúlak 138
 Kinizsy Pál 125
 Kirally György iskolamester 100
 Kisandocs 193
 Kisbárapáti (Apati) 193
 Kisbér 183
 Kisborsosgyőr 152, 168
 Kisesősz (Csősz) 17, 128, 131, 145, 147, 160, 163, 179
 Kisgyimót (Gyimót) 154, család 154
 Kis György 12
 Kisjenő (Kis Jenyő) 16, 132
 Kiskanizsa 113, 119
 Kiskomáromy György prédikátor 137
 Kispirit 126
 Kisszöllős 16, 17, 128, 129, 145, 146, 160, 164, 179
 Kiss Mária hitehagyott 153
 Kissziget (Zala vm.) 16
 Kiváltságos plébániák: Felsőiszkáz, Pápa, Somlóvásárhely, Vörösberény 22, 145—179
 Klarisszák 17, földesurak: Felsőiszkázon 127, 149, 161, Kisesőszön 131, Kisszöllősön 1, 129, 149, Somlóvásárhelyen 158, 174, 176
 Klencz Ádám Balázs plébános 83, 116
 Klostran Miklós 53, 70, 87
 Klumacs György 108
 Kobencel Gáspárné Rindsmaul grófnő, földesúr 69, 88
 Kollátszeg (Kollaczek) 119
 Kollányi Ferenc 5
 Kollár Márk 93
 Kollich János 87
 Kollich Mihály 70
 Kollich Tamás 106
 Konstanci zsinat 9
 Koósz Péter plébános 144
 Koppányi esperesi kerület 193
 Koppányszántó (Szántó) 195
 Koran Tamás 90, 107
 Koskan György 70
 Kotsich Boldizsár postamester 64
 Kovach János 87, 90
 Kovach Mihály 70
 Kovachich Mátyás 65

- Kovachich Péter 96, 111
 Kovarcsi József iskolamester 158
 Kozma László 184
 Kozmadombja (Zentkozmadomien Iwsoj) plébánia 35, plébános: Bálint 35
 Kóny 182
 Kökényesmindszent (Kekeniesmintszent) plébánia 38, plébánosok: Péter, Mátyás literátus 38
 Körmendi Anna bába 170
 Körmendy József 14, 21
 Körmendy Simon 188
 Köves (Kuves) András veszprémi püspök 5, 25
 Közép-dülő 126
 Középiszkász (másképp Kápolna-iszkász) 128, 129, 145, 147, 148, 149, 161, 162, 163, 179
 Középsőmező 136
 Kőpad útja 157, 175
 Kranyecz György 51
 Kreznavitz Mihály földesúr 18
 Kristóf-utca 167
 Kukurusnyak Mátyás 108
 Kun János uradalmi provisor 134
 Kuntek Márton 65
 Kup 17, 137
 Kurbély György veszprémi püspök 23
 Kutasiszentpéter (Kwtosi zentpéter) plébánia 36
 Kuzma György 109, 110
 Kuzman Márk 67, 109
 Külsővat 15, 180, 181, 184, 188

 Lapa (Diaslapa) 195
 Lavant 54
 László szentgyörgyi plébános 34
 Lebin Borbála bába 170
 Ledniczky Mihály 111
 Lendvaj Pintér 46
 Lendvay József László iskolamester 153
 Lengyel György 117
 Leszkovári János zágrábi kanonok 44, 46, 47
 Légrád 14, 20, 21, 112, 117
 Légrádhegy 118
 Légrády István adminisztrátor 118
 Lénárd zalavégi plébános 31
 Licentiátusok: Aponyi Pál 16, Babos János 132, Csornovay Pál 13, bos János 132, Csomovay Pál 13, 192, Horvát István 134, Horvát Mihály 122, Orbán deák 16, Szán-tói Balázs 16, Trencsényi, másként Fekete András 16, Ventei 16, Vörös Péter 16
 Lida 61
 Liget 125
 Liposec 96
 Liszko 38

 Liszó 118
 Lombos Ferenc 94
 Loncsár Ferenc 109
 Lonecz János 109, 110
 Lovas-pusztá 157, 174, 175
 Lovrencz 51, 69, 84
 Lovris 67
 Lőrinc nemesapáti plébános 32
 — orbányosfai plébános 33
 Lukcsics József 5, 8, 12
 Lusna 193

 Madrass László földesúr 50
 Magashegy 141
 Magyar (Magier) 194
 Magyarpolány (Polyán) 17, 136
 Magyarzsentsmíklós (Zentmíklós) 27
 Marcal 184
 Marcali 194
 Marcalgergelyi (Gergöllyi) 181, 184, 187
 Marczallyajáró 126
 Maronich György 96, 111
 Maronich Mátyás 64
 Maronich Tamás 64
 Marosd 195
 Marossy püspök 56
 Marótpusztá (Marot) 194
 Martinay (Martineani, Martinay) Balázs iskolamester 64, 75, 95, 96, 111
 Martinay Mátyás 96
 Martonfalvay Ádám 162, 166
 Martonfalvay László 160
 Martonfay István földesúr 18, 128, 129
 Matis Erzsébet bába 149
 Maurin Rosina bába 154
 Mária Terézia 171
 Mátyás kökényesmindszenti literátus 38
 — szentmargitfalvai plébános 36
 Merlinger János hospitális felügyelője 170
 Mernye (Mernie) 195
 Mersevat (Merse) 15, 16, 180, 181, 183
 Meszlényi Antal 23
 Mesztegnyő (Mesztegniő) 193
 Meszelepusztá (Mezele) 40
 Mezőlak 16, 122, 123
 Mezőlaki Ferenc kommandátor 7
 Mészáros Ferenc konvertita 149
 Mészáros János 46
 Mihaldinecz András 96
 Mihalecz 46
 Mihály kálocfai plébános 34
 — petrikereszturi plébános 35
 — szentkozmadombjai plébános 34
 — zalaigriceai plébános 30
 — zalamerenyei plébános 29
 Mihályháza 124
 Mikefa (Mikefalva) 10, 21

Miklós barlahidai plébános 35
 — kanizsai plébános 28
 — oláhi plébános 40
 — szemenei plébános 36
 — szentpéterpusztai plébános 35
 — tófeji plébános 34
 — zalabesenyői plébános 37
 Miklósi 195
 Mikos Ferenc kanonok 15, 121
 Miksa király 12
 Mikulich Ignác zágrábi püspök 41, 42
 Millei (Milej) plébánia 35, plébános: Bálint 35
 Mindszent (Mintzent) plébánia 10, 28
 Mindszenty József bíbornok, hercegprímás, esztergomi érsek 3
 Mocsolád (Mocsolag, Musilagh) 195
 Modrussan Mihály plébános 54, 69
 Mogyorós alatt 184
 Molnarecz János 69, 85
 Molnár Ádám 184
 Molnár István esperes-plébános 4, 151
 Molnár János 111
 Mozdós 194
 Mód Anna konvertita 149
 Mód István iskolamester 148
 Murakeresztur (Keresztur) 26, 117, apát: Jellusics Miklós légrádi plébános 118–119, plébános: Dobronaki Ambrus 26
 Muraköz 14
 Muraszentgyörgy 7
 Muszt (Müst) 194
 Nagy István 166
 Nagy József 174
 Nagy Lajos 28, 40, 194
 Nagy Márton 169
 Nagyaláson (Aláson) 16, 17, 124
 Nagyatád (Attád) 14, 20, 21, 64, 97, 98, 111
 Nagybagom 53, 84
 Nagybakonak (Bakonak) 10, plébánia 29, plébános: György 29
 Nagyberki 194
 Nagyfödemesi György prédikátor 143
 Nagygyimót (Gyimót) 17, 141, 142
 Nagykanizsa (Kanisa) plébánia 28, plébános: Demeter, Miklós 28, kegyúr: Nádasdy Tamás 28
 Nagykapornak (Kapornak) plébánia 30, plébános: Balázs 30
 Nagylengyel (Lengiel) plébánia 35
 Nagypirit 126
 Nagyrecse (Rechie) plébánia 29, plébános: György 29
 Nagyszombat 20, 118, 179
 Nagytevel (Tevel) 140
 Nagy Tó mellett 167
 Nak 194

Nádasdy Miklós gróf, zágrábi kanonok 41, 42
 Nádasdy Tamás kegyúr 25, 26, 27, 28, nádor 7, 8
 Nedelische 47
 Nemecz Ferenc 109, 110
 Nemesapáti (Nemes Apati) plébánia 32, plébánosok: Lőrinc, Péter 32
 Nemesandocs 193
 Nemesek 28, 29, 31, 122, 124, 135, 136, 138, 141, 149, 162
 Nemeshetés (Hettes) plébánia 32, plébánosok: Tamás, Simon 32
 Nemespátró 20, 62, 112
 Nemesszalók 181, 184, 187
 Nemesszentandrás (Zent Andras) plébánia 32, plébánosok: Benedek, Tamás 32
 Nemeth János 184
 Nemeti János iskolamester 164
 Nemesvita 16
 Neostad 56, 92
 Németh Béla 8, 25
 Niezky György kegyúr 64, 73, 102, 112, 119
 Nimethy István prédikátor 138
 Nimethy György prédikátor 136
 Norsich Boldizsár postamester 50, 64, 75, 96
 Norsich János postamester 111
 Noszlop 136
 Nova (Noa) esperesi kerület 5, 6, 25, 33–36, plébánia 33, plébános, esperes: Péter 33
 Novogradecz Tamás 64
 Nóráp 139
 Nyár Föld dülő 121
 Nyárad 123, 124
 Nyers Lajos piarista 4, 13, 21
 Nyulász György 184
 Odobassich Bertalan 65
 Okos György 38
 Oláhi plébánia 40, plébános: Miklós 40
 Ollár plébánia 31, plébános: Pál 31
 Orbán deák licentiátus 16
 Orbányosfa (Orbánusfalwa) plébánia 33, plébános: Lőrinc 33
 Ormándlak (Lak) plébánia 36
 Oroszi 158, 177
 Ország (guthi) Magdolna 8, 31
 Osterszky Mihály iskolamester 119
 Otarchich István 90
 Ozmánbük (Bewk, Byk) plébánia 39, plébános: János 39
 Ölyvöspuszta (Olues) 193
 Ördöghegye (Henie, lásd Petőhegye) 32
 Öreg-utca 168
 Örtilos (Tilos) 62, 112
 Pacsa (Pata, Pacha) 6, 31
 Pahi Mihály 152

- Palin (Pamlen) 6, 7, kegyúr: Nádasdy Tamás 27, plébánia 27, plébános: János 27
 Palotai esperesi kerület 23
 Pandurich Márton 87
 Pankarich Ferenc 67, 81
 Papfölde Szőr 137
 Paprekettye 157, 175
 Papréte mellett 121, 147, 157, 160, 175
 Paprétye 157, 175
 Parapolye 56
 Passa János 94
 Patachich (zajzedai) Gábor, Hermann zágrábi kanonok 50
 Pavusza Márton 96
 Páka 16
 Pákay Zsolt 7
 Pál baki plébános 33
 — ollári plébános 31
 Pálosok 22, 123, 152, 154, 168, 170
 Pápa 21, 22, 150, 166
 Pápa János plébános 79, 92
 Pápadereske (Dereske) 15, 124
 Pápai főesperesség 15, plébániái 121—144
 Pápai út 157, 174
 Pápakovácsi (Kovachi) 139
 Pápateszér (Teszér) 17, 143
 Pázmán Péter bíboros, hercegprímás, esztergomi érsek 13
 Pechenchich János 67, 80, 81, 93, 94
 Pehm József apátplébános 14
 Perdefölde 16
 Perlaky János prédikátor 187
 Pernesz 195
 Persich János 70
 Persich Pál 53, 70, 87, 106
 Petőhenye (Henie) plébánia 32, esperes: Antal 32, plébános: István 32
 Petrass György plébános 73, 96
 Petrass Gergely esperes 80
 Petrikeresztúr (Kerestur, Kereztwr) plébánia 35, 39, plébánosok: Antal 39, Mihály 35
 Petrivente (Petri) villa 26
 Pécs 13, 192
 Péntek József plébános 72, 99
 Péntek Ferenc József plébános 110
 Péter bánokszentgyörgyi plébános 34
 — dobroni plébános 38
 — dőtki plébános 31
 — kökényesmindszentí plébános 38
 — nemesapáti plébános 32
 — novai plébános 33
 — rigyáci plébános 26
 — szompácsi plébános 34
 — zalaistváni plébános 31
 Péterffy Károly 7, 110
 Péterhida (Petromoszt, Péter Stét) 20, 49, 52, 89, 106
 Piaristák 21
 Pintar Boldizsár 81
 Pintar Mihály 84
 Pinzger Ferenc jezsuita 192
 Pogárdy Mihály prédikátor 141
 Poklos telek 125
 Pongrácz Ádám plébános 129
 Pongrácz (szentmiklósi és óvári) Gáspár plébános 152
 Pongrácz Mátyás 94, 109
 Popovich Ferenc zágrábi kanonok 119
 Posta Mihály (másképp Vlassichek) 50
 Porrogszentkirály (Szentkirály) 57
 Pórszalók 181, 184, 187
 De Prass gróf arrendatárius possessor 59, 94
 Predialisták 126, 144
 Premontrei apácák 174
 De Prié örgróf, földesúr 59, 70
 Pula (Pullya) 194
 Puszta Kisgyimót 170
 Pusztakismalom 152, 168
 Pusztamagyaród (Magyaród) 120
 Pusztaszentlászló (Zentlaszlo) 34
 Pyber (nyirkéni) László esztergomi érseki helynök, prépostkanonok, nagyszombati plébános 177, 179
 Radich István 69
 Rajkovich Gergely prédikátor 140
 Rattkay Adám gróf, zengi püspök 2, 56
 Rácváros (ma Kiskanizsa) 15
 Rác János 46
 Rác Stipán 46
 Ráczevy István prédikátor 137
 Ráksi (Raxi) 195
 Recsey 46
 Remete Szőlő 157, 175
 Remeték: Mund Ignác 171, Regler Ferenc 177, Szertics Ignác 159, Vindisch Mihály 102
 Repich András 51, 69, 84, 90, 106
 Répa dülő 121
 Répás család 8, 26
 Répás Ferenc és Gábor kegyurak 26
 Révész Imre 7, 11
 Rigyác (Rigacz, Rigialch, Rigyale) 15, 46, kegyurak: Répás Ferenc és Gábor 26, plébánia 26, plébános: Péter 26
 Rinya 52, 98
 Rindsmaul grófnő, kegyúr 82, 88
 Rindsmaul Zsigmond Albert gróf, földesúr 5, 53
 Rinyaszentkirály (Szent Király) 20, 49
 Rinyaújlak (Újlak) 49
 Rinyaújnép (Újnép) 49, 52
 Rozar Mihály postamester 51, 69, 84, 85, 86, 90, 91
 Rozar József 106

Róbert veszprémi püspök 9
 Róma 167
 Ruch András 81
 Rumer János jezsuita provinciális 192
 Ruskovecz György 81
 Ruszan János 96
 Ruszece Tamás 111

Salomvár (Salamonvara) 39, 40, plébánia 38, plébános: Axtal 38
 Sarlekovich Márton 96
 Satovich János 84, 89, 105
 Sárpuszta (Szar, Szary) 194
 Sárvár 7
 Schiczin Éva Rozina bába 170
 Sebastian Mátyás 38
 Sebestyén Máté deák 8
 Segert Mihály 87, 90
 Segesdi János 152
 Segneri Pál jezsuita 60
 Següsi főesperesség 6
 Seits ex Harehach plébános 50
 Selisevich István zágrábi püspök 44, 47
 Semjén család 26
 Semjén Ferenc és János kegyurak 26
 Semjénházi család 26
 Semovchan (Schemovchan) Balázs, György 51, 69, 84, 106
 Sennyei István id. veszprémi püspök 12
 Sennyei István ifj. veszprémi püspök 14
 Sibrik György 109, 110
 Simon istváni plébános 33
 — nemesetési plébános 32
 Simontornya 6, esperesi kerület 193
 Simonyi István iskolamester 184, 188
 Simunovich Mihály 96
 Sinoros (szőlő) 157, 175
 Sivesár Balázs 107
 Skalecz János 85, 90
 Slanderics Márton plébános 174
 Somlóhegy 16, 127, 133, 156, 159, 173, 177, 178
 Somlósóllós (Nagyszóllós) 133, 134
 Somlónásárhely (Vásárhely) 22, 155, 173, 177, 178
 Somogy Ádám földesúr 18
 Somogyacsa (Acha) 195
 Somogybükkösd (Bikes, Bikess, Bikesd, Bikesd, Bükös, Bükkösd) 14, 62, 101, 111, 112, 119
 Somogyegres (Egrech) 195
 Somogyi főesperesség 6
 Somogysámson (Samson) 194
 Somogyszentmiklós (Zentmiklós) 28, Both család 28, Both György 28
 Somogyszil (Szyl) 195
 Somogyudvarhely (Dvorische, Udvarhely) 20, 55, 56, 74, 95

Somogyvári esperesi kerület 193
 Sor János 118
 Sormás 15, 46
 Sóserek 170
 Sörfőző-utca 168
 Sörös Pongrácz 9
 Sőjtör (Seyter) plébánia 33, plébánosok: András, György 33
 Subnich Gergely zágrábi kanonok 48
 Surd 62, 102, 112, 119
 Süly (Swl) plébánia 29
 Sümeg 22, 114, esperesség 6
 Styber Kapistrán ferences tartományfőnök 114
 Szabadi 194
 Szabó András 146
 Szabó Balázs 157
 Szabó György 186
 Szabó János 164
 Szabol Mihály 86, 90, 107
 Szalacska 194
 Szalai Tamás 157
 Szalay Ágoston 8
 Szalay István 184
 Szarka Ádám 96
 Szavara-dűlő 141
 Szántói esperesség 6
 Szántó Balázs licentiátus 16
 Szednich 83
 Szeg János hitehagyott 153
 Szeged 174
 Szekinicza Illés 86
 Szekfü Gyula 4, 7, 14, 25
 Szele Jakab földesúr 8, 10
 Szemenye (Zemenie) plébánia 36
 plébánosok: Miklós, Pál 36
 Szenjeri Péter 96, 111
 Szenta 57
 Zentadorján (Zentadorian) plébánia 36
 Zentadráspuszta (Zentandras) plébánia 34, plébános: László 34
 Zentgyörgy (Zentgiereg) plébánia, 26, kegyúr: Nádasdy Tamás 26
 Zent-Ilonai József 170
 Zentivánhegypuszta (Zentiwan) plébánia 35, plébános: György 35
 Zentkozmadombja (Tharnaky Kozmadamyan, Zentkozmadomian) plébánia 34, plébános: Mihály 34
 Szent Kút 146
 Szentlászló (Zentlázlo) 34
 Zentmargitfalva (Zentmargita) plébánia 36, plébános: Mátyás 36
 Zentmártonfa-puszta (Zentmarton) plébánia 40, plébános: Tamás 40
 Zentmihály falu 10, 49
 Zentmihály (Zentmihal) plébánia 25, plébános: Tamás 25
 Zentmihály (Zentmihal) plébánia 25, plébános: János 25, Bán család 26, Bán Demeter és Ventei Gábor nemesek 26, Ventei család 26

- Szentmiklós (Kanizsa mellett) 12,
 Both György 28
 Szentpéter (Kwtosizentpeter) plébá-
 nia 35, 36, plébánosok: János,
 Miklós 35, Bánffi László 35
 Szenttamáspusztá (Zent Thamas)
 plébánia 32
 Szepetnek (Zepetnek) 7, 15, 46, espe-
 resi kerület 5, 6, 25, 29, kegyúr:
 Nádasdy Tamás 25, plébánia 25,
 plébános: Imre 25
 Szepetneki Gáspár veszprémi püs-
 pöki helynök 5, 8, 24
 Sziertics Antal ferences remete 159
 Széchen Péter plébános 53, 84
 Széchenyi grófok 89, 119, földesurak
 51, 52
 Széchenyi László gróf 119
 Széchenyi Zsigmond gróf, társkegy-
 úr 82
 Székesfehérvár 6, 12, 13, 193
 Sziártó János 46
 Sziártó Mihály 44
 Szigecheez mező 96
 Szigetvár 8, 46
 Szigliget 16
 Szilajevich Mátyás 90
 Szilas-dűlő 121
 Szivalics Mátyás 106
 Szilágyi Anna bába 170
 Sziúke 194
 Szilvágypusztá (Azeag, Aszi) v(agy)
 plébánia 35, plébános: György 35
 Szilveszter János 7
 Szlavich Ferenc 81, 94, 109
 Szlavich Mátyás 109
 Szokol Márton 70
 Szokolovzett Miklós 96, 111
 Szompács (Zempach, Zompach) plé-
 bánia, plébános: Péter 34
 Szombathelyi József 188
 Szorosad (Szoros) 195
 Szrebermár Márton 44
 Szöllősgyörök (Gyurk, Lac) 193
 Szukics Nándor 15
 Taba Ferenc kegyúr 34
 Takács Anna konvertita 149
 Takács Erzsébet konvertita 149
 Takács Ince ferences 28, 112
 Takács Pál 104
 Takácsi 144, 170
 Takáts Sándor piarista 8
 Talján Sándor földesúr 123
 Tamás nemeshetési plébános 32
 — bölcsvölgyei plébános 35
 — nemesszentandrás plébános 32
 — szentmihályi plébános 25
 — zalaszentmártoni plébános 40
 Tamási 195
 Tapolcafő 140
 Tapolcai esperesség 6
 Tarany (Taranja) 20, 74, 77, 95, 111
 Taszár 194
 Teke domb 147, 160
 Tellék 79
 Terjék család 39
 Terjék Pál 8, 10
 Terpend (Terkend, Terpény) plébá-
 nia 33
 Téglás utca 188
 Thaklec Mátyás 107
 Thauszy Ferenc zágrábi püspök 117
 Thauszy Zsigmond zágrábi prépost
 kanonok 117
 Thomassich adminisztrátor 61, 67, 68
 Thomassich István 94
 Thomassich Márk adminisztrátor 66,
 67
 Tikos 194
 Tilos erdő 127, 146
 Tilipeteva özvegye: Margit 111
 Tokajhatár Gólya nevű telek 127
 Topochich Lajos 65
 Topráklik 14
 Torkos Jakab 149
 Tormás telek 125
 Tornay Imre 127, 146
 Toronyi János iskolamester 19, 130
 Tófej (Thoffe, Tophe) plébánia 34,
 plébános: Gergely, Miklós 34
 Tó mellett 151
 Török Mihály ferences 117
 Török Pál 39, 40
 Törökkoppány (Koppány) 7, 13, 192,
 193, 195
 Törsök hegye 152, 168
 Tratnyak István 109, 110
 Traurerin Mária Anna bába 154, 170
 Trencsényi, másképp Fekete András
 licentiátus 16
 Tussilovich János iskolamester 83
 Tüskevár 16, 18, 131
 Ugi Albert 38
 Ung (Ong) plébánia 27
 Ujsziget 7
 Ujváros utca 168
 Ujváry Dániel prédikátor 144
 Ujváry Ferenc iskolamester 185
 Vaiszlay (Veszlai) János 67, 81, 93,
 109
 Vallentekovich Imre plébános 68
 Vanyola 17, 143
 Vanyó Tihamér 4
 Varga Tamás 96
 Varró Mihály 162
 Vaskapu 184
 Vaspör (Vesperi) 39
 Vaszar 16, 18, 121
 Vati Katalin bába 165
 Vác 20, 89, 105
 Várong (Varang) 195
 Vecse 134, predialisták 140
 Velence 103
 Vélies László jezsuita 192

- Ventei család 26, Ventei Gábor ne-
mes 8, 25
Ventei licentitáns 16
Veres-Marti Mihály prédikátor 126
Vernich szerémi püspök 54, 59
Veszprém 6, 12, 23, esperesi kerület
23, püspökség földesúr 143
Vevér Emil 4
Vég János iskolamester 148
Végh Mihály 38
Véged plébánia 33
Vinár 181, 183, 184, 186
Vince bagodi plébános 40
Vindisch (Vindis) Mihály remete
102, 112
Vinicza 61
Virovecz András 96, 111
Vitéz György 118
Vlassichek Mihály 50
Volkra Ottó János gróf, veszprémi
püspök 14, 21, 22, 114
Vöckönd (Veckend) plébánia 32,
plébános: Demeter 32
Völgyfölkött 133
Völgy Mihály számtartó 119
Vörös képnél 157, 174
Vörös Péter licentiátus 16
Vörösberény 22
Vörs (Vers) 194
Vranes Mátyás 96
Vranes Mihály 64, 75, 96, 111
Vuchetich István zágrábi kanonok
62, 65, 76, 82
Vugonich Mihály 46
Vukman Illés 69, 84
Vukovina 56
Vízvár 14, 21, 59, 67, 79, 91, 94, 107,
109, 110

Zaigar földesúr 100
Zalabesenyő (Beseniew) plébánia
37, plébános: Miklós 37
Zalabér (Bel) 6, 31
Zalaboldogfa (Bodogffalwa) plébá-
nia 40, plébános: Ambrus 40
Zalacsány (Cyan) plébánia 30, plé-
bános: István 30, kegyúr: Csányi
Akos 30
Zalacséb (Cieb) 40
Zalaegerszeg (Egerzeg) 9, 10, 11, 29,
oltárigazgatók: Benedek, Ferenc,
György, Imre 37, plébánia 36, 37,
plébános: Gáspár 36
Zalai főesperesség 4, 5, 6, plébániái
24—40

Zalaigrice (Igrich) plébánia 30, plé-
bánosok: Bálint, Mihály 30
Zalaistvánd (Istwand) plébánia 31,
plébános: Péter 31
Zalahárságy (Harsagh, Harshagy)
plébánia 39, plébános: András 39
Zalalövő (Lewe, Liw) plébánia 39,
plébános: Ambrus 39
Zalakoppány (Koppan) plébánia 31
Zalamerenye (Merenie) plébánia 29,
plébános: Mihály 29
Zalamindszent (Mintzent) plébánia
39, plébános: Ambrus 39
Zalaszabar (Isebor) 30
Zalaszége (Zalazege) plébánia 31,
plébános: György 31, kegyúr:
Bánffy István 31
Zalaszentgyörgy (Zentgiereg) plébá-
nia 40, plébános: Benedek 40
Zalaszentiván (Zentiwan) plébánia
32, plébánosok: Ferenc, Kelemen
32
Zalaszentlőrinc (Zentlerinch) plébá-
nia 32, plébános: János 32
Zalaszentmihály (Peleske, Zentmi-
hal) plébánia 32
Zalaszentmihályfa (Zentmihalfal-
wa) plébánia 38, plébános: András
38
Zalavég (Vege) plébánia 31, plé-
bános: Lénárd —
Zágráb 20, 52, 61, 66, 83, 89, 92, 95,
98, 99, 104, 105, 108, 117, 118
Zákány 119
Zdellar Iván 51, 69, 84, atyja: Mi-
hály 69
Zdessich György plébános 70
Zebeeske 16
Zeke család 25
Zeke Jakab kegyúr 25
Zeng 61, 92
Zsibák (Zibák) István plébános 147,
165
Zichy Domonkos gróf, veszprémi
püspök 23
Zichy Imre gróf, földesúr 18, 133
Zide dűlő 141
Ziray Mihály iskolamester 135
Zombory Nárcisz ferences 76
Zselicség 16, 18
Zsilinszky Mihály 14
Zsitfa (Sitva) 194
Zvenische 79, 93

Felhasznált irodalom.

- Acsády Ignác*: Magyarország Budavár visszafoglalása korában. Bp. 1886.
- Balanýi György*: Pázmány Péter és a papnevelés. (Theologia, 1937.)
- Balics Lajos*: A róm. kat. egyház története Magyarországon. II. k. Bp. 1890.
- Balogh József*: Existenz und Rechtslage der katholischen Kirche in Ungarn zur Zeit der Türkenherrschaft. Roma, 1939.
- Bátorfi Lajos*: Adatok Zala megye történetéhez. III.—V. k. Nagykanizsa. 1877—78.
- Bevezetés a veszprémi püspökség római oklevéltára I—IV. kötetéhez. Bp. 1896—1907.
- Békefi Remig*: A káptalani iskolák története Magyarországon 1540-ig. Bp. 1910.
- Bibliographia dioecesis Wesprimiensis (Schematismus cleri dioecesis Wesprimiensis. 1909.)
- Csánki Dezső*: Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában. III. k. Bp. 1897.
- Erdélyi Gyula*: Veszprém város története a török idők alatt. Veszprém. 1913.
- Gyenis András*: A magyar püspökségek helyzete a mohácsi véstől 1600-ig. Regnum, 1936.
- Horváth János*: Az irodalmi műveltség megosztlása. Magyar humanizmus. Bp. 1935.
- Hóman—Szekfü*: Magyar történet. IV. k. Bp.
- Juhász Kálmán*: A licentiátusi intézmény Magyarországon. Bp. 1921.
- Juhász Miklós*: A képekről való tudomány. (Theologia, 1944.)
- Karácsonyi—Kollányi—Lukcsics*: Egyháztörténelmi emlékek a magyarországi hitújítás korából. V. k. Bp. 1912.
- Károlyi Árpád*: A huszonkettedik artikulus. Néhány történelmi tanulmány. Bp. 1930.
- Kelemen Atanáz*: Keresztély Ágost herceg katolikus restaurációs törekvése a győri egyházmegyében. Pannonhalma, 1931.
- Kis György*: Újabb emlékek. (Különlenyomat a Veszprémi Hirlapból. 1908. 6. 1.)
- Kollányi Ferenc*: Képek a hazai hitújítás korából. (Magyar Sion új sor. V.)
- Körmendy József*: Heydenreichsteini Volkra Ottó János, veszprémi püspök élete és jogi harcai. (Kéziratban.) 1938.
- Lukcsics József*: A veszprémi káptalan a XVI. században. Veszprém, 1908.
- Veszprém város újkori története. (1552—1912). Veszprém múltja és jelene. Veszprém, 1912.
- Meszlényi Antal*: Gróf Zichy Domonkos veszprémi püspök egyházlátogatása 1845—1846-ban. Veszprém, 1941.
- Nagy Ludovicus*: Notitiae politico-geographico-statisticae I. Regni Hungariae. I. Budae, 1828.

- Németh Béla:* Szigetvár története. Pécs, 1903.
- Nyeri Lajos:* A veszprémi piarista gimnázium tanárai (1711—1712. és 1721—1730.). Veszprém, 1940., 1941. (Külföldi nyomat a veszprémi kegyestanítórendi r. k. gimn. 1939/40. és 1940/41. évkönyvéből.)
- Pákay Zolt:* Veszprém vármegye története a török hódoltság korában, a rovásadó összeírás alapján (1531—1696.). Veszprém vármegyei füzetek 7. sz. Veszprém, 1942.
- Pehm József:* Padányi Bíró Márton veszprémi püspök élete és kora. Zalaegerszeg, 1934.
- Péterffy Caròlus:* Sacra Concilia Ecclesiae Romano-Catholicae in regno Hungariae celebrata ab anno Chr. MXVI. usque ad annum MDCCXVI. Pars I. Posonii, 1741.
- Pfeiffer János:* Emlékezés gróf Esterházy Károly püspökről (1725—1799.). Veszprém, 1940.
- Pinzger Ferenc:* Emlékezzünk régiekről. Pécs, 1934.
- Révész Imre:* A magyarországi protestantizmus története. A magyar történettudomány kézikönyve, Szerk. Hóman Bálint. III. k. 4. füzet. Bp., 1925.
- Magyar református egyháztörténet. I. k. Debrecen, 1938.
- Sörös Pongrácz:* Jerosini Brodarics István (1471—1539.). A Szent István Társulat tudományos és irodalmi osztályának felolvasó-üléseiből. 62. sz. Bp., 1907.
- Szalay Agoston:* Magyar Levelestár I. k.
- Szekfü Gyula:* A katolikus történetírás Magyarországon. Magyar Katolikus Almanach. I. évf. 1927.
- Takáts Sándor:* Magyar Nagyasszonyok. Bp.
- Török történetírók. III. k. Evlia Cselebi magyarországi utazásai 1660—1664. Ford. Karácsonyi Imre. Bp., 1904.
- Vanyó Tihamér:* A katolikus restauráció Nyugatmagyarországon. Pannónia, 1928.
- Vélics László:* Vázlatok a magyar jezsuiták múltjából. II. k. (1610—1690.) Bp., 1913.
- Zsilinszky Mihály:* Az 1681-iki soproni országgyűlés történetéhez. Bp., 1883.

T A R T A L O M J E G Y Z É K

<i>Előszó</i>	4
<i>Bévezetés</i>	5
<i>A zalai főesperesség plébániái</i>	24
<i>A Dráva-menti plébániák</i>	41
<i>A pápai esperesség plébániái</i>	121
<i>A kiváltságos plébániák</i>	145
<i>A külsővati plébánia és filiái</i>	180
<i>Az andocsi misszió</i>	192
<i>Hely- és névmutató</i>	199
<i>Felhasznált irodalom</i>	210

A VESZPRÉMI EGYHÁZMEGYE MULTJÁBÓL

Szerkeszti: Dr. PFEIFFER JÁNOS

1. Dr. Lukcsics Pál — Dr. Pfeiffer János: A veszprémi püspöki vár a katolikus restauráció korában. Veszprém, 1933. 245 l.
2. Pehm József: Padányi Bíró Márton veszprémi püspök élete és kora. Zalaegerszeg, 1934. 496 l.
3. Dr. Bedy Vince: A felsőörsi prépostság története. Veszprém 1934. 128 l.
4. Dr. Horváth Konstantin: Az Egyházi Értekezések és Tudósítások (Az első magyar kat. teol. folyóirat) története 1820-1824. Verseghy Ferenc és Horváth János levelezése 1819—1822. Veszprém, 1937. 464 l.
5. Molnár Ernő: A nagyjenő-túskevári páloskolostor. Veszprém, 1936. 128 l.
6. Aggházy Mária: A zirci apátság templomépítkezései a XVIII. században. Veszprém, 1937. 135 l.
7. Meszlényi Antal; Gróf Zichy Domonkos veszprémi püspök (1842-1849) egyházlátogatása 1845-1846-ban. Veszprém, 1941. 160 l.
8. Hermann Egyed-Eberhardt Béla: A veszprémi egyházmegye papságának könyvkulturája és könyvállománya a XIX. század elején. Veszprém, 1942. 376. l.
9. Dr. Pfeiffer János: A veszprémi káptalan újkori statútumai (1667-1780.) Veszprém. 1943. 88. l.
10. Dr. Pfeiffer János; A veszpréme gyházmegye legrégibb egyházlátogatásai. (1554—1760.) Budapest, 1947. 212. l.
11. Dr. Hermann Egyed: Kurbély György veszprémi püspök (1809-1821). Veszprém, 1947. (Sajtó alatt.)